

Onderzoek in opdracht van Kind en Gezin

31 januari 2013

Buitenschoolse  
kinderopvang en  
vrijtijdsbesteding  
in Vlaanderen

*Gebruik en deelname,  
evaluatie, behoeften  
en attitudes*

Dr. Steven Lenaers

promotor: prof. dr. Patrizia Zanoni

Universiteit Hasselt – SEIN Identity, Diversity & Inequality research

ISBN 9789089130235

Wettelijk Depot D/2013/2451/2

# INHOUD

INHOUD .....	3
HOOFDSTUK 1: Probleemstelling en onderzoeksmethode .....	9
1 Probleemstelling en onderzoeksvragen .....	9
2 Onderzoeksmethode .....	10
2.1 Steekproef .....	10
2.2 Vragenlijst .....	12
2.3 Dataverzameling.....	14
2.4 Respons .....	17
2.5 Populatie, steekproef en respons vergeleken .....	19
2.6 Weging van de data .....	20
2.7 Representativiteit .....	21
2.8 Overzicht van de respons.....	23
3 Besluit.....	25
DEEL I: Algemene resultaten .....	27
HOOFDSTUK 2: Buitenschoolse kinderopvang op schooldagen.....	27
1 Gebruik op schooldagen.....	27
1.1 Aantal gebruikers in de laatste schoolweek .....	28
1.2 Intensiteit van het gebruik .....	31
1.3 Redenen voor gebruik en niet-gebruik .....	33
1.4 Locatie .....	34
1.5 Determinanten .....	35
2 Opvangvormen .....	45
2.1 Algemeen .....	46
2.2 Per opvangmoment.....	49
3 Evaluatie .....	50
3.1 Informele buitenschoolse kinderopvang .....	51
3.2 Formele buitenschoolse kinderopvang .....	52
4 Behoefte.....	55

4.1	Principiële voorkeur.....	55
4.2	Kenmerken van kwaliteitsvolle opvang .....	60
4.3	Opvangproblemen.....	61
4.4	Behoeften aan alternatieven.....	63
5	Besluit.....	67
HOOFDSTUK 3: Vrije tijd tijdens de schoolweek .....		69
1	Deelname .....	69
1.1	Aantal deelnemers .....	69
1.2	Intensiteit .....	70
1.3	Determinanten .....	72
2	Vervoer .....	75
3	Behoeftte aan alternatieven .....	77
4	Houding tegenover vrije tijd en kinderopvang.....	80
4.1	Opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten .....	81
4.2	Attitude ten aanzien van de opvangfunctie.....	82
5	Besluit.....	83
HOOFDSTUK 4: Buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in schoolvakanties... 85		
1	Gebruik en deelname .....	85
1.1	Aantal gebruikers.....	85
1.2	Intensiteit.....	86
1.3	Kostprijs.....	87
1.4	Determinanten .....	89
2	Opvangvormen .....	95
3	Evaluatie .....	98
3.1	Paasvakantie.....	98
3.2	Zomervakantie .....	99
4	Behoeftte.....	100
4.1	Principiële voorkeur.....	100
4.2	Opvangproblemen.....	102
4.3	Behoeftte aan alternatieven .....	103
5	Houding tegenover vrije tijd en kinderopvang.....	108
5.1	Opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten .....	108

5.2	Attitude ten aanzien van de opvangfunctie .....	111
6	Besluit.....	113
	DEEL II: Kinderopvang en vrijetijdsbesteding bij specifieke groepen .....	117
	HOOFDSTUK 5: Kinderen van buitenlandse origine .....	117
1	Kenmerken van de doelgroep .....	117
2	Buitenschoolse kinderopvang in de schoolweek.....	120
2.1	Gebruik .....	120
2.2	Opvangvormen.....	123
2.3	Behoefte.....	124
3	Vrije tijd tijdens de schoolweek .....	129
3.1	Deelname .....	129
3.2	Vervoer .....	130
3.3	Behoefte aan alternatieven .....	131
3.4	Houding t.a.v. vrije tijd en kinderopvang .....	132
4	Buitenschoolse opvang en vrijetijdsbesteding in schoolvakanties .....	133
4.1	Gebruik en deelname .....	133
4.2	Opvangvormen.....	135
4.3	Behoefte.....	137
4.4	Houding t.a.v. vrije tijd en kinderopvang .....	139
5	Besluit.....	140
	HOOFDSTUK 6: Kinderen uit kansarme gezinnen.....	143
1	Kenmerken van de doelgroep .....	143
2	Buitenschoolse kinderopvang in de schoolweek.....	146
2.1	Gebruik .....	146
2.2	Opvangvormen.....	149
2.3	Behoefte.....	150
3	Vrije tijd tijdens de schoolweek .....	153
3.1	Deelname .....	153
3.2	Vervoer .....	155
3.3	Behoefte aan alternatieven .....	156
3.4	Houding t.a.v. vrije tijd en kinderopvang .....	157
4	Buitenschoolse opvang en vrijetijdsbesteding in schoolvakanties .....	158

4.1	Gebruik en deelname .....	158
4.2	Opvangvormen .....	160
4.3	Behoeft.....	162
4.4	Houding t.a.v. vrije tijd en kinderopvang .....	164
5	Besluit.....	164
HOOFDSTUK 7: Kinderen uit verstedelijkte gebieden .....		167
1	Kenmerken van de doelgroep .....	167
2	Buitenschoolse kinderopvang in de schoolweek.....	170
2.1	Gebruik .....	170
2.2	Opvangvormen .....	172
2.3	Behoeft.....	174
3	Vrije tijd tijdens de schoolweek .....	177
3.1	Deelname .....	177
3.2	Vervoer .....	179
3.3	Behoeft aan alternatieven .....	179
3.4	Houding t.a.v. vrije tijd en kinderopvang .....	180
4	Buitenschoolse opvang en vrijetijdsbesteding in schoolvakanties .....	181
4.1	Gebruik en deelname .....	181
4.2	Opvangvormen .....	183
4.3	Behoeft.....	184
4.4	Houding t.a.v. vrije tijd en kinderopvang .....	186
5	Besluit.....	187
HOOFDSTUK 8: Algemeen besluit .....		191
5.1	Probleemstelling en onderzoeksmethode.....	191
5.2	Buitenschoolse kinderopvang in de schoolweek.....	191
5.3	Vrije tijd tijdens de schoolweek .....	192
5.4	Buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in schoolvakanties.....	193
5.5	Kinderen van buitenlandse origine .....	194
5.6	Kinderen uit kansarme gezinnen .....	196
5.7	Kinderen uit verstedelijkte gebieden.....	198
LITERATUURLIJST .....		201
BIJLAGELIJST .....		203







# HOOFDSTUK 1: PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSMETHODE

## **1 PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSVRAGEN**

Een van de kerntaken van Kind en Gezin betreft de ondersteuning van de buitenschoolse kinderopvang in Vlaanderen. Om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten is inzicht in het gebruik van en de behoeften aan buitenschoolse kinderopvang onontbeerlijk. Onderzoeksgegevens over de buitenschoolse opvangsituatie in Vlaanderen zijn echter verouderd. Het laatste onderzoek in deze leeftijdscategorie dateert van 2004. Daarom gaf Kind en Gezin het onderzoeksinstituut SEIN, verbonden aan de Universiteit Hasselt, de opdracht om een onderzoek uit te voeren naar de buitenschoolse opvangsituatie in het Vlaams Gewest voor kinderen tussen 2,5 en 12 jaar.

Deze opdracht omvat vooreerst het in kaart brengen van het gebruik van buitenschoolse kinderopvang voor kinderen tussen 2,5 en 12 jaar in het Vlaams Gewest. Het gaat zowel om formele als om informele opvang. Er wordt gepeild naar het aantal gebruikers, de intensiteit van het gebruik, de redenen, de plaats, de kostprijs, de opvangvormen en een evaluatie van de kwaliteit. Daarnaast is er aandacht voor de behoeften aan opvang.

Naast buitenschoolse kinderopvang is er ook aandacht voor buitenschoolse vrijetijdsactiviteiten waaraan kinderen in een schoolweek deelnemen. Ook hier is er aandacht voor deelname en verplaatsingsgedrag. Daarnaast komen behoeften aan bod. Bovendien wordt specifiek gepeild naar de attitude van ouders t.a.v. het "opvanggehalte" van vrijetijdsactiviteiten.

In het onderzoek is ook plaats voor buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in de schoolvakanties. Opnieuw wordt gepeild naar het aantal gebruikers, de intensiteit van het gebruik, de kostprijs, opvangvormen, evaluatie, behoeften en attitudes.

Tot slot wordt in het onderzoek specifieke aandacht besteed aan voornoemde factoren bij kinderen uit kansarme gezinnen en kinderen van buitenlandse origine. Bovendien gaan we op zoek naar verschillen tussen al dan niet verstedelijkte gebieden.

Concreet wil het onderzoek dus meerdere grote onderzoeksvragen beantwoorden:

Vraag 1: Welk is het huidig gebruik van buitenschoolse kinderopvang tussen 2,5 en 12 jaar in het Vlaams Gewest, zowel wat betreft de formele en informele opvang als de deelname aan vrijetijdsactiviteiten, in een gewone schoolweek en in schoolvakanties?

- Aantal gebruikers
- Intensiteit van het gebruik
- Redenen tot (niet-)gebruik
- Opvanglocatie
- Kostprijs
- Opvangvorm

Vraag 2: Hoe evalueren de ouders de kwaliteit van de buitenschoolse kinderopvang?

- In het algemeen
- Verschillende deelaspecten: prijs, openingsuren, voeding, veiligheid, ...
- Het welbevinden van het kind

Vraag 3: Welke behoeften aan buitenschoolse kinderopvang en/of vrijetijdsactiviteiten bestaan nog?

- De principiële voorkeur van ouders
- Kenmerken van een kwaliteitsvolle opvang
- Opvangproblemen
- Behoeften

Vraag 4: Welke verschillen bestaan tussen kansarme en niet kansarme kinderen, kinderen van Belgische en buitenlandse origine, en naar verstedelijkingsgraad?

## **2 ONDERZOEKSMETHODE**

Om een wetenschappelijk onderbouwd antwoord te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen werd gekozen voor een gestandaardiseerde vragenlijst die via de post aan de ouders van 6000 Vlaamse kinderen tussen 2,5 en 12 jaar overgemaakt werd. De kinderen werden door middel van een gestratificeerde steekproef geselecteerd uit het Mirage databestand van Kind en Gezin.

### **2.1 STEEKPROEF**

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle kinderen in het Vlaams Gewest die op 15 april 2012 minstens 2,5 jaar en nog geen twaalf jaar oud zijn. De waarnemingseenheden in het onderzoek zijn de ouders. De ouder die het meeste weet over de buitenschoolse kinderopvang en vrije tijd van het kind, werd gevraagd de vragenlijst in te vullen.

De steekproef gebeurde op basis van het Mirage databestand van Kind en Gezin. Voor elk geselecteerd kind in de steekproef een reserveadres getrokken van een kind dat behoort tot dezelfde leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad, origine en kansengroep. Deze adressen zouden gebruikt worden indien de opgestuurde vragenlijst door de post geretourneerd wordt wegens 'niet bestelbaar'. Dit bleek het geval te zijn voor 52 respondenten die de briefwisseling niet (meer) op het aangeduide adres ontvingen. Deze respondenten werden in de steekproef vervangen door de vooraf bepaalde reserverespondenten. Vier maal brachten respondenten, kennissen of familieleden ons ervan op de hoogte dat de respondenten niet in Vlaanderen verbleven. Ook in deze gevallen hebben we besloten om de reserverespondenten aan te schrijven.

Het steekproefaantal bedroeg 6000 adressen. Per familie kon niet meer dan de opvangsituatie van één kind bevraagd worden. We maakten gebruik van een gestratificeerde toevalssteekproef. We stratificeerden naar leeftijd, verstedelijkingsgraad, origine en kansengroep. Op die manier zouden we over voldoende respondenten beschikken per categorie. De jongste leeftijd werd licht oververtegenwoordigd. Bij de andere variabelen werd de vertegenwoordiging in de populatie behouden.

Op het vlak van leeftijd maakten we een onderscheid naar:

- 2,5-5 jarigen (40%)
- 6-8 jarigen (30%)
- 9-11 jarigen (30%)

Op het vlak van verstedelijkingsgraad maakten we een onderscheid naar:

- Grootstedelijk gebied (incl. Vlaamse rand)
- Regiostedelijk gebied
- Kleinstedelijk gebied
- Buitengebied

Bij de indeling naar verstedelijkingsgraad baseerden we ons op de indeling in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV11) (APS Vlaanderen, 2011).

Op het vlak van origine maakten we volgend onderscheid:

- Belgische origine
- Niet-Belgische origine

Bij dit onderscheid baseerden we ons op de definitie van Kind en Gezin. Om de origine van een kind te bepalen maakt Kind en Gezin gebruik van de nationaliteit van de moeder bij haar geboorte. Indien die niet Belgisch was, werd het kind beschouwd als van niet-Belgische origine.

Op het vlak van kansarmoede onderscheidde we twee categorieën:

Kansarm

Niet kansarm

Ook hier maakten we gebruik van de definitie van Kind en Gezin. Zij beschouwen een gezin als kansarm indien het aan minstens drie van de zes kansarmoedecriteria beantwoordt. Meer concreet zijn de gehanteerde criteria het maandinkomen van het gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. Deze definitie vindt plaats kort na de geboorte. Het is dus mogelijk dat deze situatie sinds die tijd gewijzigd is.

## **2.2 VRAGENLIJST**

Om antwoorden op de gestelde onderzoeksvragen te vinden, werd gebruik gemaakt van gestandaardiseerde vragenlijsten. De opgenomen vragen vonden hun oorsprong in drie soorten bronnen. Vooreerst werden relevante vragen uit de vragenlijsten die Kind en Gezin in 2000 en 2004 reeds gebruikte overgenomen. Dit maakte ook vergelijking mogelijk over de jaren heen. Daarnaast werden ook vragen opgenomen uit een aantal andere bestaande gestandaardiseerde vragenlijsten uit eerder onderzoek. Ten slotte leverde ook de stuurgroep van het onderzoek enkele opvangalternatieven aan waarrond een behoeftepeiling ontwikkeld werd.

Volgende onderzoeken droegen bij tot de totstandkoming van de vragenlijst:

2009:

Peetermans, A., Hedebouw, G. (2009), *Het gebruik van opvang voor kinderen jonger dan 3 jaar in het Vlaams Gewest*, HIVA

Opdrachtgever: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin; Kind en Gezin

2004:

Govaert, K., Buysse, B. (2004), *Enquête naar het gebruik van buitenschoolse kinderopvang voor kinderen van 3 jaar tot 12 jaar*, Kind en Gezin

2001:

Steegmans, N., Ferong, N., Vandenberk, A. (2001), *Behoeftesonderzoek atypische opvang in Limburg*, SEIN

Opdrachtgever: Provinciale Commissie Buitenschoolse Opvang

2000:

Vanpée, K., Sannen, L., Hedebouw, G. (2000), *Kinderopvang in Vlaanderen*, HIVA

Opdrachtgever: Kind en Gezin

1999:

Verreydt, G., Nielandt, B., Valgaeren, E. (1999a), *Behoeftesonderzoek buitenschoolse kinderopvang in Mechelen*, SEIN

Opdrachtgever: Stad Mechelen

De vragenlijst bestaat uit vijf delen.

In een eerste inleidend deel worden een aantal vragen over het kind gesteld zoals geboortedatum en geslacht ter verificatie van de gegevens met de databank van Kind en Gezin. Ook wordt nagegaan of het kind al naar school gaat en dus relevant is voor het onderzoek. Voorts wordt de vraag gesteld of en hoe vaak het kind opgevangen wordt en waarom (niet).

Het tweede deel van de vragenlijst gaat over de buitenschoolse kinderopvang in de laatste gewone schoolweek. Dit is de laatste week van vijf schooldagen waarin het kind in het gezin verbleef, niet ziek was en de ouders geen vakantie hadden. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen buitenschoolse kinderopvang 's morgens vóór schooltijd, op woensdagnamiddag en 's avonds na schooltijd. Er wordt gepeild naar gebruik, intensiteit, opvangvorm en evaluatie van kwaliteit. Aan het einde van deel 2 volgen er algemene vragen rond kostprijs, locatie en behoeften.

Het derde deel van de vragenlijst spitst zich toe op de vrijetijdsbesteding van het kind. Vrijetijdsactiviteiten zijn activiteiten op schooldagen waaraan kinderen in hun vrije tijd deelnemen en die buitenshuis georganiseerd worden. We gaan na welke vrijetijdsactiviteiten kinderen beoefenen, welke daarvan op school doorgaan, wie voor vervoer zorgt en of deze activiteiten ook een opvangwaarde hebben. Er wordt verder naar behoeften gepeild.

Het vierde deel van de vragenlijst focust op de vakanties. In dit deel worden opvang en vrijetijdsbesteding samen behandeld. We gaan na of kinderen opgevangen worden, hoe lang ze waar verblijven, hoeveel dit kost en er is aandacht voor evaluatie en behoeften. Zowel de paasvakantie als de zomervakantie 2011 komen aan bod. De vakanties worden minder uitgebreid bevraagd dan de laatste gewone schoolweek. Deze restrictie werd opgenomen omdat de respondenten de vragenlijsten retrospectief moesten invullen. Al te gedetailleerde vragen over lange tijd geleden verminderen de betrouwbaarheid van de antwoorden.

Het vijfde en laatste deel stelt vragen over de respondent en zijn of haar gezin. Deze sociale achtergrondgegevens worden gebruikt om de determinanten van het gebruik van buitenschoolse kinderopvang in kaart te brengen, alsook om een analyse naar origine, verstedelijkingsgraad en kansarmoede mogelijk te maken.

Om een zo eenvoudig mogelijke taal te garanderen waarmee we een zo groot mogelijke doelgroep konden bereiken, werd de vragenlijst ook op voorhand tekstueel nagekeken door Toemeka vzw. Toemeka staat met haar kennis, werkwijze en advies ten dienste van middenveldorganisaties, overheden, maatschappelijke instanties,... die zich naar het zeer brede publiek (willen) richten en vooral maatschappelijk kwetsbare mensen willen bereiken (Toemeka, 2012).

Om de vragenlijst verder op punt te stellen werd ook de Gezinbond gevraagd om de vragenlijst door te nemen en eventuele bemerkingen te laten geworden.

De vragenlijst werd door middel van een proefenquête op een groter publiek getest. Enerzijds bestond de proefenquête uit het participierend uittesten bij 20 personen uit de doelgroep. De interviews werden door de onderzoekers zelf afgenomen worden om maximale leerwinst uit dit moment te halen. Daarnaast werd zo waarheidsgetrouw als in het effectieve veldwerk een proefenquête op poten gezet. De proefenquête omvatte 200 gezinnen uit midden-Limburg. Om tijd te sparen bleven herinneringen uit. Respondenten die aangeschreven werden tijdens de proefenquête, werden uit de effectieve steekproef geweerd.

De volledige Nederlandse vragenlijst is opgenomen in bijlage 1 van dit rapport.

## **2.3 DATAVERZAMELING**

Het onderzoek maakt gebruik van een schriftelijke gestandaardiseerde vragenlijst. Bij een postenquête kunnen de respondenten de vragenlijst invullen op een voor hen geschikt moment. Dat is zeker een voordeel voor de jonge ouders.

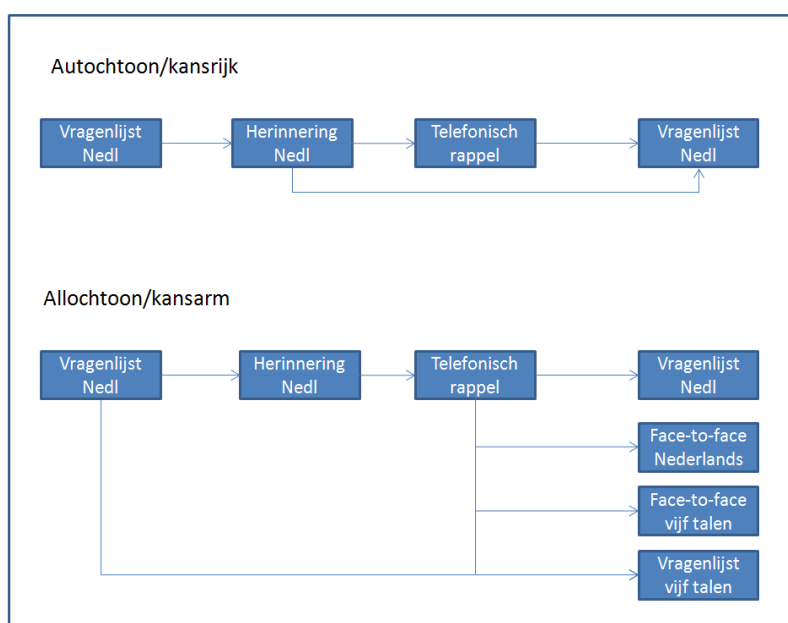
### **2.3.1 Schriftelijke contactname**

In de loop van de maand april 2012 ontvingen de ouders van 6000 geselecteerde kinderen een postpakket met daarin een vragenlijst, een begeleidende brief en een terugstuurenveloppe. De ouders konden gebruik maken van de mogelijkheid om de vragenlijst in te vullen en terug te sturen. Ze konden evenwel ook opteren om de vragenlijst online in te vullen. In de brief werd een webadres opgenomen waarop de ouders dezelfde vragenlijst als de schriftelijke konden invullen. De online enquête verhoogde de flexibiliteit tot invullen nog. Bovendien verkleinde de kans op invoerfouten achteraf omdat de tussenstap tussen het lezen van de enquête en het invoeren in het systeem wegviel. SEIN voorzag een helpdesk (telefonisch en via e-mail) waar respondenten met hun vragen terechtkonden.

Na de initiële contactname voorzagen we één schriftelijke en één mondelinge rappel. De eerste rappel bestond uit een herinneringsbrief na twee weken. Bij de tweede rappel twee weken later werd telefonisch aan de respondent gevraagd om alsnog deel te nemen aan het onderzoek. De telefonische rappel heeft als voordeel dat de respondent persoonlijker betrokken wordt bij het onderzoek en het gevoel krijgt dat zijn antwoord er echt toe doet.

Bij de kinderen uit kansarme gezinnen of gezinnen van buitenlandse origine voorzagen we extra inspanningen om de respons te verhogen. Zij vormen omwille van hun achtergrond een moeilijke groep om aan de hand van een postenquête te bereiken. In de begeleidende brief van de enquête werd onderaan in een kader in de vijf meest voorkomende vreemde talen<sup>1</sup> in de steekproef vermeld dat de vragenlijst ook in deze vijf talen verkrijgbaar is, samen met een telefoonnummer en e-mailadres. Zo werd de mogelijkheid geboden om contact op te nemen met een contactpersoon in de eigen taal die een enquête in de eigen taal kan opsturen. Wie de vragenlijst na twee rondes niet terugstuurde, kreeg een telefoontje van een telefonist(e) om de vragenlijst alsnog terug te sturen. Bij kansarme respondenten en respondenten van buitenlandse origine werd de mogelijkheid voorzien om een afspraak te maken om de enquête in persoon af te nemen in één van de vijf meest voorkomende talen volgens de steekproef op basis van het Mirage databestand. De respondent kon zelf aangeven of hij een anderstalige vragenlijst wilde invullen dan wel een anderstalige enquêteur over de vloer wilde krijgen.

Schematisch zag de bevragingmethodiek er als volgt uit:



<sup>1</sup> Op basis van Kind in Vlaanderen 2010 (Kind en Gezin, 2011)

### 2.3.2 Telefonische rappel

3590 personen die na vier weken onderzoek (op 16 mei 2012) de enquête nog niet invulden en terugstuurden, werden opgebeld met de vraag om de vragenlijst alsnog in te vullen, eventueel in een andere taal of onder begeleiding. Het ging om mensen van wie we op geen enkele manier enige respons verkregen was en van wie minstens één telefoonnummer in de databank aanwezig was.

De respondenten werden herhaaldelijk gecontacteerd, op weekdays, telkens tussen 9 en 20 uur. Van elke respondent wordt geregistreerd hoeveel pogingen ondernomen zijn en welke zijn of haar respons was (telefoonnummer onjuist - heeft al meegewerkt - wenst niet mee te werken - wenst mee te werken zonder verdere actie - wenst mee te werken mits toezenden nieuwe enquête - wenst mee te werken mits enquêteur - andere).

De gesprekken gebeurden doorgaans in het Nederlands. Wanneer in de databank van Kind en Gezin aangegeven stond dat de contacttaal Frans, Engels, Turks, Berbers of Arabisch is, vond het gesprek in één van deze talen plaats. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gebruikte contacttalen.

**Tabel 1 Contacttaal van de telefonische rappel**

	<b>N</b>	<b>%</b>
Nederlands	2581	71,9
Frans	139	3,9
Turks	46	1,3
Engels	44	1,2
Arabisch	30	0,8
Berbers	23	0,6
Andere => Nederlands	17	0,5
Niet ingevuld => Nederlands	710	19,8
<b>Totaal</b>	<b>3590</b>	<b>100,0</b>

Uiteindelijk konden 2087 respondenten effectief bereikt worden. Veel telefoonnummers bleken verouderd. De helft van de gecontacteerde mensen gaven aan alsnog te willen meewerken, zes percent had de vragenlijst ondertussen al ingevuld en ongeveer negen percent wilde of kon niet meewerken.



**Tabel 2 Resultaat telefonische rappel**

	<b>N</b>	<b>%</b>
Medewerking	1761	49,1
<i>Nieuwe enquête toesturen</i>	870	24,2
<i>Invullen via medewerker Universiteit Hasselt</i>	5	0,1
<i>Heeft al deelgenomen</i>	211	5,9
<i>Zal ontvangen enquête nog invullen/versturen</i>	675	18,8
Geen medewerking	326	9,1
<i>Geen interesse</i>	303	8,4
<i>Taalprobleem</i>	23	0,6
Geen contact	1503	41,9
<b>Totaal</b>	<b>3590</b>	<b>100,0</b>

## **2.4 RESPONS**

Na een schriftelijke en – indien mogelijk – een telefonische herinnering, bleken 2690 respondenten (44,8%) onbereikbaar. Het gaat hier enerzijds om 1187 respondenten die niet schriftelijk reageerden en van wie we geen telefoonnummer ter beschikking hadden en anderzijds om 1503 respondenten met wie we geen telefonisch contact konden leggen.

311 respondenten (5,2%) wisten we wel te bereiken maar zij gaven expliciet aan niet te willen meewerken. 303 onder hen gaven dit te kennen tijdens de telefonische rappel, 8 brachten ons hiervan op de hoogte via e-mail of telefoon.

29 respondenten (0,5%) waren niet in staat om deel te nemen omdat ze onvoldoende kennis hadden van de vijf aangeboden talen. Bij 23 onder hen bleek dit tijdens de telefonische rappel, 6 onder hen meldden dit zelf of via een tussenpersoon.

115 respondenten konden we wel helpen door hun een vragenlijst in de eigen (vreemde) taal toe te sturen. Drie respondenten kozen er uiteindelijk voor om een enquêteur in te schakelen om hen te helpen bij het invullen.

Al bij al bereikten ons 2970 ingevulde enquêtes (49,5%). Vijf ervan bleken onvolledig of ingevuld voor een ander kind dan aangegeven in de steekproef.

**Tabel 3 Verdeling bruto respons**

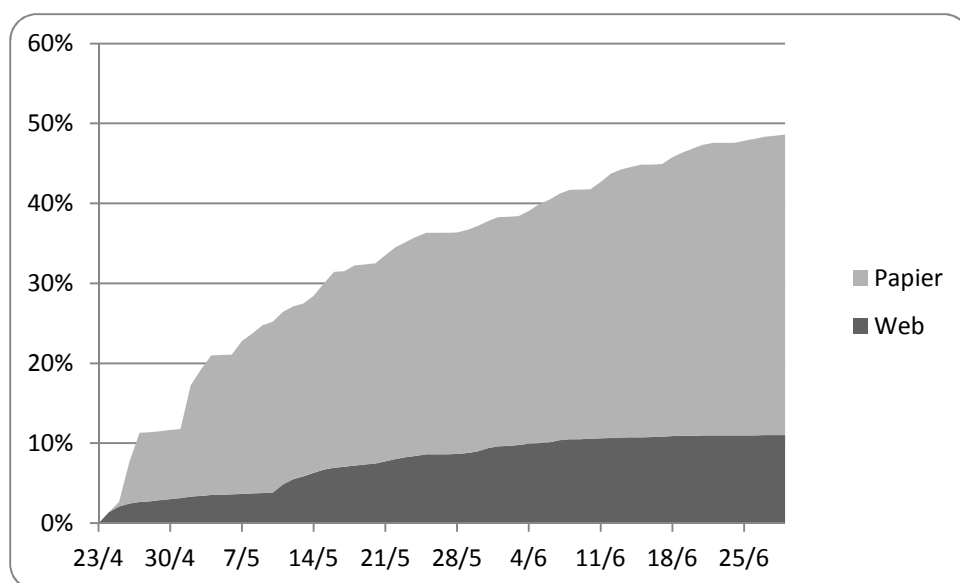
	<b>N</b>	<b>%</b>
Respons papier	2302	38,4
Respons web	665	11,1
Respons enquêteur	3	0,1
-----		
Wil niet meewerken (expliciet)	311	5,2
Kan niet meewerken	29	0,5
Nonrespons	2690	44,8
<b>Totaal</b>	<b>6000</b>	<b>100,0</b>

Onze analyses zijn bijgevolg gebaseerd op 2965 enquêtes. Op 6000 verstuurde enquêtes is dat een netto respons van 49,4%. Tabel 4 toont de responsverdeling tussen de papieren en de virtuele vragenlijsten. Ruim driekwart van de respons gebeurde op papier. 665 ouders maakten gebruik van de website om deel te nemen.

**Tabel 4 Verdeling netto respons naar responsmodus**

<b>Web</b>		<b>Papier</b>		<b>Enquêteur</b>		<b>Totaal</b>	
<b>N</b>	<b>%</b>	<b>N</b>	<b>%</b>	<b>N</b>	<b>%</b>	<b>N</b>	<b>%</b>
665	22,4%	2297	77,5%	3	0,1%	2965	49,4%

Onderstaande grafiek toont de dagen waarop de enquêtes ons bereikten. De hellingsgraad van de curve neemt hoe langer hoe meer af: naarmate het onderzoek vordert, neemt het aantal teruggezonden enquêtes per dag af.

**Grafiek 1 Cumulatieve respons per dag naar responsmodus**

## 2.5 POPULATIE, STEEKPROEF EN RESPONS VERGELEKEN

Omdat bepaalde groepen in de samenleving eerder de neiging hebben om deel te nemen aan wetenschappelijk onderzoek dan andere gaan we in deze paragraaf na in hoeverre onze respons overeenkomt met de steekproef of populatiegegevens.

Onderstaande tabel toont de respons naar de leeftijdscategorieën. We stratificeerden onze steekproef bij aanvang. De effectieve respons ligt bij de kinderen van 2,5-5 jaar in verhouding net iets hoger, bij de kinderen tussen 6 en 8 proportioneel iets lager. Ook al blijven de verschillen eerder beperkt, toch wijkt de respons significant af van de steekproef. Het wegen van de respons naar de populatiegegevens zal deze afwijking herstellen.

**Tabel 5 Respons naar leeftijdscategorie**

	Populatie		Steekproef		Respons	
	N	%	N	%	N	%
2,5-5 jaar	224702	38,6%	2400	40,0%	1280	43,2%
6-8 jaar	186206	32,0%	2100	35,0%	995	33,6%
9-11 jaar	171734	29,5%	1500	25,0%	690	22,3%
<b>Totaal</b>	<b>582642</b>	<b>100,0%</b>	<b>6000</b>	<b>100,0%</b>	<b>2965</b>	<b>100,0%</b>

Goodness of fit steekproef-respons: ( $\chi^2=12,75$ ;  $df=2$ ;  $p<0,01$ )

Bij de kinderen met een kansarme thuissituatie en kinderen van buitenlandse origine ligt de respons onmiskenbaar lager dan in de populatie. Toch heeft de telefonische rappel de ondervertegenwoordiging enigszins kunnen beperken.

**Tabel 6 Respons naar origine**

	Populatie		Respons	
	N	%	N	%
Niet-Belgische origine	104356	17,9%	369	12,4%
Belgische origine	478286	82,1%	2596	87,6%
<b>Totaal</b>	<b>582642</b>	<b>100,0%</b>	<b>2965</b>	<b>100,0%</b>

Goodness of fit: ( $\chi^2=69,24$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Uiteindelijk ligt de vertegenwoordiging bij kinderen van buitenlandse origine in de respons een derde lager dan in de populatie. De vertegenwoordiging van kansarme kinderen in de

respons is minder dan half zo groot als in de populatie. Daarom zullen we in onze analyses de data ook wegen naar origine en kansarmoede.

**Tabel 7 Respons naar kansarmoede**

	Populatie		Respons	
	N	%	N	%
Kansarm	39666	6,8%	97	3,3%
Niet kansarm	542976	93,2%	2868	96,7%
<b>Totaal</b>	<b>582642</b>	<b>100,0%</b>	<b>2965</b>	<b>100,0%</b>

Goodness of fit: ( $\chi^2=58,45$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Wanneer we de responsdata naar verstedelijkingsgraad vergelijken met de populatiegegevens stellen we eerder kleine maar toch significante verschillen vast. Het aantal respondenten in de grootstad ligt iets lager ten voordele van het buitengebied. Verstedelijkingsgraad is de vierde factor waarmee we onze data zullen wegen.

**Tabel 8 Respons naar verstedelijkingsgraad**

	Populatie		Respons	
	N	%	N	%
Grootstedelijk	121791	20,9%	546	18,4%
Regiostedelijk	107831	18,5%	533	18,0%
Kleinstedelijk	117450	20,2%	620	20,9%
Buitengebied	235570	40,4%	1266	42,7%
<b>Totaal</b>	<b>582642</b>	<b>100,0%</b>	<b>2965</b>	<b>100,0%</b>

Goodness of fit: ( $\chi^2=13,84$ ;  $df=3$ ;  $p<0,01$ )

## **2.6 WEGING VAN DE DATA**

De getoonde aantallen geven een indicatie van de groepen die meer of minder deelnamen aan de enquête. Om onze steekproef zo goed mogelijk te laten lijken op de populatiegegevens, zullen we onze data wegen. Zoals in vorige paragraaf aangegeven wegen we naar leeftijd, origine, kansarmoede en verstedelijkingsgraad. Om de 48 weegcoëfficiënten ( $3 \times 2 \times 2 \times 4$ ) te berekenen kunnen we gebruik maken van de populatiegegevens uit het Mirage databestand van Kind en Gezin.

Alle gegevens die in dit rapport worden voorgesteld, zijn gewogen resultaten. Er is steeds gewogen naar de vier genoemde factoren tenzij de cijfers uitgesplitst zijn naar een bepaalde factor. Tabellen naar leeftijd zijn bijvoorbeeld enkel gewogen naar origine, kansarmoede en verstedelijkingsgraad. De tabellen in deel II, bijvoorbeeld in het

hoofdstuk over kansarmoede, zijn enkel gewogen naar leeftijd, origine en verstedelijkingsgraad.

Verschillende weegcoëfficiënten kunnen verschillende steekproefaantallen in de tabellen tot gevolg hebben. Omdat we weging toepassen wegen bepaalde kinderen nu eenmaal zwaarder door dan andere. Zo zal een kansarm kind uit de grootstad zwaarder doorwegen dan een niet kansarm kind uit buitengebied omdat de kansarme kinderen uit de grootstad minder vaak de vragenlijst invulden.

Tabel 9 geeft een kort overzicht van de aantallen kinderen die in dit rapport in de tabellen zullen opgenomen zijn. Hoewel er een respons is van 2965, zullen in de meeste tabellen slechts 2955 kinderen opgenomen zijn. Tien kinderen gingen immers nog niet naar school en zijn niet relevant voor onze resultaten. Wanneer we onze resultaten echter wegen naar zowel leeftijd, origine, kansarmoede als verstedelijkingsgraad, komen we tot 2956 respondenten. Weging kan immers zorgen voor cijfers na de komma die afgerond worden. Als die cijfers opgeteld worden, kan het totaal afwijken van de totale respons. In meerdere tabellen in dit rapport wijken de totalen af van de behaalde respons. De afwijking mag evenwel nooit meer dan één bedragen. Als de afwijking groter is, ligt de verklaring in ontbrekende waarden.

**Tabel 9 Aantal respondenten per toegepaste weging**

	Ongewogen		Gewogen naar	
	Totale respons	Schoolgaande kinderen	origine kansarmoede verstedelijking	leeftijd origine kansarmoede verstedelijking
2,5-5 jaar	1280	1272	1278	-
6-8 jaar	995	993	999	-
9-11 jaar	690	690	678	-
	<b>2965</b>	<b>2955</b>	<b>2955</b>	<b>2956</b>

## **2.7 REPRESENTATIVITEIT**

In deze paragraaf gaan we na in hoeverre de gewogen data representatief zijn voor de populatie. Omdat kinderopvanggebruik nogal kan verschillen naar provincie (Vanpée, Sannen & Hedeboom, 2000; Govaert & Buysse, 2004; Peetermans & Hedeboom, 2009), onderzoeken we eerst of de verschillende provincies evenredig vertegenwoordigd zijn in de respons in overeenstemming met de populatiegegevens.

Tabel 10 toont dat de afwijkingen tussen de gewogen respons en de populatie niet meer dan toevallig zijn. Bovendien bestaan er geen afwijkingen tussen de verschillende leeftijdsgroepen.

**Tabel 10 Goodness of fit van de gewogen respons t.a.v. de populatiegegevens naar provincie**

	2,5-5	6-8	9-11	Respons	Populatie
Antwerpen	31,9%	29,0%	29,7%	30,4%	29,0%
Limburg	14,2%	11,7%	14,4%	13,4%	13,2%
Oost-Vlaanderen	23,3%	23,4%	24,2%	23,5%	24,0%
Vlaams-Brabant	13,9%	15,6%	15,5%	14,8%	16,1%
West-Vlaanderen	16,8%	20,4%	16,2%	17,9%	17,8%
<b>N=</b>	<b>1286</b>	<b>1001</b>	<b>679</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>

Vgl tussen leeftijden gewogen respons:  $\chi^2=11,94$ ;  $df=8$ ; n.s.

Goodness of fit gewogen respons-populatie:  $\chi^2=4,26$ ;  $df=4$ ; n.s.

Onze weging naar leeftijd, origine, kansarmoede en verstedelijkingsgraad betekent dat we niet wegen naar opleidingsniveau van de ouders. Uiteraard zorgt onze weging ervoor dat kinderen van laaggeschoolde ouders meer gewicht krijgen aangezien we kinderen van buitenlandse origine, kansarme kinderen en kinderen uit grootsteden zwaarder laten wegen. Maar is dit genoeg? Tabel 11 toont de representativiteit van de respons ten aanzien van de populatie<sup>2</sup>. Hieruit blijkt duidelijk dat er na de weging nog steeds een ondervetegenwoordiging bestaat van laaggeschoolde ouders en een overvetegenwoordiging van hooggeschoolde ouders. Dit is vooral van belang bij vergelijkingen met vroeger onderzoek toen naar opleidingsniveau gewogen werd. We zullen er in die gevallen dan ook extra aandacht aan besteden. Er bestaan geen significante verschillen in opleidingsniveau tussen de verschillende leeftijdscategorieën.

**Tabel 11 Goodness of fit van de gewogen respons t.a.v. de populatiegegevens naar opleidingsniveau van de moeder**

	2,5-5	6-8	9-11	Respons	Populatie
Hoogstens lager secundair onderwijs	13,1%	13,6%	12,5%	13,2%	20,7%
Hoger secundair onderwijs	31,7%	34,3%	34,9%	33,6%	41,7%
Hoger onderwijs buiten de universiteit	36,1%	35,9%	38,6%	36,5%	25,8%
Universitair onderwijs	19,1%	16,3%	14,0%	16,7%	11,8%
<b>N=</b>	<b>1286</b>	<b>1001</b>	<b>679</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>

Vgl tussen leeftijden gewogen respons:  $\chi^2=10,44$ ;  $df=6$ ; n.s.

Goodness of fit gewogen respons-populatie:  $\chi^2=318,12$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ .

<sup>2</sup> Populatiegegevens op basis van Statbel 2011 – leeftijd: 25-54

## 2.8 OVERZICHT VAN DE RESPONS

Tot slot van dit hoofdstuk maken we een beschrijving van de gewogen respons. We laten een aantal achtergrondkenmerken de revue passeren om een duidelijker beeld te creëren van de arbeids- en gezinssituatie van de kinderen en hun ouders. De respondententotalen in de tabellen kunnen verschillen. Soms zijn enkel de moeders opgenomen, soms enkel de werkende moeders, soms is de non-respons substantieel vanwege de gevoeligheid van de vraag.

Tabel 12 toont de arbeidssituatie van de moeder. Bijna de helft van de moeders werkt deeltijds. Ruim één op de tien werkt niet (betaald). We merken kleine verschillen naar leeftijd. Hoe ouder het kind is, hoe groter de kans dat de moeder deeltijds werkt en hoe kleiner de kans dat zij het werk tijdelijk onderbroken heeft.

**Tabel 12 Arbeidssituatie van de moeder**

	2,5-5	6-8	9-11	TOT
moeder FT werkend	36,8%	35,6%	35,8%	36,2%
moeder PT werkend	43,9%	46,5%	50,1%	46,7%
moeder werk onderbroken	16,1%	12,7%	8,9%	12,7%
moeder niet werkend	12,2%	12,5%	11,3%	11,9%
<b>N=</b>	<b>1008</b>	<b>768</b>	<b>538</b>	<b>2488</b>

( $\chi^2=21,94$ ;  $df=8$ ;  $p<0,01$ )

Ruim de helft van de moeders werkt vijf dagen in de week, maar rekening houdend met Tabel 12 allicht geen volledige dagen. Vier op de tien moeders werkt minder dan vijf dagen. Vijf à acht procent van de moeders werkt meer dan vijf dagen. Wie zes of zeven dagen werkt, doet dat meestal op zelfstandige basis.

**Tabel 13 Arbeidsdagen van de moeder**

	2,5-5	6-8	9-11	TOT
3 dagen of minder	11,8%	9,3%	13,1%	11,3%
4 dagen	27,6%	29,2%	24,8%	27,3%
5 dagen	54,7%	56,9%	54,5%	55,2%
6 of 7 dagen	6,0%	4,6%	7,7%	6,1%
<b>N=</b>	<b>935</b>	<b>719</b>	<b>505</b>	<b>2168</b>

( $\chi^2=24,44$ ;  $df=12$ ;  $p<0,05$ )

Tabel 14 toont het netto maandelijks inkomen van de gezinnen in de respons. Hoewel er verschillen bestaan tussen de leeftijdsgroepen, gaat het niet om een systematische vertekening. Je kan dus niet zonder meer stellen dat ouders van een ouder kind ook meer zouden verdienen.

**Tabel 14 Netto maandelijks gezinsinkomen**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>	<b>TOT</b>
Minder dan 1700 euro	12,4%	12,1%	11,3%	12,4%
1700 tot 2700 euro	20,5%	19,4%	20,6%	20,2%
2700 tot 3200 euro	16,9%	18,0%	15,4%	17,0%
3200 tot 3700 euro	20,9%	17,5%	17,9%	18,8%
3700 tot 5000 euro	23,2%	22,6%	26,7%	23,9%
Meer dan 5000 euro	6,0%	10,3%	8,0%	7,9%
<b>N=</b>	<b>1175</b>	<b>892</b>	<b>602</b>	<b>2666</b>

(chi<sup>2</sup>=20,52; df=10; p<0,05)

Ongeveer negen van de tien kinderen in de respons wonen in een gezin met twee ouders. Bij de jongste leeftijdsklasse ligt dat percentage iets hoger (93%) en bij de oudste leeftijdsgroep iets lager (87%). Deze op het eerste gezicht kleine wijzigingen hebben wel tot gevolg dat het aantal alleenstaande ouders tussen de jongste en en oudste leeftijdsgroep praktisch verdubbeld van 6 naar 13%.

**Tabel 15 Gezinsituatie**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>	<b>TOT</b>
Alleenstaand	6,5%	9,7%	12,6%	9,3%
Gehuwd of samenwonend	93,2%	90,0%	87,1%	90,4%
Andere situatie	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%
<b>N=</b>	<b>1271</b>	<b>992</b>	<b>666</b>	<b>2926</b>

(chi<sup>2</sup>=20,84; df=4; p<0,001)

Met de ouderdom van het kind nemen de opvangmogelijkheden binnen het gezin toe. Wanneer een kind wordt opgevangen door iemand die deel uitmaakt van het gezin, beschouwen we dit niet als kinderopvang. Bij de jongste leeftijdscategorie is er in één op de tien gezinnen opvang binnen het gezin mogelijk. In de oudste leeftijdscategorie loopt dat op tot drie op de tien.

**Tabel 16 Opvangmogelijkheden binnen het gezin**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>	<b>TOT</b>
Opvang binnen gezin niet mogelijk	88,6%	82,7%	70,1%	81,2%
Opvang binnen gezin wel mogelijk	11,4%	17,3%	29,9%	18,8%
<b>N=</b>	<b>1286</b>	<b>1000</b>	<b>678</b>	<b>2962</b>

(chi<sup>2</sup>=104,80; df=2; p<0,001)

Tabel 17 toont wie deze personen zijn die kinderen kunnen opvangen. Meestal gaat het om broers of zussen van het kind. Oudere kinderen hebben niet vaker (oudere) broers of zussen dan jongere kinderen maar deze oudere broers en zussen zijn vaker oud genoeg



om de nodige verantwoordelijkheid op te nemen. Bovendien behoeven oudere kinderen minder zorg. Soms kunnen ook inwonende grootouders de opvang op zich nemen (3%).

**Tabel 17 Aanwezigheid van andere personen dan de ouders binnen het gezin die het kind kunnen opvangen**

	N	%
niemand	2405	81,2%
broers of zussen	472	15,9%
grootouders	77	2,6%
andere familieleden	23	0,8%
iemand anders	9	0,3%

Uiteraard hebben deze verschillende factoren ook een invloed op elkaar.

We stellen vast dat opleidingsniveau, arbeidssituatie, gezinsinkomen, gezinssituatie en opvangmogelijkheden binnen het gezin met elkaar samenhangen. Personen met een goede opleiding, hebben vaker een job die beter betaalt. Zij hebben ook vaker een partner (die het gezinsinkomen doet stijgen) en meerdere kinderen die voor elkaar kunnen zorgen.

Verschillen tussen de provincies stellen we vast wat betreft opleiding, werk en inkomen. Er zijn geen verschillen in de gezinssituatie naar provincie.

De leeftijd van de kinderen hangt dan weer samen met zowel de arbeids- en de gezinssituatie maar niet met de opleiding van de ouders (die vooraf gebeurde) of de provincie waarin de ouders nu wonen.

### **3 BESLUIT**

In dit onderzoek staan vier onderzoeksvragen centraal:

Vraag 1: Welk is het huidig gebruik van buitenschoolse kinderopvang tussen 2,5 en 12 jaar in het Vlaams Gewest, zowel wat betreft formele en informele opvang als opvang in de vrijetijdscontext, in een gewone schoolweek en in schoolvakanties?

Vraag 2: Hoe evalueren de ouders de kwaliteit van de buitenschoolse kinderopvang?

Vraag 3: Welke behoeften aan buitenschoolse kinderopvang en/of vrijetijdsactiviteiten bestaan nog?

Vraag 4: Welke verschillen bestaan tussen kansarme en niet kansarme kinderen, kinderen van Belgische en buitenlandse origine, en naar verstedelijkingsgraad?

Om deze vragen te beantwoorden, wordt gebruik gemaakt van een schriftelijke postenquête bij de ouders van 6000 kinderen in het Vlaams Gewest. Er werd een respons

van 49,4% behaald. Om de representativiteit te bewaken, worden de resultaten in de analyses gewogen naar leeftijd, origine, kansarmoede en verstedelijkingsgraad.

## DEEL I: ALGEMENE RESULTATEN

### HOOFDSTUK 2: BUITENSCHOOELSE KINDEROPVANG OP SCHOOLDAGEN

#### 1 GEBRUIK OP SCHOOLDAGEN

Dit onderzoek spitst zich toe op buitenschoolse kinderopvang. Het veronderstelt dus kinderen die naar school gaan. De meest voor de hand liggende groep van kinderen die misschien niet naar school zouden gaan zijn de kleinste kleuters (tussen 2,5 en 3 jaar). Tabel 18 toont het schoolgebruik van deze groep. Drie kleuters van de 144 gaan nog niet naar school. De belangrijkste reden hiervoor is steeds dat het kind er niet klaar voor was.

**Tabel 18 Schoolgebruik van kinderen van 2,5 tot 3 jaar**

	N	%
Voltijds, alle schooldagen.	107	74,3
Deeltijds, enkel de voormiddagen.	21	14,8
Deeltijds, volledige dagen.	13	8,8
Mijn kind gaat nog niet naar school.	3	2,1
<b>Totaal</b>	<b>144</b>	<b>100</b>

Naast deze drie jonge kleuters zijn er ook nog zeven andere kinderen die niet naar school gaan. Het gaat om vijf kleuters en twee leerlingen van de lagere school. Meestal gaat het om kinderen met een ziekte of handicap. Soms verblijven de kinderen ook in een residentiële instelling. Alle kinderen die nog niet naar school gaan, worden uit de analyses m.b.t. buitenschoolse kinderopvang geweerd.

Tabel 19 toont het gebruik van buitenschoolse kinderopvang van de kinderen die minstens deeltijds schoollopen. De vragenlijst omschrijft buitenschoolse kinderopvang als: "opvang van uw kind vóór of na schooltijd, op woensdagnamiddag en in schoolvakanties door andere personen dan uzelf, uw (ex-)partner, broers of zussen van het kind." En verder: "opvang die u nodig hebt voor een avondje uit, beschouwen we niet als opvang. Ook een verblijf in een internaat, een kindertehuis of opvangtehuis rekenen we niet tot de buitenschoolse opvang."

In totaal wordt 57% van de kinderen tussen 2,5 en 12 minstens eenmaal per week opgevangen. Daarbovenop verblijft 9% regelmatig in de buitenschoolse kinderopvang maar niet elke week. 34% wordt zelden of nooit opgevangen.

**Tabel 19 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang voor kinderen van 2,5 tot 12 jaar in het Vlaams Gewest tijdens het schooljaar**

	2,5-5	6-8	9-11	Totaal
Minstens één maal per week.	60,6%	59,6%	48,5%	56,9%
Niet elke week maar toch regelmatig.	10,1%	9,7%	8,4%	9,4%
Zelden of nooit.	29,3%	30,7%	43,1%	33,7%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>999</b>	<b>678</b>	<b>2956</b>

( $\chi^2=41,27$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

Er bestaan verschillen naar leeftijd. Van de jongste en de middelste leeftijdsklasse wordt zes op de tien kinderen minstens eenmaal per week opgevangen. Bij de oudste leeftijdsklasse is dat de kleine helft (48%).

We kunnen deze cijfers vergelijken met eerder onderzoek uit 2000 (Vanpée, Sannen, & Hedeboom, 2000: 42). Toen werden de gegevens evenwel enkel gewogen naar opleidingsniveau van de moeder<sup>3</sup> en niet zoals in 2012 naar origine, kansarmoede en verstedelijkingsgraad. Dat heeft tot gevolg dat als we in 2012 zouden wegen naar opleidingsniveau, de opvangcijfers enkele procenten lager zouden liggen. In 2000 lag het percentage kinderen dat regelmatig werd opgevangen evenwel een flink stuk lager. Tussen 2000 en 2012 is hun aantal bij de 2,5 tot 5 jarigen gestegen van 49% naar 71%. Bij de zes tot twaalf jarigen is dat van 29% tot 63%.

**Tabel 20 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang voor kinderen van 2,5 tot 12 jaar in het Vlaams Gewest tijdens het schooljaar – vergelijking 2012 met 2000**

	2012		2000	
	2,5-5	6-11	2,5-5	6-11
Regelmatig	70,7%	63,2%	48,6%	28,6%
Zelden of nooit	29,3%	36,8%	51,4%	71,4%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>1677</b>	<b>719</b>	<b>222</b>

## **1.1 AANTAL GEBRUIKERS IN DE LAATSTE SCHOOLWEEK**

Tabel 21 toont het gebruik van buitenschoolse kinderopvang in de laatste gewone schoolweek vóór het invullen van de vragenlijst. De laatste gewone schoolweek is de laatste week van vijf schooldagen waarin het kind in het gezin van de respondent verbleef, niet ziek was en de respondent of zijn/haar partner geen vakantie had. In de tabel zijn alle schoolgaande kinderen opgenomen, ook de kinderen die zelden of nooit opgevangen worden. Het kan zowel gaan om opvang vóór en na de school als op woensdagnamiddag of om een combinatie van opvangmomenten.

<sup>3</sup> Gewogen naar populatiegegevens van het NIS over het opleidingsniveau van vrouwen uit de leeftijdsgroepen van 25-44 jaar.

In totaal werd 62% van de kinderen in de laatste gewone schoolweek opgevangen. Het gaat om 65% van de 2,5-5 jarigen en 64% van de 6-8 jarigen. Ook in de laatste gewone schoolweek ligt het percentage van de oudste leeftijdscategorie een stuk lager. 52% van deze kinderen werd opgevangen.

**Tabel 21 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang voor kinderen van 2,5 tot 12 jaar in het Vlaams Gewest in de laatste gewone schoolweek (N=2955)**

	N	%
2,5-5	835	65,3%
6-8	637	63,8%
9-11	351	51,6%
<b>Totaal</b>	<b>1823</b>	<b>61,7%</b>

Als we deze cijfers vergelijken met eerder onderzoek (Vanpée, Sannen, & Hedeboom, 2000: 42; Govaert & Buysse, 2004:13), stellen we in Tabel 22 vast dat de buitenschoolse opvang in de afgelopen twaalf jaar sterk gestegen is. Uitgaande van de opvangpercentages van de drie tot vijfjarigen kunnen we spreken over een lineaire stijging van ongeveer anderhalf procentpunt per jaar.

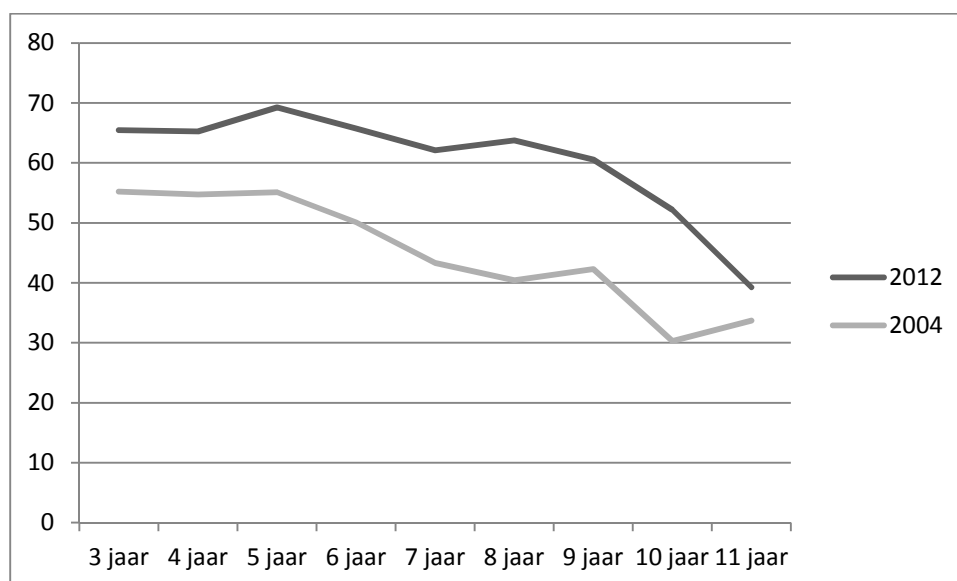
De percentages bij de 6 tot 12 jarigen zijn minder eenduidig te interpreteren. De erg sterke stijging tussen 2000 en 2002 en de stabilisering tussen 2002 en 2004 roept vragen op. In 2000 werden slechts 222 respondenten bevroegd. Dit kan een verklaring voor een mogelijke afwijking vormen. De stijging bij deze oudere leeftijdsklasse lijkt alleszins nog sterker te zijn dan bij de jongere klasse.

**Tabel 22 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang voor kinderen van 2,5 tot 12 jaar in het Vlaams Gewest in een referentieweek – vergelijking 2012 met 2000, 2002 en 2004**

	2012	2004	2002	2000
3-5	66,7	55,0	53,6	49,4
6-11	57,9	39,8	40,5	28,6
<b>Totaal</b>	<b>61,1</b>	<b>44,6</b>	<b>44,7</b>	<b>onbekend</b>

Grafiek 2 toont het gebruik van buitenschoolse kinderopvang per leeftijd in 2004 (Govaert & Buysse, 2004: 17) en 2012. In alle leeftijdscategorieën is het opvangpercentage een flink stuk toegenomen op acht jaar tijd. De kloof is het grootst bij de zeven-, acht- en negenjarigen.

**Grafiek 2 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang in het Vlaams Gewest naar leeftijd – vergelijking 2012 met 2004**



Wanneer we het gebruik van kinderopvang uitsplitsen naar opvangmoment, stellen we vast dat het meest gebruik gemaakt wordt van opvang na schooltijd. Ruim de helft van alle schoolgaande kinderen verblijft minstens eenmaal per week in de opvang na schooltijd. Vóór schooltijd en op woensdagnamiddag is dat iets minder dan drie op de tien. De opvangpercentages voor de jongste en middelste leeftijdsgroepen zijn niet significant verschillend. Het is duidelijk de oudste leeftijdsgroep die minder vaak opgevangen wordt, zowel vóór als na de school, en ook op woensdagnamiddag.

**Tabel 23 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang voor kinderen van 2,5 tot 12 jaar in het Vlaams Gewest in de laatste gewone schoolweek naar opvangmoment (N=2955)**

	vóór school		woensdagNM		na school	
	N	%	N	%	N	%
2,5-5	394	31,0%	393	30,8%	722	56,7%
6-8	307	30,9%	271	27,3%	537	54,1%
9-11	156	23,0%	147	21,7%	277	41,0%
<b>Totaal</b>	<b>857</b>	<b>29,1%</b>	<b>811</b>	<b>27,6%</b>	<b>1536</b>	<b>52,2%</b>

( $\chi^2=1,28$ ;  $df=4$ ; n.s.)

Vergelijkingen met vroeger onderzoek is niet evident. Meestal werd hierin geen onderscheid gemaakt naar opvangmoment. Toch weten we uit onderzoek van Govaert & Buysse (2004: 26) dat in 2004 19% van de kinderen tussen 3 en 12 jaar in het Vlaamse Gewest opgevangen werd op woensdagnamiddag. In 2012 is dat percentage opgelopen tot 28%.

## 1.2 INTENSITEIT VAN HET GEBRUIK

Naast het al dan niet gebruik besteden we ook aandacht aan de intensiteit van het gebruik. Tabel 24 toont het aantal dagen dat kinderen buitenschools opgevangen worden. Alle schoolgaande kinderen zijn in de tabel opgenomen, dus ook de kinderen die zelden of nooit opgevangen worden. Zij zijn opgenomen in de categorie '0 dagen', samen met de kinderen die wel regelmatig opgevangen worden maar niet in de laatste gewone schoolweek. We stellen vast dat vóór schooltijd 69 tot 77% van de kinderen geen enkel moment in de opvang verbleef in de laatste schoolweek. Na schooltijd is dat 43 tot 60%. Vóór schooltijd verblijven 18 tot 23% van de kinderen drie dagen of meer in een opvangsituatie. Na schooltijd loopt dat op tot 35 à 49%. Deze cijfers relativiseren enigszins de eerdere opvangcijfers waarbij geen rekening gehouden wordt met de laatste schoolweek of met het aantal opvangmomenten.

Hoewel er duidelijke verschillen bestaan naar al dan niet opvang, stellen we geen verschillen vast in het aantal dagen opvang naar leeftijd. Eens opvang nodig is, loopt het aantal dagen dat kinderen in de opvang verblijven gelijk over de leeftijdscategorieën heen.

**Tabel 24 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang voor schoolgaande kinderen in aantal dagen per week per opvangmoment**

	vóór school			na school		
	2,5-5	6-8	9-11	2,5-5	6-8	9-11
0 dagen	69,4%	69,3%	77,2%	43,5%	46,2%	59,6%
1 dag	3,1%	3,6%	2,7%	7,0%	9,5%	5,4%
2 dagen	4,7%	5,4%	3,4%	11,7%	11,9%	11,1%
3 dagen	6,2%	4,9%	4,6%	14,2%	13,3%	9,7%
4 dagen	7,0%	6,8%	5,3%	23,6%	19,1%	14,2%
5 dagen	9,6%	10,0%	6,8%			
<b>N=</b>	<b>1266</b>	<b>990</b>	<b>675</b>	<b>1266</b>	<b>988</b>	<b>669</b>

( $\chi^2=18,91$ ;  $df=10$ ;  $p<0,05$ )

( $\chi^2=62,04$ ;  $df=8$ ;  $p<0,001$ )

Het aantal kinderen in de buitenschoolse kinderopvang is de laatste jaren enorm toegenomen. Maar is dat met de intensiteit ook zo? Tabel 25 vergelijkt de intensiteit van het opvanggebruik in 2012 met die van 2004 (Govaert & Buysse, 2004: 17). Enkel kinderen die minimaal één keer in de referentieweek werden opgevangen, zijn opgenomen. Zowel opvang vóór als na schooltijd staan in de tabel.

**Tabel 25 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang in het Vlaams Gewest naargelang de intensiteit<sup>4</sup> van de opvang – Vergelijking 2012 met 2004**

2012 N=1914		Na de school			
		Geen of weinig gebruik	Matig gebruik	Hoog gebruik	Totaal
<b>Voor de school</b>	Geen of weinig gebruik	<b>21,1%</b>	<b>20,9%</b>	<b>19,5%</b>	61,5%
	Matig gebruik	4,1%	7,0%	4,2%	15,3%
	Hoog gebruik	5,1%	3,9%	<b>14,2%</b>	23,2%
	<b>Totaal</b>	<b>30,3%</b>	<b>31,8%</b>	<b>37,9%</b>	<b>100,0%</b>
2004 N=2674		Na de school			
		Geen of weinig gebruik	Matig gebruik	Hoog gebruik	Totaal
<b>Voor de school</b>	Geen of weinig gebruik	<b>17,0%</b>	<b>25,4%</b>	<b>21,4%</b>	63,8%
	Matig gebruik	3,7%	6,0%	1,3%	11,0%
	Hoog gebruik	6,8%	4,0%	<b>14,3%</b>	25,1%
	<b>Totaal</b>	<b>27,5%</b>	<b>35,4%</b>	<b>37,0%</b>	<b>99,9%</b>

Het valt op hoe de intensiteit van de opvang nauwelijks is toegenomen. De intensiteitspercentages van zowel de opvang vóór als na schooltijd verschillen nauwelijks van elkaar. Noch van opvang vóór schooltijd noch van opvang na schooltijd is men vaker gebruik gaan maken. Al bij al worden er dus meer kinderen opgevangen maar niet vaker noch op andere tijdstippen dan vroeger.

<sup>4</sup> Geen of weinig gebruik staat voor 0 of 1 opvangmoment; matig gebruik staat voor 2 of 3 opvangmomenten; hoog gebruik staat voor 4 tot 5 opvangmomenten



### 1.3 REDENEN VOOR GEBRUIK EN NIET-GEBRUIK

De belangrijkste reden om gebruik te maken van buitenschoolse opvang is dat ouders langer dan de schooluren moeten werken (95% tot 97%). Alle andere redenen komen slechts in zeer beperkte mate voor. Opvallend is wel dat opvanggebruik om meer tijd te hebben voor taken binnen het gezin of voor zichzelf afneemt naarmate de leeftijd toeneemt. Voor deze oudere kinderen is wellicht minder zorg nodig waardoor er sowieso meer tijd is voor zichzelf of taken binnen het gezin.

**Tabel 26 Redenen voor gebruik van buitenschoolse kinderopvang (meerdere antwoorden mogelijk)**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
Men moet langer dan de schooluren werken.	94,9%	95,1%	96,8%
Men vindt dat het beter is voor het kind als het in de opvang is.	3,9%	4,5%	4,2%
Men kan zo studies of een opleiding volgen.	3,1%	2,5%	2,6%
Men kan zo werk zoeken.	1,1%	0,5%	0,5%
Men heeft meer tijd voor taken binnen het gezin.	5,3%	3,0%	1,9%
Men heeft meer tijd voor zichzelf.	4,5%	3,2%	0,5%
Het kind wilt in de buitenschoolse opvang blijven.	4,5%	6,9%	5,4%
Andere redenen	0,6%	0,9%	1,0%
<b>N=</b>	<b>895</b>	<b>679</b>	<b>378</b>

( $\chi^2=137,96$ ;  $df=24$ ;  $p<0,001$ )

De redenen om zelden of nooit gebruik te maken van buitenschoolse kinderopvang zijn meer divers. De belangrijkste reden in alle leeftijdsklassen is dat men de werkuren kan afstemmen op de schooluren. Men werkt enkel 's morgens, men staat zelf in het onderwijs of men treft een regeling onder de partners zodat er telkens iemand is om het kind op te vangen. Hoe ouder het kind is, hoe vaker men dat doet. We stelden eerder al dat de deeltijdse arbeid toeneemt naarmate de kinderen ouder worden (Tabel 12).

Andere belangrijke redenen zijn dat men er expliciet voor kiest om thuis te blijven of toch thuis is, bijvoorbeeld omwille van werkloosheid, ziekte of pensioen. Deze redenen nemen van belang af bij de oudere kinderen. Daartegenover staat dat in deze leeftijdscategorie minder kinderen opgevangen worden omwille van inwonende familie die het kind kan opvangen (14%) en omwille van het feit dat een aantal kinderen alleen thuisblijven (14%). De prijs van de buitenschoolse kinderopvang speelt nauwelijks een rol.

**Tabel 27 Redenen voor niet-gebruik van buitenschoolse kinderopvang (meerdere antwoorden mogelijk)**

	2,5-5	6-8	9-11
Men werkt niet om voor het kind te zorgen (huisman/huisvrouw/tijdscrediet...).	34,8%	33,2%	23,2%
Men zorgt voor het kind omdat men toch thuis is (werkloosheid/ziekte/pensioen).	22,2%	23,0%	16,2%
Men kan de werkuren afstemmen op de schooluren.	39,8%	41,4%	47,7%
Broers, zussen of inwonende familie vangen het kind op.	6,3%	8,1%	14,3%
Het kind blijft alleen thuis.	0,4%	2,1%	13,8%
Het kind is nog te jong om in de opvang te blijven.	1,1%	0,0%	0,0%
Het kind wil liever niet in de opvang blijven.	1,0%	3,0%	6,4%
Het kind heeft (te) veel aandacht/verzorging nodig.	1,2%	1,5%	0,6%
Men heeft geen (gepaste) opvang in de buurt gevonden.	0,2%	0,0%	0,3%
De opvang is niet aangepast aan de werkuren.	0,4%	0,3%	0,0%
Buitenschoolse opvang is te duur.	3,6%	4,2%	1,3%
Andere redenen	3,2%	5,4%	2,2%
<b>N=</b>	<b>368</b>	<b>293</b>	<b>286</b>

( $\chi^2=35,00$ ;  $df=16$ ;  $p<0,005$ )

## 1.4 LOCATIE

Driekwart van de in de laatste schoolweek opgevangen kinderen wordt opgevangen in de gemeente waarin het kind woont. In de helft van de gevallen is dat ook de gemeente waarin de school zich bevindt. We stellen weinig verschillen vast tussen de leeftijdscategorieën behalve wat de jongste leeftijd betreft. Onder hen wordt 9% buiten de woon- of schoolgemeente opgevangen. Dat is bijna dubbel zoveel als de andere leeftijdscategorieën.

**Tabel 28 Locatie(s) waar de buitenschoolse kinderopvang plaatsvindt (meerdere antwoorden mogelijk)**

	2,5-5	6-8	9-11
In de gemeente waar men woont.	74,6%	75,4%	75,8%
In de gemeente van de school.	50,4%	54,7%	49,6%
In één of meer andere gemeente(s).	8,6%	4,9%	4,2%
<b>N=</b>	<b>820</b>	<b>635</b>	<b>346</b>

( $\chi^2=15,13$ ;  $df=6$ ;  $p<0,05$ )

We vinden geen verband tussen de locatie waar kinderen opgevangen worden en de al dan niet aanwezigheid van buitenschoolse kinderopvang in de school<sup>5</sup>. Het is dus niet zo dat

<sup>5</sup>  $\chi^2=10,73$ ;  $df=6$ ; n.s.

wie geen beroep kan doen op opvang op school, vaker enkel in andere gemeenten terechtkan.

## **1.5 DETERMINANTEN**

In deze paragraaf gaan we na welke achtergrondfactoren een invloed hebben op het al dan niet regelmatig gebruik van kinderopvang. We gaan niet enkel na wie vaker gebruik maakt van kinderopvang maar ook de intensiteit wordt onder de loep genomen: hoe vaak verblijven de kinderen in een opvangsituatie vóór of na schooltijd.

### **1.5.1 Het gebruik van buitenschoolse kinderopvang per provincie**

We stellen significante verschillen in regelmatig opvanggebruik vast tussen de provincies voor de twee jongste leeftijdscategorieën, niet voor de oudste. Bij de jongste leeftijden is West-Vlaanderen koploper met 78 à 79% van de kinderen die opgevangen worden. Antwerpen is de provincie met de laagste opvangcijfers (60 à 62%). In Limburg is er een opvallend groot verschil tussen de kleuters (75%) en de leerlingen van de eerste drie jaren van de lagere school (58%).

**Tabel 29 Het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar provincie**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
Antwerpen	59,8%	62,5%	55,0%
Limburg	74,7%	58,1%	56,1%
Oost-Vlaanderen	74,6%	74,1%	57,9%
Vlaams-Brabant	74,3%	72,3%	62,9%
West-Vlaanderen	79,1%	77,9%	55,0%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>999</b>	<b>680</b>

2,5-5: ( $\chi^2=35,07$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=23,50$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

9-11: ( $\chi^2=2,09$ ;  $df=4$ ; n.s.)

Ook in eerder onderzoek (Vanpée, Sannen & Hedebouw, 2000: 48; Govaert & Buysse, 2004: 14) werden verschillen naar provincie vastgesteld. Tabel 30 vergelijkt de cijfers uit 2012 met die van 2004<sup>6</sup> en 2000. De gebruikte definities zijn dezelfde. In 2000 was West-Vlaanderen, samen met Oost-Vlaanderen, ook al koploper wat kinderopvanggebruik

---

<sup>6</sup> In 2000 en 2012 gaat het om regelmatig opvanggebruik bij de 2,5-11 jarigen. In 2004 zijn de 2,5 jarigen niet in de cijfers opgenomen en gaat het om opvang in een referentieweek.

betreft. Antwerpen en Limburg hinkten toen wat achterop. Niettemin stellen we voor alle provincies een toename in opvanggebruik vast in het verloop van de gemeten twaalf jaren.

**Tabel 30 Het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar provincie – Vergelijking 2012 met 2004 en 2000**

	2,5-5			6-11		
	2012	2004*	2000	2012	2004*	2000
Antwerpen	59,8%	54,4%	42,3%	58,8%	36,0%	30,8%
Limburg	74,7%	52,2%	38,4%	57,1%	33,7%	22,0%
Oost-Vlaanderen	74,6%	55,5%	54,6%	66,2%	42,8%	33,0%
Vlaams-Brabant	74,3%	57,1%	50,1%	67,7%	50,2%	23,4%
West-Vlaanderen	79,1%	55,2%	56,9%	66,7%	36,7%	30,1%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>1901</b>	<b>719</b>	<b>1679</b>	<b>4097</b>	<b>222</b>

\*: vanaf 3 jaar, enkel opvang in referentieweek

In West-Vlaanderen worden de meeste kinderen opgevangen en in Antwerpen de minste. Betekent dit dat in West-Vlaanderen de kinderen ook gemiddeld op meer tijdstippen opgevangen worden? Tabel 31 toont het gemiddeld aantal opvangmomenten in de laatste gewone schoolweek van de kinderen die in die week opgevangen zijn (dus niet alle schoolgaande kinderen zoals in Tabel 24). In totaal zijn er tien opvangmomenten mogelijk (elke dag vóór en na schooltijd). De opvangintensiteit ligt in Vlaams-Brabant het hoogst (4,8 opvangmomenten) en in Antwerpen het laagst (4,1 opvangmomenten).

**Tabel 31 Het gemiddeld aantal opvangmomenten per week in de buitenschoolse kinderopvang naar provincie**

	Gemiddeld	N	Std afwijking
Antwerpen	4,14	462	2,498
Limburg	4,41	226	2,707
Oost-Vlaanderen	4,61	450	2,578
Vlaams-Brabant	4,78	277	2,737
West-Vlaanderen	4,50	354	2,676
<b>Totaal</b>	<b>4,47</b>	<b>1769</b>	<b>2,626</b>

(F=3,18; df=4; p<0,05)

Al bij al worden de verschillen tussen provincies verklaard door verschillen in het opleidingsniveau, de arbeidssituatie en het inkomen van de ouders in de verschillende provincies. Dat blijkt uit de multivariate analyse die in paragraaf 1.5.9 opgenomen is.

### 1.5.2 Opleidingsniveau van de moeder en het gebruik van buitenschoolse kinderopvang

In alle leeftijdscategorieën heeft het opleidingsniveau van de moeder een sterk effect op het opvanggebruik. Hoe hoger het behaalde diploma, hoe groter de kans dat het kind wordt opgevangen. We stellen zelfs grote verschillen vast tussen kinderen van moeders met een hogeschooldiploma en kinderen van moeders met een universitair diploma.

**Tabel 32 Verband tussen opleidingsniveau van de moeder en het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang**

	2,5-5	6-8	9-11
Hoogstens lager secundair onderwijs	47,8%	40,2%	48,4%
Hoger secundair onderwijs	65,8%	71,4%	56,7%
Hoger onderwijs buiten de universiteit	80,8%	78,7%	63,1%
Universitair onderwijs	87,9%	81,5%	75,3%
<b>N=</b>	<b>1025</b>	<b>798</b>	<b>547</b>

2,5-5: ( $\chi^2=81,10$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=56,70$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=12,32$ ;  $df=3$ ;  $p<0,01$ )

Als we deze cijfers vergelijken met 2000<sup>7</sup> (Vanpée, Sannen & Hedeboom, 2000: 47), stellen we vast dat het gebruik voor alle opleidingsniveaus gestegen is. In 2000 werd amper een verschil vastgesteld tussen universitaire en hogeschooldiploma's.

---

<sup>7</sup> Over de verschillende verdeling van de opleidingsniveau moet vermeld worden dat de verschillen in verdeling hoofdzakelijk te wijten zijn aan de verschillende wegen. In 2012 wordt gewogen naar origine, kansarmoede en verstedelijkingsgraad, in 2000 volgend opleidingsniveau.

**Tabel 33 Verband tussen opleidingsniveau van de moeder en het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang bij 2,5-5 en 6-11 jarigen – Vergelijking 2012 met 2000**

2,5-5	2012		2000	
	Verdeling	Gebruik	Verdeling	Gebruik
Hoogstens lager secundair onderwijs	11,2%	47,8%	26,6%	35,4%
Hoger secundair onderwijs	30,8%	65,8%	41,9%	45,5%
Hoger onderwijs buiten de universiteit	38,5%	80,8%	25,9%	66,8%
Universitair onderwijs	19,4%	87,9%	5,6%	65,2%
<b>N=</b>	<b>1025</b>	<b>1025</b>	<b>719</b>	<b>719</b>

6-11	2012		2000	
	Verdeling	Gebruik	Verdeling	Gebruik
Hoogstens lager secundair onderwijs	11,1%	44,2%	26,6%	35,4%
Hoger secundair onderwijs	34,5%	64,2%	41,9%	45,5%
Hoger onderwijs buiten de universiteit	39,6%	71,1%	25,9%	66,8%
Universitair onderwijs	14,8%	78,5%	5,6%	65,2%
<b>N=</b>	<b>1346</b>	<b>1345</b>	<b>222</b>	<b>222</b>

Ook als we controleren voor andere factoren zoals arbeidssituatie en inkomen, stellen we vast dat het opleidingsniveau een significante invloed blijft uitoefenen op het al dan niet regelmatig gebruik maken van kinderopvang.

Wat de intensiteit van de opvang betreft, stellen we geen significante verschillen vast naar het opleidingsniveau van de moeder. Dat blijkt uit multivariate analyse (zie paragraaf 1.5.9). Kinderen van hooggeschoolde moeders die opgevangen worden, verblijven dus niet meer momenten in de opvang dan kinderen van laaggeschoolde moeders die opgevangen worden.

### **1.5.3 Arbeidssituatie van de moeder en het gebruik van buitenschoolse kinderopvang**

Ook de arbeidssituatie heeft een effect op het al dan niet gebruik van buitenschoolse kinderopvang. Het is opvallend dat het niet zoveel verschil maakt of de moeder voltijds of deeltijds werkt. De kans dat een kind regelmatig wordt opgevangen, is nagenoeg even groot. Het is pas als de moeder het werk tijdelijk onderbreekt (gedeeltelijk of volledig) of zich terugtrekt van de arbeidsmarkt, dat de opvangpercentages significant dalen.

**Tabel 34 Verband tussen arbeidssituatie van de moeder en het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
moeder FT werkend	85,8%	80,0%	66,3%
moeder PT werkend	82,5%	85,1%	66,7%
moeder werk onderbroken	64,4%	73,4%	67,9%
moeder niet werkend	24,8%	17,3%	17,7%
<b>N=</b>	<b>1009</b>	<b>772</b>	<b>543</b>

2,5-5: ( $\chi^2=262,84$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=232,35$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=69,05$ ;  $df=3$ ;  $p<0,01$ )

Hoewel het al dan niet gebruik van kinderopvang tussen voltijds en deeltijds werkende moeders niet significant verschillend is, is de intensiteit van de opvang dat wel. De opgevangen kinderen van voltijds werkende moeders, verblijven gemiddeld 5,2 keer per week in de opvang, terwijl de kinderen van deeltijds werkende moeders dat gemiddeld 3,9 keer doen. Als kinderen van niet werkende moeders toch opgevangen worden, worden ze dat minder vaak (3,5 keer) dan kinderen van werkende moeders.

**Tabel 35 Het gemiddeld aantal opvangmomenten per week in de buitenschoolse kinderopvang naar arbeidssituatie van de moeder**

	<b>Gemiddeld</b>	<b>N</b>	<b>Std afwijking</b>
moeder FT werkend	5,24	614	2,749
moeder PT werkend	3,91	781	2,287
moeder werk onderbroken	4,23	175	2,601
moeder niet werkend	3,55	38	2,792
<b>Totaal</b>	<b>4,45</b>	<b>1477</b>	<b>2,610</b>

Vgl voltijds werkend - niet voltijds werkend ( $F=102,95$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Vgl deeltijds werkend - niet deeltijds werkend ( $F=74,75$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Vgl werk onderbroken - niet onderbroken ( $F=1,38$ ;  $df=1$ ; n.s.)

Vgl niet werkend - wel werkend ( $F=4,71$ ;  $df=1$ ;  $p<0,05$ )

De arbeidssituatie van de moeder hangt samen met alle andere determinerende factoren. Toch stellen we op basis van multivariate analyse (paragraaf 1.5.9) vast dat na controle van die andere factoren, de arbeidssituatie nog steeds een sterke rechtstreekse invloed uitoefent op het opvanggebruik.

### 1.5.4 Arbeidsdagen van de moeder en het gebruik van buitenschoolse kinderopvang

Tabel 36 toont het verband tussen het aantal arbeidsdagen van de moeder en het regelmatig opvanggebruik. In de tabel zijn enkel werkende moeders opgenomen. De verschillen in de tabel in de jongste leeftijdsklasse zijn niet significant. Bij de andere leeftijdsklassen heeft het aantal dagen dat de moeder werkt, wel een invloed. Opvallend is dat als de moeder vier dagen werkt, de kans dat het kind regelmatig opgevangen wordt, het grootst is. Als de moeder vier dagen werkt, gaat het immers meestal om vier ganse dagen. Men werkt vier vijfde. Moeders die vijf dagen werken, werken ook vaak deeltijds. Zij werken geen ganse dagen en zijn vaak op tijd om het kind op school af te halen. Wie zes of zeven dagen per week werkt, is vaak zelfstandige, regelt zelf de eigen werkuren en werkt vaak thuis. Daarom ligt het opvanggebruik hier nog lager.

**Tabel 36 Verband tussen arbeidsdagen van de moeder en het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang**

	2,5-5	6-8	9-11
3 dagen of minder	80,7%	79,1%	65,2%
4 dagen	86,1%	90,0%	75,2%
5 dagen	80,3%	76,8%	60,7%
6 of 7 dagen	76,8%	60,6%	46,2%
<b>N=</b>	<b>932</b>	<b>719</b>	<b>505</b>

2,5-5: ( $\chi^2=4,89$ ;  $df=3$ ; n.s.)

6-8: ( $\chi^2=23,67$  ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=13,46$ ;  $df=3$ ;  $p<0,005$ )

Wat de opvangintensiteit betreft, stellen we vast dat hoe meer dagen per week de moeder werkt, hoe vaker het kind opgevangen wordt. Bij meer dan vijf arbeidsdagen per week, daalt het gemiddeld aantal opvangmomenten evenwel weer omwille van voorgenoemde redenen.

**Tabel 37 Het gemiddeld aantal opvangmomenten per week in de buitenschoolse kinderopvang naar arbeidsdagen van de moeder**

	Gemiddeld	N	Std afwijking
3 dagen of minder	3,12	163	1,836
4 dagen	4,29	476	2,289
5 dagen	4,99	805	2,791
6 of 7 dagen	4,20	73	2,630
<b>Totaal</b>	<b>4,53</b>	<b>1517</b>	<b>2,610</b>

( $F=27,18$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )



### 1.5.5 Netto maandelijks gezinsinkomen en het gebruik van buitenschoolse kinderopvang

Het verband tussen het netto maandelijks gezinsinkomen en de kans dat een kind opgevangen wordt, is duidelijk positief. Hoe hoger het inkomen, hoe groter de kans dat het kind regelmatig opgevangen wordt.

**Tabel 38 Verband tussen het netto maandelijks gezinsinkomen en het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang**

	2,5-5	6-8	9-11
Minder dan 1700 euro	44,4%	44,9%	42,6%
1700 tot 2700 euro	58,4%	57,8%	50,0%
2700 tot 3200 euro	70,7%	77,0%	65,2%
3200 tot 3700 euro	80,4%	78,3%	68,5%
3700 tot 5000 euro	84,6%	76,7%	58,6%
Meer dan 5000 euro	84,5%	87,0%	64,6%
<b>N=</b>	<b>1168</b>	<b>892</b>	<b>602</b>

2,5-5: ( $\chi^2=108,91$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=71,09$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=17,60$ ;  $df=5$ ;  $p<0,005$ )

De kinderen die opgevangen worden, verblijven evenwel even vaak in een opvangsituatie ongeacht het inkomen van de ouders. We stellen dan ook geen significante verschillen in opvangintensiteit vast. Een laag inkomen vestigt dus een drempel om een beroep te doen op opvang maar eens de drempel genomen, maakt men evenveel gebruik van opvang als gezinnen met een hoger inkomen.

Hoewel het inkomen erg samenhangt met andere determinanten, stellen we toch vast dat na controle van andere determinanten, het inkomen nog steeds een rechtstreekse invloed heeft op het opvanggebruik.

### 1.5.6 Het gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar opvangmogelijkheden binnen het gezin

Waarom zou je een beroep doen op opvang als er binnen je gezin iemand aanwezig is om je kind op te vangen? De aanwezigheid van een opvangmogelijkheid binnen het gezin is dan ook één van de determinanten van opvanggebruik. Tabel 39 toont dat wie een opvangmogelijkheid heeft binnen het gezin, minder vaak een beroep doet op buitenschoolse opvang, ongeacht de leeftijd van het kind.

**Tabel 39 Het regelmatig buitenschoolse opvanggebruik naar opvangmogelijkheden binnen het gezin**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
Opvang binnen gezin niet mogelijk	73,3%	72,5%	64,8%
Opvang binnen gezin wel mogelijk	49,7%	54,1%	38,4%
<b>N=</b>	<b>1277</b>	<b>998</b>	<b>677</b>

2,5-5: ( $\chi^2=34,71$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=22,79$  ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=40,21$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Als opvang binnen het gezin mogelijk is, verblijven de kinderen die regelmatig opgevangen worden, gemiddeld 4,0 keer in een opvangsituatie. Als opvang binnen het gezin niet mogelijk is, is dat 4,5 keer.

**Tabel 40 Het gemiddeld aantal opvangmomenten per week in de buitenschoolse kinderopvang naar opvangmogelijkheden binnen het gezin**

	<b>Gemiddeld</b>	<b>N</b>	<b>Std afwijking</b>
Opvang binnen gezin niet mogelijk	4,53	1556	2,633
Opvang binnen gezin wel mogelijk	4,03	213	2,538
<b>Totaal</b>	<b>4,47</b>	<b>1769</b>	<b>2,626</b>

( $F=6,87$ ;  $df=1$ ;  $p<0,01$ )

De opvangmogelijkheden binnen het gezin blijken een rechtstreekse invloed te hebben op het opvanggebruik, ook als we controleren voor het effect van andere determinanten.

### **1.5.7 Het gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar gezinssituatie**

Naast de opvangmogelijkheden binnen het gezin, is ook de gezinssituatie van belang, hetzij enkel voor de jongste kinderen. Er zijn meer alleenstaande ouders die regelmatig gebruik maken van kinderopvang dan samenwonende ouders (82% tegenover 71%). De verschillen in de oudere leeftijdscategorieën zijn niet significant.

**Tabel 41 Het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar gezinssituatie**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
Alleenstaand	81,7%	63,2%	62,7%
Gehuwd of samenwonend	70,5%	70,0%	56,6%
<b>N=</b>	<b>1263</b>	<b>990</b>	<b>665</b>

2,5-5: ( $\chi^2=12,08$ ;  $df=2$ ;  $p<0,005$ )

6-8: ( $\chi^2=1,87$ ;  $df=2$ ; n.s.)

9-12: ( $\chi^2=1,15$ ;  $df=2$ ; n.s.)

In vergelijking met de onderzoeksresultaten uit 2004 (Govaert & Buysse, 2004: 27) zijn de verschillen gelijkaardig. Het aantal alleenstaande ouders is evenwel toegenomen, net als het opvanggebruik.

**Tabel 42 Het gebruik van buitenschoolse kinderopvang in een referentieweek naar gezinssituatie – Vergelijking 2012 met 2004**

	2012		2004*	
	Verdeling	Gebruik	Verdeling	Gebruik
Alleenstaand	9,3%	63,8%	6,6%	46,3%
Gehuwd of samenwonend	90,7%	61,1%	93,4%	44,5%
<b>N=</b>	<b>2909</b>	<b>2921</b>	<b>5987</b>	<b>5986</b>

\*: 3-12 jaar

We stellen ook een verschil in opvangintensiteit vast naar gezinssituatie. Kinderen van alleenstaande ouders die regelmatig opgevangen worden, verblijven gemiddeld vaker in de opvang dan kinderen van gehuwde of samenwonende ouders: 5,1 tegenover 4,4.

**Tabel 43 Het gemiddeld aantal opvangmomenten per week in de buitenschoolse kinderopvang naar gezinssituatie**

	Gemiddeld	N	Std afwijking
Alleenstaand	5,08	168	2,706
Gehuwd of samenwonend	4,40	1585	2,612
<b>Totaal</b>	<b>4,47</b>	<b>1754</b>	<b>2,627</b>

(F=5,08; df=2; p<0,01)

De verschillen in gezinssituatie werken ook door in een analyse met andere determinanten. Ook dan blijft de gezinssituatie een rechtstreeks effect uitoefenen.

### **1.5.8 Het gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar gezins- en arbeidssituatie van de ouders**

Deze paragraaf combineert eerdere gegevens over gezins- en arbeidssituatie met elkaar omwille van de vergelijkbaarheid met eerder onderzoek. Wie alleenstaand is en beroepsactief doet het vaakst regelmatig een beroep op buitenschoolse kinderopvang. Wie alleenstaand en niet beroepsactief is, doet dat minder dan half zo vaak.

Als vader en moeder beroepsactief zijn, zijn de kinderen ook vaak regelmatige gebruikers van buitenschoolse kinderopvang, vergelijkbaar met de beroepsactieve alleenstaanden. Maar indien minstens één van de ouders niet beroepsactief is, wordt in nog minder gevallen regelmatig gebruik gemaakt van buitenschoolse kinderopvang dan alleenstaande niet beroepsactieven dat doen.

Als zowel vader als moeder niet beroepsactief zijn, wordt het minst gebruik gemaakt van buitenschoolse kinderopvang.

**Tabel 44 Het regelmatig buitenschoolse opvanggebruik naar gezins- en arbeidssituatie**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
alleenstaand beroepsactief	88,4%	77,6%	71,0%
alleenstaand niet beroepsactief	41,7%	36,4%	20,0%
moeder en vader beroepsactief	83,4%	83,5%	66,4%
moeder en vader niet beroepsactief	17,2%	19,5%	28,6%
moeder niet beroepsactief en vader beroepsactief	34,4%	32,8%	24,7%
moeder beroepsactief en vader niet beroepsactief	73,8%	61,5%	38,7%
<b>N=</b>	<b>1214</b>	<b>925</b>	<b>633</b>

2,5-5: ( $\chi^2=287,03$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=216,61$  ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=72,75$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

Tabel 45 vergelijkt het gebruik van buitenschoolse kinderopvang in de referentieweek tussen 2004 (Govaert & Buysse, 2004: 30) en 2012. Los van de stijging van de opvangpercentages, gelden dezelfde verhoudingen tussen de gezins- en arbeidssituaties in 2004 als in 2012.

**Tabel 45 Het gebruik van buitenschoolse kinderopvang in een referentieweek naar gezins- en arbeidssituatie – Vergelijking 2012 met 2004**

	<b>2012</b>	<b>2004*</b>
alleenstaand beroepsactief	74,0%	55,5%
alleenstaand niet beroepsactief	26,7%	13,6%
moeder en vader beroepsactief	75,4%	63,5%
moeder en vader niet beroepsactief	13,3%	2,9%
moeder niet beroepsactief en vader beroepsactief	23,5%	15,2%
moeder beroepsactief en vader niet beroepsactief	53,5%	30,4%
<b>N=</b>	<b>2775</b>	<b>5924</b>

\*: vanaf 3 jaar

Ook als we het regelmatig opvanggebruik uitsplitsen naar opvangmoment, stellen we vast dat de algemene verhoudingen tussen de verschillende gezins- en arbeidssituaties behouden blijven.

De verschillende gezins- en arbeidssituaties spelen een gelijkaardige rol wat de intensiteit van de opvang betreft. Hoe hoger het aantal beroepsactieve ouders, hoe hoger het aantal opvangmomenten. Bij alleenstaande ouders ligt dit aantal gemiddeld bovendien hoger dan bij samenwonende ouders.

**Tabel 46 Het gemiddeld aantal opvangmomenten per week in de buitenschoolse kinderopvang naar gezins- en arbeidssituatie**

	<b>Gemiddeld</b>	<b>N</b>	<b>Std afwijking</b>
alleenstaand beroepsactief	5,14	153	2,659
alleenstaand niet beroepsactief	4,34	13	3,174
moeder en vader beroepsactief	4,45	1377	2,582
moeder en vader niet beroepsactief	3,28	14	2,171
moeder niet beroepsactief en vader beroepsactief	3,84	91	2,817
moeder beroepsactief en vader niet beroepsactief	3,95	52	2,726
<b>Totaal</b>	<b>4,46</b>	<b>1700</b>	<b>2,620</b>

(F=4,13; df=5; p<0,001)

### **1.5.9 Multivariate analyse**

Om na te gaan wat het netto-effect is van de verschillende determinanten die onderling sterk gecorreleerd zijn, voeren we een multivariate analyse uit. Op basis van een enkelvoudige logistische regressieanalyse gaan we na welke determinanten een rechtstreeks effect hebben op het al dan niet (regelmatig) gebruik van buitenschoolse kinderopvang. De volledige cijfergegevens zijn opgenomen in bijlage 3.

De multivariate analyse bevestigt in grote mate de bivariate analyse. De leeftijd van het kind, het opleidingsniveau en de arbeidssituatie van de moeder en het inkomen van het gezin hebben allen een rechtstreekse invloed op het opvanggebruik. Maar ook de gezinssituatie en de mogelijkheden tot opvang thuis oefenen een invloed uit. De verschillen tussen de provincies ebben weg, eens voor deze factoren gecontroleerd is. Dit betekent dat de verschillen tussen provincies te wijten zijn aan verschillen in opleidingsniveau, arbeids- en gezinssituatie.

## **2 OPVANGVORMEN**

Totnogtoe hebben we ons in de analyses toegespitst op het al dan niet gebruik van buitenschoolse kinderopvang en de intensiteit waarmee de kinderopvang gebeurt. In deze paragraaf leggen we de focus op de kinderen die minstens eenmaal in een opvangsituatie verbleven in de laatste gewone schoolweek. We stellen ons de vraag om welke opvangsituaties het gaat.

## 2.1 ALGEMEEN

Tabel 47 geeft een overzicht van alle gebruikte buitenschoolse opvangvormen naar leeftijd. Het gaat hierbij dus zowel om opvang vóór schooltijd als om opvang na schooltijd en ook om opvang op woensdagnamiddag. Per kind zijn dus verschillende opvangvormen mogelijk. Daarom is de som van de percentages in de tabellen groter dan 100.

Buitenschoolse opvang door de grootouders en door de school komen het meest voor. De jongste kinderen verblijven het meest bij de grootouders (58%), opvang op school komt daar minder vaak voor (42%). Bij de oudere kinderen komt opvang door de grootouders en op school nagenoeg even vaak voor.

De derde belangrijke opvangvorm zijn de Initiatieven voor Buitenschoolse Opvang (IBO). Bij de jongste kinderen verblijft 21% minstens eenmaal per week in een IBO. Bij de 6-8 jarigen is dat 17% en bij de oudste leeftijdsklasse 15%.

De overige opvangvormen worden duidelijk minder gebruikt. Onthaalouders en kinderdagverblijven zijn vooral voor de jongere kinderen al blijft het ook in die leeftijdsklasse een beperkte opvangvorm (respectievelijk 4% en 2%).

**Tabel 47 Overzicht van alle gebruikte buitenschoolse opvangvormen**

	2,5-5	6-8	9-11
Grootouders	58,0%	52,0%	52,3%
Andere familie	5,6%	4,1%	4,2%
Vrienden, buren, kennissen	2,9%	3,7%	4,5%
Onthaalouder	3,6%	3,0%	1,3%
Kinderdagverblijf	2,4%	1,8%	1,1%
Opvang in en door school	41,8%	53,6%	48,6%
IBO	21,5%	17,5%	14,9%
Opvang thuis	3,0%	1,9%	3,2%
Andere personen of diensten	0,1%	1,2%	1,8%
<b>N=</b>	<b>834</b>	<b>636</b>	<b>350</b>

( $\chi^2=58,19$ ;  $df=18$ ;  $p<0,001$ )

Zestig tot zeventig procent van de kinderen die in de laatste gewone schoolweek opgevangen werden, verblijven de hele week in slechts één opvangvorm. De jongere kinderen maken gebruik van meerdere opvangvormen dan de oudere kinderen. Tabel 48 toont de meest voorkomende combinaties van buitenschoolse opvangvormen. De meeste kinderen verblijven enkel bij de grootouders (26 à 31%). Twintig tot dertig procent verblijft enkel op school. Dertien à vijftien procent combineert beide.

**Tabel 48 Meest voorkomende combinaties van buitenschoolse opvangvormen**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
enkel grootouders	29,9%	25,5%	31,5%
enkel opvang op school	20,3%	29,8%	27,5%
enkel IBO	10,4%	8,8%	8,6%
grootouders en school	13,7%	15,4%	13,2%
grootouders en IBO	5,5%	3,5%	2,6%
andere opvangcombinaties	20,3%	17,0%	16,6%
<b>N=</b>	<b>834</b>	<b>635</b>	<b>349</b>

( $\chi^2=29,4$ ;  $df=10$ ;  $p<0,001$ )

In vergelijking met de cijfers uit 2000 (Vanpée, Sannen & Hedeboom, 2000: 67) valt vooral op dat het gebruik van opvang op school en in een IBO toeneemt. De rol van de grootouders stagneert of neemt zelfs lichtjes af.

**Tabel 49 Meest voorkomende combinaties van buitenschoolse opvangvormen – Vergelijking 2012 met 2000**

	<b>2012</b>		<b>2000*</b>	
	<b>2,5-5</b>	<b>6-11</b>	<b>2,5-5</b>	<b>6-11</b>
enkel grootouders	29,9%	28,4%	34,9%	30,4%
enkel opvang op school	20,3%	28,7%	17,1%	20,4%
enkel IBO	10,4%	8,7%	7,2%	3,8%
grootouders en school	13,7%	14,3%	11,9%	23,8%
grootouders en IBO	5,5%	3,1%	4,3%	5,7%
andere opvangcombinaties	20,3%	16,8%	24,6%	15,9%
<b>N=</b>	<b>834</b>	<b>984</b>	<b>719</b>	<b>222</b>

\*: Men kon maximaal 3 opvangvormen aanduiden.

Uiteraard heeft de beschikbaarheid van een opvangaanbod op school een effect op de gebruikte opvangvorm. Als er geen aanbod is op school moet er naar alternatieven gezocht worden. Kinderen van scholen zonder opvangaanbod die opvang nodig hebben, kijken vooral uit naar IBO's. 61% van deze kinderen verblijft in een IBO, tegenover slechts 12% van de kinderen van scholen die wel een eigen buitenschools opvangaanbod hebben. Dit is historisch zo gegroeid. Waar een IBO is, hebben de scholen de opvang grotendeels afgestoten. Het IBO neemt deze over.

**Tabel 50 Gebruikte buitenschoolse opvangvormen naar het opvangaanbod op school op schooldagen**

	Opvangaanbod op school op schooldagen	
	Ja	Neen
Grootouders	55,3%	45,4%
Andere familie	4,5%	5,1%
Vrienden, buren, kennissen	3,2%	5,7%
Onthaalouder	3,2%	1,8%
Kinderdagverblijf	1,2%	1,7%
Opvang in en door school	54,6%	
IBO	11,9%	61,1%
Opvang thuis	2,9%	1,3%
Andere personen of diensten	0,8%	0,8%
<b>N=</b>	<b>1039</b>	<b>215</b>

(chi<sup>2</sup>=425,50; df=9; p<0,001)

Sommige ouders kunnen geen beroep doen op de grootouders omdat deze zelf nog werken, te ver weg wonen, gestorven zijn, of om andere redenen. Tabel 51 toont dat als de grootouders inzetbaar zijn, zes op de tien grootouders ingeschakeld worden voor de kinderopvang indien opvang nodig is. Als de grootouders niet inzetbaar zijn, wordt vooral een beroep gedaan op de buitenschoolse kinderopvang op school (61%) en op IBO's (30%). Maar ook de inzet van vrienden, buren, kennissen, onthaalouders en kinderdagverblijven is van belang.

**Tabel 51 Gebruikte buitenschoolse opvangvormen naar de inzetbaarheid van grootouders**

	Inzetbaarheid grootouders als opvang	
	Neen	Ja
Grootouders		59,7%
Andere familie	4,4%	4,9%
Vrienden, buren, kennissen	9,5%	3,1%
Onthaalouder	5,8%	2,5%
Kinderdagverblijf	4,6%	1,4%
Opvang in en door school	61,2%	45,9%
IBO	29,6%	17,3%
Opvang thuis	1,1%	2,8%
Andere personen of diensten	1,7%	0,8%
<b>N=</b>	<b>152</b>	<b>1624</b>

(chi<sup>2</sup>=238,96; df=9; p<0,001)



## 2.2 PER OPVANGMOMENT

Als we de gebruikte opvangvormen uitsplitsen naar opvangmoment, stellen we enkele opvallende verschillen vast. Opvang door de grootouders is vooral op woensdagnamiddag populair. Maar liefst 65% van de opgevangen kinderen verblijft op woensdagnamiddag bij de grootouders. De grootouders vormen hiermee op woensdagnamiddag veruit de populairste opvangvorm, op grote afstand gevolgd door de school (16%) en een IBO (14%). Ook na school worden de grootouders vaak ingezet (47%) maar niet significant vaker dan de school (15%). Voor aanvang van de school wordt het minst gebruik gemaakt van de grootouders. Toch verblijft 37% van de kinderen die minstens eenmaal per week vóór schooltijd opgevangen worden, bij de grootouders. De school zelf is de meest gebruikte opvangvorm vóór schooltijd (49%). Voorts is het opvallend dat de percentages van het IBO nauwelijks variëren naar opvangmoment.

**Tabel 52** Overzicht van alle buitenschoolse opvangvormen per opvangmoment

	vóór school	woeNM	na school
Grootouders	36,8%	64,9%	47,3%
Andere familie	1,9%	3,1%	4,2%
Vrienden, buren, kennissen	1,8%	2,9%	2,5%
Onthaalouder	1,9%	3,3%	2,0%
Kinderdagverblijf	1,3%	1,8%	1,3%
Opvang in en door school	48,7%	16,1%	45,4%
IBO	15,1%	14,1%	16,8%
Opvang thuis	1,1%	2,0%	2,4%
<b>N=</b>	<b>846</b>	<b>803</b>	<b>1507</b>

In wat volgt splitsen we het opvanggebruik van de meest voorkomende opvangvormen ook uit naar leeftijd. Wat de grootouders betreft, stellen we geen significante verschillen vast. Opvang op school op woensdagnamiddag gebeurt vaker naarmate het kind ouder wordt (Tabel 53). Bij de IBO's stellen we vast dat de oudere kinderen er minder gebruik van maken voor en na de school dan de jongere kinderen (niet op woensdagnamiddag).

**Tabel 53 Gebruik van school en IBO als buitenschoolse kinderopvang per opvangmoment**

<b>school</b>	<b>vóór school</b>	<b>woeNM</b>	<b>na school</b>
2,5-5	44,7%	11,5%	39,2%
6-8	54,7%	16,1%	52,7%
9-11	48,0%	24,3%	46,6%

vóór school: ( $\chi^2=6,87$ ;  $df=2$ ;  $p<0,05$ )

woeNM: ( $\chi^2=14,16$  ;  $df=2$ ;  $p<0,001$ )

na school: ( $\chi^2=0,67$ ;  $df=2$ ; n.s.)

<b>IBO</b>	<b>vóór school</b>	<b>woeNM</b>	<b>na school</b>
2,5-5	18,9%	14,6%	19,8%
6-8	15,1%	14,6%	15,2%
9-11	10,2%	12,7%	14,8%

vóór school: ( $\chi^2=6,43$ ;  $df=2$ ;  $p<0,05$ )

woeNM: ( $\chi^2=0,23$  ;  $df=2$ ; n.s.)

na school: ( $\chi^2=6,13$ ;  $df=2$ ;  $p<0,05$ )

Als we bovenstaande analyse herhalen voor enkel de meest gebruikte buitenschoolse kinderopvang per opvangmoment (Tabel 54), doen we gelijkaardige vaststellingen. De grootouders zijn de woensdagnamiddagopvang bij uitstek. Voor en na school (niet op woensdagnamiddag) vangen de scholen de meeste kinderen op.

**Tabel 54 Meest gebruikte buitenschoolse opvangvorm per opvangmoment**

	<b>vóór school</b>	<b>woeNM</b>	<b>na school</b>
Grootouders	34,4%	62,1%	38,5%
Andere familie	1,1%	1,8%	1,8%
Vrienden, buren, kennissen	1,0%	1,8%	0,9%
Onthaalouder	1,3%	3,0%	1,7%
Kinderdagverblijf	1,0%	1,4%	1,1%
Opvang in en door school	45,8%	14,8%	39,4%
IBO	14,2%	12,5%	14,5%
Opvang thuis	1,0%	1,7%	2,0%
<b>N=</b>	<b>846</b>	<b>803</b>	<b>1481</b>

### **3 EVALUATIE**

In deze paragraaf komt de tevredenheid over de meest gebruikte kinderopvang aan bod<sup>8</sup>. Ze wordt steeds uitgesplitst naar opvangvorm. Informele en formele kinderopvang worden

---

<sup>8</sup> Per opvangmoment wordt in de vragenlijst gepeild naar de meest gebruikte kinderopvang. Mocht het kind op verschillende opvangmomenten op verschillende plaatsen verblijven, wordt voor elk

apart behandeld. De opvang thuis wordt niet opgenomen omwille van het kleine aantal respondenten.

### **3.1 INFORMELE BUITENSCHOOLSE KINDEROPVANG**

#### **3.1.1 Algemene kwaliteit**

In het algemeen is men erg tevreden over de informele kinderopvang waarop men in een gewone schoolweek een beroep doet. De grootouders scoren het hoogst: 76% van de ouders is zeer tevreden over de opvang door grootouders. Bij familie en vrienden is dat respectievelijk 62% en 61%. We stellen geen significante verschillen vast tussen de verschillende leeftijdscategorieën.

**Tabel 55 Tevredenheid over de informele buitenschoolse kinderopvang**

	<b>grootouders</b>	<b>familie</b>	<b>vrienden</b>
zeer tevreden	76,3	62,3	61,3
tevreden	22,8	37,7	29,8
niet ontevreden/niet tevreden	0,9	0,0	9,0
ontevreden	0,0	0,0	0,0
zeer ontevreden	0,0	0,0	0,0
<b>N=</b>	<b>716</b>	<b>39</b>	<b>25</b>

( $\chi^2=16,63$ ;  $df=8$ ;  $p<0,05$ )

Vergelijking met eerder onderzoek is niet zo eenvoudig. In het onderzoek van Vanpée, Sannen en Hedeboom (2000: 149) worden de grootouders opgesplitst naar moeders- en vaderszijde en de familie en vrienden samen in één categorie gebundeld. Bovendien werd de antwoordcategorie "niet tevreden/niet ontevreden" benoemd als "nogal tevreden". Toch is de tevredenheid bij familie en vrienden vergelijkbaar tussen 2000 en 2012. De tevredenheid over de grootouders lijkt erop vooruit gegaan te zijn. In 2000 was 62% van de ouders zeer tevreden over de grootouders langs moederszijde en 50% zeer tevreden over de grootouders langs vaderszijde.

#### **3.1.2 Welbevinden van het kind**

Naast de algemene tevredenheid, hebben we in de vragenlijst ook aandacht voor het welbevinden van het kind in de buitenschoolse opvangsituatie. Tabel 56 toont de inschatting van de ouders over het welbevinden van hun kind bij de grootouders, familie en vrienden. Ook qua welbevinden scoren de grootouders beter dan familie en vrienden

---

opvangmoment naar tevredenheid gepeild. Als het kind op verschillende momenten op dezelfde opvangplaats verblijft, hoefden de ouders de tevredenheidsvragen slechts eenmaal in te vullen.

Tachtig percent van de ouders geeft aan dat hun kind zich zeer goed voelt bij de grootouders tegenover 66% en 67% bij respectievelijk familie en vrienden. Opnieuw stellen we geen significante verschillen vast naar leeftijd.

**Tabel 56 Inschatting door ouders van het welbevinden van het kind in de informele buitenschoolse kinderopvang**

	<b>grootouders</b>	<b>familie</b>	<b>vrienden</b>
zeer goed	79,8	65,6	66,7
eerder goed	18,6	32,2	28,9
soms slecht, soms goed	1,6	2,2	4,4
eerder slecht	0,0	0,0	0,0
zeer slecht	0,0	0,0	0,0
<b>N=</b>	<b>769</b>	<b>37</b>	<b>25</b>

(chi<sup>2</sup>=38,34; df=8; p<0,001)

## **3.2 FORMELE BUITENSCHOOLSE KINDEROPVANG**

### **3.2.1 Algemene kwaliteit**

De tevredenheid over de formele buitenschoolse kinderopvang ligt lager dan die over de informele kinderopvang. De onthaalouders scoren het hoogst: 59% van de ouders is zeer tevreden. Bij kinderdagverblijven is dat 52%. Het gaat om kleine aantallen maar desalniettemin zijn de verschillen significant. De tevredenheid over opvang op school of in een IBO is het laagst: 33% van de ouders is zeer tevreden over de school en 37% over het IBO. Toch moet dit met een korrel zout genomen worden. In totaal is 90% van de ouders zeer tevreden of tevreden over de opvang op school en 96% over het IBO. De percentages ontevredenen zijn zeer laag. We ontdekken geen verschillen naar leeftijd.

**Tabel 57 Tevredenheid over de formele buitenschoolse kinderopvang**

	<b>onthaalouder</b>	<b>kdv</b>	<b>school</b>	<b>IBO</b>
zeer tevreden	59,4	51,8	33,5	37,5
tevreden	40,6	44,0	57,1	59,0
niet ontevreden/niet tevreden	0,0	4,2	8,0	2,8
ontevreden	0,0	0,0	1,2	0,7
zeer ontevreden	0,0	0,0	0,1	0,0
<b>N=</b>	<b>36</b>	<b>21</b>	<b>642</b>	<b>247</b>

(chi<sup>2</sup>=22,01; df=12; p<0,05)

In vergelijking met het onderzoek uit 2000 (Vanpée, Sannen & Hedeboom, 2000: 150), is het aantal zeer tevreden ouders ongeveer gelijk gebleven. Wel waren er in 2000 meer

ouders “nogal tevreden” dan er in 2012 “niet tevreden/niet ontevreden” zijn maar dat kan een gevolg zijn van de verschillende terminologie in de gehanteerde antwoordcategorieën.

### **3.2.2 Beoordeling deelaspecten kwaliteit**

Naast de algemene tevredenheid peilt de vragenlijst ook naar de tevredenheid over de diverse kwaliteitsaspecten<sup>9</sup>. Ook hierin blijkt leeftijd geen rol te spelen. Ook een controle naar leeftijd levert geen significante verschillen op.

Ongeacht de opvangvorm waarin het kind verblijft, zijn de ouders het meest tevreden over de afstand tussen de school en de opvang maar ook de afstand tussen de opvang en thuis en de openingsuren scoren erg hoog. Men is in het algemeen het minst tevreden over de prijs, de mogelijkheden tot inspraak en de voeding.

Als we verschillende opvangvormen vergelijken, stellen we vast dat er zich bij een aantal kwaliteitsaspecten een verschil in tevredenheid voordoet tussen de onthaalouder en het kinderdagverblijf aan de ene kant en de opvang op school of in een IBO aan de andere kant. School en IBO scoren hierbij minder goed op tevredenheid met betrekking tot volgende aspecten: opleiding van de begeleiders, omgang met het kind, informatie, inspraakmogelijkheden en voeding. De inspraakmogelijkheden en de voeding op school behalen met respectievelijk 55% en 57% de laagste tevredenheidsscores. De school scoort trouwens op nog een aantal andere aspecten opvallend minder goed dan de andere opvanginstanties: aantal begeleiders (74%), activiteiten (71%), spelmateriaal (75%) en inrichting van de lokalen (71%).

---

<sup>9</sup> Wat de informele kinderopvang betreft, peilen we niet naar de tevredenheid over deelaspecten van de kwaliteit zoals we dat bij de formele opvang doen. Veel deelaspecten zijn niet van toepassing op de informele kinderopvang en komen daarom voor veel ouders bevreemdend over.

**Tabel 58 Tevredenheid (tevreden of zeer tevreden) van ouders met een kind in de formele buitenschoolse kinderopvang over diverse kwaliteitsaspecten**

	onthaalouder	kdv	school	IBO
openingsuren	93,5	85,4	90,8	93,3
afstand opvang-thuis	83,8	87,5	94,8	93,2
afstand school-opvang	95,9	96,3	97,5	94,2
aantal kinderen in de opvang	84,2	77,7	85,3	84,9
samenstelling groep kinderen	84,3	76,9	84,0	85,5
aantal begeleiders	92,9	88,3	74,2	88,4
opleiding begeleiders	92,7	87,9	69,1	73,8
omgang met het kind	95,1	91,8	78,6	83,4
activiteiten	87,6	74,4	70,7	84,7
spelmateriaal	92,1	91,7	75,0	90,2
inrichting lokalen	89,4	82,1	71,2	79,3
veiligheid	91,2	86,7	76,6	80,0
buitenspeelruimte	89,8	91,8	84,3	80,5
informatie	93,7	87,6	65,0	72,9
inspraakmogelijkheden	88,5	77,2	54,9	62,4
voeding	79,6	80,4	57,4	64,1
prijs	73,0	73,5	76,0	80,6

Een aantal kwaliteitsaspecten uit voorgaande tabel kunnen vergeleken worden met eerder onderzoek. Tabel 59 toont het verschil in tevredenheid tussen 2000 (Vanpée, Sannen & Hedebouw, 2000: 151-154) en 2012 voor zes kwaliteitsaspecten waaronder de drie aspecten die in 2012 het minst goed scoren: inspraakmogelijkheden, voeding en prijs. Let wel: de gegevens zijn enkel beschikbaar voor de jongste leeftijdscategorie.

In het algemeen gaat de tevredenheid erop vooruit. Vooral op de drie aspecten die minder goed scoren, is een grote vooruitgang geboekt. Toch blijft de school achter: enkel op de inspraakmogelijkheden is een lichte vooruitgang merkbaar maar qua voeding en prijs zijn de cijfers vergelijkbaar.

**Tabel 59 Tevredenheid (tevreden of zeer tevreden) van ouders met een kind van 2,5-5 jaar in de formele buitenschoolse kinderopvang over diverse kwaliteitsaspecten – Vergelijking 2012 met 2000**

	onthaalouder		kdv		school		IBO	
	2012	2000	2012	2000	2012	2000	2012	2000
openingsuren	89,4	89,2	100,0	86,9	88,9	83,3	95,1	97,3
omgang met het kind	96,7	90,6	100,0	87,0	81,4	76,2	86,6	82,0
veiligheid	93,0	90,6	83,4	82,6	76,6	71,4	78,6	76,9
inspraakmogelijkheden	89,3	82,2	81,2	65,2	55,4	47,6	61,3	42,1
voeding	89,9	91,5	100,0	80,0	58,9	59,2	65,8	47,4
prijs	82,7	60,8	74,8	56,5	80,5	80,5	96,5	65,8

### 3.2.3 Welbevinden van het kind

Ongeveer negen op tien ouders schatten het welbevinden van hun kinderen in de formele opvang als eerder tot zeer goed in. De verschillen tussen de opvangvormen zijn niet significant, ook niet bij een uitsplitsing naar leeftijd.

**Tabel 60** *Inschatting door ouders van het welbevinden van het kind in de formele buitenschoolse kinderopvang*

	onthaalouder	kdv	school	IBO
zeer goed	51,3	38,7	41,5	34,8
eerder goed	41,2	49,9	43,5	51,8
soms slecht, soms goed	7,5	11,4	13,6	11,6
eerder slecht	0,0	0,0	1,4	1,1
zeer slecht	0,0	0,0	0,0	0,7
<b>N=</b>	<b>39</b>	<b>22</b>	<b>683</b>	<b>269</b>

( $\chi^2=14,30$ ;  $df=12$ ; n.s.)

## 4 BEHOEFTE

In deze paragraaf gaan we op zoek naar verbeterpunten in de buitenschoolse kinderopvang. We gaan na in hoeverre het huidige opvanggebruik overeenstemt met de principiële voorkeur, wat ouders belangrijk vinden aan de opvang, of mensen problemen hebben bij het vinden van opvang en hoeveel nood ouders hebben aan bepaalde alternatieven in het opvangbeleid.

### 4.1 PRINCIPIËLE VOORKEUR

De principiële voorkeur voor een opvangvorm is de voorkeur die ouders zouden hebben voor een opvangvorm als ze volledig vrij zouden kunnen kiezen, los van aanbod, prijs en dergelijke meer. Tabel 61 toont de principiële voorkeur van ouders naar opvangmoment. Het gaat enkel om ouders die regelmatig opvang nodig hebben (niet zelden of nooit).

Ook wat de principiële voorkeur betreft, komen de grootouders, opvang in en door de school en het IBO als de meest voorkomende opvangvormen naar voor. Eén van de belangrijkste verschillen met de effectieve opvang (zie Tabel 52) is dat de principiële voorkeur voor grootouders nog hoger ligt, op alle opvangmomenten maar vooral vóór aanvang van de school (47% tegenover 37%). Een tweede groot verschil is dat 28% van de ouders van wie het kind op woensdagnamiddag regelmatig in de opvang verblijft, het

kind graag op school laat blijven terwijl dat slechts in 16% van de gevallen ook effectief zo gebeurt. Ten derde is de principiële voorkeur voor opvang bij familie, vrienden of thuis groter dan het effectieve gebruik.

**Tabel 61 Principiële voorkeur voor buitenschoolse opvang naar opvangmoment**

	vóór school	woeNM	na school
Grootouders	46,6%	69,3%	53,7%
Andere familie	8,8%	14,3%	10,5%
Vrienden, buren, kennissen	5,8%	11,3%	8,4%
Onthaalouder	3,2%	4,7%	4,9%
Kinderdagverblijf	2,0%	2,4%	2,4%
Opvang in en door school	52,4%	28,1%	51,1%
IBO	12,6%	15,5%	17,2%
Opvang thuis	5,6%	7,3%	7,8%
Andere personen of diensten	0,6%	1,0%	0,5%
<b>N=</b>	<b>1264</b>	<b>1314</b>	<b>1730</b>

Indien de grootouders niet voor buitenschoolse kinderopvang kunnen zorgen, heeft dit een effect op de principiële voorkeur. Grootouders worden in dat geval minder vermeld ten voordele van de meeste andere opvangvormen. De voorkeur van de meeste ouders gaat in dat geval uit naar de opvang op school of in een IBO.

**Tabel 62 Principiële voorkeur voor buitenschoolse kinderopvang naar inzetbaarheid van de grootouders**

	vóór school		woeNM		na school	
	niet	wel	niet	wel	niet	wel
Grootouders	15,8%	49,8%	17,9%	74,4%	14,1%	57,7%
Andere familie	12,5%	8,5%	13,5%	14,5%	11,2%	10,5%
Vrienden, buren, kennissen	5,2%	6,0%	9,3%	11,5%	7,5%	8,4%
Onthaalouder	6,4%	2,9%	7,6%	4,4%	5,6%	4,8%
Kinderdagverblijf	8,5%	1,1%	9,3%	1,6%	5,0%	1,9%
Opvang in en door school	66,2%	51,1%	41,9%	26,4%	61,5%	50,0%
IBO	21,0%	11,8%	27,9%	14,4%	27,9%	16,2%
Opvang thuis	6,7%	5,5%	9,1%	7,0%	10,3%	7,6%
Andere personen of diensten	0,0%	0,7%	0,0%	1,1%	0,0%	0,6%
<b>N=</b>	<b>109</b>	<b>1140</b>	<b>118</b>	<b>1181</b>	<b>118</b>	<b>1181</b>

vóór school: ( $\chi^2=101,80$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

woeNM: ( $\chi^2=223,95$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

na school: ( $\chi^2=136,98$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

Als er geen opvangaanbod is in de school waar het kind naartoe gaat, gaat de principiële voorkeur niet vaker naar de grootouders maar naar een IBO. Tot 49% van de ouders met een kind in de opvang verkiest in dat geval een IBO als voorkeuropvang.



**Tabel 63 Principiële voorkeur voor buitenschoolse kinderopvang naar opvangaanbod op school**

	vóór school		woeNM		na school	
	opvang	geen opvang	opvang	geen opvang	opvang	geen opvang
Grootouders	45,5%	43,5%	69,1%	61,3%	53,7%	48,5%
Andere familie	8,1%	6,7%	14,3%	11,1%	10,0%	9,6%
Vrienden, buren, kennissen	4,9%	6,7%	10,2%	12,7%	7,6%	9,1%
Onthaalouder	3,4%	4,6%	5,3%	4,8%	5,1%	4,4%
Kinderdagverblijf	1,7%	3,0%	2,4%	2,3%	2,2%	4,4%
Opvang in en door school	56,7%	31,4%	28,3%	21,0%	55,2%	31,1%
IBO	8,2%	40,3%	12,5%	40,3%	12,5%	48,7%
Opvang thuis	5,9%	9,2%	7,6%	8,7%	7,8%	10,4%
Andere personen of diensten	0,5%	0,0%	1,0%	0,0%	0,5%	0,4%
<b>N=</b>	<b>752</b>	<b>146</b>	<b>746</b>	<b>161</b>	<b>746</b>	<b>161</b>

vóór school: ( $\chi^2=144,70$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

woeNM: ( $\chi^2=81,23$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

na school: ( $\chi^2=194,72$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

De principiële voorkeur voor de verschillende opvangvormen hangt ook samen met de aanwezigheid van een IBO in de gemeente<sup>10</sup>.

Tabel 64 toont de principiële voorkeur voor buitenschoolse opvang naar de aanwezigheid van minstens één IBO in de (fusie)gemeente. Zoals verwacht ligt de voorkeur voor een IBO hoger in gemeenten waar een IBO aanwezig is en dat voor alle opvangmomenten. Als er bovendien een IBO is, daalt de voorkeur voor opvang op school wat betreft de opvang vóór en na school. Op woensdagnamiddag (waarop grootouders vaker dan de school voor opvang zorgen) daalt de voorkeur voor de grootouders ten voordele van een IBO.

<sup>10</sup> Gegevens over de aanwezigheid van IBO's in de gemeenten verstrekt door Kind en Gezin.

**Tabel 64 Principiële voorkeur voor buitenschoolse kinderopvang naar de aanwezigheid van een IBO in de gemeente**

	vóór school		woeNM		na school	
	afwezig	IBO	afwezig	IBO	afwezig	IBO
Grootouders	46,4%	46,6%	76,3%	67,6%	58,5%	52,7%
Andere familie	9,7%	8,6%	13,5%	14,5%	7,0%	11,3%
Vrienden, buren, kennissen	6,0%	5,8%	11,0%	11,4%	6,8%	8,7%
Onthaalouder	3,5%	3,2%	5,3%	4,5%	6,3%	4,6%
Kinderdagverblijf	1,1%	2,2%	3,2%	2,2%	2,7%	2,3%
Opvang in en door school	58,8%	51,0%	28,1%	28,1%	58,1%	49,5%
IBO	5,5%	14,1%	6,4%	17,7%	6,6%	19,4%
Opvang thuis	3,7%	6,0%	6,6%	7,4%	6,5%	8,1%
Andere personen of diensten	0,0%	0,7%	0,7%	1,0%	0,0%	0,6%
<b>N=</b>	<b>222</b>	<b>1042</b>	<b>251</b>	<b>1063</b>	<b>251</b>	<b>1063</b>

vóór school: ( $\chi^2=22,88$ ;  $df=9$ ;  $p<0,01$ )

woeNM: ( $\chi^2=28,17$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

na school: ( $\chi^2=50,59$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

Als we de principiële voorkeur vergelijken met de effectieve opvangvorm, stellen we vast dat ruim één op vijf ouders als principiële voorkeur niet kiest voor de effectieve opvangvorm.

Tabel 65 toont per effectieve opvangvorm het percentage waarin de effectieve opvang niet de voorkeuropvang is. De hoogste percentages treffen we aan bij de onthaalouders en kinderdagverblijven en ook bij de opvang thuis. Onthaalouders en kinderdagverblijven zijn eerder toegespitst op voorschoolse kinderopvang. Dat kan het hogere percentage verklaren. Bij de opvang thuis gaat het om een uiterst kleine groep waarbij opvang thuis eerder een uitzonderlijke ad hoc situatie is (bijvoorbeeld het inhuren van een babysit) om een opvangmoment te kunnen overbruggen.

Verder valt nog het hoogste percentage op van familieleden en vrienden op woensdagnamiddag. Hier gaat het wellicht vooral om kinderen die bij vriendjes of neefjes gaan spelen op verjaardagsfeestjes en dergelijke, dus niet om structurele opvang.

De afwijkende principiële voorkeur is het laagst bij de drie meest voorkomende opvangvormen. Bij de grootouders is er het minst sprake van een afwijkende voorkeur (10 à 13%). Dit percentage loopt op tot 23% à 37% bij schoolse opvang en 28% à 37% bij een IBO.

**Tabel 65 Afwijkende principiële voorkeur voor buitenschoolse opvang per effectieve opvangvorm naar opvangmoment**

	vóór school	woeNM	na school
Grootouders	9,6%	13,1%	13,0%
Famieleden en vrienden	27,8%	48,3%	32,5%
Onthaalouder of kinderdagverblijf	40,0%	40,0%	34,1%
Opvang op school	23,3%	37,0%	24,0%
IBO	32,5%	36,6%	27,6%
Opvang thuis	44,4%	35,7%	41,4%
<b>N=</b>	<b>846</b>	<b>803</b>	<b>1480</b>

In Tabel 66 gaan we voor deze drie meest voorkomende opvangvormen na welke opvangvormen dan wel de voorkeur van de ouders wegdragen. Als grootouders wel de effectieve maar niet de voorkeuropvang vormen, zouden de ouders in 63% van de gevallen liever kiezen voor opvang op school. 17% kiest voor een IBO en 17% voor opvang thuis.

Als opvang op school wel de effectieve opvangvorm is maar niet de principiële voorkeur, verkiezen de ouders liefst de grootouders (55%), opvang thuis (19%) of andere familieleden (16%). Opvang door een IBO scoort slechts 11%.

Als kinderen in een IBO verblijven en dit niet de principiële voorkeur van de ouders is, zouden de ouders liever voor de grootouders kiezen (45%) of voor opvang op school (41%).

**Tabel 66 Voorkeurkeuze bij afwijkende principiële voorkeur voor buitenschoolse opvang bij drie meest voorkomende opvangvormen**

	grootouders	school	IBO
Grootouders		55,3%	44,6%
Andere familie	4,3%	16,5%	11,9%
Vrienden, buren, kennissen	6,5%	14,4%	9,9%
Onthaalouder	7,6%	8,0%	5,9%
Kinderdagverblijf	1,1%	6,9%	1,0%
Opvang in en door school	63,0%		40,6%
IBO	17,4%	10,6%	
Opvang thuis	17,4%	19,1%	19,8%
Andere personen of diensten	3,3%	6,9%	2,0%
<b>N=</b>	<b>92</b>	<b>803</b>	<b>1480</b>

## 4.2 KENMERKEN VAN KWALITEITSVOLLE OPVANG

Naast de tevredenheid over kwaliteitsaspecten peilt de vragenlijst ook naar het belang dat ouders van wie het kind wekelijks of regelmatig opgevangen wordt, hechten aan deze kwaliteitsaspecten. Tabel 67 toont de kwaliteitsaspecten in dalende orde van belangrijkheid in vergelijking met de tevredenheid over de verschillende formele opvangvormen. De tabel is niet uitgesplitst naar leeftijd omdat er geen significante verband is naar leeftijd. Er is evenwel één uitzondering. Bij jongere kinderen vinden ouders voeding in de buitenschoolse kinderopvang belangrijker dan bij oudere kinderen.

In het algemeen vinden de meeste ouders die regelmatig gebruik maken van kinderopvang alle kwaliteitsaspecten belangrijk tot heel belangrijk. Toch bestaan er binnen deze belangrijkheid wat verschillen. Ouders vinden de omgang met het kind en de veiligheid de allerbelangrijkste kwaliteitsaspecten. Ook de openingsuren, de buitenspeelruimte, de informatie, de afstand school-opvang, het aantal begeleiders en de activiteiten scoren hoog.

Aan de andere kant vinden ouders het aantal kinderen in de opvang, de inrichting van de lokalen, de inspraakmogelijkheden en vooral de samenstelling van de groep kinderen het minst belangrijk.

**Tabel 67 Belang (belangrijk en heel belangrijk) dat ouders hechten aan diverse kwaliteitsaspecten in de buitenschoolse kinderopvang (enkel regelmatige opvanggebruikers)**

	% belangrijk	% tevreden			
		onthaalouder	kdv	school	IBO
omgang met het kind	98,6	95,1	91,8	78,6	83,4
veiligheid	97,3	91,2	86,7	76,6	80,0
openingsuren	92,7	93,5	85,4	90,8	93,3
buitenspeelruimte	90,3	89,8	91,8	84,3	80,5
informatie	90,2	93,7	87,6	65,0	72,9
afstand school-opvang	90,8	95,9	96,3	97,5	94,2
aantal begeleiders	89,3	92,9	88,3	74,2	88,4
activiteiten	89,0	87,6	74,4	70,7	84,7
afstand opvang-thuis	85,0	83,8	87,5	94,8	93,2
opleiding begeleiders	83,0	92,7	87,9	69,1	73,8
spelmateriaal	81,7	92,1	91,7	75,0	90,2
voeding	80,0	79,6	80,4	57,4	64,1
prijs	80,0	73,0	73,5	76,0	80,6
aantal kinderen in de opvang	75,1	84,2	77,7	85,3	84,9
inrichting lokalen	74,4	89,4	82,1	71,2	79,3
inspraakmogelijkheden	72,6	88,5	77,2	54,9	62,4
samenstelling groep kinderen	64,5	84,3	76,9	84,0	85,5

Als we belangrijkheid tegenover tevredenheid stellen, blijkt dat de items die het minst scoren op tevredenheid (prijs, voeding en inspraak), ook niet het hoogst scoren in belangrijkheid. Over de af te leggen afstanden en de openingsuren zijn ouders het meest tevreden. Dit vinden ouders ook erg belangrijk (85% tot 93% belangrijk).

Ook al vinden ouders de samenstelling van de groep kinderen het minst belangrijk, toch kan dit op veel tevredenheid rekenen bij ouders. Omgekeerd zijn de omgang met het kind en de veiligheid heel erg belangrijk terwijl de tevredenheid over deze items eerder gemiddeld is.

### **4.3 OPVANGPROBLEMEN**

Problemen om opvang te vinden vóór en na school zijn een teken aan de wand voor bestaande behoeften aan een buitenschools kinderopvangaanbod. Tabel 68 toont de problemen van ouders van schoolgaande kinderen bij het vinden van opvang op bepaalde opvangmomenten. Het gaat dus om alle schoolgaande kinderen, de kinderen die zelden of nooit opgevangen worden, zijn opgenomen in de categorie "nooit opvang nodig op dit tijdstip".

Na schooltijd is het vinden van opvang het moeilijkst, 11% van de ouders heeft minstens soms problemen. 's Morgens voor school is dat 6%. Weinig ouders hebben vaak of altijd problemen. Afhankelijk van het opvangmoment gaat het om 2 à 3 % van alle ouders. We stellen geen significante verschillen vast tussen de leeftijdscategorieën.

**Tabel 68 Moeilijkheden van ouders van schoolgaande kinderen bij het vinden van buitenschoolse kinderopvang naar opvangmoment**

	vóór school	woenM	na school
(Bijna) altijd problemen	1,6%	1,1%	1,1%
Vaak problemen	1,0%	1,9%	1,4%
Soms problemen	3,5%	6,7%	8,2%
Zelden of nooit problemen	33,6%	36,1%	48,7%
Nooit opvang nodig op dit tijdstip	60,3%	54,2%	40,5%
<b>N=</b>	<b>2843</b>	<b>2844</b>	<b>2853</b>

Welke ouders hebben het vaakst problemen? We stellen twee significante verbanden vast. Ten eerste hebben alleenstaande ouders vaker problemen dan gehuwde of samenwonende ouders. Zes procent van de alleenstaanden heeft minstens soms problemen.

**Tabel 69 Moeilijkheden van ouders van schoolgaande kinderen bij het vinden van buitenschoolse kinderopvang naar gezinssituatie**

	Zelden of nooit problemen	Minstens soms problemen
Alleenstaand	94,2%	5,8%
Gehuwd of samenwonend	97,4%	2,6%
Andere situatie	100,0%	0,0%
<b>N=</b>	<b>2751</b>	<b>82</b>

( $\chi^2=8,66$ ;  $df=2$ ;  $p<0,05$ )

Ten tweede heeft de inzetbaarheid van de grootouders een effect op mogelijke opvangproblemen. Wie geen beroep kan doen op de grootouders, heeft vaker problemen om opvang voor of na school te vinden.

**Tabel 70 Moeilijkheden van ouders van schoolgaande kinderen bij het vinden van buitenschoolse kinderopvang naar inzetbaarheid van de grootouders**

	Zelden of nooit problemen	Minstens soms problemen
Grootouders niet inzetbaar	95,3%	4,7%
Grootouders inzetbaar	97,4%	2,6%
<b>N=</b>	<b>2700</b>	<b>80</b>

( $\chi^2=5,11$ ;  $df=1$ ;  $p<0,05$ )

#### 4.4 BEHOEFTE AAN ALTERNATIEVEN

De vragenlijst peilt bij ouders die regelmatig gebruik maken van buitenschoolse kinderopvang ook naar de behoefte aan een aantal mogelijke opvangalternatieven aangaande buitenschoolse kinderopvang.

Tabel 71 toont hoeveel ouders weinig of veel behoefte hebben aan een alternatief en hoeveel er neutraal tegenover staan. Leeftijd is niet in de tabel opgenomen omdat de verschillen niet significant zijn.

Ouders hebben het meest nood aan opvang op vrije dagen. Opvang na schooltijd met langere openingsuren staat op de tweede plaats.

**Tabel 71 Behoefte inzake buitenschoolse opvang van ouders die regelmatig gebruik maken van buitenschoolse kinderopvang**

	weinig	neutraal	veel
Opvang op vrije dagen	41,5%	18,9%	39,6%
Opvang na schooltijd met langere openingsuren	56,7%	19,8%	23,5%
Meer opvang in scholen op woensdagnamiddag	57,1%	23,7%	19,2%
Opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	54,1%	27,0%	18,9%
Meer opvangplaatsen in scholen op ganse schooldagen	55,9%	27,3%	16,8%
Meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen	56,5%	27,7%	15,8%
Betere opvang op schooldagen	55,4%	30,0%	14,6%
Opvang vóór schooltijd met vroegere openingsuren	67,3%	18,3%	14,4%
Meer opvang in opvangvoorzieningen op woensdagnamiddag	60,8%	25,0%	14,2%
Meer opvang in opvangvoorzieningen op ganse schooldagen	61,3%	25,5%	13,2%
Vervoer van uw kind van en naar de opvang op schooldagen	61,6%	25,5%	12,9%
Opvang dicht bij de school op schooldagen	63,5%	26,1%	10,4%

Welke ouders hebben meer nood aan bepaalde opvangalternatieven dan andere? We stellen significante verschillen vast naar opleidingsniveau en arbeidssituatie van de moeder, het gezinsinkomen en de gezinssituatie.

Tabel 72 toont correlatiecoëfficiënten die aangeven hoe sterk de behoefte aan opvangalternatieven samenhangt met het opleidingsniveau van de moeder. Algemeen geldt dat hoe hoger de moeder geschoold is, hoe kleiner de behoefte aan de gestelde opvangalternatieven. Dat merken we aan de negatieve coëfficiënten. De enige uitzondering is de behoefte aan opvang op vrije dagen die even groot is ongeacht het opleidingsniveau. De sterkste band met het opleidingsniveau is de behoefte aan opvang met vroegere openingsuren vóór schooltijd.

**Tabel 72 Behoefte inzake buitenschoolse opvang van ouders die regelmatig gebruik maken van buitenschoolse kinderopvang naar opleidingsniveau van de moeder**

	Kendall tau
Meer opvangplaatsen in scholen op ganse schooldagen	-,072**
Meer opvang in opvangvoorzieningen op ganse schooldagen	-,123**
Meer opvang in scholen op woensdagnamiddag	-,117**
Meer opvang in opvangvoorzieningen op woensdagnamiddag	-,128**
Opvang na schooltijd met langere openingsuren	-,057**
Opvang vóór schooltijd met vroegere openingsuren	-,157**
Opvang op vrije dagen	n.s.
Betere opvang op schooldagen	-,076**
Opvang dichterbij de school op schooldagen	-,116**
Meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen	-,121**
Vervoer van uw kind van en naar de opvang op schooldagen	-,123**
Opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	-,112**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05



Tabel 73 toont de behoefte aan de verschillende beleidsalternatieven naargelang de moeder werkt (voltijds of deeltijds) of niet. Wat betreft de opvang op vrije dagen is de behoefte even groot. Opvallend genoeg zijn het de niet-werkzame moeders die meer behoefte tonen aan bepaalde opvangalternatieven zoals vroegere openingsuren en opvang dichterbij school. Na nadere analyse blijkt dit vooral te wijten aan het lagere opleidingsniveau en het lagere gezinsinkomen van niet-werkzame moeders.

**Tabel 73 Behoeftte inzake buitenschoolse kinderopvang van ouders die regelmatig gebruik maken van buitenschoolse kinderopvang naar arbeidssituatie van de moeder**

	% veel behoefte		
	niet werkzaam	werkzaam	
Meer opvangplaatsen in scholen op ganse schooldagen	17,9%	16,3%	n.s.
Meer opvang in opvangvoorzieningen op ganse schooldagen	13,9%	13,0%	n.s.
Meer opvang in scholen op woensdagnamiddag	19,9%	18,9%	n.s.
Meer opvang in opvangvoorzieningen op woensdagnamiddag	18,4%	13,0%	*
Opvang na schooltijd met langere openingsuren	24,9%	23,0%	*
Opvang vóór schooltijd met vroegere openingsuren	18,9%	13,0%	**
Opvang op vrije dagen	38,1%	40,1%	n.s.
Betere opvang op schooldagen	18,2%	13,5%	*
Opvang dichterbij de school op schooldagen	15,5%	9,0%	**
Meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen	18,1%	15,2%	n.s.
Vervoer van uw kind van en naar de opvang op schooldagen	16,6%	11,8%	*
Opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	19,6%	18,6%	n.s.

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

Wat het gezinsinkomen betreft, zien we hetzelfde effect als dat van het opleidingsniveau van de moeder maar nog sterker. Voor alle beleidsopties geldt dat de behoefte afneemt met de toename van het inkomen. Het effect is opnieuw het grootst bij de opvang met vroegere openingsuren vóór de school begint.

**Tabel 74 Behoeft inzake buitenschoolse opvang van ouders die regelmatig gebruik maken van buitenschoolse kinderopvang naar netto maandelijks gezinsinkomen**

	Kendall tau
Meer opvangplaatsen in scholen op ganse schooldagen	-,092**
Meer opvang in opvangvoorzieningen op ganse schooldagen	-,125**
Meer opvang in scholen op woensdagnamiddag	-,144**
Meer opvang in opvangvoorzieningen op woensdagnamiddag	-,136**
Opvang na schooltijd met langere openingsuren	-,099**
Opvang vóór schooltijd met vroegere openingsuren	-,171**
Opvang op vrije dagen	-,078**
Betere opvang op schooldagen	-,139**
Opvang dicht bij de school op schooldagen	-,155**
Meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen	-,159**
Vervoer van uw kind van en naar de opvang op schooldagen	-,130**
Opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	-,122**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

Ten slotte stellen we ook verschillen vast naar gezinssituatie. Hierbij hebben alleenstaanden meer behoefte aan een aantal beleidsalternatieven dan samenwonende ouders. Bij beide groepen is de behoefte aan opvang op vrije dagen evenwel het grootst.

**Tabel 75 Behoeftte inzake buitenschoolse opvang van ouders die regelmatig gebruik maken van buitenschoolse kinderopvang naar gezinssituatie**

	% veel behoefte		
	Alleenstaand	Gehuwd of samenwonend	
Meer opvangplaatsen in scholen op ganse schooldagen	19,4%	16,5%	n.s.
Meer opvang in opvangvoorzieningen op ganse schooldagen	16,2%	12,8%	n.s.
Meer opvang in scholen op woensdagnamiddag	29,0%	17,9%	**
Meer opvang in opvangvoorzieningen op woensdagnamiddag	19,8%	13,4%	*
Opvang na schooltijd met langere openingsuren	34,8%	22,2%	**
Opvang vóór schooltijd met vroegere openingsuren	26,2%	13,2%	**
Opvang op vrije dagen	44,2%	39,3%	n.s.
Betere opvang op schooldagen	20,2%	13,9%	*
Opvang dicht bij de school op schooldagen	13,0%	10,0%	n.s.
Meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen	25,8%	14,9%	**
Vervoer van uw kind van en naar de opvang op schooldagen	14,1%	12,7%	n.s.
Opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	26,4%	18,2%	*

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

## **5 BESLUIT**

Anno 2012 maakt 66% van de kinderen tussen 2,5 en 12 jaar in het Vlaams Gewest regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang. Dit is opvang voor kinderen vóór of na schooltijd en op woensdagnamiddag door andere personen dan de ouders, broers, zussen of inwonende familieleden. Als we alleen naar de laatste gewone schoolweek kijken, wordt in die week 62% van de kinderen minstens één moment opgevangen. Er bestaan verschillen naar leeftijd: oudere kinderen worden minder vaak opgevangen dan jonge kinderen.

Redenen om kinderen te laten opvangen schuilen vooral in de werksituatie. Daarom verblijven kinderen van niet werkende ouders minder vaak in de opvang. Ongeveer de helft van de ouders wiens kind zelden of nooit opgevangen wordt, zeggen de werkuren te kunnen afstemmen op de schooluren.

Determinanten die het opvanggebruik verklaren zijn het opleidingsniveau en de werksituatie van de moeder, het gezinsinkomen, de gezinssituatie en de mogelijkheden tot opvang binnen het gezin.

Het aantal opgevangen kinderen is in de afgelopen twaalf jaren sterk toegenomen. Toch is de manier waarop gebruik gemaakt wordt van de opvang niet wezenlijk veranderd. De meeste kinderen verblijven na school een aantal dagen in de opvang en niet ervoor (61%). Een kleine groep verblijft elke dag voor en na school in een opvangsituatie (14%).

De grootouders, de school en de IBO's zijn de meest voorkomende opvangvormen. Als we een onderscheid maken naar de verschillende opvangmomenten, wordt op woensdagnamiddag het vaakst een beroep gedaan op de grootouders (65% van alle kinderen die in de laatste gewone schoolweek op woensdagnamiddag opgevangen werden). Vóór en na school verblijven de meeste kinderen op school (49% en 45% van de kinderen die respectievelijk voor en na school opgevangen werd). Zestig tot zeventig procent van de kinderen (afhankelijk van de leeftijd) verblijft de hele week in één enkele opvangvorm. De rest combineert meerdere vormen.

De meeste ouders zijn zeer tevreden over de opvang. De informele buitenschoolse kinderopvang scoort iets beter dan de formele. Wat de formele kinderopvang betreft, zijn de ouders het meest tevreden over de afstand school-opvang-thuis en over de openingsuren. Het minst tevreden zijn zij over de prijs, de mogelijkheden tot inspraak en – vooral bij de jongste kinderen - de voeding in de opvang.

De moeilijkheden voor ouders om buitenschoolse opvang te vinden zijn beperkt. 11% van alle ouders ervaart wel eens problemen maar slechts 2 à 3% vaak of altijd. De grootste behoefte aan opvang in de schoolweek bestaat aan opvang op snipperdagen.

## HOOFDSTUK 3: VRIJE TIJD TIJDENS DE SCHOOLWEEK

### 1 DEELNAME

#### 1.1 AANTAL DEELNEMERS

Naast het gebruik van buitenschoolse kinderopvang tijdens de schoolweek is er in dit onderzoek ook aandacht voor vrijetijdsbesteding van kinderen tijdens de schoolweek (niet in het weekend). Vrijetijdsactiviteiten zijn activiteiten waaraan kinderen in hun vrije tijd deelnemen en die buitenshuis georganiseerd worden.

Tabel 76 toont de deelname van alle schoolgaande kinderen aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidige schooljaar. In totaal neemt 62% regelmatig deel. Dit varieert van 37% in de jongste leeftijdscategorie tot 82% in de oudste. Oudere kinderen nemen dus vaker deel aan vrijetijdsactiviteiten terwijl ze minder vaak opgevangen worden in een gewone schoolweek. Kinderen doen het vaakst aan sport (47%). Dans is het tweede populairst (13%), gevolgd door muziek of toneel (11%).

**Tabel 76 Deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidige schooljaar**

	2,5-5	6-8	9-11	Totaal
Muziek, toneel	1,8%	11,7%	21,4%	10,8%
Tekenen, schilderen, knutselen	6,5%	12,9%	10,5%	9,8%
Sport	26,9%	57,2%	62,6%	47,1%
Dans	9,1%	14,6%	15,6%	12,8%
Andere	0,3%	1,7%	1,4%	1,0%
Geen regelmatige deelname	63,0%	27,1%	18,3%	38,4%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>999</b>	<b>679</b>	<b>2956</b>

( $\chi^2=1061,16$ ;  $df=12$ ;  $p<0,001$ )

Als we ons toespitsen op de laatste gewone schoolweek, liggen de percentages net iets lager dan hierboven maar de algemene verhoudingen blijven behouden. In de laatste gewone schoolweek nam 22% van de kleuters, 53% van de 6-8 jarigen en 62% van de 9-11 jarigen minstens eenmaal deel aan een vrijetijdsactiviteit.

**Tabel 77 Deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in de laatste gewone schoolweek**

	2,5-5	6-8	9-11	Totaal
Muziek, toneel	1,3%	8,7%	18,2%	8,6%
Tekenen, schilderen, knutselen	1,0%	6,6%	5,7%	4,2%
Sport	17,0%	41,5%	47,1%	33,6%
Dans	6,0%	10,0%	11,1%	8,8%
Andere	0,2%	1,0%	0,8%	0,6%
Geen deelname	77,7%	46,8%	37,5%	56,0%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>998</b>	<b>679</b>	<b>2955</b>

(chi<sup>2</sup>=874,19; df=12; p<0,001)

## 1.2 INTENSITEIT

Met de deelname-intensiteit aan vrijetijdsactiviteiten bedoelen we het aantal uren of dagen dat kinderen tijdens de schoolweek op schooldagen na de schooluren deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten.

Niet alleen nemen jongere kinderen minder vaak deel aan vrijetijdsactiviteiten, zij nemen er ook minder lang aan deel. Hoe ouder kinderen worden, hoe meer uren ze besteden aan vrijetijdsactiviteiten. Van de kleuters besteedt minder dan 2% meer dan twee uur per week aan vrijetijdsactiviteiten. Bij de zes tot acht jarigen loopt dat op tot 22%. Van de negen tot elf jarigen besteedt 36% meer dan twee uur per week aan vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 78 Totaal aantal uren per week dat kinderen op schooldagen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten**

	2,5-5	6-8	9-11
Geen vrijetijdsactiviteit	77,9%	47,0%	37,8%
1-60 minuten	14,5%	14,2%	10,3%
61-120 minuten	5,6%	17,2%	15,6%
120-180 minuten	0,9%	11,8%	14,7%
181-240 minuten	0,6%	5,2%	8,5%
241-300 minuten	0,2%	2,6%	6,0%
Meer dan 300 minuten	0,2%	2,0%	6,9%
<b>N=</b>	<b>1277</b>	<b>1000</b>	<b>679</b>

(chi<sup>2</sup>=600,48; df=12; p<0,001)

Als we het aantal uren uitsplitsen naar de verschillende weekdays, stellen we vast dat er geen verschillen bestaan tussen de intensiteit van vrijetijdsbesteding op de verschillende weekdays waarop kinderen ganse dagen naar school gaan. Op woensdag daarentegen is er duidelijk meer vrijetijdsbesteding, in alle leeftijdscategorieën.

**Tabel 79 Aantal uren dat kinderen op schooldagen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten**

		2,5-5	6-8	9-11
maandag	Geen vrijetijdsactiviteit	96,9%	87,4%	79,7%
	1-60 min.	2,8%	8,9%	11,0%
	61-120 min.	0,2%	3,3%	9,0%
	Meer dan 120 minuten	0,1%	0,4%	0,3%
dinsdag	Geen vrijetijdsactiviteit	96,8%	88,7%	80,0%
	1-60 min.	2,7%	7,5%	9,1%
	61-120 min.	0,5%	3,7%	10,0%
	Meer dan 120 minuten	0,0%	0,1%	0,9%
woensdag	Geen vrijetijdsactiviteit	85,4%	62,7%	54,2%
	1-60 min.	11,5%	18,1%	17,8%
	61-120 min.	2,6%	15,0%	20,3%
	Meer dan 120 minuten	0,5%	4,2%	7,7%
donderdag	Geen vrijetijdsactiviteit	96,7%	88,9%	81,5%
	1-60 min.	3,1%	7,3%	8,8%
	61-120 min.	0,2%	3,8%	8,8%
	Meer dan 120 minuten	0,0%	0,0%	0,9%
vrijdag	Geen vrijetijdsactiviteit	94,6%	78,9%	73,8%
	1-60 min.	4,9%	13,2%	13,0%
	61-120 min.	0,5%	6,7%	12,4%
	Meer dan 120 minuten	0,0%	1,2%	0,9%

maandag: ( $\chi^2=178,98$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

dinsdag: ( $\chi^2=176,07$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

woensdag: ( $\chi^2=314,84$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

donderdag: ( $\chi^2=159,66$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

vrijdag: ( $\chi^2=215,66$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

Tabel 80 toont het aantal dagen per week waarop kinderen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. Ook hier kunnen we vaststellen dat hoe ouder kinderen worden, hoe groter het aantal dagen waarop ze deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. De grootste groep deelnemers neemt één of twee dagen per week deel aan vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 80 Aantal dagen per week waarop kinderen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten**

	2,5-5	6-8	9-11
0 dagen	77,9%	47,0%	37,8%
1 dag	16,4%	23,8%	20,3%
2 dagen	4,5%	19,7%	23,1%
3 dagen	0,8%	7,9%	12,4%
4 dagen	0,3%	1,4%	5,0%
5 dagen	0,2%	0,2%	1,3%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>1000</b>	<b>679</b>

( $\chi^2=502,85$ ;  $df=10$ ;  $p<0,001$ )

### **1.3 DETERMINANTEN**

Naast leeftijd zijn er nog een aantal factoren die de deelname van kinderen aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek beïnvloeden. We gaan het effect van een aantal determinanten na van het al dan niet regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten.

Zo stellen we vast dat kinderen die regelmatig opgevangen worden in de schoolweek, ook vaker regelmatig aan vrijetijdsactiviteiten deelnemen. Enkel wat de oudste leeftijdscategorie betreft, stellen we geen significant verschil vast.

**Tabel 81 Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidige schooljaar naar regelmatig opvanggebruik in een gewone schoolweek**

	2,5-5	6-8	9-11
Zelden of geen opvang	28,5%	63,8%	78,4%
Regelmatig opvanggebruik	40,5%	76,8%	84,2%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>1000</b>	<b>679</b>

2,5-5: ( $\chi^2=16,43$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=17,95$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=3,77$ ;  $df=2$ ; n.s.)



Het opleidingsniveau van de moeder heeft een positief effect op de deelname aan vrijetijdsactiviteiten. Hoe hoger het diploma, hoe groter de kans dat de kinderen regelmatig deelnemen aan één of meer vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 82 Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidige schooljaar naar opleidingsniveau van de moeder**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
Geen diploma secundair onderwijs	27,8%	52,9%	62,9%
Hoger secundair onderwijs	33,5%	68,2%	78,1%
Hogeschool	43,3%	77,0%	86,7%
Universiteit	39,7%	90,7%	90,5%
<b>N=</b>	<b>1025</b>	<b>798</b>	<b>548</b>

2,5-5: ( $\chi^2=12,66$ ;  $df=3$ ;  $p<0,005$ )

6-8: ( $\chi^2=44,58$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=23,74$ ;  $df=3$ ;  $p<0,01$ )

Ook de arbeidssituatie speelt een rol. Als de moeder werkt, is het vaker zo dat de kinderen regelmatig aan vrijetijdsactiviteiten deelnemen, ook al heeft de moeder het werk tijdelijk onderbroken. Kinderen van niet werkende moeders nemen het minst deel.

**Tabel 83 Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidige schooljaar naar arbeidssituatie van de moeder**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
moeder FT werkend	38,4%	73,5%	85,2%
moeder PT werkend	40,4%	79,8%	81,4%
moeder werk onderbroken	40,1%	66,2%	87,3%
moeder niet werkend	26,5%	58,6%	69,9%
<b>N=</b>	<b>1009</b>	<b>772</b>	<b>543</b>

2,5-5: ( $\chi^2=11,26$ ;  $df=4$ ;  $p<0,05$ )

6-8: ( $\chi^2=27,97$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=10,45$ ;  $df=3$ ;  $p<0,05$ )

De vaststellingen wat betreft opleidingsniveau en werksituatie, zetten zich door wat het inkomen betreft. Hoe hoger het gezinsinkomen, hoe groter de kans dat de kinderen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. Dat geldt voor alle leeftijdscategorieën.

**Tabel 84 Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidige schooljaar naar netto maandelijks gezinsinkomen**

	2,5-5	6-8	9-11
Minder dan 1700 euro	30,8%	58,9%	70,6%
1700 tot 2700 euro	36,6%	63,6%	75,8%
2700 tot 3200 euro	35,0%	70,2%	77,2%
3200 tot 3700 euro	31,0%	72,6%	88,9%
3700 tot 5000 euro	40,8%	82,7%	90,7%
Meer dan 5000 euro	52,1%	90,1%	87,5%
<b>N=</b>	<b>1166</b>	<b>891</b>	<b>602</b>

2,5-5: ( $\chi^2=15,05$ ;  $df=5$ ;  $p<0,01$ )

6-8: ( $\chi^2=42,20$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

9-12: ( $\chi^2=24,07$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

De gezinssituatie heeft enkel een invloed bij kinderen van de lagere school. Kinderen van wie de ouders gehuwd zijn of samenwonen, nemen vaker regelmatig deel aan vrijetijdsactiviteiten. Deze invloed van de gezinssituatie op de deelname aan vrijetijdsactiviteiten is omgekeerd aan die op het opvanggebruik. Kinderen van alleenstaande ouders worden vaker opgevangen maar nemen minder deel aan vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 85 Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidige schooljaar naar gezinssituatie**

	2,5-5	6-8	9-11
Alleenstaand	38,3%	57,9%	71,4%
Gehuwd of samenwonend	37,0%	74,7%	83,6%
<b>N=</b>	<b>1262</b>	<b>990</b>	<b>665</b>

2,5-5: ( $\chi^2=1,82$ ;  $df=2$ ; n.s.)

6-8: ( $\chi^2=12,32$ ;  $df=2$ ;  $p<0,005$ )

9-12: ( $\chi^2=7,83$ ;  $df=2$ ;  $p<0,05$ )

Wat verschillen in intensiteit van deelname in de laatste schoolweek betreft, stellen we geen significante verschillen vast naar de verschillende determinanten<sup>11</sup>. De

<sup>11</sup> Oneway ANOVA testgegevens m.b.t. totaal aantal uren vrijetijdsbesteding in de week: opleidingsniveau van de moeder:  $F=1,770$ ,  $df=3$ ;  $p=.151$ ; arbeidssituatie van de moeder: FT werk:  $0,094$ ;  $df=1$ ;  $p=0.760$ ; PT werk:  $F=0,057$ ;  $df=1$ ;  $p=.811$ ; werk onderbroken:  $F=0,0470$ ;  $df=1$ ;  $p=.493$ ; geen werk:  $F=0,071$ ;  $df=1$ ;  $p=.789$ ; gezinsinkomen:  $F=0,953$ ;  $df=5$ ;  $p=.446$ ; gezinssituatie:  $F=0,905$ ;  $df=2$ ;  $p=.405$ .

achtergrondfactoren beïnvloeden dus wel het al dan niet regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten maar niet hoeveel uren kinderen hieraan deelnemen.

Een multivariate analyse bevestigt de invloed van leeftijd, opleidingsniveau en gezinssituatie. De invloed van de arbeidssituatie en het inkomen verdwijnt na controle voor opleidingsniveau en gezinssituatie. De deelname aan vrijetijdsactiviteiten lijkt dus eerder af te hangen van de attitude van ouders tegenover vrijetijdsbesteding en de praktische haalbaarheid, eerder dan van de haalbaarheid van het prijskaartje. De volledige analyse is opgenomen in bijlage 4.

## 2 VERVOER

Ook de locatie van de vrijetijdsactiviteiten is belangrijk. Kinderen moeten vaak gehaald en gebracht worden. Soms vinden de activiteiten binnen de schoolmuren plaats. Tabel 86 toont hoeveel percent van de verschillende activiteiten buiten de schooluren binnen de schoolmuren plaatsvinden. Het gaat vooral om muziek en toneel, en om tekenen, schilderen en knutselen en dit voor de jongste leeftijdscategorie. Ruim de helft van deze activiteiten voor kleuters gaan op school door. Ook bij voor grotere kinderen komt het voor dat deze activiteiten (bijvoorbeeld muziekschool, tekenschool) op school doorgaan maar minder vaak. Sport, dans en andere<sup>12</sup> activiteiten vinden het minst vaak plaats op school.

**Tabel 86 Aandeel activiteiten buiten de schooluren die binnen de schoolmuren plaatsvinden**

	2,5-5	6-8	9-11
Muziek, toneel	54,2%	27,4%	21,2%
Tekenen, schilderen, knutselen	56,6%	24,8%	29,6%
Sport	16,0%	13,6%	14,4%
Dans	19,8%	9,7%	9,4%
Andere	0,0%	5,9%	22,2%

Meestal is vervoer noodzakelijk. Tabel 87 geeft een overzicht van iedereen die soms of vaak dit vervoer op zich neemt. Eén op de tien ouders zorgt nooit voor vervoer. In drie tot vier huisgezinnen op tien worden grootouders ingeschakeld. In twee tot drie huisgezinnen wordt met andere ouders gecarpoold. Eén op tien kinderen wordt wel eens afgehaald door andere familieleden zoals tantes en ooms. Vervoer door school of gemeente is eerder uitzonderlijk.

Het grootste verschil tussen de leeftijden doet zich voor in het zelfstandig vervoer. In de oudste leeftijdscategorie gaat 30% wel eens zelfstandig naar de vrijetijdsactiviteit en/of

---

<sup>12</sup> De categorie "andere" behelst slechts 9 activiteiten.

terug. Bij oudere kinderen worden ook vaker andere ouders ingeschakeld of de broers en zussen. De grootouders worden dan weer minder vaak ingezet.

**Tabel 87 Vervoer van en naar vrijetijdsactiviteiten (% vaak, soms)**

	2,5-5	6-8	9-11	
Mijn/ons kind gaat zelfstandig.	2,5%	6,7%	30,2%	**
Ikzelf of mijn partner.	89,5%	92,7%	92,0%	**
Andere kinderen uit het gezin.	4,2%	5,9%	9,8%	**
De grootouders.	42,2%	40,4%	33,2%	*
Andere familieleden.	10,4%	10,1%	10,1%	
Buren.	4,4%	7,0%	7,9%	
Andere ouders.	19,7%	28,0%	30,3%	**
De school zorgt voor vervoer.	4,4%	4,4%	2,9%	
De gemeente zorgt voor vervoer.	1,0%	1,9%	0,7%	
Iemand anders	1,2%	1,4%	1,1%	

\*\* significante verschillen o.b.v. nooit-soms-vaak naar leeftijd op niveau .01

\* significante verschillen o.b.v. nooit-soms-vaak naar leeftijd op niveau .05

Als we enkel het meest gangbare vervoer beschouwen (%vaak), stellen we vast dat vooral de ouders vaak voor vervoer zorgen. 79% tot 86% van de ouders brengen of halen het kind vaak. In één op tien gezinnen zorgen de grootouders vaak voor vervoer. Hoe ouder de kinderen, hoe vaker het kind zelfstandig gaat of andere ouders ingeschakeld worden.

**Tabel 88 Gangbaar vervoer van en naar vrijetijdsactiviteiten (% vaak)**

	2,5-5	6-8	9-11	
Mijn/ons kind gaat zelfstandig.	0,8%	3,7%	14,1%	**
Ikzelf of mijn partner.	80,8%	86,3%	79,2%	**
Andere kinderen uit het gezin.	2,3%	1,5%	3,1%	**
De grootouders.	12,3%	9,7%	10,1%	*
Andere familieleden.	1,3%	1,5%	1,3%	
Buren.	0,6%	0,8%	2,0%	
Andere ouders.	3,2%	6,5%	10,6%	**
De school zorgt voor vervoer.	2,1%	1,9%	0,7%	
De gemeente zorgt voor vervoer.	0,4%	0,8%	0,2%	
Iemand anders	0,8%	1,0%	0,4%	

\*\* significante verschillen o.b.v. nooit-soms-vaak naar leeftijd op niveau .01

\* significante verschillen o.b.v. nooit-soms-vaak naar leeftijd op niveau .05

Tabel 89 toont het occasionele vervoer van en naar de vrijetijdsactiviteiten (%soms). Om soms de kinderen te halen wordt het vaakst een beroep gedaan op de grootouders (23% tot 31%), gevolgd door andere ouders (17% tot 21%). Hoe ouder het kind, hoe vaker het kind occasioneel zelfstandig gaat en hoe vaker broers en zussen worden ingeschakeld.

**Tabel 89 Occasioneel vervoer van en naar vrijetijdsactiviteiten (% soms)**

	2,5-5	6-8	9-11	
Mijn/ons kind gaat zelfstandig.	1,7%	3,0%	16,1%	**
Ikzelf of mijn partner.	8,7%	6,4%	12,8%	**
Andere kinderen uit het gezin.	1,9%	4,4%	6,7%	**
De grootouders.	29,9%	30,7%	23,1%	*
Andere familieleden.	9,1%	8,6%	8,8%	
Buren.	3,8%	6,2%	5,9%	
Andere ouders.	16,5%	21,5%	19,7%	**
De school zorgt voor vervoer.	2,3%	2,5%	2,2%	
De gemeente zorgt voor vervoer.	0,6%	1,1%	0,5%	
Iemand anders	0,4%	0,4%	0,7%	

\*\* significante verschillen o.b.v. nooit-soms-vaak naar leeftijd op niveau .01

\* significante verschillen o.b.v. nooit-soms-vaak naar leeftijd op niveau .05

### **3 BEHOEFTE AAN ALTERNATIEVEN**

Ook wat de vrijetijdsbesteding betreft, peilt het onderzoek naar de nood van ouders aan een vrijetijdsaanbod. Het gaat hier enkel om ouders van wie het kind regelmatig deelneemt aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek. Uit de proefenquête bleek dat de andere ouders moeite hadden om deze vragen in te vullen.

Van de voorgelegde voorstellen is er het meeste nood aan vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school (31% veel behoefte). In combinatie met de vraag naar vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren (2%) of op de schooluren (24%), lijkt dit in de richting van een vervoersprobleem bij de ouders te wijzen. Daarnaast vraagt 28% van de ouders ook naar goedkopere vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 90 Behoeftte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten**

	weinig	neutraal	veel
vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school	43,1	26,3	30,6
goedkopere vrijetijdsactiviteiten	40,7	31,6	27,7
vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren	43,2	29,4	27,4
vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren	48,8	27,2	24,0
meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen	50,6	28,8	20,6
vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	48,5	32,7	18,8
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen	59,7	27,6	12,7
meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	62,0	28,5	9,5

Als we deze gegevens uitsplitsen naar leeftijd, stellen we vast dat de behoefte aan het genoemde beleidsaanbod afneemt met de leeftijd van het kind. Dat betekent dat de behoefte het grootst is bij de ouders van de jonge kinderen die, zoals eerder vermeld, minder vaak deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 91 Behoeftte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar leeftijd**

	% veel behoefte		
	2,5-5	6-8	9-11
vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school	38,6%	29,3%	27,2% **
goedkopere vrijetijdsactiviteiten	31,7%	28,5%	24,2% *
vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren	34,8%	28,4%	22,5% **
vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren	30,6%	25,2%	19,4% **
meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen	34,1%	19,0%	14,6% **
vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd van uw kind	34,2%	15,6%	13,1% **
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen	19,6%	12,7%	8,7% **
meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	14,7%	10,4%	5,8% **

\*\* significante verschillen naar leeftijd op niveau ,01

\* significante verschillen naar leeftijd op niveau ,05

De verschillen in behoefte aan vrijetijdsactiviteiten tussen kinderen die regelmatig opgevangen worden en die dat zelden of nooit worden is beperkt. Het is enkel opvallend hoe ouders van kinderen die regelmatig opgevangen worden wel graag meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten zouden hebben dan de andere ouders (31% tegenover 20%).

**Tabel 92 Behoeftte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar opvanggebruik in een gewone schoolweek**

	% veel behoefte		
	Zelden of nooit opvang	Regelmatig opvang	
vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school	6,8%	10,6%	*
goedkopere vrijetijdsactiviteiten	11,5%	13,2%	n.s.
vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren	19,6%	20,9%	n.s.
vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren	20,5%	25,5%	n.s.
meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen	27,7%	31,9%	n.s.
vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	28,3%	27,4%	n.s.
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen	19,7%	30,8%	**
meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	17,6%	19,4%	n.s.

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

Net zoals bij de behoeften aan opvangalternatieven in de buitenschoolse kinderopvang, neemt de behoefte aan het vrijetijdsaanbod af naarmate het opleidingsniveau van de moeder toeneemt. Wat betreft activiteiten aangepast aan de schooluren, meer informatie of meer keuze vinden we geen significant verband.

**Tabel 93 Behoeftte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar opleidingsniveau van de moeder**

	Kendall tau
vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school	-,116**
goedkopere vrijetijdsactiviteiten	-,092**
vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren	-,058**
vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren	n.s.
meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen	n.s.
vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	-,110**
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen	n.s.
meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	-,115**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

Ook de arbeidssituatie van de moeder heeft een effect op het behoeftepatroon. Niet werkzame ouders hebben soms een grotere behoefte dan ouders die werken, al blijven de verschillen meestal beperkt.

**Tabel 94 Behoefte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar arbeidssituatie van de moeder**

	% veel behoefte		
	niet werkzaam	werkzaam	
vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school	12,2%	8,1%	*
goedkopere vrijetijdsactiviteiten	16,0%	11,3%	**
vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren	20,7%	20,0%	*
vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren	27,7%	22,4%	*
meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen	30,8%	30,7%	n.s.
vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	28,6%	27,2%	n.s.
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen	27,1%	27,3%	n.s.
meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	20,4%	18,2%	*

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

Hetzelfde verband als met het opleidingsniveau vinden we terug bij het maandelijks gezinsinkomen. Het verband is echter nog sterker en geldt voor alle beleidsalternatieven. Hoe hoger het inkomen, hoe minder behoefte aan de voorgelegde maatregelen.

**Tabel 95 Behoefte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar netto maandelijks gezinsinkomen**

	Kendall tau
vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school	-,166**
goedkopere vrijetijdsactiviteiten	-,168**
vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren	-,158**
vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren	-,115**
meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen	-,091**
vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	-,193**
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen	-,107**
meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	-,183**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

We stellen geen significante verbanden vast met de gezinssituatie.

#### **4 HOUDING TEGENOVER VRIJE TIJD EN KINDEROPVANG**

In het onderzoek willen we graag de houding van de ouders tegenover vrijetijdsactiviteiten nagaan. Ook hier gaat het enkel om ouders die regelmatig gebruik maken van het



vrijetijdsaanbod. In welke mate beschouwen zij deze als een vorm van buitenschoolse kinderopvang? We doen dit op twee manieren.

#### **4.1 OPVANGFUNCTIE VAN VRIJETIJDSDACTIVITEITEN**

Vooreerst gaan we na in hoeverre ouders kinderopvang als één van de functies van vrijetijdsactiviteiten beschouwen. De vraagstelling is heel neutraal: vult de deelname aan vrijetijdsactiviteiten – naast een aantal andere functies – ook een zekere opvangnood in? Slechts een zeer beperkt aantal ouders antwoordt hierop bevestigend (2 tot 4%), zeker in vergelijking met de andere functies die ouders verbinden aan vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 96 Redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen (meerdere antwoorden mogelijk)**

	2,5-5	6-8	9-11
1. Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.	75,2%	70,0%	70,6%
2. Mijn kind leert andere kinderen kennen.	45,9%	47,2%	45,0%
<b>3. Ze vullen een zekere opvangnood in.</b>	<b>4,4%</b>	<b>2,1%</b>	<b>2,9%</b>
4. Ze zorgen voor ontspanning.	58,0%	67,1%	71,4%
5. Ze zijn een creatieve uitlaatklep.	42,4%	46,0%	43,9%
6. Het is gezonde lichaamsbeweging.	80,2%	82,2%	79,8%
7. Andere redenen	1,3%	1,4%	2,1%
<b>N=</b>	<b>457</b>	<b>706</b>	<b>551</b>

(chi<sup>2</sup>=34,31; df=14; p<0,005)

Als we op zoek gaan naar verschillen tussen categorieën van kinderen of ouders, vinden we geen significante verbanden behalve naar buitenschools opvanggebruik in de schoolweek. Wie regelmatig gebruik maakt van opvang, is iets vaker geneigd om met vrijetijdsactiviteiten een opvangnood in te vullen dan de anderen (4% tegenover 1%).

**Tabel 97 Redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen naar opvanggebruik in een gewone schoolweek (meerdere antwoorden mogelijk)**

	Zelden of nooit opvanggebruik	Regelmatig opvanggebruik
1. Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.	65,9%	74,0%
2. Mijn kind leert andere kinderen kennen.	45,8%	45,7%
<b>3. Ze vullen een zekere opvangnood in.</b>	<b>1,1%</b>	<b>3,8%</b>
4. Ze zorgen voor ontspanning.	65,2%	67,3%
5. Ze zijn een creatieve uitlaatklep.	42,7%	45,2%
6. Het is gezonde lichaamsbeweging.	77,6%	82,1%
7. Andere redenen	2,3%	1,5%
<b>N=</b>	<b>557</b>	<b>1226</b>

(chi<sup>2</sup>=30,52; df=7; p<0,001)

## 4.2 **ATTITUDE TEN AANZIEN VAN DE OPVANGFUNCTIE**

De tweede manier om naar de houding van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten te peilen is door de ouders een aantal stellingen voor te leggen en hen te vragen welke stelling het dichtst aansluit bij hun overtuiging. De vier stellingen zijn opgenomen in Tabel 98. De stellingen variëren van "vrijetijdsactiviteiten zijn een vorm van opvang" tot "vrijetijdsactiviteiten hebben helemaal niets met opvang te maken". Bijna driekwart van de ouders is het eens met de laatste stelling, slechts 3 à 4% met de eerste. Toch is 11 tot 17% het eens met de stelling dat vrijetijdsactiviteiten soms ook kunnen dienstdoen als opvang. Ongeveer één op tien ouders vindt dat vrijetijdsactiviteiten niet misbruikt zouden mogen worden als kinderopvang maar dat sommige ouders dat wel doen.

**Tabel 98 Attitude van ouders ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten (slechts één antwoord mogelijk)**

	2,5-5	6-8	9-11
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd zijn een vorm van opvang.	4,1%	4,0%	2,6%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd kunnen soms ook dienst doen als opvang.	16,7%	13,1%	10,6%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten na schooltijd om hun kinderen op te vangen.	8,9%	9,2%	11,2%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd hebben helemaal niets met opvang te maken.	70,2%	73,7%	75,7%
<b>N=</b>	<b>460</b>	<b>708</b>	<b>547</b>

(chi<sup>2</sup>=12,07; df=6; p<0,1)

We stellen geen significante verschillen vast naar opvang in de schoolweek, werksituatie, gezinsinkomen of gezinssituatie maar wel een sterke correlatie<sup>13</sup> met het opleidingsniveau van de moeder. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe minder de ouders vinden dat vrijetijdsactiviteiten niets met opvang te maken hebben. Ze stellen vaker dan laaggeschoolde ouders dat vrijetijdsactiviteiten soms ook dienst kunnen doen als kinderopvang.

<sup>13</sup> Kendall tau R=.436 (p<0,001; N=2794)

**Tabel 99 Attitude van ouders ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten naar opleidingsniveau van de moeder (slechts één antwoord mogelijk)**

	Hoogstens lager secundair onderwijs	Hoger secundair onderwijs	Hoger onderwijs buiten de universiteit	Universitair onderwijs
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd zijn een vorm van opvang.	3,6%	3,7%	1,8%	2,3%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd kunnen soms ook dienst doen als opvang.	7,3%	7,7%	13,9%	21,3%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten na schooltijd om hun kinderen op te vangen.	5,5%	9,2%	10,8%	6,8%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd hebben helemaal niets met opvang te maken.	83,6%	79,3%	73,5%	69,6%
<b>N=</b>	<b>110</b>	<b>455</b>	<b>619</b>	<b>263</b>

(chi<sup>2</sup>=40,16; df=9; p<0,001)

## **5 BESLUIT**

In het lopende schooljaar neemt 62% van de schoolgaande kinderen regelmatig deel aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen. Dit zijn activiteiten die buitenshuis georganiseerd worden buiten de schooluren. Bijna de helft van de kinderen doet aan sport. Ongeveer één op tien kinderen volgt dans, muziek of een artistieke cursus. De deelname aan vrijetijdsactiviteiten neemt toe met de leeftijd, in tegenstelling tot buitenschoolse kinderopvang die afneemt met de leeftijd. Hoe ouder de kinderen zijn, hoe meer uren ze besteden aan hun vrijetijdsactiviteiten.

De deelname aan vrijetijdsactiviteiten wordt rechtstreeks beïnvloed door de leeftijd van het kind, de gezinssituatie en het opleidingsniveau van de moeder. Kinderen van alleenstaande ouders nemen minder vaak deel. Hoe hoger het opleidingsniveau van de moeder, hoe groter de kans op deelname.

In de overgrote meerderheid van de gevallen zorgen de ouders voor vervoer van en naar de vrijetijdsactiviteiten (in negen op tien gezinnen). In vier op tien gezinnen nemen de grootouders soms tot vaak deze taak op zich. Hoe ouder het kind wordt, hoe vaker het zelf naar de vrijetijdsactiviteiten gaat, meerijdt met andere ouders of met broer of zus meegaat.

Van de voorgelegde voorstellen is er het meeste nood aan vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school (31% veel behoefte). In combinatie met de vraag naar vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren (28%) of op de schooluren (24%), lijkt dit in de richting van een vervoersprobleem bij de ouders te wijzen. Daarnaast vraagt 28% van de ouders ook naar goedkopere vrijetijdsactiviteiten.

Ouders blijken nauwelijks gebruik te maken van vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen (3%). 74% van de ouders vindt dan ook dat vrijetijdsactiviteiten na schooltijd helemaal niets met kinderopvang te maken hebben.

## HOOFDSTUK 4: BUITENSCHOOLESE KINDEROPVANG EN VRIJETIJDSEBESTEDING IN SCHOOLVAKANTIES

### 1 GEBRUIK EN DEELNAME

#### 1.1 AANTAL GEBRUIKERS

Ook in de schoolvakanties maken ouders gebruik van buitenschoolse kinderopvang en nemen hun kinderen deel aan vrijetijdsactiviteiten. In totaal maakt 43% van alle schoolgaande kinderen bijna elke vakantie gebruik van buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten. 24% van de kinderen doet dat niet elke vakantie maar regelmatig. 33% doet dat zelden of nooit.

De verschillen tussen de leeftijdscategorieën zijn beperkt maar de jongste kinderen verblijven minder vaak "niet elke vakantie maar regelmatig" ergens anders. De categorieën "bijna elke vakantie" en "zelden of nooit" tellen daarom verhoudingsgewijs meer jonge kinderen (Tabel 100).

**Tabel 100 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsbesteding in schoolvakanties**

	2,5-5	6-8	9-11	Totaal
Bijna elke vakantie	45,3%	44,1%	39,9%	43,3%
Niet elke vakantie maar regelmatig	18,6%	26,3%	28,8%	24,0%
Zelden of nooit	36,2%	29,5%	31,3%	32,7%
<b>N=</b>	<b>1277</b>	<b>999</b>	<b>680</b>	<b>2956</b>

( $\chi^2=36,25$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

De belangrijkste reden om de kinderen thuis te houden is dat men zelden of nooit opvang nodig heeft (64 tot 70%). Ruim een derde van de ouders neemt verlof om voor de kinderen te zorgen (36 à 37%). Bij de oudste kinderen komt het voor dat zij alleen kunnen blijven (8%) of opgevangen worden door broer of zus (14%).

**Tabel 101 Redenen voor niet-gebruik van buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties**

	2,5-5	6-8	9-11
Zelden of nooit opvang nodig	67,0%	70,0%	63,8%
Men neemt verlof in de schoolvakanties	37,1%	36,2%	36,7%
Broers of zussen vangen het kind op	6,7%	8,2%	14,3%
Het kind blijft alleen thuis	0,0%	0,4%	7,5%
Andere redenen	2,2%	4,7%	2,4%
<b>N=</b>	<b>443</b>	<b>280</b>	<b>209</b>

( $\chi^2=67,55$ ;  $df=10$ ;  $p<0,001$ )

Als we bovenstaande cijfers meer concreet maken, stellen we vast dat 50% van alle schoolgaande kinderen in de voorbije paasvakantie opgevangen werd of deelnam aan vrijetijdsactiviteiten. In de zomervakantie 2011 was dat 59%. Opvallend is dat in de paasvakantie de oudere kinderen minder vaak opgevangen worden terwijl dat in de zomervakantie de jongere kinderen zijn.

**Tabel 102 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang of deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de paas – en zomervakantie (N=2955)**

	Paasvakantie		Zomervakantie	
	N	%	N	%
2,5-5	666	52,2%	674	52,7%
6-8	514	51,5%	630	63,1%
9-12	301	44,3%	432	63,6%
<b>Totaal</b>	<b>1481</b>	<b>50,1%</b>	<b>1736</b>	<b>58,7%</b>

paasvakantie: ( $\chi^2=11,98$ ;  $df=2$ ;  $p<0,001$ )

zomervakantie: ( $\chi^2=33,60$ ;  $df=2$ ;  $p<0,001$ )

## **1.2 INTENSITEIT**

Het onderzoek peilt ook naar de intensiteit waarmee kinderen in de schoolvakanties opgevangen worden of deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten.

Tabel 103 toont hoeveel dagen de schoolgaande kinderen opgevangen worden of deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. Nul dagen betekent dat de kinderen in de afgelopen paasvakantie niet opgevangen werden of deelnamen aan vrijetijdsactiviteiten. Sommige nemen zelden of nooit deel of worden zelden of nooit opgevangen, andere worden regelmatig opgevangen of nemen regelmatig deel maar niet tijdens de afgelopen paasvakantie.

In de paasvakantie worden ongeveer drie op de tien kinderen één tot vijf dagen opgevangen. In de twee jongste leeftijdscategorieën wordt 18% van de kinderen zes tot tien dagen opgevangen. De oudste leeftijdscategorie wordt vaker niet opgevangen en als ze toch opgevangen worden, ligt de intensiteit bij hen ook lager.

**Tabel 103 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang of van deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de paasvakantie voor schoolgaande kinderen in aantal dagen**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
0 dagen	48,5%	49,5%	56,6%
1-5 dagen	31,3%	30,9%	30,2%
6-10 dagen	18,1%	18,1%	11,9%
11 dagen of meer	4,4%	5,0%	2,9%
<b>N=</b>	<b>1259</b>	<b>978</b>	<b>668</b>

(chi<sup>2</sup>=19,90; df=6; p<0,01)

In de zomervakantie worden de jongste kinderen minder vaak opgevangen. Toch neemt de intensiteit van de opvang of vrijetijdsdeelname af met de leeftijd. Kleuters worden dus weliswaar minder vaak opgevangen maar als ze dat toch doen, verblijven ze langer in de opvangsituatie.

**Tabel 104 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang of van deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de zomervakantie voor schoolgaande kinderen in aantal weken**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
0 weken	50,0%	39,7%	39,0%
1-2 weken	9,8%	18,2%	21,3%
3-4 weken	16,5%	20,0%	22,1%
5-6 weken	17,0%	17,5%	13,7%
7 weken of meer	6,7%	4,7%	3,9%
<b>N=</b>	<b>1207</b>	<b>927</b>	<b>634</b>

(chi<sup>2</sup>=80,54; df=8; p<0,001)

### **1.3 KOSTPRIJS**

In dit hoofdstuk staan we ook even stil bij de kostprijs van de formele buitenschoolse kinderopvang of de deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de paasvakantie. De kostprijs van de informele kinderopvang (die vaak gratis is) wordt buiten beschouwing gelaten.

Gemiddeld besteden de ouders van kinderen die in de paasvakantie opgevangen worden €81 voor twee weken. De prijs is erg afhankelijk van de leeftijd. De kosten voor 2,5 tot 5 jarigen bedragen gemiddeld €60. Bij de oudste kinderen loopt dat op tot €112.

**Tabel 105 Gemiddeld besteed bedrag aan de meest gebruikte formele buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteit in de paasvakantie naar leeftijd**

	Gemiddeld bedrag in €	N
2,5-5	59,62	253
6-8	85,43	235
9-11	111,57	105
<b>Totaal</b>	<b>81,31</b>	<b>579</b>

(F=12,67; df=2; p<0,001)

Tabel 106 toont dezelfde gegevens in categorieën. De grootste verschillen tussen de leeftijden vinden we terug in de goedkoopste en de duurste categorie. Bijna een kwart van de ouders van kleuters betaalt maximum €25 terwijl bij leerlingen van de lagere school bijna drie op tien ouders meer dan €100 betalen.

**Tabel 106 Besteed bedrag aan de meest gebruikte formele buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteit in de paasvakantie naar leeftijd**

	2,5-5	6-8	9-11
25,00 euro of minder	24,9%	14,4%	10,5%
25,01-50,00 euro	29,6%	26,7%	23,8%
50,01-100,00 euro	31,6%	30,5%	36,2%
Meer dan 100 euro	13,8%	28,4%	29,5%
<b>N=</b>	<b>253</b>	<b>236</b>	<b>105</b>

(chi<sup>2</sup>=27,77; df=6; p<0,001)

Dat het te betalen bedrag afhankelijk is van de geboden opvang of vrijetijdsactiviteit toont Tabel 107. Speelpleinwerking en opvang op school blijkt het goedkoopst. Vakantie-initiatieven zonder maar vooral met overnachting zijn het duurst. Het gaat steeds om prijzen voor de hele vakantie. Op basis van de beschikbare data kunnen we geen dagprijs berekenen.

**Tabel 107 Gemiddeld besteed bedrag aan de meest gebruikte formele buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteit in de paasvakantie (2 weken) naar opvangsituatie of vrijetijdsbesteding**

	Gemiddeld bedrag in €	N
Onthaalouder	61,42	24
Kinderdagverblijf	81,32	13
Opvang in en door school	44,09	21
IBO	52,96	138
Opvang thuis	58,57	10
Speelpleinwerking	40,81	60
Vakantiekampen met overnachting	194,73	43
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	92,21	270
<b>Totaal</b>	<b>81,31</b>	<b>579</b>

(F=14,11; df=7; p<0,001)



## 1.4 DETERMINANTEN

In deze paragraaf gaan we de determinanten van het gebruik en de intensiteit na. We testen of het al dan niet regelmatig gebruik afhankelijk is van de verschillende determinanten. Regelmatig gebruik betekent gebruik in elke vakantie of toch regelmatig, dus niet zelden of nooit. Om de intensiteit te meten gebruiken we het aantal deelnamedagen in de afgelopen paasvakantie.

### 1.4.1 Het gebruik van buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar opvanggebruik in de schoolweek

Een eerste factor die het gebruik van opvang in de schoolvakanties beïnvloedt is het gebruik van buitenschoolse kinderopvang tijdens de schoolweek. Wie regelmatig tijdens de week opgevangen wordt, wordt dat in ongeveer acht op tien gevallen ook tijdens de schoolvakanties. De verschillen tussen de leeftijdscategorieën zijn beperkt. Als kinderen tijdens de schoolweek zelden of nooit opgevangen worden, worden ze dat in 36 tot 38% van de gevallen wel als ze in de lagere school zitten. Bij kleuters is dat slechts 25%.

**Tabel 108 Het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties naar regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang in een gewone schoolweek**

	2,5-5	6-8	9-11
Zelden of nooit opvang	25,3%	38,8%	36,3%
Regelmatig opvanggebruik	79,9%	84,5%	82,4%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>999</b>	<b>679</b>

2,5-5: ( $\chi^2=343,60$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=214,13$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

9-11: ( $\chi^2=101,82$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Bij kinderen die in de gewone schoolweek zelden of nooit opgevangen worden, ligt de intensiteit van deelname in de paasvakantie ook lager (Tabel 109).

**Tabel 109 Het gemiddeld aantal dagen waarop het kind opgevangen wordt of aan vrijetijdsactiviteiten deelneemt in de paasvakantie naar opvanggebruik in de gewone schoolweek**

	Gemiddeld	N	Std afwijking
Geen opvang	5,09	173	2,618
Regelmatig opvanggebruik	5,55	1241	2,62
<b>Totaal</b>	<b>5,49</b>	<b>1414</b>	<b>2,623</b>

( $F=4,68$ ;  $df=1$ ;  $p<0,05$ )

### 1.4.2 Het gebruik van buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties per provincie

Ook in de schoolvakanties stellen we verschillen naar provincie vast. Opnieuw is het opvangpercentage in West-Vlaanderen het hoogst behalve bij de oudste kinderen. Daar stellen we geen significante verschillen vast. Net als tijdens de schoolweek kennen Antwerpen en Limburg het laagste gebruik.

**Tabel 110 Het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties per provincie**

	2,5-5	6-8	9-11
Antwerpen	56,3%	66,9%	63,9%
Limburg	63,5%	65,8%	69,4%
Oost-Vlaanderen	65,2%	70,8%	70,7%
Vlaams-Brabant	69,3%	67,7%	75,2%
West-Vlaanderen	71,6%	80,4%	66,7%
<b>N=</b>	<b>1277</b>	<b>999</b>	<b>680</b>

2,5-5: ( $\chi^2=18,04$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=13,24$ ;  $df=4$ ;  $p<0,01$ )

9-11: ( $\chi^2=4,81$ ;  $df=4$ ; n.s.)

De intensiteit van het gebruik in de paasvakantie verschilt niet significant van provincie tot provincie.

### 1.4.3 Opleidingsniveau van de moeder en gebruik van buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties

Net als het opvanggebruik tijdens de gewone schoolweek is het opleidingsniveau van de moeder positief gecorreleerd aan het opvanggebruik tijdens de schoolvakanties en dat voor alle leeftijdscategorieën.

**Tabel 111 Verband tussen diploma van de moeder en het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties**

	2,5-5	6-8	9-11
Hoogstens lager secundair onderwijs	44,0%	43,7%	54,8%
Hoger secundair onderwijs	66,5%	69,0%	70,6%
Hoger onderwijs buiten de universiteit	68,1%	78,4%	73,8%
Universitair onderwijs	81,5%	84,6%	87,7%
<b>N=</b>	<b>1027</b>	<b>799</b>	<b>547</b>

2,5-5: ( $\chi^2=47,36$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=52,62$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

9-11: ( $\chi^2=18,61$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

De intensiteit van de opvang neemt nochtans af met het opleidingsniveau. Kinderen van laaggeschoolde moeders die opgevangen worden in de paasvakantie, verblijven meer dagen in de opvang dan kinderen van hoogopgeleide moeders.

**Tabel 112 Het gemiddeld aantal dagen waarop het kind opgevangen wordt of aan vrijetijdsactiviteiten deelneemt in de paasvakantie naar opleidingsniveau van de moeder**

	Gemiddeld	N	Std afwijking
Hoogstens lager secundair onderwijs	6,37	71	3,015
Hoger secundair onderwijs	5,75	376	2,574
Hoger onderwijs buiten de universiteit	5,25	510	2,532
Universitair onderwijs	5,10	240	2,366
<b>Totaal</b>	<b>5,44</b>	<b>1196</b>	<b>2,565</b>

(F=7,47; df=3; p<0,001)

#### **1.4.4 Arbeidssituatie van de moeder en het gebruik van buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties**

Het verschil in opvanggebruik tussen werkende en niet werkende moeders tijdens de schoolweek herhaalt zich tijdens de vakanties. Als moeders niet werken, doen ze veel minder vaak een beroep op buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolvakanties.

**Tabel 113 Verband tussen arbeidssituatie van de moeder en het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties**

	2,5-5	6-8	9-11
moeder FT werkend	76,3%	79,0%	75,6%
moeder PT werkend	75,0%	79,4%	77,7%
moeder werk onderbroken	67,9%	76,6%	87,2%
moeder niet werkend	25,2%	30,5%	37,3%
<b>N=</b>	<b>1009</b>	<b>772</b>	<b>543</b>

2,5-5: (chi<sup>2</sup>=157,76; df=4; p<0,001)

6-8: (chi<sup>2</sup>=124,32; df=4; p<0,001)

9-11: (chi<sup>2</sup>=59,60; df=4; p<0,001)

Ook naar intensiteit zijn er duidelijke verschillen naar arbeidssituatie van de moeder. Kinderen van voltijds werkende moeders worden gemiddeld 6,1 dagen opgevangen in de paasvakantie. Bij deeltijds werkende moeders is dat 5,0, bij niet werkende moeders 4,8.

**Tabel 114 Het gemiddeld aantal dagen waarop het kind opgevangen wordt of aan vrijetijdsactiviteiten deelneemt in de paasvakantie naar arbeidssituatie van de moeder**

	Gemiddeld	N	Std afwijking
voltijds werkend	6,07	495	2,615
deeltijds werkend	5,01	611	2,359
werk tijdelijk onderbroken	5,01	151	2,504
niet werkend	4,83	31	2,982
<b>Totaal</b>	<b>5,45</b>	<b>1184</b>	<b>2,567</b>

Vgl voltijds werkend - niet voltijds werkend (F=51,69; df=1; p<0,001)

Vgl deeltijds werkend - niet deeltijds werkend (F=38,70; df=1; p<0,001)

Vgl werk tijdelijk onderbroken - niet tijdelijk onderbroken (F=4,97; df=1; p<0,05)

Vgl niet werkend - wel werkend (F=1,83; df=1; n.s.)

#### **1.4.5 Arbeidsdagen van de moeder en het gebruik van buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties**

Het aantal arbeidsdagen van de moeder hangt niet samen met het al dan niet gebruik maken van opvang maar wel met de intensiteit. Hoe meer dagen de moeder werkt, hoe meer dagen de kinderen opgevangen worden of deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 115 Het gemiddeld aantal dagen waarop het kind opgevangen wordt of aan vrijetijdsactiviteiten deelneemt in de paasvakantie naar arbeidsdagen van de moeder**

	Gemiddeld	N	Std afwijking
3 dagen of minder	4,30	120	2,409
4 dagen	4,91	373	2,137
5 dagen	5,91	641	2,668
6 of 7 dagen	6,21	78	2,792
<b>Totaal</b>	<b>5,46</b>	<b>1213</b>	<b>2,570</b>

(F=23,95; df=3; p<0,001)

#### **1.4.6 Netto maandelijks gezinsinkomen en gebruik van buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties**

Als we het opvanggebruik in de schoolvakanties correleren aan het gezinsinkomen, stellen we onmiskenbaar een positieve correlatie vast. Hoe hoger het gezinsinkomen, hoe groter de kans dat de kinderen opgevangen worden of deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 116 Verband tussen het netto maandelijks gezinsinkomen en het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties**

	2,5-5	6-8	9-11
Minder dan 1700 euro	38,9%	40,2%	50,0%
1700 tot 2700 euro	55,0%	61,3%	57,3%
2700 tot 3200 euro	68,2%	77,0%	77,4%
3200 tot 3700 euro	69,8%	80,3%	76,1%
3700 tot 5000 euro	73,2%	80,7%	75,2%
Meer dan 5000 euro	78,6%	84,6%	81,2%
<b>N=</b>	<b>1167</b>	<b>891</b>	<b>603</b>

2,5-5: ( $\chi^2=69,14$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=85,11$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

9-11: ( $\chi^2=31,63$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

Opvallend genoeg doet zich – net als bij het opleidingsniveau – naar intensiteit het omgekeerde fenomeen voor: de intensiteit neemt af naarmate het gezinsinkomen toeneemt. Ouders met een hoog inkomen schakelen dus vaker opvang in in de schoolvakanties maar doen er minder dagen een beroep op dan ouders met lagere inkomens.

**Tabel 117 Het gemiddeld aantal dagen waarop het kind opgevangen wordt of aan vrijetijdsactiviteiten deelneemt in de paasvakantie naar netto maandelijks gezinsinkomen**

	Gemiddeld	N	Std afwijking
Minder dan 1700 euro	6,38	85	2,76
1700 tot 2700 euro	5,73	201	2,832
2700 tot 3200 euro	5,35	243	2,774
3200 tot 3700 euro	5,35	286	2,462
3700 tot 5000 euro	5,36	345	2,609
Meer dan 5000 euro	5,20	133	2,214
<b>Totaal</b>	<b>5,46</b>	<b>1294</b>	<b>2,629</b>

( $F=3,08$ ;  $df=5$ ;  $p<0,01$ )

#### **1.4.7 Het gebruik van buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar opvangmogelijkheden binnen het gezin**

Net als tijdens de schoolweek, ligt het opvanggebruik in de schoolvakanties lager indien er opvang binnen het gezin mogelijk is zoals door broers en zussen. Het verschil in opvanggebruik tussen beide categorieën bedraagt bij alle leeftijdscategorieën ongeveer 15 procentpunten.

**Tabel 118 Het regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties naar opvangmogelijkheden binnen het gezin**

	2,5-5	6-8	9-11
Opvang binnen gezin niet mogelijk	65,8%	73,4%	73,3%
Opvang binnen gezin wel mogelijk	49,0%	57,0%	58,1%
<b>N=</b>	<b>1278</b>	<b>998</b>	<b>678</b>

2,5-5: ( $\chi^2=15,70$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

6-8: ( $\chi^2=18,40$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

9-11: ( $\chi^2=15,16$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Als opvang binnen het gezin mogelijk is maar kinderen toch opgevangen worden of deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten, blijven ze gemiddeld bijna een halve dag langer in de opvang.

**Tabel 119 Het gemiddeld aantal dagen waarop het kind opgevangen wordt of aan vrijetijdsactiviteiten deelneemt in de paasvakantie naar opvangmogelijkheden binnen het gezin**

	Gemiddeld	N	Std afwijking
Opvang binnen gezin niet mogelijk	5,44	1247	2,598
Opvang binnen gezin wel mogelijk	5,89	167	2,778
<b>Totaal</b>	<b>5,49</b>	<b>1414</b>	<b>2,623</b>

( $F=4,31$ ;  $df=1$ ;  $p<0,05$ )

#### **1.4.8 Het gebruik van buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar gezinssituatie**

Het verschil in opvanggebruik in de vakanties tussen alleenstaande en samenwonende ouders is verwaarloosbaar. Ook het verschil in intensiteit van het gebruik is niet significant.

#### **1.4.9 Multivariate analyse**

Als we in door middel van een binaire logistische regressie peilen naar de determinanten die een rechtstreekse invloed uitoefenen op het opvanggebruik in de schoolvakanties, stellen we vast dat het opleidingsniveau en de arbeidssituatie van de moeder, het gezinsinkomen en de mogelijkheid tot opvang binnen het gezin een belangrijke rol spelen. Kinderen van hoogopgeleide, werkende moeders met een hoog inkomen uit gezinnen waarin geen opvang mogelijk is, worden vaker opgevangen of nemen vaker deel aan vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties. Bijlage 5 toont de volledige analyse.

## 2 OPVANGVORMEN

Tabel 120 toont de verschillende buitenschoolse kinderopvangvormen en vrijetijdsactiviteiten waaraan kinderen in de paas- en zomervakantie deelnemen. Ongeveer zeven op tien kinderen worden in deze vakanties minstens één keer door de grootouders opgevangen. Vakantie-initiatieven zonder overnachting komen het op één na meest voor. Een kwart van de kinderen neemt hieraan deel in de paasvakantie, 37% in de zomervakantie. Familie en IBO's vangen in beide vakanties ook aardig wat kinderen op maar worden in de zomervakantie voorbijgestoken door de speelpleinwerking (21%) en vakantiecampen met overnachting (18%). De percentages in de zomervakantie zijn systematisch hoger omdat de zomervakantie langer is en er op meer instanties een beroep wordt gedaan. Het grote verschil met de gewone schoolweek betreft de opvang in en door de school. Slechts 4% van de kinderen worden daar in de vakanties opgevangen.

**Tabel 120 Overzicht van alle gebruikte buitenschoolse kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de paas- en zomervakantie**

	Paasvakantie	Zomervakantie
Grootouders	69,4%	72,3%
Andere familie	13,4%	20,6%
Vrienden, burens, kennissen	7,0%	10,7%
Onthaalouder	3,4%	5,6%
Kinderdagverblijf	2,0%	4,0%
Opvang in en door school	3,9%	3,6%
IBO	15,3%	17,4%
Opvang thuis	1,5%	2,5%
Speelpleinwerking	7,3%	21,0%
Vakantiecampen met overnachting	4,1%	17,8%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	24,4%	37,1%
Andere personen of diensten	1,0%	0,8%
<b>N=</b>	<b>1478</b>	<b>1724</b>

Er bestaan significante verschillen naar leeftijd. Zo verblijft één op vijf opgevangen kleuters in de paasvakantie in een IBO terwijl dat in de leeftijdsklasse van de lagere school slechts de helft is (één op tien). Voorts nemen kleuters minder vaak deel aan vakantiecampen (met of zonder overnachting). De deelname aan kampen neemt toe met de leeftijd.

**Tabel 121 Overzicht van alle gebruikte buitenschoolse kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de paasvakantie naar leeftijd**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
Grootouders	73,2%	64,7%	69,0%
Andere familie	14,4%	10,5%	16,2%
Vrienden, buren, kennissen	6,3%	6,1%	10,1%
Onthaalouder	6,1%	1,2%	1,2%
Kinderdagverblijf	2,8%	2,1%	0,3%
Opvang in en door school	5,1%	3,3%	2,1%
IBO	20,0%	13,4%	8,2%
Opvang thuis	1,9%	1,5%	0,6%
Speelpleinwerking	5,2%	9,0%	8,9%
Vakantiekampen met overnachting	0,4%	5,9%	9,1%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	16,8%	30,4%	30,8%
Andere personen of diensten	1,0%	1,2%	0,6%
<b>N=</b>	<b>664</b>	<b>514</b>	<b>300</b>

(chi<sup>2</sup>=177,17; df=24; p<0,001)

De verhoudingen in de zomervakantie zijn vergelijkbaar aan die in de paasvakantie. De percentages liggen over het algemeen wel hoger vanwege de langere te overbruggen periode.

**Tabel 122 Overzicht van alle gebruikte buitenschoolse kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de zomervakantie naar leeftijd**

	<b>2,5-5</b>	<b>6-8</b>	<b>9-11</b>
Grootouders	77,3%	71,7%	65,2%
Andere familie	20,0%	19,7%	23,1%
Vrienden, buren, kennissen	9,7%	10,7%	12,5%
Onthaalouder	12,0%	1,7%	1,1%
Kinderdagverblijf	7,9%	1,2%	1,9%
Opvang in en door school	4,4%	3,2%	3,2%
IBO	22,7%	16,8%	9,9%
Opvang thuis	2,9%	2,6%	1,7%
Speelpleinwerking	14,0%	28,4%	21,3%
Vakantiekampen met overnachting	2,3%	18,7%	40,8%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	22,8%	47,1%	44,9%
Andere personen of diensten	1,0%	1,1%	0,2%
<b>N=</b>	<b>669</b>	<b>628</b>	<b>428</b>

(chi<sup>2</sup>=595,96; df=24; p<0,001)

Als we de gebruikte opvangvormen clusteren naar buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding, stellen we vast dat het merendeel van de kinderen in de paasvakantie enkel een beroep doet op formele of informele buitenschoolse kinderopvang. In de jongste leeftijdsklasse is dat 78%, in de andere klassen ruim de helft. Een kwart van de kinderen



uit de lagere school wordt opgevangen én neemt deel aan vrijetijdsactiviteiten. Een vijfde doet enkel aan vrijetijdsbesteding.

**Tabel 123 Buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding tijdens de paasvakantie**

	2,5-5	6-8	9-11
enkel opvang	78,2%	56,4%	53,7%
enkel vrijetijdsbesteding	9,5%	20,0%	18,7%
combinatie van opvang en vrijetijdsbesteding	12,3%	23,5%	27,7%
<b>N=</b>	<b>665</b>	<b>514</b>	<b>300</b>

(chi<sup>2</sup>=86,43; df=4; p<0,001)

In de zomervakantie zijn vrijetijdsactiviteiten populairder. Het percentage kleuters dat enkel opgevangen wordt, daalt naar 64%. Bij kinderen in de lagere school daalt dit percentage tot 23% à 30%. Ruim de helft van de kinderen wordt opgevangen én neemt deel aan vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 124 Buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding tijdens de zomervakantie**

	2,5-5	6-8	9-11
enkel opvang	64,3%	29,7%	23,0%
enkel vrijetijdsbesteding	6,3%	16,6%	22,0%
combinatie van opvang en vrijetijdsbesteding	29,4%	53,7%	55,0%
<b>N=</b>	<b>669</b>	<b>627</b>	<b>427</b>

(chi<sup>2</sup>=248,31; df=4; p<0,001)

Tabel 125 toont waar de kinderen de meeste tijd verblijven tijdens de schoolvakanties. Zowel in de paas- als in de zomervakanties verblijven de kinderen het meest bij de grootouders. Vakantie-initiatieven zonder overnachting komen op de tweede plaats. Het IBO op de derde plaats. De verschillen situeren zich vooral bij de speelpleinwerking en de kampen met overnachting. Die vangen meer kinderen op tijdens de zomervakantie.

**Tabel 125 Meest gebruikte buitenschoolse kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de schoolvakanties**

	Paasvakantie	Zomervakantie
Grootouders	51,8%	44,6%
Andere familie	3,1%	2,5%
Vrienden, buren, kennissen	0,8%	0,6%
Onthaalouder	2,3%	3,7%
Kinderdagverblijf	1,2%	2,9%
Opvang in en door school	2,1%	1,6%
IBO	11,8%	10,8%
Opvang thuis	0,8%	1,3%
Speelpleinwerking	4,2%	10,4%
Vakantiekampen met overnachting	2,9%	6,5%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	18,6%	14,6%
Andere personen of diensten...	0,5%	0,5%
<b>N=</b>	<b>1477</b>	<b>1702</b>

### 3 EVALUATIE

#### 3.1 PAASVAKANTIE

Ook wat de paasvakantie betreft worden de verschillende opvangvormen door de ouders geëvalueerd. In het algemeen ligt de tevredenheid in de paasvakantie lager dan in de schoolweek. Toch is minder dan 10% is niet tevreden.

**Tabel 126 Tevredenheid over de informele buitenschoolse kinderopvang in de paasvakantie**

	grootouders	familie	vrienden
zeer tevreden	62,1%	56,5%	40,0%
tevreden	28,8%	34,8%	60,0%
niet ontevreden/niet tevreden	1,8%	6,5%	0,0%
ontevreden	0,4%	2,2%	0,0%
zeer ontevreden	6,9%	0,0%	0,0%
<b>N=</b>	<b>709</b>	<b>46</b>	<b>10</b>

( $\chi^2=15,89$ ;  $df=8$ ;  $p<0,05$ )

De formele buitenschoolse kinderopvang scoort traditioneel minder goed dan de informele. In vergelijking met de gewone schoolweek stellen we vooral een verschuiving vast van zeer tevreden naar tevreden. De cijfers van het IBO zijn evenwel vergelijkbaar. Een aantal mensen tonen zich ontevreden maar het gaat in absolute cijfers om erg kleine aantallen.

**Tabel 127 Tevredenheid over de formele buitenschoolse kinderopvang in de paasvakantie**

	onthalouder	kdv	school	IBO
zeer tevreden	56,7%	28,6%	20,0%	35,6%
tevreden	30,0%	57,1%	64,0%	56,4%
niet ontevreden/niet tevreden	0,0%	7,1%	8,0%	4,9%
ontevreden	6,7%	0,0%	0,0%	1,8%
zeer ontevreden	6,7%	7,1%	8,0%	1,2%
<b>N=</b>	<b>30</b>	<b>14</b>	<b>25</b>	<b>163</b>

(chi<sup>2</sup>=21,21; df=12; p<0,05)

Wat vrijetijdsactiviteiten in de paasvakantie betreft, is de tevredenheid erg afhankelijk van de soort activiteit. Ouders zijn erg tevreden over vakantiecampen met overnachting. 69% is zeer tevreden. Campen zonder overnachting halen een score van 49% zeer tevredenen en speelpleinen hinken wat achterop met 25%. Toch overstijgt het aandeel niet tevreden ouders ook hier niet de 10%.

**Tabel 128 Tevredenheid over vrijetijdsactiviteiten in de paasvakantie**

	speelplein	dagkamp	overnachtingskamp
zeer tevreden	24,6%	49,3%	68,9%
tevreden	67,7%	45,9%	26,7%
niet ontevreden/niet tevreden	7,7%	1,1%	0,0%
ontevreden	0,0%	1,1%	0,0%
zeer ontevreden	0,0%	2,6%	4,4%
<b>N=</b>	<b>65</b>	<b>268</b>	<b>45</b>

(chi<sup>2</sup>=36,98; df=8; p<0,001)

### 3.2 ZOMERVAKANTIE

In de zomervakantie treffen we een erg gelijkaardig beeld aan. Ouders zijn het meest tevreden over grootouders en vrienden. De kampen met overnachting scoren beter in de zomer.

**Tabel 129 Tevredenheid over de informele buitenschoolse kinderopvang in de zomervakantie**

	grootouders	familie	vrienden
zeer tevreden	61,8%	47,7%	60,0%
tevreden	29,7%	45,5%	30,0%
niet ontevreden/niet tevreden	2,6%	0,0%	0,0%
ontevreden	0,0%	0,0%	0,0%
zeer ontevreden	5,9%	6,8%	10,0%
<b>N=</b>	<b>728</b>	<b>44</b>	<b>10</b>

(chi<sup>2</sup>=6,47; df=8; n.s.)

**Tabel 130 Tevredenheid over de formele buitenschoolse kinderopvang in de zomervakantie**

	<b>onthaalouder</b>	<b>kdv</b>	<b>school</b>	<b>IBO</b>
zeer tevreden	46,4%	47,8%	7,1%	31,6%
tevreden	44,6%	45,7%	82,1%	56,3%
niet ontevreden/niet tevreden	5,4%	4,3%	7,1%	6,3%
ontevreden	1,8%	0,0%	3,6%	2,3%
zeer ontevreden	1,8%	2,2%	0,0%	3,4%
<b>N=</b>	<b>56</b>	<b>46</b>	<b>28</b>	<b>174</b>

(chi<sup>2</sup>=19,88; df=12; p<0,1)

**Tabel 131 Tevredenheid over vrijetijdsactiviteiten in de zomervakantie**

	<b>speelplein</b>	<b>dagkamp</b>	<b>overnachtingskamp</b>
zeer tevreden	25,7%	38,1%	37,1%
tevreden	62,0%	52,9%	60,5%
niet ontevreden/niet tevreden	7,3%	4,7%	1,6%
ontevreden	2,8%	0,0%	0,0%
zeer ontevreden	2,2%	4,3%	0,8%
<b>N=</b>	<b>179</b>	<b>257</b>	<b>124</b>

(chi<sup>2</sup>=26,45; df=8; p<0,001)

## **4 BEHOEFTE**

### **4.1 PRINCIPIËLE VOORKEUR**

Enkel voor de paasvakantie peilt de vragenlijst bij de ouders ook naar hun principiële voorkeur. De grootouders dragen de voorkeur van de meeste ouders weg (67 à 75%). Deze percentages komen overeen met het effectieve gebruik van deze vorm van opvang in de paasvakantie. De tweede meest verkozen opvangvorm is het vakantiecamp zonder overnachting (45 tot 55%). Dit percentage ligt een flink stuk boven het effectieve gebruik (17 tot 31%). Dit grote verschil geldt ook voor de meeste andere opvangvormen: familie, vrienden, school, speelpleinwerking en vakantiecampen met overnachting. Bij de traditionele formele opvangvormen zoals onthaalouders, kinderdagverblijven en IBO's zijn de verschillen tussen effectieve en voorkeuropvang eerder beperkt.

**Tabel 132 Principiële voorkeur voor buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in de paasvakantie**

	2,5-5	6-8	9-11
Grootouders	75,2%	67,5%	72,9%
Andere familie	24,6%	23,0%	24,7%
Vrienden, buren, kennissen	16,9%	16,7%	18,6%
Onthaalouder	8,1%	4,0%	1,8%
Kinderdagverblijf	5,0%	2,6%	2,2%
Opvang in en door school	25,4%	15,6%	13,6%
IBO	26,0%	17,6%	14,5%
Opvang thuis	7,3%	8,0%	7,2%
Speelpleinwerking	25,1%	26,0%	27,9%
Vakantiekampen met overnachting	8,0%	19,7%	26,9%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	44,8%	54,7%	54,0%
Andere personen of diensten...	3,3%	2,5%	3,4%
<b>N=</b>	<b>660</b>	<b>507</b>	<b>297</b>

(chi<sup>2</sup>=163,06; df=24; p<0,001)

In 15% van de gevallen is de belangrijkste gebruikte opvangvorm in de paasvakantie geen voorkeuropvang. In de gewone schoolweek is dat 21%. Tabel 133 toont hoe vaak de principiële voorkeur afwijkt van de effectieve opvangsituatie. Als de kinderen bij de grootouders verblijven, verkiest slechts 10% van de ouders liever een andere opvangvorm. Bij schoolopvang, speelpleinen en vakantiekampen zonder overnachting ligt de afwijking tussen 10 en 20%. Bij familie en vrienden, onthaalouders en kinderdagverblijven, IBO's en vakantiekampen zonder overnachting benadert de afwijkende voorkeur 30%. Opvang thuis is voor zeven van de elf respondenten niet de te verkiezen oplossing.

**Tabel 133 Afwijkende principiële voorkeur voor buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in de paasvakantie per effectieve opvangvorm**

	%	N
Grootouders	9,5%	754
Famieleden en vrienden	27,9%	59
Onthaalouder of kinderdagverblijf	26,7%	43
Opvang op school	15,4%	26
IBO	28,5%	165
Opvang thuis	63,6%	11
Speelplein	19,0%	63
Vakantiekamp met overnachting	28,9%	45
Vakantiekamp zonder overnachting	11,0%	273
<b>N=</b>	<b>100%</b>	<b>1446</b>

## 4.2 OPVANGPROBLEMEN

Opvang vinden in de schoolvakanties is niet altijd even gemakkelijk. Dat blijkt uit Tabel 134. 21% van alle ouders heeft in korte schoolvakanties wel eens problemen bij het vinden van opvang, in de zomervakantie is dat 27%. Dat is twee tot drie keer zoveel als in een gewone schoolweek. De problemen doen zich evenwel meestal occasioneel voor. Toch heeft 10% van alle ouders vaak tot altijd problemen bij het vinden van opvang in de zomervakantie. In korte schoolvakanties is dat 7%.

**Tabel 134 Moeilijkheden van ouders van schoolgaande kinderen bij het vinden van vakantieopvang naar opvangmoment**

	korte schoolvakanties	zomervakantie
(Bijna) altijd problemen	1,8	2,9
Vaak problemen	4,9	6,7
Soms problemen	14,4	17,6
Zelden of nooit problemen	40,6	35,7
Nooit opvang nodig in deze vakanties	38,3	37,1
<b>N=</b>	<b>2882</b>	<b>2887</b>

Sommige ouders ondervinden vaker moeilijkheden dan andere. We stellen verbanden vast met de mogelijkheid tot opvang binnen het gezin en de arbeidssituatie van de moeder.

Als er binnen het gezin iemand aanwezig is die het kind kan opvangen, ondervinden ouders minder vaak opvangproblemen, in welke vakantie dan ook. Als opvang mogelijk is, ondervindt 12% van de ouders minstens soms problemen. Als opvang niet mogelijk is, loopt dat op tot 20%.

**Tabel 135 Moeilijkheden van ouders van schoolgaande kinderen bij het vinden van vakantieopvang naar opvangmogelijkheden binnen het gezin**

	Nooit problemen	Minstens soms problemen
Geen opvang binnen het gezin mogelijk	79,8%	20,2%
Opvang binnen het gezin mogelijk	87,8%	12,2%
<b>N=</b>	<b>2355</b>	<b>543</b>

( $\chi^2=18,5$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Als de moeder betaalde arbeid verricht, is de kans op opvangproblemen in schoolvakanties ook groter. Ongeveer twee op tien werkende ouders heeft wel eens problemen. Bij niet werkende moeders is dat minder dan één op tien.

**Tabel 136 Moeilijkheden van ouders van schoolgaande kinderen bij het vinden van vakantieopvang naar arbeidssituatie van de moeder**

	<b>Nooit problemen</b>	<b>Minstens soms problemen</b>
moeder FT werkend	80,2%	19,8%
moeder PT werkend	77,1%	22,8%
moeder werk onderbroken	79,9%	20,1%
moeder niet werkend	91,7%	8,3%
<b>N=</b>	<b>1841</b>	<b>443</b>

( $\chi^2=40,36$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

### **4.3 BEHOEFTE AAN ALTERNATIEVEN**

Ook wat de schoolvakanties betreft, peilt de vragenlijst naar de behoefte aan buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsbesteding in de schoolvakanties.

Tabel 137 toont de voorgelegde alternatieven en de bijbehorende behoeften van ouders van kinderen die in de schoolvakanties regelmatig opgevangen worden of aan vrijetijdsactiviteiten deelnemen. De grootste behoefte bestaat aan opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren zodat men niet voor verrassingen kan komen te staan. 35% van de ouders heeft hier veel behoefte aan, dat is niet veel meer dan 32% van de ouders die graag alternatieven hebben waar men niet moet reserveren zodat ze op plotse opvangnaden kunnen inspelen.

Er is ook relatief veel vraag naar goedkopere alternatieven en meer informatie over het aanbod (33%). 32% van de ouders wil ook graag meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten en opvang ervoor en erna.

Het minste aandacht is er voor het aantal opvangplaatsen, de openingsuren en de kwaliteit van de alternatieven.

**Tabel 137 Behoeftte inzake buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties van ouders die er regelmatig van gebruik maken**

	weinig	neutraal	veel
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren	39,6%	25,3%	35,1%
goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten	37,9%	29,0%	33,1%
meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	39,9%	27,2%	32,9%
opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein)	43,2%	24,5%	32,3%
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten	40,6%	27,3%	32,1%
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren	40,0%	28,1%	31,9%
meer plaatsen in reeds bestaande vrijetijdsactiviteiten	44,3%	26,8%	28,9%
opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	44,0%	27,6%	28,4%
opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd van het kind	41,5%	31,4%	27,1%
betere opvang en vrijetijdsactiviteiten	44,0%	29,1%	26,9%
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind lang(er) kan blijven	47,4%	26,4%	26,2%
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind vroeg(er) terecht kan	54,4%	25,3%	20,3%
meer plaatsen in de opvang (IBO, kinderdagverblijf, onthaalouder)	55,7%	24,6%	19,7%

Als we de behoeften uitsplitsen naar leeftijd, stellen we net als in de vorige hoofdstukken vast dat ouders van jonge kinderen meer behoeften hebben dan ouders van oudere kinderen (Tabel 138). De rangorde van prioriteiten blijft nagenoeg gelijk over de verschillende leeftijden.

**Tabel 138 Behoeftte inzake buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties van ouders die er regelmatig gebruik van maken naar leeftijd**

	% veel behoefte			
	2,5-5	6-8	9-11	
meer plaatsen in de opvang (IBO, kinderdagverblijf, onthaalouder)	25,7%	18,4%	13,2%	**
meer plaatsen in reeds bestaande vrijetijdsactiviteiten	31,6%	30,8%	23,7%	**
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten	36,8%	32,1%	26,6%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren	38,5%	34,0%	32,3%	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren	33,2%	32,7%	29,6%	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd van het kind	36,0%	23,0%	19,5%	**
opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein)	36,2%	32,3%	26,1%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind lang(er) kan blijven	28,1%	27,8%	20,5%	*
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind vroeg(er) terecht kan	22,0%	21,8%	15,3%	n.s.
betere opvang en vrijetijdsactiviteiten	31,1%	24,9%	22,7%	**
meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	39,6%	32,1%	24,1%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	32,8%	27,4%	22,8%	**
goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten	34,4%	33,8%	29,0%	n.s.

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05



Ouders van kinderen die in een gewone schoolweek regelmatig opgevangen worden, hebben ook meer nood beleidsalternatieven dan ouders van kinderen die zelden of nooit opgevangen worden.

**Tabel 139 Behoefte inzake buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties van ouders die er regelmatig gebruik van maken naar het gebruik van buitenschoolse kinderopvang in een gewone schoolweek**

	% veel behoefte		
	Zelden of nooit opvang	Regelmatig opvang	
meer plaatsen in de opvang (IBO, kinderdagverblijf, onthaalouder)	9,4%	22,0%	**
meer plaatsen in reeds bestaande vrijetijdsactiviteiten	22,6%	30,3%	**
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten	26,9%	33,3%	*
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren	26,6%	37,0%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren	29,5%	32,4%	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd van het kind	24,6%	27,7%	*
opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein)	19,2%	35,2%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind lang(er) kan blijven	11,1%	29,5%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind vroeg(er) terecht kan	9,9%	22,6%	**
betere opvang en vrijetijdsactiviteiten	19,6%	28,5%	**
meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	27,8%	34,0%	*
opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	21,6%	29,9%	**
goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten	28,7%	34,1%	*

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

De behoefte aan sommige beleidsalternatieven hangt samen met het opleidingsniveau van de moeder. Hoe hoger de opleiding, hoe kleiner de nood. De sterkste samenhang vinden we terug in de behoefte aan goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten.

**Tabel 140 Behoeftte inzake buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties van ouders die er regelmatig gebruik van maken naar opleidingsniveau van de moeder**

	Kendall tau
meer plaatsen in de opvang (IBO, kinderdagverblijf, bij onthaalouder)	-,057**
meer plaatsen in reeds bestaande vrijetijdsactiviteiten	n.s.
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd van het kind	-,070**
opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein)	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind lang(er) kan blijven	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind vroeg(er) terecht kan	-,057**
betere opvang en vrijetijdsactiviteiten	-,041*
meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	-,075**
opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	-,089**
goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten	-,108**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

De grootte van de behoeften is niet significant verschillend tussen werkende en niet werkende moeders behalve wat opvang voor en na vrijetijdsactiviteiten betreft en latere openingsuren. Het percentage 'veel behoefte' ligt ongeveer tien procentpunten hoger bij werkzame moeders dan bij niet werkzame.

**Tabel 141 Behoeftte inzake buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties van ouders die er regelmatig gebruik van maken naar arbeidssituatie van de moeder**

	% veel behoefte		
	niet werkzaam	werkzaam	
meer plaatsen in de opvang (IBO, kinderdagverblijf, onthaalouder)	16,8%	20,5%	n.s.
meer plaatsen in reeds bestaande vrijetijdsactiviteiten	26,5%	29,7%	n.s.
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten	30,9%	32,4%	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren	31,7%	36,3%	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren	31,2%	32,0%	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd van het kind	25,2%	27,6%	n.s.
opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein)	24,9%	34,6%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind lang(er) kan blijven	19,8%	28,1%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind vroeg(er) terecht kan	16,4%	21,3%	n.s.
betere opvang en vrijetijdsactiviteiten	24,4%	27,7%	n.s.
meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	34,0%	32,4%	n.s.
opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	25,7%	29,1%	n.s.
goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten	31,3%	33,5%	n.s.

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

Net als in de vorige hoofdstukken is er een significante samenhang tussen het inkomen en de behoefte aan beleidsalternatieven. Hoe hoger het inkomen, hoe kleiner de behoeften. De sterkste samenhang bestaat opnieuw met de kostprijs van de buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties.

**Tabel 142 Behoeftte inzake buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties van ouders die er regelmatig gebruik van maken naar het gezinsinkomen**

	Kendall tau
meer plaatsen in de opvang (IBO, kinderdagverblijf, bij onthaalouder)	-,119**
meer plaatsen in reeds bestaande vrijetijdsactiviteiten	-,043*
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten	-,068**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren	-,048**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren	-,100**
opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd van het kind	-,125**
opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein)	-,056**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind lang(er) kan blijven	-,065**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind vroeg(er) terecht kan	-,111**
betere opvang en vrijetijdsactiviteiten	-,116**
meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	-,138**
opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	-,138**
goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten	-,161**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

## **5 HOUDING TEGENOVER VRIJE TIJD EN KINDEROPVANG**

### **5.1 OPVANGFUNCTIE VAN VRIJETIJDRACTIVITEITEN**

Vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties nemen meestal een andere vorm aan dan vrijetijdsactiviteiten in de gewone schoolweek. In de schoolvakanties gaat het om kampen en speelpleinen, in de gewone schoolweek om sport-, teken- of muziekles. Vullen speelpleinen en kampen vaker dan de lessen een zeker opvangnood in? Duidelijk wel. In een gewone schoolweek geeft slechts 3% van de ouders aan dat vrijetijdsactiviteiten een zekere opvangnood invullen. In schoolvakanties loopt dit op tot 47% van de ouders van wie het kind regelmatig opgevangen wordt of deelneemt aan vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties.

**Tabel 143 Redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties**

	2,5-5	6-8	9-11
Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.	64,2%	57,9%	60,7%
Mijn kind leert andere kinderen kennen.	57,6%	55,1%	53,6%
<b>Ze vullen een zekere opvangnood in.</b>	<b>49,5%</b>	<b>47,6%</b>	<b>44,4%</b>
Ze zorgen voor ontspanning.	50,2%	62,6%	68,2%
Ze zijn een creatieve uitlaatklep.	48,6%	48,1%	47,5%
Het is gezonde lichaamsbeweging.	57,1%	64,3%	67,1%
Andere redenen	2,7%	2,4%	2,5%
<b>N=</b>	<b>729</b>	<b>654</b>	<b>453</b>

( $\chi^2=67,31$ ;  $df=14$ ;  $p<0,001$ )

Het al dan niet invullen van een opvangnood aan de hand van vrijetijdsactiviteiten verschilt naar een aantal achtergrondfactoren. Ouders die hun kind tijdens de gewone schoolweek zelden of nooit laten opvangen, maken veel minder vaak gebruik van vrijetijdsactiviteiten om een opvangnood in te vullen (28%).

**Tabel 144 Het al dan niet invullen van een zekere opvangnood door vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties naar opvanggebruik in een gewone schoolweek**

	Opvangfunctie	
	Neen	Ja
Zelden of nooit opvang tijdens gewone schoolweek	71,7%	28,3%
Regelmatig opvang tijdens gewone schoolweek	52,3%	47,7%
<b>N=</b>	<b>1106</b>	<b>870</b>

( $\chi^2=46,06$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Hoe hoger het opleidingsniveau van de moeder, hoe vaker van vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakantie gebruik gemaakt wordt omwille van hun opvangfunctie. Als de moeder universitair opgeleid is, geeft bijna twee op drie ouders aan dat deze activiteiten een opvangnood invullen.

**Tabel 145 Het al dan niet invullen van een zekere opvangnood door vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties naar opleidingsniveau van de moeder**

	Opvangfunctie	
	Neen	Ja
Hoogstens lager secundair onderwijs	70,0%	30,0%
Hoger secundair onderwijs	66,2%	33,8%
Hoger onderwijs buiten de universiteit	53,4%	46,6%
Universitair onderwijs	35,1%	64,9%
<b>N=</b>	<b>913</b>	<b>743</b>

( $\chi^2=91,67$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

Als de moeder niet werkt, is er veel minder sprake van een opvangfunctie. Slechts 12% van de ouders spreekt in dit verband over het invullen van een opvangnood.

**Tabel 146 Het al dan niet invullen van een zekere opvangnood door vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties naar arbeidssituatie van de moeder**

	Opvangfunctie	
	Neen	Ja
moeder FT werkend	55,3%	44,7%
moeder PT werkend	51,1%	48,9%
moeder werk onderbroken	51,4%	48,6%
moeder niet werkend	88,3%	11,7%
<b>N=</b>	<b>898</b>	<b>729</b>

( $\chi^2=50,64$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

Als we de band met het gezinsinkomen in beschouwing nemen, maken we dezelfde vaststelling als bij het opleidingsniveau van de moeder. Hoe hoger het inkomen, hoe vaker ouders aangeven vrijetijdsactiviteiten te gebruiken om een opvangnood in te vullen.

**Tabel 147 Het al dan niet invullen van een zekere opvangnood door vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties naar netto maandelijks gezinsinkomen**

	Opvangfunctie	
	Neen	Ja
Minder dan 1700 euro	75,4%	24,6%
1700 tot 2700 euro	68,6%	31,4%
2700 tot 3200 euro	64,5%	35,5%
3200 tot 3700 euro	54,4%	45,6%
3700 tot 5000 euro	43,9%	56,1%
Meer dan 5000 euro	29,2%	70,8%
<b>N=</b>	<b>988</b>	<b>808</b>

( $\chi^2=127,25$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

Opvallend is dat alleenstaanden vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties minder vaak een opvangnood zien invullen. 36% van de alleenstaanden spreekt over een opvangfunctie tegenover 45% van de samenwonenden.

**Tabel 148 Het al dan niet invullen van een zekere opvangnood door vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties naar gezinssituatie**

	Opvangfunctie	
	Neen	Ja
Alleenstaand	64,0%	36,0%
Gehuwd of samenwonend	55,0%	45,0%
<b>N=</b>	<b>1096</b>	<b>866</b>

( $\chi^2=5,25$ ;  $df=1$ ;  $p<0,05$ )

## 5.2 ATTITUDE TEN AANZIEN VAN DE OPVANGFUNCTIE

Ook de attitude van ouders ten aanzien van de mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties ziet er helemaal anders uit dan in de gewone schoolweek. Waar in de gewone schoolweek nog meer dan zeven op tien ouders vinden dat vrijetijdsactiviteiten helemaal niets te maken hebben met buitenschoolse kinderopvang, zijn er minder dan drie op tien ouders die dat vinden in de schoolvakanties. Waar er bovendien bijna geen ouders zijn die vrijetijdsactiviteiten in de schoolweek een vorm van opvang vinden, zijn er dat ongeveer drie op tien wat vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties betreft.

**Tabel 149 Attitude van ouders ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties**

	2,5-5	6-8	9-11
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie zijn een vorm van opvang.	31,0%	30,6%	26,1%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie kunnen soms ook dienst doen als opvang.	42,3%	40,2%	43,4%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten in de vakantie om hun kinderen op te vangen.	5,4%	5,4%	4,4%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie hebben helemaal niets met opvang te maken.	21,3%	23,8%	26,1%
<b>N=</b>	<b>555</b>	<b>520</b>	<b>341</b>

( $\chi^2=5,80$ ,  $df=6$ ; n.s.)

We stellen verschillen in attitude vast naar het opvanggebruik in een gewone schoolweek. Wie regelmatig gebruik maakt van buitenschoolse kinderopvang, stelt vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties vaker gelijk met opvang.

**Tabel 150 Attitude van ouders ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar opvanggebruik in een gewone schoolweek**

	Geen opvang	Regelmatig opvanggebruik
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie zijn een vorm van opvang.	24,6%	30,5%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie kunnen soms ook dienst doen als opvang.	36,7%	43,0%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten in de vakantie om hun kinderen op te vangen.	6,4%	4,7%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie hebben helemaal niets met opvang te maken.	32,4%	21,8%
<b>N=</b>	<b>281</b>	<b>1137</b>

(chi<sup>2</sup>=19,52, df=3; p<0,001)

Ook naar opleidingsniveau van de moeder stellen we verschillen vast. Hoe hoger de opleiding, hoe vaker men vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties als een vorm van kinderopvang beschouwt.

**Tabel 151 Attitude van ouders ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar opleidingsniveau van de moeder**

	Hoogstens lager secundair onderwijs	Hoger secundair onderwijs	Hoger onderwijs buiten de universiteit	Universitair onderwijs
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie zijn een vorm van opvang.	26,5%	25,6%	29,5%	39,5%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie kunnen soms ook dienst doen als opvang.	32,7%	36,3%	45,2%	47,5%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten in de vakantie om hun kinderen op te vangen.	2,0%	6,6%	4,3%	2,9%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie hebben helemaal niets met opvang te maken.	38,8%	31,5%	21,0%	10,1%
<b>N=</b>	<b>98</b>	<b>394</b>	<b>485</b>	<b>238</b>

(chi<sup>2</sup>=63,89, df=9; p<0,001)

Als de moeder niet werkt, beschouwt men vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties veel minder vaak als een vorm van opvang. 43% van deze ouders vindt dat deze vrijetijdsactiviteiten niets met opvang te maken hebben. Bij werkende moeders is dat slechts 25%.



**Tabel 152 Attitude van ouders ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar arbeidssituatie van de moeder**

	moeder FT werkend	moeder PT werkend	moeder werk onderbroken	moeder niet werkend
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie zijn een vorm van opvang.	30,7%	31,5%	26,0%	15,7%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie kunnen soms ook dienst doen als opvang.	39,7%	44,3%	41,5%	33,8%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten in de vakantie om hun kinderen op te vangen.	4,8%	3,9%	4,7%	7,6%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie hebben helemaal niets met opvang te maken.	24,9%	20,3%	27,9%	42,9%
<b>N=</b>	<b>458</b>	<b>621</b>	<b>175</b>	<b>63</b>

(chi<sup>2</sup>=32,48, df=12; p<0,001)

Ook het inkomen speelt een rol. Hoe hoger het gezinsinkomen, hoe meer vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties als een vorm van opvang beschouwd worden.

**Tabel 153 Attitude van ouders ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar netto maandelijks gezinsinkomen**

	Minder dan 1700 euro	1700 tot 2700 euro	2700 tot 3200 euro	3200 tot 3700 euro	3700 tot 5000 euro	Meer dan 5000 euro
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie zijn een vorm van opvang.	30,9%	23,6%	28,0%	32,4%	30,7%	35,2%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie kunnen soms ook dienst doen als opvang.	37,2%	40,8%	37,7%	41,2%	45,8%	50,8%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten in de vakantie om hun kinderen op te vangen.	7,4%	6,4%	7,9%	3,4%	4,4%	1,6%
Vrijetijdsactiviteiten in de vakantie hebben helemaal niets met opvang te maken.	24,5%	29,2%	26,4%	22,9%	19,1%	12,5%
<b>N=</b>	<b>94</b>	<b>233</b>	<b>239</b>	<b>262</b>	<b>319</b>	<b>128</b>

(chi<sup>2</sup>=39,23, df=15; p<0,001)

## 6 **BESLUIT**

In de schoolvakanties wordt 67% van de kinderen regelmatig tot elke vakantie opgevangen of ze nemen deel aan vrijetijdsactiviteiten. Dat percentage is vergelijkbaar met het opvangpercentage in een gewone schoolweek. 43% wordt elke vakantie

opgevangen. In een gewone schoolweek wordt 57% minstens één keer per week opgevangen. Er bestaan verschillen naar leeftijd. Kleuters worden vaker óf elke vakantie óf zelden of nooit opgevangen dan kinderen uit de lagere school.

Determinanten van het opvanggebruik of de deelname aan vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties zijn net als in de gewone schoolweek het opleidingsniveau en de werksituatie van de moeder, het gezinsinkomen en de mogelijkheden tot opvang binnen het gezin. Of er één of meer ouders in het gezin aanwezig zijn, heeft geen invloed.

De grootouders vormen de meest voorkomende opvangvorm in de schoolvakanties. Ongeveer zeven op tien kinderen verblijven op één of meer dagen tijdens de schoolvakanties bij de grootouders. Vakantie-initiatieven zonder overnachting komen het op één na meest voor. Een kwart van de kinderen neemt hieraan deel in de paasvakantie, 37% in de zomervakantie. Familie en IBO's vangen in beide vakanties ook aardig wat kinderen op maar worden in de zomervakantie voorbijgestoken door de speelpleinwerking (21%) en vakantiecampen met overnachting (18%). De gebruikspercentages in de zomervakantie zijn systematisch hoger omdat de zomervakantie langer is en er op meer instanties een beroep wordt gedaan. Het grote verschil met de gewone schoolweek betreft de opvang in en door de school. Slechts 4% van de kinderen worden daar in de vakanties opgevangen.

De meeste ouders zijn tevreden over de opvang en de vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties. Toch zijn minder ouders "zeer tevreden" en is de ontevredenheid groter dan in een gewone schoolweek.

De moeilijkheden voor ouders om buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten te vinden in de schoolvakanties zijn dan ook groter dan in schoolweken. 21% van alle ouders ervaart wel eens problemen in de paasvakantie. In de zomervakantie loopt dat op tot 27%. Zeven tot tien procent van alle ouders ervaart vaak tot altijd problemen. Deze percentages vormen een veelvoud van die in een gewone schoolweek.

Ook het aantal respondenten dat veel behoefte ervaart aan bepaalde beleidsalternatieven ligt opvallend hoger in de schoolvakanties dan in gewone schoolweken. De grootste behoefte bestaat aan opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren zodat men niet voor verrassingen kan komen te staan. 35% van de ouders heeft hier veel behoefte aan, dat is niet veel meer dan 32% van de ouders die graag alternatieven hebben waar men niet moet reserveren zodat ze op plotse opvangnaden kunnen inspelen. Er is ook relatief veel vraag naar goedkopere alternatieven en meer informatie over het aanbod (33%). 32% van de ouders wil ook graag meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten en opvang ervoor en erna.

Ouders blijken veel vaker dan in een gewone schoolweek gebruik te maken van vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen (46% tegenover 3%). Slechts een kwart van de ouders vindt dat vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties helemaal niets met kinderopvang te maken hebben. Bij vrijetijdsactiviteiten in schoolweken is dat driekwart. In de schoolvakanties nemen vrijetijdsactiviteiten een andere vorm aan dan in de gewone schoolweek. In de schoolvakanties gaat het om kampen en speelpleinen, in de gewone schoolweek om sport-, teken- of muziekles. Wellicht heeft dit een effect op de perceptie van ouders. Het kan zijn dat zij vinden dat het inzetten van vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties als een vorm van buitenschoolse kinderopvang meer aanvaardbaar is.



## **DEEL II: KINDEROPVANG EN VRIJETIJSBESTEDING BIJ SPECIFIEKE GROEPEN**

### **HOOFDSTUK 5: KINDEREN VAN BUITENLANDSE ORIGINE**

In het tweede deel van dit onderzoeksrapport schetsen we de buitenschoolse opvangsituatie van drie aandachtsgroepen in het beleid van Kind en Gezin. We leggen de focus op kinderen van buitenlandse origine en uit kansarme gezinnen, en we gaan verschillen na tussen de verschillende verstedelijkte gebieden in Vlaanderen.

De eerste aandachtsgroep die aan bod komt, zijn de kinderen met een buitenlandse origine. Dit zijn kinderen van wie de moeder bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had. Strikt genomen gaat het dus om kinderen met een moeder van niet-Belgische origine. In de tekst spreken we gemakshalve ook over kinderen van buitenlandse origine. De meest voorkomende origines zijn opgenomen in Tabel 154.

**Tabel 154 Nationaliteit van de moeder bij haar geboorte**

	<b>N</b>	<b>%</b>
Marokko	90	21,2
Turkije	71	16,7
Nederland	29	6,9
Polen	18	4,3
Rusland	15	3,5
Duitsland	11	2,5
Servië/Montenegro	10	2,3
Andere	180	42,6
<b>Totaal</b>	<b>424</b>	<b>100,0</b>

Vooraleer we de focus leggen op het opvanggebruik van kinderen van buitenlandse origine, schetsen we in een eerste paragraaf de brede sociaaleconomische gezinssituatie waarin deze kinderen opgroeien. Alle resultaten in dit hoofdstuk zijn resultaten op basis van de respons, gewogen naar leeftijd, kansarmoede en verstedelijkingsgraad.

#### **1 KENMERKEN VAN DE DOELGROEP**

De kinderen van buitenlandse origine zijn niet evenredig verdeeld over de verschillende provincies. In de provincies Antwerpen en Limburg zijn ze oververtegenwoordigd in vergelijking met de verdeling van de Belgische kinderen. In West-Vlaanderen zijn ze zwaar ondervertegenwoordigd. De provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen zijn samen goed voor 61% van alle kinderen met een buitenlandse origine.

**Tabel 155 Provincie naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Antwerpen	40,6%	28,6%
Limburg	17,2%	12,3%
Oost-Vlaanderen	20,3%	24,6%
Vlaams-Brabant	15,3%	14,8%
West-Vlaanderen	6,6%	19,8%
<b>N=</b>	<b>424</b>	<b>2541</b>

( $\chi^2=62,39$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

De moeders van buitenlandse origine zijn vaker laagopgeleid dan de moeders van Belgische origine. Bijna één op drie behaalde geen diploma secundair onderwijs. Bij moeders van Belgische origine is dat 8%.

**Tabel 156 Opleidingsniveau van de moeder naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Hoogstens lager secundair onderwijs	32,1%	8,2%
Hoger secundair onderwijs	36,3%	32,8%
Hoger onderwijs buiten de universiteit	17,3%	42,1%
Universitair onderwijs	14,3%	17,0%
<b>N=</b>	<b>237</b>	<b>2164</b>

( $\chi^2=150,48$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

Ook naar arbeidssituatie stellen we grote verschillen vast. 35% van de moeders van buitenlandse origine is niet actief op de arbeidsmarkt tegenover 9% van de moeders van Belgische origine.

**Tabel 157 Arbeidssituatie van de moeder naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
moeder FT werkend	17,4%	38,9%
moeder PT werkend	39,7%	47,5%
moeder werk onderbroken	11,4%	13,0%
moeder niet werkend	35,3%	8,7%
<b>N=</b>	<b>230</b>	<b>2107</b>

( $\chi^2=192,26$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

Gezien het opleidingsniveau en de arbeidssituatie, is het niet verwonderlijk dat het gerapporteerde gezinsinkomen bij kinderen van buitenlandse origine gemiddeld lager ligt

dan in gezinnen van kinderen van Belgische origine. Een derde van de gezinnen met een kind van buitenlandse origine kent een inkomen van minder dan €1700. Bij de andere gezinnen is dat slechts 8%.

**Tabel 158 Netto maandelijks inkomen naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Minder dan 1700 euro	33,1%	8,1%
1700 tot 2700 euro	36,0%	16,7%
2700 tot 3200 euro	14,4%	17,2%
3200 tot 3700 euro	6,8%	21,4%
3700 tot 5000 euro	6,3%	27,8%
Meer dan 5000 euro	3,4%	8,8%
<b>N=</b>	<b>381</b>	<b>202</b>

( $\chi^2=348,53$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

Niet alleen is de moeder van buitenlandse origine vaker thuis, er is ook vaker een broer, zus of grootouder binnen het gezin die op het kind kan passen: 28% tegenover 17%.

**Tabel 159 Opvangmogelijkheden binnen het gezin naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Geen opvang mogelijk	71,5%	83,4%
Opvang mogelijk	28,5%	16,6%
<b>N=</b>	<b>424</b>	<b>2540</b>

( $\chi^2=34,80$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Omgekeerd is de inzetbaarheid van de grootouders minder groot: 44% van de grootouders is niet inzetbaar voor de opvang van kinderen van buitenlandse origine. We vermoeden dat het gaat om grootouders die niet in België wonen.

**Tabel 160 Inzetbaarheid van de grootouders naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Grootouders niet inzetbaar	44,1%	8,1%
Grootouders inzetbaar	55,9%	91,9%
<b>N=</b>	<b>376</b>	<b>2508</b>

( $\chi^2=379,24$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

In onze resultaten vinden we geen significante verschillen in de gezinssituatie (alleenstaand, gehuwd of andere situatie) naar origine.

## 2 BUITENSCHOOELSE KINDEROPVANG IN DE SCHOOLWEEK

### 2.1 GEBRUIK

#### 2.1.1 Aantal gebruikers en intensiteit

Kinderen van buitenlandse origine maken minder gebruik van buitenschoolse kinderopvang dan kinderen van Belgische origine. 27% wordt elke week opgevangen, 13% regelmatig maar niet elke week. Het percentage kinderen van buitenlandse origine dat zelden of nooit opgevangen wordt (61%), is bijna even groot als het percentage Belgische kinderen dat elke week opgevangen wordt (63%).

**Tabel 161 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang tijdens het schooljaar naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Minstens één maal per week.	26,7%	63,0%
Niet elke week maar toch regelmatig.	12,8%	8,8%
Zelden of nooit.	60,5%	28,2%
<b>N=</b>	<b>423</b>	<b>2534</b>

( $\chi^2=203,78$ ;  $df=2$ ;  $p<0,001$ )

Dit beeld wordt bevestigd als we kijken naar wie de laatste gewone schoolweek opgevangen werd. 31% van de kinderen van buitenlandse origine werd minstens eenmaal opgevangen tegenover 67% van de kinderen van Belgische origine.

**Tabel 162 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang in de laatste gewone schoolweek naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Minstens eenmaal	31,0%	67,2%
Geen opvang	69,0%	32,8%
<b>N=</b>	<b>423</b>	<b>2534</b>

( $\chi^2=202,59$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Net als de Belgische kinderen, verblijven de kinderen van buitenlandse origine het meest na schooltijd in de kinderopvang. Toch is net daar het verschil met de kinderen van Belgische origine het grootst. Het opvangpercentage van kinderen met een buitenlandse



origine bedraagt slechts een derde van het percentage van kinderen van Belgische origine. In de opvangpercentages voor de school en op woensdagnamiddag is dat de helft.

**Tabel 163 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang in de laatste gewone schoolweek per opvangmoment naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
vóór school	14,5%	31,4%
woeNM	15,2%	29,8%
na school	21,6%	57,4%

vóór school:  $\chi^2=49,95$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$

woeNM:  $\chi^2=38,23$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$

na school:  $\chi^2=185,53$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$

Kinderen van buitenlandse origine worden minder vaak opgevangen (Tabel 164). Uit nadere analyse blijkt wel dat als ze toch opgevangen worden, ze gemiddeld even vaak in de opvangsituatie verblijven als kinderen van Belgische origine. De opvangintensiteit is dus in beide groepen gelijkaardig.

**Tabel 164 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang in aantal dagen per week per opvangmoment naar origine**

	Vóór school		Na school	
	Buitenlandse origine	Belgische origine	Buitenlandse origine	Belgische origine
0 dagen	85,9%	68,9%	78,4%	42,9%
1 dag	0,2%	3,7%	5,0%	7,8%
2 dagen	2,1%	5,1%	5,5%	12,9%
3 dagen	2,9%	5,8%	3,3%	14,6%
4 dagen	2,4%	7,2%	7,8%	21,8%
5 dagen	6,4%	9,4%		
<b>N=</b>	<b>419</b>	<b>2514</b>	421	2502

( $\chi^2=56,62$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ ) ( $\chi^2=185,82$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

De determinanten die het opvanggebruik in de schoolweek verklaren, zijn het opleidingsniveau en de werksituatie van de moeder, het gezinsinkomen, de gezinssituatie en de mogelijkheden tot opvang binnen het gezin. Uit de multivariate analyse opgenomen in bijlage 6 blijkt dat origine nog een bijkomende verklaring biedt. Kinderen van buitenlandse origine worden dus niet alleen minder opgevangen omdat hun ouders lager opgeleid zijn, minder vaak werken en minder verdienen. Ook de origine biedt een bijkomende verklaring.

### 2.1.2 Redenen voor gebruik en niet-gebruik

De belangrijkste reden om gebruik te maken van buitenschoolse kinderopvang is bij beide origines dat men langer dan de schooluren moet werken. Toch stellen we ook verschillen naar origine vast. Ouders van buitenlandse origine maken vaker gewag van andere redenen dan de werksituatie om voor opvang te kiezen: het is beter voor het kind, men heeft meer tijd voor taken binnen het gezin, of men kan een opleiding volgen of werk zoeken.

**Tabel 165 Redenen voor het gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Men moet langer dan de schooluren werken.	86,2%	96,6%
Men vindt dat het beter is voor het kind als het in de opvang is.	8,4%	3,5%
Men kan zo studies of een opleiding volgen.	6,4%	2,3%
Men kan zo werk zoeken.	3,8%	0,4%
Men heeft meer tijd voor taken binnen het gezin.	7,0%	3,2%
Men heeft meer tijd voor zichzelf.	3,4%	3,0%
Het kind wilt in de buitenschoolse opvang blijven.	6,0%	5,4%
Andere redenen	2,2%	0,6%
<b>N=</b>	<b>163</b>	<b>1795</b>

( $\chi^2=95,04$ ;  $df=8$ ;  $p<0,001$ )

Ook de redenen om geen gebruik te maken van buitenschoolse kinderopvang verschillen naar origine. Bij de ouders van Belgische origine is de belangrijkste reden dat men de werkuren kan afstemmen op de schooluren (53%). Bij de ouders van kinderen van buitenlandse origine is dat minder relevant (24%). De belangrijkste reden in deze groep is dat men niet werkt om voor het kind te zorgen (44%). De tweede belangrijkste reden is dat men voor het kind zorgt omdat men toch thuis is (34%). Deze laatste twee redenen zijn veel minder relevant voor ouders van kinderen van Belgische origine.

Naast deze drie meest voorkomende redenen stellen we nog enkele kleinere verschillen vast. Kinderen van buitenlandse origine blijven minder vaak alleen thuis maar blijven vaker bij broers of zussen. Vijf procent van de ouders van kinderen van buitenlandse origine vinden in de prijs van buitenschoolse kinderopvang een reden om er geen gebruik van te maken. Bij de kinderen van Belgische origine is dat 2%.

**Tabel 166 Redenen voor het niet-gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar origine**

	<b>Buitenlandse origine</b>	<b>Belgische origine</b>
Men werkt niet om voor het kind te zorgen (huisman/huisvrouw/tijdskrediet...).	44,0%	22,7%
Men zorgt voor het kind omdat men toch thuis is (werkloosheid/ziekte/pensioen).	34,0%	13,8%
Men kan de werkuren afstemmen op de schooluren.	23,8%	53,0%
Broers, zussen of inwonende familie vangen het kind op.	12,5%	9,1%
Het kind blijft alleen thuis.	2,2%	7,6%
Het kind is nog te jong om in de opvang te blijven.	0,3%	0,4%
Het kind wil liever niet in de opvang blijven.	1,5%	4,5%
Het kind heeft (te) veel aandacht/verzorging nodig.	1,9%	0,7%
Men heeft geen (gepaste) opvang in de buurt gevonden.	0,0%	0,3%
De opvang is niet aangepast aan de werkuren.	0,4%	0,1%
Buitenschoolse opvang is te duur.	5,2%	1,7%
Andere redenen	2,0%	4,1%
<b>N=</b>	<b>248</b>	<b>695</b>

(chi<sup>2</sup>=183,54; df=12; p<0,001)

### **2.1.3 Locatie**

We stellen geen verschillen vast naar origine in de locatie waar de buitenschoolse kinderopvang plaatsvindt. De buitenschoolse kinderopvang vindt even vaak binnen en buiten de gemeente plaats.

## **2.2 OPVANGVORMEN**

Tabel 167 toont alle gebruikte buitenschoolse opvangvormen in de laatste gewone schoolweek. De lagere inzetbaarheid van de grootouders heeft duidelijk een effect op het gebruik van opvang door de grootouders. Slechts 25% van de kinderen van buitenlandse origine wordt opgevangen door de grootouders terwijl dat bij de kinderen van Belgische origine 57% is. In de plaats daarvan maken kinderen van buitenlandse origine vaker gebruik van opvang in en door school: 63% tegenover 46%. Opvang op school is voor de kinderen van buitenlandse origine dan ook de belangrijkste vorm van opvang terwijl dat voor kinderen van Belgische origine de grootouders zijn. Het gebruik van de derde grote opvangvorm, het IBO, is vrij gelijklopend bij beide origines.

**Tabel 167 Overzicht van alle gebruikte buitenschoolse opvangvormen naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Grootouders	25,1%	57,4%
Andere familie	7,2%	4,8%
Vrienden, buren, kennissen	5,1%	3,4%
Onthaalouder	0,8%	3,0%
Kinderdagverblijf	5,0%	1,5%
Opvang in en door school	63,2%	46,2%
IBO	15,7%	18,4%
Opvang thuis	4,8%	2,5%
Andere personen of diensten	0,9%	0,9%
<b>N=</b>	<b>131</b>	<b>1700</b>

(chi<sup>2</sup>=83,35; df=9; p<0,001)

Tabel 168 met daarin de meest voorkomende combinaties van buitenschoolse opvangvormen bevestigt bovenstaande vaststellingen. Opvangcombinaties met de grootouders komen minder vaak voor bij kinderen van buitenlandse origine. Combinaties met opvang in en door school des te meer.

**Tabel 168 Meest voorkomende combinaties van buitenschoolse opvangvormen naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
enkel grootouders	13,0%	30,2%
enkel opvang op school	47,3%	23,4%
enkel IBO	7,6%	9,5%
grootouders en school	5,3%	15,1%
grootouders en IBO	2,3%	4,2%
andere opvangcombinaties	24,4%	17,6%
<b>N=</b>	<b>131</b>	<b>1700</b>

(chi<sup>2</sup>=52,98; df=5; p<0,001)

## **2.3 BEHOEFTE**

### **2.3.1 Principiële voorkeur**

Op de vraag naar de principiële voorkeur, blijven voor beide origines de grootouders, de school en het IBO de belangrijkste opvanginstanties. Opvang in en door de school vormt voor kinderen van buitenlandse origine op alle opvangmomenten (vóór en na schooltijd en

op woensdagnamiddag) de voorkeuropvang. De voorkeurpercentages benaderen vrij dicht de effectieve opvangpercentages. De voorkeurpercentages voor de grootouders (Tabel 169, Tabel 170 en Tabel 171) liggen ongeveer dubbel zo hoog als de effectieve (Tabel 167) maar blijven eerder beperkt in vergelijking met de voorkeurpercentages bij de kinderen van Belgische origine. De voorkeur voor een IBO is even hoog bij beide origines.

**Tabel 169 Principiële voorkeur voor opvang vóór schooltijd naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Grootouders	23,5%	49,2%
Andere familie	8,9%	8,9%
Vrienden, buren, kennissen	5,9%	6,1%
Onthaalouder	2,8%	3,2%
Kinderdagverblijf	5,7%	1,6%
Opvang in en door school	64,3%	51,6%
IBO	12,9%	12,3%
Opvang thuis	6,4%	5,3%
Andere personen of diensten	0,0%	0,7%
<b>N=</b>	<b>108</b>	<b>1172</b>

(chi<sup>2</sup>=41,96; df=9; p<0,001)

**Tabel 170 Principiële voorkeur voor opvang op woensdagnamiddag naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Grootouders	37,6%	73,1%
Andere familie	14,1%	14,5%
Vrienden, buren, kennissen	10,5%	11,6%
Onthaalouder	4,0%	4,7%
Kinderdagverblijf	5,9%	2,1%
Opvang in en door school	46,5%	26,0%
IBO	17,0%	15,2%
Opvang thuis	8,2%	7,0%
Andere personen of diensten	0,0%	1,1%
<b>N=</b>	<b>112</b>	<b>1217</b>

(chi<sup>2</sup>=92,74; df=9; p<0,001)

**Tabel 171 Principiële voorkeur voor opvang na schooltijd naar origine**

	<b>Buitenlandse origine</b>	<b>Belgische origine</b>
Grootouders	34,9%	55,9%
Andere familie	9,4%	10,7%
Vrienden, buren, kennissen	7,0%	8,6%
Onthaalouder	4,1%	4,9%
Kinderdagverblijf	4,9%	2,0%
Opvang in en door school	60,7%	50,2%
IBO	15,5%	17,1%
Opvang thuis	6,9%	8,0%
Andere personen of diensten	0,0%	0,6%
<b>N=</b>	<b>137</b>	<b>1617</b>

( $\chi^2=35,06$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

### **2.3.2 Kenmerken van kwaliteitsvolle opvang**

Ouders van kinderen van buitenlandse origine vinden in grote mate dezelfde kwaliteitsaspecten van belang als ouders van kinderen van Belgische origine.

Tabel 172 toont enkele kleine significante verschillen. De grootste verschillen in procentpunten betreffen de 'samenstelling van de groep kinderen' en het 'aantal begeleiders'. Ouders van kinderen van Belgische origine vinden deze aspecten net iets belangrijker dan ouders met kinderen van buitenlandse origine.

**Tabel 172 Belang (belangrijk en heel belangrijk) dat ouders hechten aan diverse kwaliteitsaspecten in de buitenschoolse kinderopvang naar origine (enkel regelmatige opvanggebruikers)**

	Buitenlandse origine	Belgische origine	
openingsuren	90,0%	92,7%	
afstand opvang-thuis	86,1%	84,7%	**
afstand school-opvang	87,8%	91,0%	**
aantal kinderen in de opvang	74,3%	75,0%	
samenstelling groep kinderen	59,2%	64,6%	*
aantal begeleiders	84,2%	89,8%	*
opleiding begeleiders	88,0%	82,4%	
omgang met het kind	98,7%	98,5%	
activiteiten	91,2%	88,9%	
spelmateriaal	84,7%	81,4%	
inrichting lokalen	79,2%	73,9%	
veiligheid	98,1%	97,2%	
buitenspeelruimte	91,7%	90,3%	*
informatie	91,2%	90,1%	
inspraakmogelijkheden	76,6%	71,9%	
voeding	81,5%	79,8%	
prijs	84,1%	79,4%	

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### 2.3.3 Opvangproblemen

We stellen niet significant meer of minder moeilijkheden vast bij het vinden van opvang in een gewone schoolweek tussen de verschillende origines<sup>14</sup>.

### 2.3.4 Behoeftte aan alternatieven

Als we de behoeften aan verscheidene alternatieven over buitenschoolse kinderopvang op schooldagen uitsplitsen naar origine, stellen we vast dat de behoefte bij ouders van kinderen van buitenlandse origine 10 tot 15% hoger ligt. Bovendien situeren de voorkeuren zich ook op andere vlakken.

De grootste behoefte bestaat – net als bij kinderen van Belgische origine – aan opvang op vrije dagen. Ruim de helft van de ouders van kinderen met een buitenlandse origine die

<sup>14</sup> (chi<sup>2</sup>=2,67; df=1; p=0,10)

regelmatig opgevangen worden, heeft hier veel behoefte aan. De tweede meest prangende behoefte is er een aan informatie. 37% van de ouders van kinderen van een andere origine, heeft veel behoefte aan meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen.

Nagenoeg even hoog scoort de behoefte aan opvang in scholen op woensdagnamiddag. Dit komt ongetwijfeld voort uit het feit dat ouders van buitenlandse origine op woensdagnamiddag minder gebruik kunnen maken van de grootouders. De grootouders zijn voor de kinderen van Belgische origine de opvanginstantie bij uitstek op woensdagnamiddag. De meeste opgevangen kinderen van buitenlandse origine verblijven nu op school op woensdagnamiddag.

Het grootste verschil in procentpunten tussen beide origines stellen we vast bij "opvang dichterbij de school". Ruim drie op tien ouders van kinderen van buitenlandse origine hebben hieraan veel behoefte. Bij ouders van Belgische kinderen is dat nog niet één op twaalf.

**Tabel 173 Behoefte inzake buitenschoolse opvang van ouders die regelmatig gebruik maken van buitenschoolse kinderopvang naar origine**

	% veel behoefte		
	Buitenlandse origine	Belgische origine	
Meer opvangplaatsen in scholen op ganse schooldagen	25,0%	15,9%	**
Meer opvang in opvangvoorzieningen op ganse schooldagen	25,7%	11,8%	**
Meer opvang in scholen op woensdagnamiddag	35,0%	17,4%	**
Meer opvang in opvangvoorzieningen op woensdagnamiddag	30,8%	12,3%	**
Opvang na schooltijd met langere openingsuren	34,0%	22,2%	**
Opvang vóór schooltijd met vroegere openingsuren	23,5%	13,3%	**
Opvang op vrije dagen	51,1%	38,2%	**
Betere opvang op schooldagen	30,8%	12,7%	**
Opvang dichterbij de school op schooldagen	31,0%	7,9%	**
Meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen	36,9%	13,3%	**
Vervoer van uw kind van en naar de opvang op schooldagen	26,4%	11,3%	**
Opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	33,9%	17,2%	**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05



### 3 VRIJE TIJD TIJDENS DE SCHOOLWEEK

#### 3.1 DEELNAME

Net als het opvanggebruik ligt de deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de schoolweek een stuk lager bij kinderen van buitenlandse origine. 48% onder hen neemt niet regelmatig deel. Bij kinderen van Belgische origine is dat 36%. Sport is bij beide origines veruit de populairste vrijetijdsactiviteit toch doen de kinderen van buitenlandse origine minder vaak aan sport en vaker aan tekenen, schilderen en knutselen.

**Tabel 174 Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidige schooljaar naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Muziek, toneel	12,1%	10,7%
Tekenen, schilderen, knutselen	15,6%	8,5%
Sport	35,2%	49,6%
Dans	11,8%	13,1%
Andere	0,4%	1,2%
Geen regelmatige deelname	47,8%	36,3%
<b>N=</b>	<b>423</b>	<b>2534</b>

( $\chi^2=74,16$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

Hetzelfde beeld toont Tabel 175 met de deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de laatste schoolweek. De deelnamepercentages liggen hier wel lager aangezien het slechts om één week gaat. Ruim een kwart van de kinderen van buitenlandse origine nam in die week deel aan minstens één vrijetijdsactiviteit. Bij de kinderen van Belgische origine is dat bijna de helft.

**Tabel 175 Deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in de laatste gewone schoolweek naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Muziek, toneel	8,2%	8,8%
Tekenen, schilderen, knutselen	5,3%	4,0%
Sport	17,3%	37,0%
Dans	4,9%	9,7%
Andere	0,4%	0,7%
Geen deelname	72,7%	52,3%
<b>N=</b>	<b>423</b>	<b>2532</b>

( $\chi^2=134,99$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

Tabel 176 toont het aantal dagen waarop de kinderen aan vrijetijdsactiviteiten deelnemen. Als we abstractie maken van de kinderen die niet deelnemen, stellen we geen verschillen in intensiteit meer vast tussen beide origines.

**Tabel 176 Aantal dagen per week waarop kinderen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
0	73,8%	52,4%
1	11,8%	21,7%
2	7,8%	16,5%
3	4,5%	6,8%
4	1,9%	2,1%
5	0,2%	0,6%
<b>N=</b>	<b>423</b>	<b>2533</b>

( $\chi^2=69,03$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

De multivariate analyse in bijlage 7 toont aan dat de factor origine geen bijkomende verklaring biedt voor de mindere deelname van kinderen met een buitenlandse origine aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek. Het is vooral het lagere opleidingsniveau van de moeder dat de mindere deelname verklaart.

### **3.2 VERVOER**

In het vervoer van en naar vrijetijdsactiviteiten stellen we ook verschillen vast tussen de origines. De ouders zijn in beide gevallen de belangrijkste personen die voor vervoer zorgen. Toch doen ouders van Belgische origine (94%) dat vaker dan ouders van buitenlandse origine (77%). De grootouders worden minder vaak ingeschakeld voor het vervoer van kinderen met een buitenlandse origine (18% tegenover 41%), evenals ouders van andere kinderen (13% tegenover 29%). Daartegenover staat dat kinderen van buitenlandse origine vaker gehaald en gebracht worden door andere kinderen uit het gezin (11% tegenover 6%) en door schoolvervoer (11% tegenover 3%).

**Tabel 177 Vervoer van en naar vrijetijdsactiviteiten naar origine (% soms, vaak)**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Mijn/ons kind gaat zelfstandig.	14,7%	14,5%
Ikzelf of mijn partner.	77,1%	94,0% **
Andere kinderen uit het gezin.	11,1%	6,2% **
De grootouders.	18,4%	41,4% **
Andere familieleden.	10,1%	9,9% **
Buren.	6,4%	6,8%
Andere ouders.	13,2%	29,3% **
De school zorgt voor vervoer.	11,0%	3,1% **
De gemeente zorgt voor vervoer.	2,8%	1,1%
Iemand anders	1,8%	1,1%

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### **3.3 BEHOEFTE AAN ALTERNATIEVEN**

Net als bij de behoeften aan kinderopvang zijn er meer respondenten van buitenlandse origine die aangeven dat ze veel behoefte hebben aan vrijetijdsbesteding dan Belgische ouders. Het percentage ouders dat veel behoefte heeft aan bepaalde alternatieven ligt tien tot twintig procentpunten hoger dan dat van ouders met kinderen van Belgische origine.

De grootste behoefte bestaat aan vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school (41%). Vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren scoren het tweede hoogst (39%). Goedkopere vrijetijdsactiviteiten vervolledigen de top drie (38%). Deze top drie van ouders van buitenlandse origine is identiek aan die van ouders van Belgische origine met dit verschil dat ouders van Belgische origine vragen om een aanbod aangepast aan de werkuren in plaats van aan de schooluren.

**Tabel 178 Behoeftte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar origine**

	% veel behoefte		
	Buitenlandse origine	Belgische origine	
meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	23,7%	7,8%	**
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen	29,2%	10,7%	**
meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen	35,9%	18,7%	**
vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren	39,1%	21,9%	**
vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school	41,3%	29,0%	**
goedkopere vrijetijdsactiviteiten	38,3%	26,3%	**
vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren	36,8%	26,4%	**
vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	36,5%	16,2%	**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### **3.4 HOUDING T.A.V. VRIJE TIJD EN KINDEROPVANG**

Ouders met een kind van buitenlandse origine dat regelmatig deelneemt aan vrijetijdsactiviteiten in de gewone schoolweek, laten hun kind net iets vaker deelnemen om een zekere opvangnood in te vullen dan ouders met een kind van Belgische origine: 5% tegenover 3%. Dit is een klein maar significant verschil.

**Tabel 179 Redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.	65,7%	72,0%
Mijn kind leert andere kinderen kennen.	40,7%	46,7%
<b>Ze vullen een zekere opvangnood in.</b>	<b>4,6%</b>	<b>2,6%</b>
Ze zorgen voor ontspanning.	48,3%	69,4%
Ze zijn een creatieve uitlaatklep.	37,8%	45,7%
Het is gezonde lichaamsbeweging.	66,1%	83,2%
Andere redenen	1,5%	1,7%
<b>N=</b>	<b>210</b>	<b>1585</b>

(chi<sup>2</sup>=86,45; df=7; p<0,001)

Ouders van kinderen van buitenlandse origine staan dan ook beduidend positiever tegenover een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten. 15% onder hen

beschouwt deze activiteiten als een vorm van kinderopvang. Bij de ouders van kinderen van Belgische origine is dat amper 2%.

**Tabel 180 Attitude van ouders t.a.v. een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd zijn een vorm van opvang.	15,3%	1,6%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd kunnen soms ook dienst doen als opvang.	11,0%	13,5%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten na schooltijd om hun kinderen op te vangen.	4,3%	10,8%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd hebben helemaal niets met opvang te maken.	69,4%	74,0%
<b>N=</b>	<b>209</b>	<b>1589</b>

( $\chi^2=116,30$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

## **4 BUITENSCHOOLSE OPVANG EN VRIJETIJSBESTEDING IN SCHOOLVAKANTIES**

### **4.1 GEBRUIK EN DEELNAME**

Net als in de gewone schoolweek, ligt het gebruik van buitenschoolse kinderopvang en de deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties lager bij kinderen van buitenlandse origine. 20% onder hen wordt bijna elke vakantie opgevangen, 18% regelmatig en 62% zelden of nooit.

**Tabel 181 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in schoolvakanties naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Bijna elke vakantie.	20,1%	48,0%
Niet elke vakantie maar regelmatig.	18,2%	25,3%
Zelden of nooit.	61,6%	26,7%
<b>N=</b>	<b>422</b>	<b>2533</b>

( $\chi^2=209,90$ ;  $df=2$ ;  $p<0,001$ )

De belangrijkste reden om de kinderen thuis te houden in de vakanties is dat men zelden of nooit opvang nodig heeft. Tweederde van de ouders van beide originen geven deze reden op. Ouders van kinderen van buitenlandse origine nemen wel minder vaak verlof om de kinderen op te vangen – ze verrichten ook minder vaak betaald werk – (28% tegenover

41%) maar ze schakelen vaker broers en zussen in om jongere kinderen op te vangen (15% tegenover 7%).

**Tabel 182 Redenen voor niet-gebruik van buitenschoolse kinderopvang in schoolvakanties naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Zelden of nooit opvang nodig	66,6%	66,3%
Men neemt verlof in de schoolvakanties	27,7%	40,6%
Broers of zussen vangen het kind op	15,3%	7,0%
Het kind blijft alleen thuis.	3,1%	2,2%
Andere redenen	4,0%	2,7%
<b>N=</b>	<b>239</b>	<b>666</b>

( $\chi^2=29,74$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

De vragenlijst peilt naar opvanggebruik in de paas- en zomervakantie. In de paasvakantie wordt 22% van de kinderen van buitenlandse origine opgevangen of neemt deel aan vrijetijdsactiviteiten. In de zomervakantie is dat 27%. In beide gevallen is dat minder dan de helft van het gebruik en de deelname van de kinderen van Belgische origine.

**Tabel 183 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang of deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de paas- of zomervakantie naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Paasvakantie	22,0%	55,4%
Zomervakantie	27,3%	66,0%

paasvakantie  $\chi^2=161,62$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$

zomervakantie  $\chi^2=226,80$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$

Er zijn dus meer kinderen van buitenlandse origine die in de vakanties gewoon thuisblijven (0 dagen opvang in Tabel 184). Uit nadere analyse blijkt dat eens de kinderen opgevangen worden, de kinderen van buitenlandse origine ongeveer even vaak in de opvangsituatie verblijven als kinderen van Belgische origine. Dat geldt zowel voor de paasvakantie als voor de zomervakantie. De intensiteit is dus gelijk.

**Tabel 184 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang in de paasvakantie naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
0 dagen	78,6%	45,5%
1-5 dagen	11,5%	35,0%
6-10 dagen	8,5%	17,9%
11 dagen of meer	1,4%	1,6%
<b>N=</b>	<b>420</b>	<b>2482</b>

(chi<sup>2</sup>=159,99; df=3; p<0,001)

**Tabel 185 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang in de zomervakantie naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
0 weken	75,8%	36,6%
1-2 weken	6,9%	17,9%
3-4 weken	7,9%	21,6%
5-6 weken	6,0%	18,4%
7 weken of meer	3,4%	5,6%
<b>N=</b>	<b>405</b>	<b>2357</b>

(chi<sup>2</sup>=219,65; df=4; p<0,001)

Determinanten van het opvanggebruik of de deelname aan vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties zijn het opleidingsniveau en de werksituatie van de moeder, het gezinsinkomen en de mogelijkheden tot opvang binnen het gezin. Origine oefent geen rechtstreekse invloed uit. Kinderen van buitenlandse origine worden dus minder opgevangen en nemen minder vaak deel omwille van bovengenoemde factoren. De analyse is terug te vinden in bijlage 8.

## **4.2 OPVANGVORMEN**

Net als in de gewone schoolweek doen ouders van kinderen van buitenlandse origine tijdens schoolvakanties minder vaak een beroep op de grootouders voor opvang. Vaak bestaat die mogelijkheid voor hen immers niet. Waar gaan deze kinderen dan naartoe?

In de paasvakantie vullen IBO's (21%), speelpleinwerking (20%) en andere familieleden (20%) deze leegte in. Deze percentages liggen allemaal een stuk hoger dan bij kinderen van Belgische origine. Vooral bij de speelpleinwerking is het verschil erg groot: 20% tegenover 6%. Kinderen van buitenlandse origine nemen dan weer minder vaak deel aan vakantiecampen met overnachting (13% tegenover 26%).

**Tabel 186** Overzicht van alle gebruikte kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de paasvakantie naar origine

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Grootouders	39,1%	72,0%
Andere familie	20,0%	12,9%
Vrienden, buren, kennissen	9,0%	7,1%
Onthaalouder	4,0%	3,0%
Kinderdagverblijf	2,6%	1,7%
Opvang in en door school	5,8%	3,5%
IBO	21,0%	14,0%
Opvang thuis	2,9%	1,4%
Speelpleinwerking	20,1%	6,4%
Vakantiekampen met overnachting	3,9%	4,3%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	12,7%	26,1%
Andere personen of diensten	0,0%	1,0%

( $\chi^2=90,11$ ;  $df=12$ ;  $p<0,001$ )

In de zomervakantie blijven voor beide origines de grootouders de meest voorkomende vorm van kinderopvang, ook al ligt het opvangpercentage bij kinderen van buitenlandse origine een stuk lager. Ook vakantiekampen met overnachting zijn minder populair bij deze kinderen (9% tegenover 21%). Daartegenover scoren speelpleinwerking (26%) en het kinderdagverblijf (10%) relatief hoger.

**Tabel 187** Overzicht van alle gebruikte kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de zomervakantie naar origine

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Grootouders	49,7%	73,7%
Andere familie	16,4%	21,3%
Vrienden, buren, kennissen	11,3%	10,9%
Onthaalouder	2,3%	5,3%
Kinderdagverblijf	10,1%	3,2%
Opvang in en door school	4,6%	3,5%
IBO	15,8%	16,6%
Opvang thuis	4,9%	2,3%
Speelpleinwerking	26,1%	20,8%
Vakantiekampen met overnachting	8,8%	20,9%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	25,6%	39,2%
Andere personen of diensten	0,0%	0,9%

( $\chi^2=76,38$ ;  $df=12$ ;  $p<0,001$ )



## 4.3 BEHOEFTE

### 4.3.1 Principiële voorkeur

Als ouders vrij zouden kunnen kiezen waar hun kinderen opgevangen worden of aan kunnen deelnemen in de paasvakantie, varieert deze keuze nogal van origine tot origine. Beide groepen kiezen wel het vaakst voor de grootouders. Het percentage ligt bij de ouders met kinderen van buitenlandse afkomst wel een stuk lager (52% tegenover 74%) maar dit is vooral te wijten aan de mindere inzetbaarheid van de grootouders. De principiële voorkeur van Belgische ouders benadert overigens het effectieve opvangpercentage terwijl die van ouders van buitenlandse origine het effectieve percentage ruim overstijgt (52% tegenover 39%). De tweede belangrijkste voorkeuropvang is – net als bij Belgische ouders – de vakantie-initiatieven zonder overnachting (34%)

In vergelijking met de Belgische ouders, kiezen ouders van buitenlandse origine vaker voor opvang in en door de school (34%), speelpleinwerking (31%) en opvang in een kinderdagverblijf (15%). Ze kiezen minder vaak voor vakantie-initiatieven zonder overnachting (34%).

**Tabel 188 Principiële voorkeur voor buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in de paasvakantie naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Grootouders	52,5%	74,0%
Andere familie	23,6%	24,3%
Vrienden, buren, kennissen	19,1%	17,3%
Onthaalouder	6,2%	4,8%
Kinderdagverblijf	15,1%	2,4%
Opvang in en door school	33,7%	18,1%
IBO	22,9%	19,8%
Opvang thuis	8,9%	7,5%
Speelpleinwerking	31,4%	25,6%
Vakantiekampen met overnachting	16,5%	16,6%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	34,0%	51,9%
Andere personen of diensten	0,9%	3,3%

( $\chi^2=96,21$ ;  $df=12$ ;  $p<0,001$ )

### 4.3.2 Opvangproblemen

Ouders van buitenlandse origine ervaren net iets minder vaak problemen bij het vinden van kinderopvang dan Belgische ouders: 15% tegenover 20%.

**Tabel 189 Moeilijkheden van ouders van schoolgaande kinderen bij het vinden van vakantieopvang per opvangmoment naar origine**

	<b>Nooit problemen</b>	<b>Minstens soms problemen</b>
Buitenlandse origine	84,7%	15,3%
Belgische origine	80,3%	19,7%
<b>N=</b>	<b>2349</b>	<b>555</b>

( $\chi^2=4,43$ ;  $df=1$ ;  $p<0,05$ )

### 4.3.3 Behoeftes aan alternatieven

Net als bij de behoeften aan alternatieven voor buitenschoolse kinderopvang tijdens de schoolweek, liggen de behoeften van ouders van kinderen van buitenlandse origine tijdens de vakanties een stuk hoger dan die van ouders met kinderen van Belgische origine. Bovendien liggen ook de prioriteiten opnieuw anders.

De helft van de ouders van vreemde afkomst heeft veel behoefte aan informatie over het opvang en vrijetijdsaanbod in de schoolvakanties. 46% heeft veel behoefte aan een opvang- en vrijetijdsaanbod in of dichtbij de school. Bij deze twee alternatieven is de kloof met de Belgische ouders ook het grootst. Beide alternatieven komen niet voor in de top drie van de ouders met kinderen van Belgische origine.

Ook 'opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten', 'opvang of vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren' en 'goedkopere alternatieven' vormen een prioriteit voor ouders met kinderen van buitenlandse afkomst. Deze behoefte sluiten dichterbij de behoeften van ouders met kinderen van Belgische afkomst.

**Tabel 190 Behoeftte inzake buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties van ouders die er regelmatig van gebruik maken naar origine**

	% veel behoefte		
	Buitenlandse origine	Belgische origine	
meer plaatsen in de opvang (IBO, kinderdagverblijf, bij onthaalouder)	25,3%	18,8%	**
meer plaatsen in reeds bestaande vrijetijdsactiviteiten	39,0%	27,9%	**
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten	43,8%	30,7%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren	44,9%	34,1%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren	44,1%	30,5%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	44,1%	24,8%	**
opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein)	45,1%	30,6%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind lang(er) kan blijven	31,2%	25,2%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind vroeg(er) terecht kan	31,0%	18,9%	**
betere opvang en vrijetijdsactiviteiten	43,8%	24,9%	**
meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	50,0%	30,8%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	46,2%	26,3%	**
goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten	44,8%	31,5%	**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

#### **4.4 HOUDING T.A.V. VRIJE TIJD EN KINDEROPVANG**

Ouders hebben in het algemeen een positievere houding tegenover een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties dan in een gewone schoolweek. Bij ouders met een kind van buitenlandse origine is dat ook het geval. Toch laten zij hun kind in de schoolvakanties minder vaak deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen dan ouders met kinderen van Belgische origine dat doen: 33% tegenover 49%.

**Tabel 191 Redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar origine**

	Buitenlandse origine	Belgische origine
Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.	57,0%	61,3%
Mijn kind leert andere kinderen kennen.	49,7%	56,2%
<b>Ze vullen een zekere opvangnood in.</b>	<b>33,5%</b>	<b>49,0%</b>
Ze zorgen voor ontspanning.	48,2%	61,3%
Ze zijn een creatieve uitlaatklep.	39,8%	49,1%
Het is gezonde lichaamsbeweging.	54,0%	63,4%
Andere reden	2,4%	2,5%
<b>N=</b>	<b>149</b>	<b>1725</b>

( $\chi^2=35,88$ ;  $df=7$ ;  $p<0,001$ )

Wat de attitude tegenover vrijetijdsbesteding en opvang in schoolvakanties betreft, stellen we geen significante verbanden vast. Ouders van buitenlandse origine vinden even vaak dat vrijetijdsactiviteiten een vorm van opvang zijn als Belgische ouders. De positievere houding ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek, doet zich dus niet voor in schoolvakanties.

## **5 BESLUIT**

Kinderen van buitenlandse origine hebben vaker een laagopgeleide moeder die geen betaalde arbeid verricht. Als gevolg daarvan ligt het gezinsinkomen lager. Er is wel vaker opvang mogelijk binnen het gezin maar de grootouders zijn dan weer minder vaak inzetbaar dan bij kinderen van Belgische afkomst.

Op basis van voornoemde kenmerken valt te voorspellen dat kinderen van buitenlandse origine minder vaak opgevangen zouden worden. Dat is ook zo. 39% van de kinderen van buitenlandse origine wordt regelmatig opgevangen tijdens de schoolweek tegenover 72% van de kinderen van Belgische origine. In de referentieweek van het onderzoek verbleef 31% van de kinderen van buitenlandse origine minstens eenmaal in een opvangsituatie. Bij de kinderen van Belgische origine was dat 67%.

De school, de grootouders en het IBO zijn ook bij kinderen van buitenlandse origine de meest voorkomende opvangvormen. Zij maken echter meer gebruik van schoolopvang en minder van de grootouders. De mindere inzetbaarheid van de grootouders is hiervan ongetwijfeld de belangrijkste oorzaak.

De behoefte aan alternatieven in de schoolweek is groter bij ouders van buitenlandse origine. Er is vooral veel behoefte aan opvang op vrije dagen, meer informatie over het opvangaanbod en opvang op woensdagnamiddag.

Aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek nemen kinderen van buitenlandse origine ook minder vaak deel. 52% neemt regelmatig deel tegenover 64% van de kinderen van Belgische origine.

De ouders staan het vaakst in voor het vervoer van en naar de vrijetijdsactiviteiten. Toch doen ouders van buitenlandse origine (77%) dat minder vaak dan ouders van Belgische origine (94%). Ook de grootouders en ouders van andere kinderen worden minder vaak ingeschakeld. Daartegenover staat dat kinderen van buitenlandse origine vaker gehaald en gebracht worden door andere kinderen uit het gezin en door schoolvervoer.

De grootste behoeften aan bepaalde alternatieven voor vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek zijn vergelijkbaar bij de twee vergeleken origines. Toch liggen de behoeftepercentages bij de ouders van buitenlandse origine opnieuw tien tot twintig procentpunten hoger dan die van ouders van Belgische origine.

Noch ouders van Belgische noch ouders van buitenlandse origine vullen met vrijetijdsactiviteiten vaak een opvangnood in. Toch beschouwen ouders van buitenlandse origine vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek beduidend vaker als een vorm van kinderopvang.

Tijdens de schoolvakanties is het verschil in opvang- en deelnamepercentages tussen kinderen van beide origines het grootst. Kinderen van buitenlandse origine blijven veel vaker thuis dan kinderen van Belgische origine (62% tegenover 27%).

Bij de opvangvormen valt opnieuw het kleinere opvangpercentage door grootouders op. Bij de vrijetijdsactiviteiten stellen we vast dat kinderen van buitenlandse origine minder vaak deelnemen aan vakantiecampen maar vaker aan de speelpleinwerking.

De behoeften aan alternatieven zijn bij ouders van buitenlandse origine opnieuw groter. De prioriteiten liggen ook anders. De grootste behoefte bestaat aan informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod.

Net als ouders van Belgische origine vullen ouders van buitenlandse origine vaker een opvangnood in met vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolvakanties dan tijdens de schoolweken. Toch doen zij dat minder vaak dan de ouders van Belgische origine. De positievere attitude ten aanzien van het gebruik van vrijetijdsactiviteiten als opvang tijdens de schoolweek, doet zich ook niet meer voor tijdens de schoolvakantie.

De vastgestelde verschillen in opvanggebruik en de deelname aan vrijetijdsactiviteiten is meestal geen cultureel verschil. Ze vallen te verklaren aan de hand van sociaal-economische verschillen zoals opleidingsniveau, arbeidssituatie en gezinsinkomen. Bij het grote verschil in buitenschoolse opvang op schooldagen, volstaan deze verklarende factoren echter niet. Hier stellen we een rechtstreekse invloed vast van origine op het gebruik en de deelname.

## HOOFDSTUK 6: KINDEREN UIT KANSARME GEZINNEN

Kind en Gezin schenkt in de dienstverlening bijzondere aandacht aan kansarme gezinnen met jonge kinderen. Hiervoor beschikt Kind en Gezin over een registratiesysteem. De regioteamleden van Kind en Gezin staan in voor het aanleveren van de basisgegevens. Hiertoe toetsen zij elk gezin met een geboorte aan zes vooropgestelde criteria: het maandinkomen van het gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. Wanneer een gezin aan drie of meer van deze zes criteria beantwoordt, wordt het als kansarm beschouwd. De registratie gebeurt na de geboorte.

In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan de groep kinderen uit kansarme gezinnen. Gemakshalve spreken we ook over kansarme kinderen. We vergelijken hun opvanggebruik en vrijetijdsbesteding met die van kinderen die niet in kansarme gezinnen opgroeien. Maar eerst zetten we een aantal kenmerken van deze doelgroep op een rij. We herhalen dat alle resultaten in dit hoofdstuk resultaten zijn op basis van de respons, gewogen naar leeftijd, kansarmoede en verstedelijkingsgraad.

### 1 KENMERKEN VAN DE DOELGROEP

Tweederde van de kansarme kinderen in Vlaanderen woont in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. De provincie Antwerpen kent bovendien een oververtegenwoordiging van kansarme kinderen, de provincies Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen een ondervertegenwoordiging.

**Tabel 192 Provincie naar kansarmoede**

	niet kansarm	
	kansarm	kansarm
Antwerpen	29,7%	46,3%
Limburg	13,6%	12,2%
Oost-Vlaanderen	23,6%	20,3%
Vlaams-Brabant	15,2%	8,9%
West-Vlaanderen	17,9%	12,2%
<b>N=</b>	<b>2842</b>	<b>123</b>

( $\chi^2=16,80$ ;  $df=4$ ;  $p<0,005$ )

Bijna de helft van de moeders uit kansarme gezinnen hebben het secundair onderwijs niet voltooid. Het opleidingsniveau is één van de indicatoren om kansarmoede toe te bepalen.

**Tabel 193 Opleidingsniveau van de moeder naar kansarmoede**

	niet	
	kansarm	kansarm
Hoogstens lager secundair onderwijs	9,6%	46,0%
Hoger secundair onderwijs	32,6%	41,3%
Hoger onderwijs buiten de universiteit	40,3%	11,1%
Universitair onderwijs	17,4%	1,6%
<b>N=</b>	<b>2325</b>	<b>63</b>

(chi<sup>2</sup>=100,35; df=3; p<0,001)

De helft van de moeders in kansarme gezinnen zijn aan het werk. Dat is een stuk minder dan de 84% van de moeders in niet-kansarme gezinnen. Ook deze arbeidssituatie is een kansarmoede-indicator.

**Tabel 194 Arbeidssituatie van de moeder naar kansarmoede**

	niet	
	kansarm	kansarm
moeder FT werkend	36,3%	27,6%
moeder PT werkend	48,0%	21,3%
moeder werk onderbroken	13,0%	9,8%
moeder niet werkend	10,5%	44,1%
<b>N=</b>	<b>2260</b>	<b>62</b>

(chi<sup>2</sup>=85,41; df=4; p<0,001)

Het netto maandelijks gezinsinkomen ligt in kansarme gezinnen lager. Ruim de helft van de gezinnen moet rondkomen met minder dan 1700 euro per maand. Bij de niet-kansarme gezinnen is dat één op tien. Terwijl een derde van de niet-kansarme gezinnen bovendien meer dan 3700 euro per maand verdient, doet geen enkel kansarm gezin dit.

**Tabel 195 Netto maandelijks gezinsinkomen naar kansarmoede**

	niet	
	kansarm	kansarm
Minder dan 1700 euro	9,0%	53,9%
1700 tot 2700 euro	19,8%	29,6%
2700 tot 3200 euro	17,2%	11,3%
3200 tot 3700 euro	19,8%	5,2%
3700 tot 5000 euro	25,7%	0,0%
Meer dan 5000 euro	8,5%	0,0%
<b>N=</b>	<b>2545</b>	<b>115</b>

(chi<sup>2</sup>=261,94; df=5; p<0,001)



Een kwart van de kinderen uit kansarme gezinnen woont in een eenoudergezin. Dat is drie keer meer dan niet-kansarme kinderen. Deze gezinssituatie is evenwel geen gehanteerde indicator van kansarmoede.

**Tabel 196 Gezinsituatie naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Alleenstaand	7,9%	24,8%
Gehuwd of samenwonend	91,9%	74,4%
Andere situatie	0,2%	0,8%
<b>N=</b>	<b>2804</b>	<b>121</b>

( $\chi^2=43,96$ ;  $df=2$ ;  $p<0,001$ )

In kansarme gezinnen is vaker opvang door andere gezinsleden mogelijk dan in niet-kansarme gezinnen: 30% tegenover 18%.

**Tabel 197 Opvangmogelijkheden binnen het gezin naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Geen opvang mogelijk	81,8%	70,5%
Opvang mogelijk	18,2%	29,5%
<b>N=</b>	<b>2839</b>	<b>122</b>

( $\chi^2=9,76$ ;  $df=1$ ;  $p<0,005$ )

De grootouders kunnen dan weer minder vaak ingezet worden voor kinderopvang. 56% is niet inzetbaar.

**Tabel 198 Inzetbaarheid van de grootouders naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Grootouders niet inzetbaar	11,3%	56,1%
Grootouders inzetbaar	88,7%	43,9%
<b>N=</b>	<b>2759</b>	<b>114</b>

( $\chi^2=192,70$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$ )

Kansarmoede hangt ook samen met origine. Maar liefst zeven op tien kansarme kinderen zijn van buitenlandse origine (hebben een moeder die bij de geboorte niet de Belgische nationaliteit had).

**Tabel 199 Origine naar kansarmoede**

	niet kansarm	
	kansarm	kansarm
Buitenlandse origine	15,7%	69,9%
Belgische origine	84,3%	30,1%
<b>N=</b>	<b>2842</b>	<b>123</b>

(chi<sup>2</sup>=236,11; df=1; p<0,001)

## **2 BUITENSCHOOLSE KINDEROPVANG IN DE SCHOOLWEEK**

### **2.1 GEBRUIK**

#### **2.1.1 Aantal gebruikers en intensiteit**

Kansarme kinderen maken minder vaak gebruik van buitenschoolse kinderopvang in een gewone schoolweek dan andere kinderen. Terwijl tweederde van de andere kinderen regelmatig in een opvangsituatie verblijven, doet tweederde van de kansarme kinderen dat zelden of nooit.

**Tabel 200 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang tijdens het schooljaar naar kansarmoede**

	niet kansarm	
	kansarm	kansarm
Minstens één maal per week.	58,6%	22,0%
Niet elke week maar toch regelmatig.	9,4%	10,6%
Zelden of nooit.	32,0%	67,5%
<b>N=</b>	<b>2833</b>	<b>123</b>

(chi<sup>2</sup>=72,30; df=2; p<0,001)

In de laatste gewone schoolweek maakte 28% van de kansarme kinderen minstens één moment gebruik van buitenschoolse kinderopvang. Bij de andere kinderen was dat 63%.

**Tabel 201 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang in de laatste gewone schoolweek naar kansarmoede**

	niet kansarm	
	kansarm	kansarm
Minstens eenmaal	62,6%	27,9%
Geen opvang	37,4%	72,1%
<b>N=</b>	<b>2834</b>	<b>122</b>

(chi<sup>2</sup>=58,07; df=1; p<0,001)

Op alle opvangmomenten wordt minder gebruik gemaakt van opvang door kansarme kinderen. Het grootste verschil in opvangpercentage met de andere kinderen stellen we vast in de opvang na schooltijd. Ruim de helft van de kinderen wordt in een gewone schoolweek minstens eenmaal na de schooluren opgevangen. Bij kansarme kinderen is dat één op vijf.

**Tabel 202 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang in de laatste gewone schoolweek per opvangmoment naar kansarmoede**

	niet kansarm	
	kansarm	kansarm
vóór schooltijd	29,2%	14,8%
woeNM	27,5%	17,1%
na schooltijd	52,9%	19,7%

vóór school:  $\chi^2=11,89$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$

woeNM:  $\chi^2=6,48$ ;  $df=1$ ;  $p<0,05$

na school:  $\chi^2=51,78$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$

Het grotere aantal kansarme kinderen dat 0 dagen opgevangen wordt toont aan dat kinderen uit kansarme gezinnen minder vaak opgevangen worden. Als we deze kinderen die niet opgevangen worden buiten beschouwing laten, stellen we geen verschillen in intensiteit vast.

**Tabel 203 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang in aantal dagen per week per opvangmoment naar kansarmoede**

	Vóór school		Na school	
	niet kansarm	kansarm	niet kansarm	kansarm
0 dagen	71,1%	85,2%	47,4%	80,3%
1 dag	3,2%	0,8%	7,6%	3,3%
2 dagen	4,6%	3,3%	12,0%	4,9%
3 dagen	5,7%	0,8%	13,2%	2,5%
4 dagen	6,8%	0,8%	19,8%	9,0%
5 dagen	8,8%	9,0%		
<b>N=</b>	<b>2809</b>	<b>122</b>	<b>2799</b>	<b>122</b>

( $\chi^2=17,16$ ;  $df=5$ ;  $p<0,005$ )      ( $\chi^2=51,51$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

Net als origine blijkt kansarmoede geen rechtstreeks effect te hebben op het al dan niet gebruik maken van buitenschoolse kinderopvang. Multivariate analyse wijst uit dat opleiding, arbeids- en gezinssituatie, inkomen en de beschikbaarheid van opvang binnen het gezin de beslissende factoren zijn (zie bijlage 6). Kansarme gezinnen cumuleren een aantal factoren die het opvanggebruik negatief beïnvloeden.

### 2.1.2 Redenen voor gebruik en niet-gebruik

De belangrijkste reden om gebruik te maken van buitenschoolse kinderopvang is de werksituatie van de ouders. Als men langer dan de schooluren moet werken, is opvang nodig. Toch wordt deze reden in kansarme gezinnen net iets minder vaak aangehaald dan in andere gezinnen: 83% tegenover 96%.

**Tabel 204 Redenen voor het gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar kansarmoede**

	niet	
	kansarm	kansarm
Men moet langer dan de schooluren werken.	95,9%	83,5%
Men vindt dat het beter is voor het kind als het in de opvang is.	4,1%	7,6%
Men kan zo studies of een opleiding volgen.	2,7%	5,3%
Men kan zo werk zoeken.	0,7%	3,1%
Men heeft meer tijd voor taken binnen het gezin.	3,6%	5,4%
Men heeft meer tijd voor zichzelf.	3,2%	0,0%
Het kind wilt in de buitenschoolse opvang blijven.	5,8%	0,0%
Andere redenen	0,7%	3,5%
<b>N=</b>	<b>1901</b>	<b>39</b>

(chi<sup>2</sup>=27,08; df=8; p<0,001)

De redenen om geen gebruik te maken van buitenschoolse kinderopvang verschillen duidelijk naar kansarmoedesituatie. Ouders uit niet-kansarme gezinnen stemmen vaker de werkuren af op de schooluren (46% tegenover 18%), ouders in kansarme gezinnen zijn toch thuis (39% tegenover 18%) of blijven thuis om voor de kinderen te zorgen (38% tegenover 29%). Opvallend is verder dat kinderen uit kansarme gezinnen minder vaak alleen thuis blijven (2% tegenover 7%) en dat ouders uit kansarme gezinnen kinderopvang vaker te duur vinden (6% tegenover 3%).

**Tabel 205 Redenen voor het niet-gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Men werkt niet om voor het kind te zorgen (huisman/huisvrouw/tijdskrediet...).	29,4%	38,1%
Men zorgt voor het kind omdat men toch thuis is (werkloosheid/ziekte/pensioen).	17,7%	38,6%
Men kan de werkuren afstemmen op de schooluren.	46,5%	18,3%
Broers, zussen of inwonende familie vangen het kind op.	10,0%	12,3%
Het kind blijft alleen thuis.	6,6%	1,9%
Het kind is nog te jong om in de opvang te blijven.	0,4%	0,0%
Het kind wil liever niet in de opvang blijven.	3,8%	1,9%
Het kind heeft (te) veel aandacht/verzorging nodig.	1,0%	1,7%
Men heeft geen (gepaste) opvang in de buurt gevonden.	0,2%	0,0%
De opvang is niet aangepast aan de werkuren.	0,2%	0,0%
Buitenschoolse opvang is te duur.	2,5%	5,5%
Andere redenen.	2,9%	5,6%
<b>N=</b>	<b>882</b>	<b>79</b>

(chi<sup>2</sup>=54,79; df=12; p<0,001)

### 2.1.3 Locatie

Kinderen uit kansarme gezinnen worden niet significant vaker in of buiten de gemeente opgevangen dan andere kinderen.

## 2.2 OPVANGVORMEN

Niet de grootouders maar de school is de meest gebruikte opvangvorm bij kansarme kinderen. Twintig van de 34 opgevangen kinderen uit de steekproef verblijven minstens eenmaal per week in de opvang in en door de school. Van de derde veelvuldig gebruikte opvangvorm, het IBO, wordt zeer weinig gebruikt gemaakt door kansarme kinderen.

**Tabel 206 Overzicht van alle gebruikte buitenschoolse opvangvormen naar kansarmoede**

	niet	
	kansarm	kansarm
Grootouders	55,4%	25,9%
Andere familie	4,7%	7,8%
Vrienden, buren, kennissen	3,7%	0,0%
Onthaalouder	2,7%	5,1%
Kinderdagverblijf	1,6%	7,5%
Opvang in en door school	47,4%	60,1%
IBO	18,9%	5,2%
Opvang thuis	2,7%	3,5%
Andere personen of diensten	0,9%	0,0%
<b>N=</b>	<b>1771</b>	<b>34</b>

(chi<sup>2</sup>=30,69; df=9; p<0,001)

Tabel 207 toont de meest voorkomende opvangcombinaties. De helft van de kansarme kinderen verblijft enkel op school, een kwart enkel bij de grootouders en het laatste kwart combineert verschillende andere opvangvormen.

**Tabel 207 Meest voorkomende combinaties van buitenschoolse opvangvormen naar kansarmoede**

	niet	
	kansarm	kansarm
enkel grootouders	28,7%	23,5%
enkel opvang op school	24,8%	50,0%
enkel IBO	9,8%	0,0%
grootouders en school	14,6%	0,0%
grootouders en IBO	4,2%	0,0%
andere opvangcombinaties	17,9%	26,5%
<b>N=</b>	<b>1772</b>	<b>34</b>

(chi<sup>2</sup>=19,81; df=5; p<0,001)

## **2.3 BEHOEFTE**

### **2.3.1 Principiële voorkeur**

Als ouders vrij zouden kunnen kiezen welke opvang ze vóór de aanvang van de school zouden gebruiken, kiest ruim de helft van de ouders voor opvang op school. Kansarmoede speelt hierin geen rol. Grootouders nemen de tweede plaats in. De grootste verschillen

tussen de twee categorieën stellen we vast met betrekking tot de andere opvangvormen. Kansarme ouders kiezen vaker voor familie, vrienden, buren en kennissen maar minder vaak voor IBO's.

**Tabel 208 Principiële voorkeur voor opvang vóór schooltijd naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Grootouders	46,5%	37,0%
Andere familie	8,5%	14,9%
Vrienden, buren, kennissen	5,8%	10,3%
Onthaalouder	3,2%	3,2%
Kinderdagverblijf	1,8%	9,1%
Opvang in en door school	53,0%	52,2%
IBO	12,9%	3,2%
Opvang thuis	5,8%	0,0%
Andere personen of diensten	0,6%	0,0%
<b>N=</b>	<b>1243</b>	<b>28</b>

( $\chi^2=18,43$ ;  $df=9$ ;  $p<0,05$ )

Woensdagnamiddag is voor veel kinderen traditioneel "grootoudernamiddag". Bij kansarme kinderen is dat veel minder vaak zo. Kansarme ouders kiezen dan ook minder vaak voor grootouders maar vaker voor opvang op school: 46% tegenover 28%. Ook op woensdagnamiddag kiezen kansarme ouders minder vaak voor IBO's.

**Tabel 209 Principiële voorkeur voor opvang op woensdagnamiddag naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Grootouders	70,1%	40,8%
Andere familie	14,8%	7,0%
Vrienden, buren, kennissen	11,6%	8,3%
Onthaalouder	4,8%	2,9%
Kinderdagverblijf	2,3%	8,2%
Opvang in en door school	27,6%	45,5%
IBO	16,1%	6,7%
Opvang thuis	7,6%	0,0%
Andere personen of diensten	1,0%	0,0%
<b>N=</b>	<b>1284</b>	<b>31</b>

( $\chi^2=29,41$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

Met betrekking tot de kinderopvang na schooltijd stellen we geen significante verschillen vast.

### 2.3.2 Kenmerken van kwaliteitsvolle opvang

Ouders uit kansarme gezinnen hechten in het algemeen evenveel belang aan de meeste kwaliteitsaspecten als ouders uit niet-kansarme gezinnen. Toch zijn er enkele opmerkelijke verschillen. Zo vinden ouders uit kansarme gezinnen de prijs van buitenschoolse kinderopvang veel belangrijker. 97% vindt de prijs belangrijk tot heel belangrijk. Bij niet-kansarme ouders is dat 'slechts' 79%. Andere grote verschillen betreffen het aantal begeleiders en het spelmateriaal. Het aantal begeleiders vinden minder ouders uit kansarme gezinnen belangrijk, het spelmateriaal meer ouders.

**Tabel 210 Belang (belangrijk en heel belangrijk) dat ouders hechten aan diverse kwaliteitsaspecten in de buitenschoolse kinderopvang naar kansarmoede (enkel regelmatige opvanggebruikers)**

	niet kansarm	kansarm	
openingsuren	92,4%	97,4%	
afstand opvang-thuis	84,8%	89,5%	
afstand school-opvang	90,9%	86,8%	**
aantal kinderen in de opvang	75,0%	71,1%	
samenstelling groep kinderen	64,3%	61,5%	
aantal begeleiders	89,7%	71,0%	**
opleiding begeleiders	82,7%	91,9%	
omgang met het kind	98,5%	100,0%	
activiteiten	88,8%	92,1%	
spelmateriaal	81,2%	92,1%	*
inrichting lokalen	74,3%	77,0%	
veiligheid	97,1%	100,0%	
buitenspeelruimte	90,5%	89,4%	*
informatie	89,7%	100,0%	
inspraakmogelijkheden	71,8%	83,7%	
voeding	79,5%	87,2%	
prijs	79,2%	97,4%	**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### 2.3.3 Opvangproblemen

Ouders uit kansarme gezinnen ervaren niet significant meer problemen bij het vinden van buitenschoolse kinderopvang dan andere ouders.



### 2.3.4 Behoeftte aan alternatieven

De grootste prioriteit voor kansarme ouders is de opvang in scholen op woensdagnamiddag (56%). Deze groep kan immers minder gemakkelijk een beroep doen op de grootouders. De nood aan opvang op vrije dagen neemt met 54% de tweede plaats in.

De behoeften aan verscheidene alternatieven zijn groter bij kansarme ouders dan bij andere ouders. Dat geldt voor alle alternatieven maar bij sommige alternatieven is de kloof groter dan bij andere. De grootste verschillen betreffen de opvang op woensdagnamiddag, een betere opvang op schooldagen en opvang voor schooltijd met vroegere openingsuren.

**Tabel 211 Behoeftte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar kansarmoede**

	% veel behoeftte		
	niet kansarm	kansarm	
Meer opvangplaatsen in scholen op ganse schooldagen	16,7%	20,6%	*
Meer opvang in opvangvoorzieningen op ganse schooldagen	12,7%	26,5%	**
Meer opvang in scholen op woensdagnamiddag	17,7%	56,5%	**
Meer opvang in opvangvoorzieningen op woensdagnamiddag	13,6%	29,4%	**
Opvang na schooltijd met langere openingsuren	22,7%	42,6%	**
Opvang vóór schooltijd met vroegere openingsuren	13,4%	41,2%	**
Opvang op vrije dagen	39,0%	54,4%	**
Betere opvang op schooldagen	13,5%	41,8%	**
Opvang dichterbij de school op schooldagen	9,9%	22,1%	**
Meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen	14,8%	42,6%	**
Vervoer van uw kind van en naar de opvang op schooldagen	12,4%	25,0%	**
Opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	18,2%	35,3%	**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

## 3 VRIJE TIJD TIJDENS DE SCHOOLWEEK

### 3.1 DEELNAME

Net als het opvanggebruik tijdens de schoolweek ligt ook de deelname aan vrijetijdsactiviteiten lager bij kinderen uit kansarme gezinnen. 55% neemt in het lopende schooljaar niet regelmatig deel aan vrijetijdsactiviteiten. Bij kinderen uit niet-kansarme gezinnen is dat 37%. Toch nemen kinderen uit kansarme gezinnen in gelijkaardige mate

deel aan de verschillende activiteiten maar minder vaak aan sportactiviteiten (31% tegenover 48%).

**Tabel 212 Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidig schooljaar naar kansarmoede**

	niet kansarm	
	kansarm	kansarm
Muziek, toneel	11,0%	12,4%
Tekenen, schilderen, knutselen	9,4%	13,1%
Sport	48,4%	31,1%
Dans	13,1%	10,1%
Andere	1,1%	0,0%
Geen regelmatige deelname	37,1%	54,7%
<b>N=</b>	<b>2833</b>	<b>123</b>

( $\chi^2=34,05$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

Tabel 213 toont de deelname in de laatste gewone schoolweek. In deze periode nam bijna de helft van de niet-kansarme kinderen deel maar slechts een kwart van de kansarme kinderen.

**Tabel 213 Deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in de laatste gewone schoolweek naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Muziek, toneel	8,8%	8,2%
Tekenen, schilderen, knutselen	4,2%	3,0%
Sport	35,0%	12,9%
Dans	9,2%	3,3%
Andere	0,7%	0,0%
Geen deelname	54,6%	75,7%
<b>N=</b>	<b>2832</b>	<b>123</b>

( $\chi^2=52,57$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

De deelname-intensiteit is verschillend tussen beide groepen kinderen omdat kansarme kinderen vaker niet deelnemen. Als we enkel deelnemende kinderen vergelijken, is er geen intensiteitsverschil.

**Tabel 214 Aantal dagen per week waarop kinderen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
0	54,8%	77,9%
1	20,6%	9,0%
2	15,2%	9,0%
3	6,8%	0,8%
4	2,0%	3,3%
5	0,6%	0,0%
<b>N=</b>	<b>2833</b>	<b>122</b>

( $\chi^2=30,00$ ;  $df=5$ ;  $p<0,001$ )

De factor in het onderzoek die de deelname aan vrijetijdsactiviteiten het sterkst beïnvloedt, is het opleidingsniveau van de moeder. Dit niveau ligt gemiddeld lager bij kansarme kinderen. Daarom nemen kansarme kinderen minder vaak deel. Toch stellen we op basis van multivariate analyses geen rechtstreekse invloed vast op de deelname bovenop het opleidingsniveau.

### **3.2 VERVOER**

Wie staat in voor het vervoer van de deelnemende kinderen? In de meeste gevallen de ouders. Maar bij kansarme kinderen zijn dat opvallend minder vaak de ouders dan bij niet-kansarme kinderen (61% tegenover 93%). Ook de grootouders worden minder vaak ingeschakeld (18% tegenover 39%). Kansarme kinderen gaan ook veel minder vaak met de ouders van andere kinderen mee (7% tegenover 28%).

Kinderen uit kansarme gezinnen maken dan weer vaker gebruik van vervoer dat de school organiseert (20% tegenover 3%) of schakelen vaker de andere kinderen in het gezin in (15% tegenover 7%). Ten slotte maken deze kinderen ook vaker gebruik van vervoer dat door de gemeente georganiseerd wordt (6% tegenover 1%).

**Tabel 215 Vervoer van en naar vrijetijdsactiviteiten naar kansarmoede (% soms, vaak)**

	niet		
	kansarm	kansarm	
Mijn/ons kind gaat zelfstandig.	15,3%	7,4%	
Ikzelf of mijn partner.	92,9%	61,1%	**
Andere kinderen uit het gezin.	6,7%	14,8%	**
De grootouders.	38,8%	18,2%	**
Andere familieleden.	10,3%	7,4%	**
Buren.	6,8%	5,6%	
Andere ouders.	27,7%	7,4%	**
De school zorgt voor vervoer.	3,4%	20,4%	**
De gemeente zorgt voor vervoer.	1,1%	5,6%	**
Iemand anders	1,4%	0,0%	

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### **3.3 BEHOEFTE AAN ALTERNATIEVEN**

Net als in de gewone schoolweek zijn de behoeften aan bepaalde alternatieven in het algemeen groter bij ouders van kansarme kinderen die regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. Maar ook de prioriteiten liggen anders.

De hoogste prioriteit stellen ouders uit kansarme gezinnen aan goedkopere vrijetijdsactiviteiten (42%). Vrijetijdsactiviteiten afgestemd op de werkuren, aangepast aan de leeftijd en meer informatie volgen op de tweede tot vierde plaats. Dan volgt "meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen". Vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school, die het hoogst scoren bij de ouders uit niet-kansarme gezinnen, staan bij de kansarme gezinnen pas op de zesde plaats.

**Tabel 216 Behoeftte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar kansarmoede**

	% veel behoefte		
	niet kansarm	kansarm	
meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	9,2%	22,2%	**
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen	12,3%	30,2%	**
meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen	20,2%	37,2%	**
vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren	24,2%	25,0%	
vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school	30,8%	29,5%	
goedkopere vrijetijdsactiviteiten	26,9%	42,2%	*
vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren	27,3%	37,8%	
vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	18,3%	37,2%	**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### **3.4 HOUDING T.A.V. VRIJE TIJD EN KINDEROPVANG**

De redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen verschilt significant tussen ouders uit kansarme gezinnen en niet-kansarme gezinnen. Toch stellen we geen significant verband vast wat het invullen van een zekere opvangnood betreft. Beide categorieën ouders maken in zeer geringe mate gebruik van vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen.

**Tabel 217 Redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen naar kansarmoede**

	niet	
	kansarm	kansarm
Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.	71,8%	63,2%
Mijn kind leert andere kinderen kennen.	46,2%	31,6%
<b>Ze vullen een zekere opvangnood in.</b>	<b>3,0%</b>	<b>2,7%</b>
Ze zorgen voor ontspanning.	67,4%	43,6%
Ze zijn een creatieve uitlaatklep.	44,6%	37,2%
Het is gezonde lichaamsbeweging.	81,5%	61,4%
Andere reden	1,6%	1,7%
<b>N=</b>	<b>1751</b>	<b>50</b>

(chi<sup>2</sup>=30,57; df=7; p<0,001)

In beide categorieën respondenten is een ongeveer even groot aandeel van mening dat vrijetijdsactiviteiten na schooltijd helemaal niets met opvang te maken hebben. Meer ouders uit kansarme gezinnen vinden evenwel dat vrijetijdsactiviteiten een vorm van opvang zijn (10% tegenover 3%.)

**Tabel 218 Attitude van ouders ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd zijn een vorm van opvang.	3,3%	10,0%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd kunnen soms ook dienst doen als opvang.	13,3%	10,0%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten na schooltijd om hun kinderen op te vangen.	10,0%	4,0%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd hebben helemaal niets met opvang te maken.	73,3%	76,0%
<b>N=</b>	<b>1752</b>	<b>50</b>

(chi<sup>2</sup>=8,47; df=3; p<0,05)

## **4 BUITENSCHOOLSE OPVANG EN VRIJETIJSBESTEDING IN SCHOOLVAKANTIES**

### **4.1 GEBRUIK EN DEELNAME**

Ook tijdens de schoolvakanties maken kinderen uit kansarme gezinnen minder gebruik van kinderopvang en nemen ze minder deel aan vrijetijdsactiviteiten: 63% doet dat zelden of nooit. Bij kinderen uit niet-kansarme gezinnen is dat slechts de helft daarvan: 31%.

**Tabel 219 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in schoolvakanties naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Bijna elke vakantie.	44,6%	17,9%
Niet elke vakantie maar regelmatig.	24,5%	18,7%
Zelden of nooit.	30,9%	63,4%
<b>N=</b>	<b>2834</b>	<b>123</b>

(chi<sup>2</sup>=59,44; df=2; p<0,001)

De belangrijkste reden om kinderen thuis te houden tijdens schoolvakanties is dat men geen opvang nodig heeft. Dat geldt zowel voor kansarme als voor niet kansarme gezinnen. We stellen wel vast dat ouders uit kansarme gezinnen minder vaak verlof nemen in de

schoolvakanties om de kinderen op te vangen (26% tegenover 38%) maar wel vaker broers en zussen inschakelen (20% tegenover 8%).

**Tabel 220 Redenen voor niet-gebruik van buitenschoolse kinderopvang in schoolvakanties naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Zelden of nooit opvang nodig	67,3%	61,9%
Men neemt verlof in de schoolvakanties	37,9%	25,6%
Broers of zussen vangen het kind op	8,4%	19,5%
Het kind blijft alleen thuis.	2,3%	3,9%
Andere redenen	2,8%	5,6%
<b>N=</b>	<b>853</b>	<b>69</b>

( $\chi^2=16,22$ ;  $df=5$ ;  $p<0,01$ )

Zowel in de paasvakanties als in de zomervakantie blijven kansarme kinderen vaker thuis. Kinderen die niet in een kansarm gezin wonen, worden vaker opgevangen in de zomervakantie dan in de paasvakantie. Die vakantie is immers ook langer. Bij de kansarme kinderen merken we geen verschil.

**Tabel 221 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang of deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de paas- of zomervakantie naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Paasvakantie	51,2%	22,0%
Zomervakantie	61,4%	21,3%

paasvakantie  $\chi^2=40,24$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$

zomervakantie  $\chi^2=78,34$ ;  $df=1$ ;  $p<0,001$

In Tabel 222 en Tabel 223 lijkt de intensiteit van de opvang en de deelname aan vrijetijdsactiviteiten hoger bij de kansarme kinderen dan bij de andere kinderen. Het aantal kansarme kinderen in onze steekproef dat opvang gebruikt of deelneemt aan vrijetijdsactiviteiten is evenwel erg beperkt. Het is moeilijk om betrouwbare uitspraken te doen.

**Tabel 222 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang in de paasvakantie naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
0 dagen	49,8%	78,0%
1-5 dagen	32,5%	4,8%
6-10 dagen	16,1%	16,4%
11 dagen of meer	1,6%	0,8%
<b>N=</b>	<b>2779</b>	<b>123</b>

( $\chi^2=47,69$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

**Tabel 223 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang in de zomervakantie naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
0 weken	41,2%	82,1%
1-2 weken	16,8%	1,7%
3-4 weken	20,2%	3,4%
5-6 weken	16,9%	5,2%
7 weken of meer	4,7%	7,7%
<b>N=</b>	<b>2650</b>	<b>117</b>

( $\chi^2=86,90$ ;  $df=4$ ;  $p<0,001$ )

Uit multivariate analyse blijkt dat kansarmoede geen bijkomend effect heeft op de buitenschoolse kinderopvang of de deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties. Het gebruik en de deelname liggen dus lager als gevolg van de verschillen in opleidingsniveau, werksituatie, gezinsinkomen, origine en de mogelijkheden tot opvang binnen het gezin.

## **4.2 OPVANGVORMEN**

Als we de verschillende gebruikte opvangvormen in de paasvakantie op een rij zetten, stellen we vast dat de helft minder kinderen uit kansarme gezinnen bij de grootouders verblijven (35% tegenover 70%). Daartegenover staat dat kinderen uit kansarme gezinnen vaker deelnemen aan speelpleinwerking (25% tegenover 7%). Vakantie-initiatieven zonder overnachting zijn dan weer populairder bij niet-kansarme kinderen (25% tegenover 6%).

**Tabel 224 Overzicht van alle gebruikte kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de paasvakantie naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Grootouders	70,2%	34,9%
Andere familie	13,7%	13,5%
Vrienden, burens, kennissen	7,2%	8,8%
Onthaalouder	3,2%	3,4%
Kinderdagverblijf	1,8%	3,2%
Opvang in en door school	3,8%	0,0%
IBO	14,5%	19,0%
Opvang thuis	1,3%	8,4%
Speelpleinwerking	7,0%	25,4%
Vakantiekampen met overnachting	4,1%	8,1%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	25,5%	6,5%
Andere personen of diensten	0,9%	3,8%

( $\chi^2=47,84$ ;  $df=12$ ;  $p<0,001$ )



In de zomervakantie treffen we een gelijkaardig beeld aan. De opvangpercentages, zeker voor vrijetijdsactiviteiten, liggen in deze vakantie wel een stuk hoger. Een bijkomend verschil ten opzichte van de paasvakantie is dat kinderen uit niet-kansarme gezinnen meer dan dubbel zoveel deelnemen aan vakantiecampen met overnachting (20% tegenover 8%).

**Tabel 225 Overzicht van alle gebruikte kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de zomervakantie naar kansarmoede**

	niet kansarm	kansarm
Grootouders	72,6%	32,5%
Andere familie	21,0%	16,4%
Vrienden, buren, kennissen	11,0%	10,9%
Onthaalouder	4,9%	11,8%
Kinderdagverblijf	3,8%	6,5%
Opvang in en door school	3,7%	0,0%
IBO	16,6%	15,7%
Opvang thuis	2,3%	8,5%
Speelpleinwerking	20,9%	32,7%
Vakantiecampen met overnachting	20,1%	8,1%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	38,4%	20,9%
Andere personen of diensten	0,7%	3,9%

( $\chi^2=43,15$ ;  $df=12$ ;  $p<0,001$ )

## 4.3 BEHOEFTE

### 4.3.1 Principiële voorkeur

Wat de principiële voorkeur in de paasvakantie betreft, kiezen ouders van kansarme kinderen minder vaak voor de grootouders en voor vakantie-initiatieven zonder overnachting. Daartegenover scoort de speelpleinwerking hoger (43% tegenover 26%).

**Tabel 226 Principiële voorkeur voor buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in de paasvakantie naar kansarmoede**

	niet	
	kansarm	kansarm
Grootouders	72,8%	49,5%
Andere familie	24,4%	17,0%
Vrienden, buren, kennissen	17,6%	9,0%
Onthaalouder	4,9%	12,1%
Kinderdagverblijf	3,3%	13,2%
Opvang in en door school	19,2%	24,3%
IBO	20,4%	12,3%
Opvang thuis	7,5%	10,2%
Speelpleinwerking	25,6%	43,3%
Vakantiekampen met overnachting	16,6%	17,6%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	51,4%	19,3%
Andere personen of diensten	3,2%	0,0%

(chi<sup>2</sup>=35,15; df=12; p<0,001)

### 4.3.2 Opvangproblemen

Ouders van kansarme kinderen ervaren minder vaak problemen bij het vinden van kinderopvang tijdens de schoolvakanties. 12% onder hen ondervindt minstens soms problemen. Bij ouders uit niet-kansarme gezinnen is dat 20%.

**Tabel 227 Moeilijkheden van ouders van schoolgaande kinderen bij het vinden van vakantieopvang per opvangmoment naar kansarmoede**

	Nooit problemen	Minstens soms problemen
niet kansarm	80,5%	19,5%
kansarm	88,3%	11,7%
<b>N=</b>	<b>2345</b>	<b>555</b>

(chi<sup>2</sup>=4,52; df=1; p<0,05)

### 4.3.3 Behoeftte aan alternatieven

Net als tijdens de schoolweek, zijn de behoeften van ouders van kansarme kinderen die regelmatig in de schoolvakanties opgevangen worden in het algemeen groter dan die van niet-kansarme ouders. De grootste behoefte bij ouders uit kansarme gezinnen bestaat aan informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod. Bijna de helft van de kansarme ouders heeft hier veel behoefte aan. De behoefte aan opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren, die het hoogst scoort bij ouders van niet-kansarme gezinnen, scoort even hoog bij ouders uit kansarme gezinnen maar staat hiermee slechts op de achtste plaats in de behoeftehiërarchie.

**Tabel 228 Behoeftte inzake buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties van ouders die er regelmatig van gebruik maken naar kansarmoede**

	% veel behoefte		
	niet kansarm	kansarm	
meer plaatsen in de opvang (IBO, kinderdagverblijf, bij onthaalouder)	19,2%	26,2%	*
meer plaatsen in reeds bestaande vrijetijdsactiviteiten	29,1%	31,0%	
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten	32,2%	35,7%	*
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren	35,3%	35,7%	
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren	31,7%	41,9%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	26,2%	42,9%	**
opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein)	31,8%	41,5%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind lang(er) kan blijven	26,0%	19,0%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind vroeg(er) terecht kan	19,8%	23,3%	**
betere opvang en vrijetijdsactiviteiten	26,2%	40,5%	**
meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	32,0%	48,8%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	27,5%	41,9%	**
goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten	32,3%	40,5%	**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

#### **4.4 HOUDING T.A.V. VRIJE TIJD EN KINDEROPVANG**

In het algemeen staan ouders positiever tegenover een opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties dan in de gewone schoolweek. Bijna de helft van de ouders uit niet-kansarme gezinnen laat zijn kinderen aan vrijetijdsactiviteiten deelnemen om een zekere opvangnood in te vullen. Bij kansarme ouders is dat evenwel slechts 11%. Dit is niet te verklaren door de mindere deelname aan vrijetijdsactiviteiten. Het gaat immers enkel om ouders van wie de kinderen regelmatig opgevangen worden of deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties.

**Tabel 229 Redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar kansarmoede**

	niet	
	kansarm	kansarm
Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.	61,5%	45,6%
Mijn kind leert andere kinderen kennen.	55,9%	46,5%
<b>Ze vullen een zekere opvangnood in.</b>	<b>48,7%</b>	<b>11,4%</b>
Ze zorgen voor ontspanning.	60,4%	46,8%
Ze zijn een creatieve uitlaatklep.	48,4%	36,4%
Het is gezonde lichaamsbeweging.	63,4%	41,2%
Andere reden	2,4%	5,3%
<b>N=</b>	<b>1818</b>	<b>41</b>

(chi<sup>2</sup>=41,74; df=7; p<0,001)

Ondanks dit grote verschil in effectieve opvangfunctie, stellen we geen significante verbanden vast in de attitude ten aanzien vrijetijdsbesteding en opvang in schoolvakanties. De attitude ten aanzien van vrijetijdsbesteding en kinderopvang in de schoolvakantie is dus gelijk maar in de feiten maken ouders van kansarme kinderen minder vaak gebruik van vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties omwille van opvangredenen.

#### **5 BESLUIT**

Kinderen uit kansarme gezinnen hebben vaker een laagopgeleide moeder die geen betaalde arbeid verricht. Bovendien leeft een kwart van de kansarme kinderen in een eenoudergezin. Als gevolg daarvan ligt het gezinsinkomen lager. Er is wel vaker opvang mogelijk binnen het gezin maar de grootouders zijn dan weer minder vaak inzetbaar dan bij niet-kansarme. Deze sociaal-economische kenmerken zijn erg vergelijkbaar met die van kinderen van buitenlandse origine. Dat is niet verwonderlijk als je weet dat maar liefst zeven op tien kansarme kinderen van buitenlandse origine zijn.

Van de kansarme kinderen wordt slechts 33% regelmatig opgevangen tijdens de schoolweek tegenover 68% van de niet kansarme kinderen. In de referentieweek van het onderzoek verbleef 28% van de kansarme kinderen minstens eenmaal in een opvangsituatie. Bij de niet-kansarme kinderen was dat 67%.

De school is veruit de meest gebruikte opvangvorm bij kansarme kinderen (60%). Op de tweede plaats komen de grootouders (26%). De derde grote opvangvorm, het IBO, wordt door kansarme kinderen zeer weinig gebruikt (5%).

De behoefte aan alternatieven in de schoolweek is groter bij kansarme ouders. De grootste prioriteit voor kansarme ouders is de opvang in scholen op woensdagnamiddag (56%). Deze groep kan immers minder gemakkelijk een beroep doen op de grootouders. De nood aan opvang op vrije dagen neemt met 54% de tweede plaats in.

Aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek nemen kansarme kinderen ook minder vaak deel. 45% neemt regelmatig deel tegenover 63% van de niet-kansarme kinderen.

De ouders staan het vaakst in voor het vervoer van en naar de vrijetijdsactiviteiten. Maar bij kansarme kinderen zijn dat opvallend minder vaak de ouders dan bij niet-kansarme kinderen (61% tegenover 93%). Ook de grootouders en de ouders van andere kinderen worden minder vaak ingeschakeld. Kinderen uit kansarme gezinnen maken dan weer vaker gebruik van vervoer dat de school of de gemeente organiseert. Ook zorgen de andere kinderen in het gezin vaker voor vervoer.

De behoeftepercentages aan alternatieven liggen bij de kansarme ouders opnieuw hoger dan die van niet-kansarme ouders. De hoogste prioriteit stellen ouders uit kansarme gezinnen aan goedkopere vrijetijdsactiviteiten (42%).

Noch ouders van Belgische noch kansarme ouders vullen met vrijetijdsactiviteiten vaak een opvangnood in. Toch beschouwen kansarme ouders vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek beduidend vaker als een vorm van kinderopvang.

Het verschil in opvang- en deelnamepercentages is in de schoolvakanties het grootst. Kansarme kinderen blijven veel vaker thuis dan niet-kansarme kinderen (63% tegenover 31%).

Bij de opvangvormen valt opnieuw het kleinere opvangpercentage door grootouders op. Bij de vrijetijdsactiviteiten stellen we vast dat kansarme kinderen minder vaak deelnemen aan vakantiecampen maar vaker aan de speelpleinwerking.

De behoeften aan alternatieven zijn bij kansarme ouders opnieuw groter. De grootste behoefte bij ouders uit kansarme gezinnen bestaat aan informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod.

Kansarme ouders vullen minder vaak een opvangnood in met vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolvakanties. De positievere attitude ten aanzien van het gebruik van vrijetijdsactiviteiten als opvang tijdens de schoolweek, doet zich ook niet meer voor tijdens de schoolvakantie.

Kansarmoede is een kenmerk dat aan kinderen toegewezen wordt op basis van een aantal criteria: het maandinkomen van het gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. De helft van die criteria hebben wij ook afzonderlijk opgenomen in het onderzoek. Wanneer we kansarmoede als apart kenmerk toevoegen in een multivariate analyse, voegt kansarmoede dan ook niets aan verklaringskracht toe.

## HOOFDSTUK 7: KINDEREN UIT VERSTEDELIJKTE GEBIEDEN

Ten slotte besteden we in dit rapport nog aandacht aan het opvanggebruik en de deelname aan vrijetijdsactiviteiten naar verstedelijkingsgraad. In welke mate heeft de plaats waar mensen wonen een effect op het gebruik van buitenschoolse opvang en de deelname aan vrijetijdsactiviteiten? We maken een onderscheid naar vier soorten gemeenten. Bij de indeling naar verstedelijkingsgraad baseren we ons op de indeling in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV11) (APS Vlaanderen, 2011).

Eerst en vooral zijn er de grootsteden Antwerpen en Gent en het omliggende grootstedelijk gebied. Bij dit gebied rekenen we ook het Vlaams stedelijk gebied rond Brussel. Ten tweede spreken we over de dertien Vlaamse centrumsteden en het aangrenzende regiostedelijk gebied. Als derde categorie is het kleinstedelijk gebied opgenomen. Alle andere gemeenten behoren tot het buitengebied. Een volledige lijst van de gemeenten en de categorie waartoe ze behoren, is opgenomen in bijlage 2.

### 1 KENMERKEN VAN DE DOELGROEP

Tabel 230 toont de samenhang tussen verstedelijkingsgraad en provincie zoals vastgesteld in de steekproef. Het grootstedelijk gebied beperkt zich tot de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. Bijna zes op tien kinderen uit grootsteden woont bovendien in Antwerpen. In het regiostedelijk gebied valt vooral West-Vlaanderen op. Deze provincie kent geen grootstad maar wel vier van de dertien centrumsteden. Dat heeft voor gevolg dat 46% van de kinderen uit regiosteden, in West-Vlaanderen woont.

**Tabel 230 Provincie naar verstedelijkingsgraad**

	<b>Groot</b>	<b>Regio</b>	<b>Klein</b>	<b>Buiten</b>
Antwerpen	59,4%	17,8%	16,1%	28,4%
Limburg	0,0%	14,0%	25,4%	14,1%
Oost-Vlaanderen	27,4%	13,2%	27,8%	24,2%
Vlaams-Brabant	12,9%	9,6%	14,1%	19,0%
West-Vlaanderen	0,0%	45,8 %	16,6%	14,3%
<b>N=</b>	<b>588</b>	<b>544</b>	<b>615</b>	<b>1218</b>

( $\chi^2=781,50$ ;  $df=12$ ;  $p<0,001$ )

Verstedelijkingsgraad hangt samen met opleidingsniveau. De grootsteden kennen het grootste percentage laagopgeleide moeders. Hoe minder verstedelijkt de woonplaats, hoe hoger het aantal moeders met een diploma hoger onderwijs.

**Tabel 231 Opleidingsniveau van de moeder naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Hoogstens lager secundair onderwijs	15,7%	14,6%	10,3%	8,7%
Hoger secundair onderwijs	31,6%	26,5%	38,2%	34,3%
Hoger onderwijs buiten de universiteit	29,7%	39,8%	38,0%	42,8%
Universitair onderwijs	23,0%	19,0%	13,5%	14,1%
<b>N=</b>	<b>427</b>	<b>437</b>	<b>497</b>	<b>1019</b>

(chi<sup>2</sup>=60,21; df=9; p<0,001)

De niet actieve moeders vinden we het vaakst terug in de grootstedelijke gebieden (18%) en het minst in het buitengebied (10%). Wat de werkzaamheid van de moeders betreft, zijn de verschillen minder uitgesproken.

**Tabel 232 Arbeidssituatie van de moeder naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
moeder FT werkend	31,0%	36,6%	39,2%	36,5%
moeder PT werkend	44,8%	46,2%	43,7%	49,1%
moeder werk onderbroken	11,8%	12,0%	12,8%	13,4%
moeder niet werkend	18,1%	11,6%	12,5%	9,7%
<b>N=</b>	<b>418</b>	<b>422</b>	<b>479</b>	<b>997</b>

(chi<sup>2</sup>=33,23; df=12; p<0,001)

Het maandelijks gezinsinkomen ligt in de grootsteden gemiddeld lager dan in het buitengebied. De regio- en kleinstedelijke gebieden situeren zich daartussenin.

**Tabel 233 Netto maandelijks gezinsinkomen naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Minder dan 1700 euro	17,4%	13,3%	13,9%	8,2%
1700 tot 2700 euro	22,1%	20,7%	23,0%	18,0%
2700 tot 3200 euro	13,0%	18,3%	18,3%	17,4%
3200 tot 3700 euro	17,2%	19,1%	17,8%	20,1%
3700 tot 5000 euro	22,3%	20,9%	21,1%	27,4%
Meer dan 5000 euro	8,1%	7,6%	5,9%	8,9%
<b>N=</b>	<b>530</b>	<b>497</b>	<b>540</b>	<b>1099</b>

(chi<sup>2</sup>=55,67; df=15; p<0,001)

Gezinnen in het buitengebied kennen minder vaak opvangmogelijkheden binnen het gezin dan de gezinnen in verstedelijkte gemeenten. De verschillen zijn echter klein.



**Tabel 234 Opvangmogelijkheden binnen het gezin naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Geen opvang mogelijk	78,8%	81,2%	78,0%	84,0%
Opvang mogelijk	21,2%	18,8%	22,0%	16,0%
<b>N=</b>	<b>586</b>	<b>544</b>	<b>614</b>	<b>1218</b>

(chi<sup>2</sup>=12,45; df=3; p<0,01)

Voor kinderen in het buitengebied zijn de grootouders het vaakst inzetbaar voor kinderopvang (91%). In het grootstedelijk gebied is dat het minst (79%). De regio- en kleinstedelijke gebieden situeren zich daartussenin.

**Tabel 235 Inzetbaarheid van de grootouders naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Grootouders niet inzetbaar	21,2%	14,4%	14,7%	9,2%
Grootouders inzetbaar	78,8%	85,6%	85,3%	90,8%
<b>N=</b>	<b>562</b>	<b>533</b>	<b>584</b>	<b>1191</b>

(chi<sup>2</sup>=46,41; df=3; p<0,001)

Er bestaat een verband tussen origine en verstedelijkingsgraad. De verstedelijkte gebieden tellen verhoudingsgewijs meer kinderen van buitenlandse origine dan de minder verstedelijkte gebieden. Zo telt het buitengebied 9% kinderen van buitenlandse origine en het grootstedelijk gebied 34%.

**Tabel 236 Origine naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Buitenlandse origine	34,2%	20,6%	18,7%	8,5%
Belgische origine	65,8%	79,4%	81,3%	91,5%
<b>N=</b>	<b>588</b>	<b>544</b>	<b>615</b>	<b>1218</b>

(chi<sup>2</sup>=182,88; df=3; p<0,001)

Ook kansarmoede is meer aanwezig in de verstedelijkte gebieden. Grootsteden tellen 13% kansarme kinderen, buitengebieden slechts 3%.

**Tabel 237 Kansarmoede naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
niet kansarm	86,7%	91,2%	94,5%	96,6%
kansarm	13,3%	8,8%	5,5%	3,4%
<b>N=</b>	<b>588</b>	<b>544</b>	<b>615</b>	<b>1218</b>

(chi<sup>2</sup>=182,88; df=3; p<0,001)

## **2 BUITENSCHOOELSE KINDEROPVANG IN DE SCHOOLWEEK**

### **2.1 GEBRUIK**

#### **2.1.1 Aantal gebruikers en intensiteit**

Het gebruik van buitenschoolse kinderopvang ligt het hoogst bij kinderen in het buitengebied en het laagst in de grootsteden. 70% van de kinderen in het buitengebied wordt regelmatig opgevangen in de gewone schoolweek. In de grootsteden is dat 58%. De regio- en kleinstedelijke gebieden situeren zich daartussenin.

**Tabel 238 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang tijdens het schooljaar naar verstedelijkingsgraad**

	<b>Groot</b>	<b>Regio</b>	<b>Klein</b>	<b>Buiten</b>
Minstens één maal per week.	48,7%	56,9%	53,8%	61,3%
Niet elke week maar toch regelmatig.	9,6%	10,3%	9,3%	9,1%
Zelden of nooit.	41,7%	32,8%	36,9%	29,7%
<b>N=</b>	<b>585</b>	<b>543</b>	<b>612</b>	<b>1214</b>

( $\chi^2=31,35$ ;  $df=6$ ;  $p<0,001$ )

Als we kijken naar het opvanggebruik in de laatste gewone schoolweek, worden bovenstaande verhoudingen gerespecteerd. Ruim de helft van de kinderen uit grootstedelijke gebieden wordt minstens eenmaal buiten het gezin opgevangen, in het buitengebied is dat tweederde.

**Tabel 239 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang in de laatste gewone schoolweek naar verstedelijkingsgraad**

	<b>Groot</b>	<b>Regio</b>	<b>Klein</b>	<b>Buiten</b>
Minstens eenmaal	51,6%	61,9%	57,9%	65,3%
Geen opvang	48,4%	38,1%	42,1%	34,7%
<b>N=</b>	<b>587</b>	<b>543</b>	<b>613</b>	<b>1214</b>

( $\chi^2=33,31$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$ )

Tabel 240 toont het opvanggebruik in de laatste gewone schoolweek per opvangmoment. Voor alle momenten ligt het opvangpercentage voor kinderen in het buitengebied het hoogst en in grootsteden het laagst. Vóór schooltijd en op woensdagnamiddag ligt het opvangpercentage in de grootsteden een derde lager, na de school is dat slechts een vijfde lager. De regio- en kleinstedelijke gebieden situeren zich daartussenin maar sluiten duidelijk meer aan bij de percentages van het buitengebied dan bij die van de grootstad.

**Tabel 240 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang in de laatste gewone schoolweek per opvangmoment naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
vóór schooltijd	19,5%	29,0%	28,0%	32,8%
woeNM	21,9%	27,7%	26,7%	29,0%
na schooltijd	44,4%	52,6%	48,7%	54,5%

vóór school:  $\chi^2=34,25$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$

woeNM:  $\chi^2=10,31$ ;  $df=3$ ;  $p<0,05$

na school:  $\chi^2=17,90$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$

Als we geen rekening houden met de kinderen die niet opgevangen worden in de schoolweek, stellen we geen intensiteitsverschillen vast naar verstedelijkingsgraad. Enkel het al dan niet gebruik maken van opvang vormt dus een verschil.

**Tabel 241 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang in aantal dagen per week per opvangmoment naar verstedelijkingsgraad**

	Vóór school				Na school			
	Groot	Regio	Klein	Buiten	Groot	Regio	Klein	Buiten
0 dagen	80,9%	71,3%	72,2%	67,5%	56,0%	47,8%	51,6%	45,8%
1 dag	1,7%	3,1%	3,1%	3,7%	7,6%	7,1%	7,9%	6,9%
2 dagen	3,4%	4,3%	4,6%	5,2%	10,2%	12,1%	10,5%	12,4%
3 dagen	2,6%	5,7%	5,1%	6,5%	10,9%	13,6%	11,0%	13,7%
4 dagen	4,6%	5,2%	5,4%	8,2%	15,4%	19,5%	18,9%	21,2%
5 dagen	6,7%	10,4%	9,5%	8,8%				
<b>N=</b>	<b>581</b>	<b>540</b>	<b>608</b>	<b>1201</b>	<b>579</b>	<b>538</b>	<b>607</b>	<b>1199</b>

( $\chi^2=45,30$ ;  $df=15$ ;  $p<0,001$ )

( $\chi^2=23,08$ ;  $df=12$ ;  $p<0,05$ )

Als we verstedelijkingsgraad mee opnemen in de multivariate analyse (zie bijlage 6), stellen we geen bijkomend significant effect vast van verstedelijkingsgraad op het opvanggebruik. De verschillen in opleidingsniveau, werksituatie, inkomen, gezinssituatie en opvangmogelijkheden binnen het gezin verklaren de verschillen in opvanggebruik.

### 2.1.2 Redenen voor gebruik en niet-gebruik

De redenen om geen gebruik te maken van buitenschoolse kinderopvang verschillen naar verstedelijkingsgraad. De belangrijkste reden voor ouders in het buitengebied is dat men de werkuren kan afstemmen op de schooluren (52%). Hoe meer verstedelijkt de gemeente, hoe minder respondenten deze reden hebben aangekruist. Het toch thuis zijn of thuisblijven voor de kinderen wint aan belang naarmate de verstedelijkingsgraad toeneemt.

**Tabel 242 Redenen voor het niet-gebruik van buitenschoolse kinderopvang naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Men werkt niet om voor het kind te zorgen (huisman/huisvrouw/tijdskrediet...).	36,8%	34,2%	26,6%	24,8%
Men zorgt voor het kind omdat men toch thuis is (werkloosheid/ziekte/pensioen).	26,0%	20,5%	24,4%	14,0%
Men kan de werkuren afstemmen op de schooluren.	34,1%	38,8%	43,7%	51,7%
Broers, zussen of inwonende familie vangen het kind op.	10,7%	13,2%	10,9%	6,8%
Het kind blijft alleen thuis.	5,3%	7,6%	4,6%	5,9%
Het kind is nog te jong om in de opvang te blijven.	0,3%	0,0%	1,3%	0,0%
Het kind wil liever niet in de opvang blijven.	1,8%	4,6%	2,0%	5,1%
Het kind heeft (te) veel aandacht/verzorging nodig.	1,4%	0,7%	1,5%	0,8%
Men heeft geen (gepaste) opvang in de buurt gevonden.	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
De opvang is niet aangepast aan de werkuren.	0,0%	0,7%	0,4%	0,0%
Buitenschoolse opvang is te duur.	4,6%	1,4%	3,2%	2,6%
Andere redenen	2,8%	2,9%	1,7%	5,0%
<b>N=</b>	<b>240</b>	<b>175</b>	<b>219</b>	<b>346</b>

(chi<sup>2</sup>=86,21; df=36; p<0,001)

De redenen om wel gebruik te maken van kinderopvang verschillen niet naar verstedelijkingsgraad. De reden dat men langer dan de schooluren moet werken is de belangrijkste reden in alle soorten gemeenten.

### 2.1.3 Locatie

Het is opvallend dat er niet meer kinderen buiten de gemeente opgevangen worden in bepaalde meer of minder verstedelijkte gebieden. Er bestaan geen significante verschillen in opvanglocatie naar verstedelijkingsgraad.

## 2.2 OPVANGVORMEN

De keuze voor bepaalde opvangvormen verschilt naar verstedelijkingsgraad. In het buitengebied (59%) en kleinstedelijk (57%) gebied wordt meer gebruik gemaakt van de grootouders dan in regio- (48%) en grootstedelijk (47%) gebied. In deze laatste twee gebieden ligt het gebruik van opvang in en door school dan weer hoger dan in de minder verstedelijkte gebieden. Bij de derde grote opvangvorm, het IBO, zijn de verschillen

kleiner. In de twee meest verstedelijkte gebieden lijkt het gebruik van het IBO toch iets lager te liggen dan in de twee minder verstedelijkte gebieden.

**Tabel 243 Overzicht van alle gebruikte buitenschoolse opvangvormen naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Grootouders	47,1%	48,3%	57,4%	58,8%
Andere familie	4,3%	2,1%	6,5%	5,6%
Vrienden, buren, kennissen	3,4%	2,7%	4,8%	3,5%
Onthaalouder	1,5%	4,1%	0,7%	3,7%
Kinderdagverblijf	1,1%	1,0%	1,7%	2,3%
Opvang in en door school	64,1%	59,4%	40,6%	38,7%
IBO	15,9%	15,0%	20,7%	20,0%
Opvang thuis	3,9%	3,3%	0,6%	2,9%
Andere personen of diensten	1,3%	1,1%	0,6%	0,8%
<b>N=</b>	<b>303</b>	<b>334</b>	<b>354</b>	<b>792</b>

( $\chi^2=144,29$ ;  $df=27$ ;  $p<0,001$ )

Tabel 244 giet de gegevens uit voorgaande tabel in enkele combinaties. Hier stellen we opnieuw vast dat in minder verstedelijkte gebieden vaker enkel op de grootouders een beroep wordt gedaan dan in de meer verstedelijkte gebieden. Enkel opvang op school vindt vaker plaats in grootsteden en regiosteden. De derde meest voorkomende combinatie van grootouders en school komt iets vaker voor in de twee meest verstedelijkte gebieden.

**Tabel 244 Meest voorkomende combinaties van buitenschoolse opvangvormen naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
enkel grootouders	19,5%	23,1%	34,2%	32,4%
enkel opvang op school	35,3%	33,3%	22,6%	19,4%
enkel IBO	7,6%	6,9%	11,0%	10,7%
grootouders en school	16,5%	17,1%	10,7%	13,2%
grootouders en IBO	2,6%	2,7%	4,8%	4,9%
andere opvangcombinaties	18,5%	16,8%	16,7%	19,4%
<b>N=</b>	<b>303</b>	<b>333</b>	<b>354</b>	<b>794</b>

( $\chi^2=70,94$ ;  $df=15$ ;  $p<0,001$ )

## 2.3 BEHOEFTE

### 2.3.1 Principiële voorkeur

De principiële voorkeur is de voorkeur voor een bepaalde opvangvorm van ouders met een kind dat regelmatig opgevangen wordt, los van budgettaire of praktische beperkingen. Ouders uit grootstedelijk of regiostedelijk gebied kiezen minder vaak voor de grootouder als voorkeuropvang en vaker voor opvang op school. Maar dat is evenwel niet het geval op woensdagnamiddag. Op dat opvangmoment stellen we geen significante verschillen naar voorkeuropvang vast. De keuze voor het IBO neemt af naarmate de verstedelijkingsgraad toeneemt. Het is mogelijk dat het aanbod hierin een rol speelt. De IBO's zijn immers niet gelijk verdeeld over Vlaanderen.

**Tabel 245 Principiële voorkeur voor opvang vóór schooltijd naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Grootouders	33,5%	40,7%	50,6%	51,8%
Andere familie	11,7%	8,1%	9,5%	7,8%
Vrienden, buren, kennissen	7,3%	5,2%	4,6%	6,5%
Onthaalouder	2,1%	4,5%	3,3%	3,2%
Kinderdagverblijf	2,2%	1,2%	1,5%	2,5%
Opvang in en door school	63,4%	62,5%	47,1%	47,1%
IBO	5,5%	10,5%	12,7%	16,1%
Opvang thuis	4,0%	3,3%	5,9%	6,9%
Andere personen of diensten	0,8%	0,7%	0,6%	0,5%
<b>N=</b>	<b>201</b>	<b>239</b>	<b>268</b>	<b>551</b>

( $\chi^2=86,32$ ;  $df=27$ ;  $p<0,001$ )

**Tabel 246 Principiële voorkeur voor opvang op woensdagnamiddag naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Grootouders	65,6%	65,4%	71,3%	71,2%
Andere familie	16,0%	15,4%	15,5%	13,0%
Vrienden, buren, kennissen	10,0%	12,8%	9,8%	12,4%
Onthaalouder	3,7%	6,6%	5,0%	4,1%
Kinderdagverblijf	2,0%	1,6%	2,0%	3,2%
Opvang in en door school	27,9%	34,2%	30,1%	24,1%
IBO	11,3%	13,6%	16,8%	17,4%
Opvang thuis	7,8%	7,4%	5,1%	8,0%
Andere personen of diensten	1,3%	1,0%	0,6%	1,0%
<b>N=</b>	<b>217</b>	<b>245</b>	<b>281</b>	<b>562</b>

( $\chi^2=32,12$ ;  $df=27$ ; n.s.)

**Tabel 247 Principiële voorkeur voor opvang na schooltijd naar verstedelingsgraad**

	<b>Groot</b>	<b>Regio</b>	<b>Klein</b>	<b>Buiten</b>
Grootouders	46,0%	49,7%	56,2%	57,0%
Andere familie	12,9%	8,5%	10,4%	10,7%
Vrienden, buren, kennissen	9,4%	9,0%	6,9%	8,6%
Onthaalouder	4,2%	5,2%	4,0%	5,5%
Kinderdagverblijf	2,2%	1,9%	1,6%	3,1%
Opvang in en door school	57,7%	60,1%	47,8%	46,0%
IBO	12,0%	12,9%	19,5%	20,5%
Opvang thuis	9,2%	7,7%	6,9%	7,8%
Andere personen of diensten	0,6%	0,5%	0,5%	0,5%
<b>N=</b>	<b>304</b>	<b>326</b>	<b>349</b>	<b>738</b>

(chi<sup>2</sup>=64,81; df=27; p<0,001)

### **2.3.2 Kenmerken van kwaliteitsvolle opvang**

Het belang dat ouders van kinderen die regelmatig opgevangen worden hechten aan bepaalde kenmerken van kwaliteitsvolle opvang, verschilt niet erg tussen de verschillende verstedelijkte gebieden. Als er al significante verschillen zijn, blijven ze erg klein. De 'samenstelling van de groep kinderen' is evenwel een uitzondering. De ouders in de buitengebieden vinden de samenstelling van de groep kinderen in de opvang duidelijk belangrijker dan de ouders in verstedelijkte gebieden. Het verschil tussen het buitengebied en de grootstad bedraagt tien procentpunten. Hiermee blijft de samenstelling van de groep evenwel nog steeds het minst belangrijke kwaliteitskenmerk.

**Tabel 248 Belang (belangrijk en heel belangrijk) dat ouders hechten aan diverse kwaliteitsaspecten in de buitenschoolse kinderopvang naar verstedelijkingsgraad (enkel regelmatige opvanggebruikers)**

	Groot	Regio	Klein	Buiten	
openingsuren	90,7%	91,1%	95,5%	93,0%	*
afstand opvang-thuis	86,8%	83,0%	86,1%	84,3%	
afstand school-opvang	89,7%	90,2%	93,3%	90,5%	
aantal kinderen in de opvang	72,6%	72,5%	74,8%	77,3%	
samenstelling groep kinderen	59,3%	62,2%	61,8%	68,6%	**
aantal begeleiders	88,4%	88,2%	88,1%	90,8%	*
opleiding begeleiders	83,5%	80,0%	85,0%	83,1%	
omgang met het kind	98,4%	98,2%	99,7%	98,4%	
activiteiten	88,3%	89,8%	87,8%	89,2%	*
spelmateriaal	80,0%	83,6%	80,2%	82,2%	
inrichting lokalen	69,7%	72,8%	74,8%	77,0%	
veiligheid	99,4%	96,3%	97,3%	96,9%	*
buitenspeelruimte	91,0%	91,7%	89,9%	89,7%	
informatie	90,0%	88,7%	90,6%	90,6%	
inspraakmogelijkheden	67,6%	71,9%	72,7%	74,7%	
voeding	74,4%	79,9%	79,5%	82,4%	
prijs	73,9%	79,2%	80,4%	82,2%	

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### 2.3.3 Opvangproblemen

We stellen geen significante verschillen vast in het voorkomen van opvangproblemen naar verstedelijkingsgraad. Ouders in de steden geven niet aan meer of minder moeilijkheden te ervaren dan ouders in meer landelijke gemeenten.

### 2.3.4 Behoeftes aan alternatieven

Ook wat de behoefte aan alternatieven betreft, stellen we amper verschillen vast naar verstedelijkingsgraad. De twee alternatieven waar verschillen te vinden zijn, zijn 'meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen' en 'opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden'. Meer informatie is vooral een behoefte in de verstedelijkte gebieden. Wellicht niet toevallig ligt het gemiddelde opleidingsniveau hier lager. De verschillen rond de aparte opvang van kleuters en leerlingen van de lagere school zijn minder eenduidig. In de grootsteden is de vraag het kleinst (14%), in regiosteden het grootst (24%). De kleinsteden en rurale gemeenten situeren zich daartussenin.



**Tabel 249 Behoefte inzake buitenschoolse opvang van ouders die regelmatig gebruik maken van buitenschoolse kinderopvang naar verstedelijkingsgraad**

	% veel behoefte			
	Groot	Regio	Klein	Buiten
Meer opvangplaatsen in scholen op ganse schooldagen	17,6%	18,0%	15,5%	16,6%
Meer opvang in opvangvoorzieningen op ganse schooldagen	11,5%	12,6%	11,9%	14,8%
Meer opvang in scholen op woensdagnamiddag	19,1%	18,4%	24,3%	17,4%
Meer opvang in opvangvoorzieningen op woensdagnamiddag	14,1%	14,2%	14,9%	14,1%
Opvang na schooltijd met langere openingsuren	26,1%	22,7%	24,5%	22,3%
Opvang vóór schooltijd met vroegere openingsuren	12,9%	13,0%	16,8%	14,5%
Opvang op vrije dagen	40,9%	44,2%	40,4%	36,7%
Betere opvang op schooldagen	16,4%	14,9%	15,4%	13,3%
Opvang dichterbij de school op schooldagen	11,0%	11,6%	11,0%	9,1%
Meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen	20,1%	17,0%	18,2%	12,5% *
Vervoer van uw kind van en naar de opvang op schooldagen	11,4%	14,6%	13,9%	12,2%
Opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	14,3%	23,9%	19,4%	18,2% *

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### **3 VRIJE TIJD TIJDENS DE SCHOOLWEEK**

#### **3.1 DEELNAME**

De deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de schoolweek volgt dezelfde trend als het buitenschools opvanggebruik. Kinderen uit de grootsteden nemen het minst deel (57%), kinderen uit het buitengebied het meest (65%). De kleine en regiosteden situeren zich tussenin. De soorten activiteiten waaraan wel deelgenomen wordt, verschillen nauwelijks naar verstedelijkingsgraad.

**Tabel 250 Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in het huidig schooljaar naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Muziek, toneel	12,6%	11,4%	9,4%	10,3%
Tekenen, schilderen, knutselen	9,8%	11,4%	11,8%	8,4%
Sport	41,8%	48,3%	44,1%	51,2%
Dans	12,6%	12,3%	12,4%	13,2%
Andere	0,8%	1,3%	0,5%	1,3%
Geen regelmatige deelname	43,0%	38,6%	39,8%	34,7%
<b>N=</b>	<b>586</b>	<b>543</b>	<b>613</b>	<b>1214</b>

(chi<sup>2</sup>=44,12; df=18; p<0,001)

Als we enkel naar de laatste gewone schoolweek kijken, stellen we dezelfde verhoudingen vast, zij het dat de percentages net iets lager liggen.

**Tabel 251 Deelname aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen in de laatste gewone schoolweek naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Muziek, toneel	9,1%	8,8%	7,7%	8,6%
Tekenen, schilderen, knutselen	2,6%	6,2%	5,4%	3,6%
Sport	29,9%	33,4%	31,3%	36,9%
Dans	8,7%	8,2%	8,0%	9,6%
Andere	0,6%	0,8%	0,5%	0,6%
Geen deelname	60,0%	56,2%	58,5%	52,5%
<b>N=</b>	<b>586</b>	<b>543</b>	<b>613</b>	<b>1214</b>

( $\chi^2=38,37$ ;  $df=18$ ;  $p<0,005$ )

Kinderen uit verstedelijkte gebieden nemen dus minder deel aan vrijetijdsactiviteiten. Als we enkel de kinderen in ogenschouw nemen die wel aan vrijetijdsactiviteiten deelnemen, dan stellen we geen verschillen vast in het aantal dagen waarop ze deelnemen naar verstedelijkingsgraad. De deelname-intensiteit blijft dus gelijk.

**Tabel 252 Aantal dagen per week waarop kinderen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
0	60,6%	56,3%	58,8%	52,6%
1	21,7%	17,5%	19,1%	20,8%
2	12,1%	14,2%	14,1%	16,6%
3	4,1%	8,3%	5,7%	7,3%
4	1,2%	3,0%	2,0%	2,1%
5	0,3%	0,7%	0,3%	0,5%
<b>N=</b>	<b>586</b>	<b>542</b>	<b>612</b>	<b>1214</b>

( $\chi^2=29,88$ ;  $df=15$ ;  $p<0,05$ )

In een multivariate analyse blijkt de verstedelijkingsgraad geen extra invloed uit te oefenen op de deelname aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek. Het opleidingsniveau van de moeder blijft de belangrijkste beïnvloedende factor. De analyse is opgenomen in bijlage 7.

### 3.2 VERVOER

Van en naar vrijetijdsactiviteiten is meestal vervoer nodig. Er bestaan verschillen in wie dit vervoer verzorgt naar verstedelijkingsgraad. In verstedelijkte gebieden zorgen de ouders minder vaak voor vervoer en wordt er ook minder een beroep gedaan op de ouders van andere kinderen. In deze gebieden zorgt de school dan weer vaker voor vervoer of doet men vaker een beroep op iemand anders.

**Tabel 253 Vervoer van en naar vrijetijdsactiviteiten naar verstedelijkingsgraad (% soms, vaak)**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Mijn/ons kind gaat zelfstandig.	12,1%	16,8%	14,7%	15,4%
Ikzelf of mijn partner.	86,7%	89,2%	94,0%	93,7% **
Andere kinderen uit het gezin.	8,5%	6,6%	7,6%	6,2%
De grootouders.	33,2%	39,2%	38,9%	38,7%
Andere familieleden.	10,0%	9,0%	12,0%	9,8%
Buren.	6,3%	6,0%	5,7%	7,5%
Andere ouders.	21,1%	27,9%	22,9%	30,3% *
De school zorgt voor vervoer.	7,3%	3,6%	2,5%	2,9% **
De gemeente zorgt voor vervoer.	1,5%	0,9%	1,4%	1,1%
Iemand anders	3,0%	0,9%	0,8%	0,8% *

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### 3.3 BEHOEFTE AAN ALTERNATIEVEN

In de behoeften aan verscheidene alternatieven stellen we nauwelijks verschillen vast naar verstedelijkingsgraad. Enkel aan 'meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten' hebben minder ouders uit landelijke gemeenten veel behoefte.

**Tabel 254 Behoeftte inzake vrijetijdsactiviteiten op schooldagen van ouders van wie de kinderen in het huidige schooljaar op schooldagen regelmatig deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten naar verstedelijkingsgraad**

	% veel behoefte			
	Groot	Regio	Klein	Buiten
meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	11,3%	13,9%	10,1%	6,7% *
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen	16,3%	15,8%	11,4%	10,7%
meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen	24,3%	24,8%	17,5%	19,0%
vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren	28,0%	23,7%	23,5%	22,9%
vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school	34,7%	32,0%	31,5%	28,2%
goedkopere vrijetijdsactiviteiten	31,3%	29,3%	29,2%	24,5%
vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren	31,3%	28,2%	31,2%	24,1%
vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	20,3%	20,1%	23,5%	15,9%

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

### **3.4 HOUDING T.A.V. VRIJE TIJD EN KINDEROPVANG**

Ouders uit verstedelijkte gebieden staan iets positiever tegenover een opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek. De verschillen in onderstaande tabellen zijn klein maar significant.

**Tabel 255 Redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.	68,4%	77,3%	68,9%	71,3%
Mijn kind leert andere kinderen kennen.	38,8%	45,4%	50,2%	47,2%
<b>Ze vullen een zekere opvangnood in.</b>	<b>3,4%</b>	<b>6,0%</b>	<b>1,5%</b>	<b>2,1%</b>
Ze zorgen voor ontspanning.	63,1%	66,1%	66,0%	68,6%
Ze zijn een creatieve uitlaatklep.	40,2%	47,6%	43,4%	45,4%
Het is gezonde lichaamsbeweging.	78,3%	81,0%	79,5%	82,0%
Andere reden	1,4%	1,5%	2,1%	1,7%
<b>N=</b>	<b>320</b>	<b>326</b>	<b>361</b>	<b>783</b>

(chi<sup>2</sup>=42,27; df=21; p<0,005)

Ouders uit grootsteden en regiosteden laten vaker hun kind deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen (Tabel 255). Bovendien beschouwen zij vrijetijdsactiviteiten vaker als een vorm van opvang en vinden ze minder vaak dat vrijetijdsactiviteiten helemaal niets met opvang te maken hebben (Tabel 256).

**Tabel 256 Attitude van ouders t.a.v. een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten op schooldagen naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd zijn een vorm van opvang.	5,0%	5,8%	1,9%	2,8%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd kunnen soms ook dienst doen als opvang.	15,7%	14,0%	10,6%	12,5%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten na schooltijd om hun kinderen op te vangen.	7,5%	11,6%	10,0%	10,1%
Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd hebben helemaal niets met opvang te maken.	71,8%	68,6%	77,5%	74,6%
<b>N=</b>	<b>319</b>	<b>328</b>	<b>360</b>	<b>783</b>

(chi<sup>2</sup>=19,05; df=9; p<0,05)

## **4 BUITENSCHOOLSE OPVANG EN VRIJETIJSBESTEDING IN SCHOOLVAKANTIES**

### **4.1 GEBRUIK EN DEELNAME**

Ook in de schoolvakanties ligt het gebruik van kinderopvang en de deelname aan vrijetijdsactiviteiten lager in grootstedelijke gebieden. 43% van de kinderen in grootsteden wordt zelden of nooit opgevangen of neemt zelden of nooit deel aan vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties. Bij kinderen in het buitengebied is dat 29%. De redenen om geen gebruik te maken van kinderopvang in de schoolvakanties zijn dezelfde over de verschillende verstedelijkingsgraden heen.

**Tabel 257 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in schoolvakanties naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Bijna elke vakantie.	32,5%	45,8%	42,9%	47,2%
Niet elke vakantie maar regelmatig.	24,7%	25,0%	22,5%	24,2%
Zelden of nooit.	42,8%	29,2%	34,6%	28,6%
<b>N=</b>	<b>587</b>	<b>544</b>	<b>613</b>	<b>1214</b>

(chi<sup>2</sup>=48,81; df=6; p<0,001)

Tabel 258 toont het percentage kinderen dat in de afgelopen paas- en zomervakantie minstens eenmaal opgevangen werd. In beide vakanties ligt het opvangpercentage bij kinderen in het buitengebied het hoogst en in de grootstad het laagst.

**Tabel 258 Gebruik van buitenschoolse kinderopvang of deelname aan vrijetijdsactiviteiten in de paas- of zomervakantie naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Paasvakantie	40,4%	52,2%	47,1%	53,5%
Zomervakantie	50,7%	61,6%	56,0%	63,6%

paasvakantie  $\chi^2=30,09$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$

zomervakantie  $\chi^2=31,10$ ;  $df=3$ ;  $p<0,001$

Als we abstractie maken van de kinderen die zelden of nooit opgevangen worden of deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties, en de focus verplaatsen naar de intensiteit van de opvang of deelname, stellen we geen significante verschillen meer vast naar verstedelijkingsgraad. Of je gebruik maakt of deelneemt hangt af van waar je woont maar niet hoe vaak je deelneemt.

**Tabel 259 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang in de paasvakantie naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
0 dagen	60,4%	48,4%	54,4%	47,4%
1-5 dagen	25,5%	32,3%	26,8%	34,7%
6-10 dagen	13,0%	17,4%	17,4%	16,3%
11 dagen of meer	1,3%	1,9%	1,5%	1,6%
<b>N=</b>	<b>579</b>	<b>535</b>	<b>596</b>	<b>1192</b>

( $\chi^2=35,39$ ;  $df=9$ ;  $p<0,001$ )

**Tabel 260 Intensiteit van de buitenschoolse kinderopvang in de zomervakantie naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
0 weken	52,0%	40,6%	47,4%	39,1%
1-2 weken	14,2%	14,6%	14,5%	18,0%
3-4 weken	17,5%	20,5%	17,2%	20,2%
5-6 weken	12,6%	18,2%	14,5%	17,6%
7 weken of meer	3,8%	6,1%	6,4%	5,1%
<b>N=</b>	<b>556</b>	<b>512</b>	<b>570</b>	<b>1129</b>

( $\chi^2=37,63$ ;  $df=12$ ;  $p<0,001$ )

Als we zoeken naar de factoren die een netto-effect op het gebruik en de deelname in de schoolvakanties uitoefenen, stellen we een significant effect vast naar verstedelijkingsgraad. Kinderen uit regiostedelijke gebieden en het buitengebied worden vaker opgevangen of nemen vaker deel aan vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties. Het

effect van het kleinstedelijk gebied is niet sterk genoeg om significant te zijn. Maar ook de effecten van het opleidingsniveau, werksituatie, inkomen, origine en de opvangmogelijkheden binnen het gezin blijven bestaan. De analyse is opgenomen in bijlage 8.

## 4.2 OPVANGVORMEN

Tabel 261 toont het gebruik van en de deelname aan de verschillende opvangvormen en vrijetijdsactiviteiten in de paasvakantie. De grootouders zijn de belangrijkste opvanginstantie in alle gebieden maar het opvangpercentage ligt in de twee meest verstedelijkte gebieden lager dan in de andere gebieden. De tweede meest populaire opvangvorm zijn de vakantie-initiatieven zonder overnachting. Daar zijn het de regiosteden die het hoogst scoren en de kleinstedelijke gebieden het laagst. Dat blijkt geen toeval te zijn want ook in de zomervakantie ligt het opvangpercentage van vakantiecampen, met of zonder overnachting, het hoogst in regiostedelijk gebied en het laagst in kleinstedelijk gebied. Aan speelpleinwerking wordt in de paasvakantie dan weer meer deelgenomen in grootstedelijke gebieden dan in de andere gebieden.

**Tabel 261** Overzicht van alle gebruikte kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de paasvakantie naar verstedelijkingsgraad

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Grootouders	61,5%	66,0%	71,9%	72,5%
Andere familie	15,5%	10,7%	21,0%	11,1%
Vrienden, buren, kennissen	5,9%	6,8%	8,9%	7,3%
Onthaalouder	1,7%	4,0%	1,8%	3,9%
Kinderdagverblijf	0,7%	1,6%	3,1%	1,8%
Opvang in en door school	3,4%	4,3%	2,7%	4,1%
IBO	13,7%	16,2%	15,1%	14,3%
Opvang thuis	1,4%	1,5%	2,3%	1,1%
Speelpleinwerking	11,4%	6,2%	7,0%	6,6%
Vakantiekampen met overnachting	4,8%	5,3%	3,6%	4,1%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	23,9%	32,4%	20,2%	24,3%
Andere personen of diensten	1,4%	0,3%	0,8%	1,1%

( $\chi^2=69,97$ ;  $df=36$ ;  $p<0,001$ )

In de zomervakantie stellen we een gelijkaardig beeld vast. We zien evenwel geen verschillen meer bij de speelpleinwerking.

**Tabel 262 Overzicht van alle gebruikte kinderopvangvormen en vrijetijdsbesteding in de zomervakantie naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Grootouders	65,7%	72,2%	72,5%	73,1%
Andere familie	19,4%	22,4%	28,0%	17,9%
Vrienden, buren, kennissen	10,1%	8,8%	12,7%	11,4%
Onthaalouder	4,1%	4,1%	4,5%	6,3%
Kinderdagverblijf	2,9%	4,4%	4,6%	3,4%
Opvang in en door school	4,2%	4,7%	1,1%	4,1%
IBO	17,0%	14,0%	17,5%	17,1%
Opvang thuis	3,2%	2,1%	2,6%	2,1%
Speelpleinwerking	20,4%	19,0%	19,4%	23,3%
Vakantiekampen met overnachting	16,4%	24,4%	18,2%	20,1%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	39,5%	47,7%	31,7%	36,1%
Andere personen of diensten	1,4%	0,3%	0,2%	1,0%

(chi<sup>2</sup>=77,10; df=36; p<0,001)

### 4.3 BEHOEFTE

#### 4.3.1 Principiële voorkeur

Wat de principiële voorkeur voor opvang in de paasvakantie betreft, liggen de voorkeurpercentages gewoontegetrouw wat hoger dan de effectieve opvangpercentages. Maar we stellen weinig opmerkelijke verschillen vast tussen de verschillende gebieden. In de grootsteden ligt de voorkeur voor grootouders iets lager en de voorkeur voor andere familie iets hoger. De overige percentages sluiten nauw bij elkaar aan.

**Tabel 263 Principiële voorkeur voor buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in de paasvakantie naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Grootouders	69,2%	71,2%	70,5%	74,2%
Andere familie	27,9%	23,5%	29,4%	21,0%
Vrienden, buren, kennissen	21,4%	16,8%	17,3%	16,2%
Onthaalouder	1,1%	4,2%	6,1%	6,5%
Kinderdagverblijf	4,4%	2,7%	3,5%	3,2%
Opvang in en door school	22,2%	22,6%	19,9%	16,2%
IBO	20,8%	17,0%	22,8%	20,2%
Opvang thuis	10,1%	8,8%	9,8%	4,9%
Speelpleinwerking	26,6%	21,4%	25,2%	28,2%
Vakantiekampen met overnachting	15,2%	20,5%	17,2%	15,4%
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	52,9%	55,6%	46,6%	48,7%
Andere personen of diensten	2,9%	3,7%	3,4%	2,7%

(chi<sup>2</sup>=64,23; df=36; p<0,005)



### **4.3.2 Opvangproblemen**

Net als tijdens de gewone schoolweek stellen we geen verschillen in het aantal problemen vast naar verstedelijkingsgraad.

### **4.3.3 Behoeftte aan alternatieven**

Wat de behoefte aan alternatieven in de schoolvakanties betreft, bestaan er aardig wat verschillen tussen de verschillende gebieden. In buitengebieden zijn de behoeften veelal het kleinst, in de regiosteden het grootst. Het groot- en het kleinstedelijk gebied scoren bij de meeste alternatieven in de middenmoot. In alle gebieden bestaat evenwel de grootste nood aan opvang en activiteiten waar men vooraf kan reserveren, behalve in het kleinstedelijk gebied. Daar scoren opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren het hoogst.

**Tabel 264 Behoeftte inzake buitenschoolse kinderopvang of vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties van ouders die er regelmatig van gebruik maken naar verstedelijkingsgraad**

	% veel behoefte				
	Groot	Regio	Klein	Buiten	
meer plaatsen in de opvang (IBO, kinderdagverblijf, bij onthaalouder)	15,8%	24,9%	22,0%	16,9%	*
meer plaatsen in reeds bestaande vrijetijdsactiviteiten	31,8%	35,1%	30,6%	24,4%	**
meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten	33,2%	35,1%	33,7%	29,7%	
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren	38,0%	42,9%	32,8%	31,4%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren	30,2%	37,4%	34,1%	29,2%	*
opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd	31,0%	30,5%	26,0%	23,5%	*
opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein)	33,7%	38,2%	31,1%	28,5%	*
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind lang(er) kan blijven	27,6%	29,1%	24,9%	23,7%	
opvang en vrijetijdsactiviteiten waar het kind vroeg(er) terecht kan	21,1%	22,3%	20,9%	17,9%	*
betere opvang en vrijetijdsactiviteiten	31,4%	30,3%	26,3%	22,9%	*
meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	36,8%	38,8%	33,4%	27,5%	**
opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	36,8%	31,3%	25,7%	24,5%	**
goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten	35,8%	39,9%	32,5%	28,5%	**

\*\* significant op niveau .01

\* significant op niveau .05

#### **4.4 HOUDING T.A.V. VRIJE TIJD EN KINDEROPVANG**

Net als in de gewone schoolweek is de houding ten aanzien van een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten positiever bij ouders in de twee meest verstedelijkte gebieden. Meer dan de helft van deze ouders geeft aan gebruik te maken van vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen. In kleinstedelijke en buitengebieden is dat respectievelijk 38 en 44%.

**Tabel 265 Redenen voor ouders om hun kind te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.	55,7%	68,1%	61,2%	59,5%
Mijn kind leert andere kinderen kennen.	50,9%	55,4%	62,3%	54,4%
<b>Ze vullen een zekere opvangnood in.</b>	<b>56,0%</b>	<b>53,8%</b>	<b>38,4%</b>	<b>44,2%</b>
Ze zorgen voor ontspanning.	55,3%	61,8%	60,9%	60,6%
Ze zijn een creatieve uitlaatklep.	44,0%	51,0%	48,6%	47,9%
Het is gezonde lichaamsbeweging.	58,9%	66,1%	62,2%	62,6%
Andere redenen	2,6%	2,1%	2,2%	2,7%
<b>N=</b>	<b>311</b>	<b>361</b>	<b>363</b>	<b>810</b>

(chi<sup>2</sup>=63,12; df=21; p<0,001)

Deze positievere houding blijkt ook uit Tabel 266. Vooral bij ouders uit de grootstad valt op dat zij vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties vaker een vorm van opvang vinden en minder vaak vinden dat vrijetijdsactiviteiten helemaal niets met kinderopvang te maken hebben.

**Tabel 266 Attitude van ouders t.a.v. een mogelijke opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties naar verstedelijkingsgraad**

	Groot	Regio	Klein	Buiten
Vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties zijn een vorm van opvang.	40,6%	31,2%	22,8%	26,9%
Vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties kunnen soms ook dienst doen als opvang.	41,5%	43,0%	42,2%	41,2%
Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties om hun kinderen op te vangen.	4,3%	3,2%	6,5%	5,5%
Vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties hebben helemaal niets met opvang te maken.	13,7%	22,6%	28,6%	26,4%
<b>N=</b>	<b>234</b>	<b>279</b>	<b>294</b>	<b>614</b>

(chi<sup>2</sup>=34,46; df=9; p<0,001)

## **5 BESLUIT**

Kinderen uit verstedelijkte gebieden hebben vaker een laagopgeleide moeder die geen betaalde arbeid verricht. Het gezinsinkomen ligt gemiddeld lager. Er is wel vaker opvang mogelijk binnen het gezin maar de grootouders zijn minder vaak inzetbaar dan in minder verstedelijkte gebieden. Deze kenmerken treffen we ook aan bij kansarme kinderen en kinderen van buitenlandse origine. Deze kinderen zijn dan ook oververtegenwoordigd in de meer verstedelijkte gebieden in Vlaanderen.

Van de kinderen in grootsteden wordt 58% regelmatig opgevangen tijdens de schoolweek tegenover 70% van de kinderen in buitengebied. In de referentieweek van het onderzoek verbleef 52% van de grootstedelijke kinderen minstens eenmaal in een opvangsituatie. Bij de kinderen in buitengebied was dat 65%. De klein- en regiostedelijke gebieden situeren zich daartussenin.

Hoe meer verstedelijkt de gemeente, hoe groter het aandeel van de kinderen dat op school opgevangen wordt. In groot- en regiostedelijke gebieden is deze opvang dan ook de meest gebruikte opvangvorm (respectievelijk 64% en 59%). In kleinsteden en buitengebied vormen de grootouders de belangrijkste opvangvorm (57% en 59%). Het IBO vorm in alle gebieden de derde belangrijkste opvangvorm. Kinderen in de twee minder verstedelijkte gebieden maken er evenwel duidelijk meer gebruik van dan kinderen in twee meer verstedelijkte gebieden.

Met de verstedelijkingsgraad van de gemeente neemt ook de deelname aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek af. 57% van de kinderen in grootsteden neemt regelmatig deel, tegenover 65% van de kinderen in buitengebied.

Er bestaan ook verschillen in wie het vervoer verzorgt van en naar deze vrijetijdsactiviteiten. In verstedelijkte gebieden zorgen de ouders minder vaak voor vervoer en wordt er ook minder een beroep gedaan op de ouders van andere kinderen. In deze gebieden zorgt de school dan weer vaker voor vervoer of doet men vaker een beroep op iemand anders.

Ouders uit grootsteden en regiosteden laten vaker hun kind deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen. Bovendien beschouwen zij vrijetijdsactiviteiten vaker als een vorm van opvang en vinden ze minder vaak dat vrijetijdsactiviteiten helemaal niets met opvang te maken hebben. De verschillen zijn echter klein.

Het verschil in opvang- en deelnamepercentages tussen de verschillende verstedelijkte gebieden is in de schoolvakanties het grootst. 71% van de kinderen uit het buitengebied worden regelmatig opgevangen of nemen deel aan vrijetijdsactiviteiten tegenover 57% van de kinderen uit grootsteden.

De grootouders zijn de belangrijkste opvanginstantie in alle gebieden maar het opvangpercentage ligt in de twee meest verstedelijkte gebieden lager dan in de andere gebieden. De tweede meest populaire opvangvorm zijn de vakantiecampen. Daar zijn het de regiosteden die het hoogst scoren en de kleinstedelijke gebieden het laagst.

Wat de behoefte aan alternatieven in de schoolvakanties betreft, bestaan er aardig wat verschillen tussen de verschillende gebieden, in tegenstelling tot de schoolweek. In buitengebieden zijn de behoeften veelal het kleinst, in de regiosteden het grootst. In alle gebieden bestaat evenwel de grootste nood aan opvang en activiteiten waar men vooraf kan reserveren, behalve in het kleinstedelijk gebied. Daar scoren opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren het hoogst.

In groot- en regiostedelijke gebieden vullen de ouders het vaakst een opvangnood in tijdens de schoolvakanties door hun kinderen te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. Zij beschouwen deze activiteiten dan ook duidelijk vaker als een gewone vorm van opvang.

De verschillen in deelname en gebruik tussen de verschillende verstedelijkte gebieden blijkt na nadere analyse terug te brengen tot sociaal-economische factoren. Toch stellen we in de schoolvakanties een rechtstreekse invloed van de verstedelijkingsgraad vast. Kinderen uit de grootstad worden minder vaak opgevangen of nemen minder vaak deel aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolvakanties, zelfs als we rekening houden met hun sociaal-economische achtergrond en origine.



## **HOOFDSTUK 8: ALGEMEEN BESLUIT**

### **5.1 PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSMETHODE**

In dit onderzoek staan vier onderzoeksvragen centraal:

Vraag 1: Welk is het huidig gebruik van buitenschoolse kinderopvang tussen 2,5 en 12 jaar, zowel wat betreft formele en informele opvang als opvang in de vrijetijdscontext, in een gewone schoolweek en in schoolvakanties?

Vraag 2: Hoe evalueren de ouders de kwaliteit van de buitenschoolse kinderopvang?

Vraag 3: Welke behoeften aan buitenschoolse kinderopvang en/of vrijetijdsactiviteiten bestaan nog?

Vraag 4: Welke verschillen bestaan tussen kansarme en niet kansarme kinderen, kinderen van Belgische en buitenlandse origine, en naar verstedelijkingsgraad?

Om deze vragen te beantwoorden, wordt gebruik gemaakt van een schriftelijke postenquête bij de ouders van 6000 kinderen in het Vlaams Gewest. Er werd een respons van 49,4% behaald. Om de representativiteit te bewaken, worden de resultaten in de analyses gewogen naar leeftijd, origine, kansarmoede en verstedelijkingsgraad.

### **5.2 BUITENSCHOOLSE KINDEROPVANG IN DE SCHOOLWEEK**

Anno 2012 maakt 66% van de kinderen tussen 2,5 en 12 jaar in het Vlaams Gewest regelmatig gebruik van buitenschoolse kinderopvang. Dit is opvang voor kinderen vóór of na schooltijd en op woensdagnamiddag door andere personen dan de ouders, broers, zussen of inwonende familieleden. Als we alleen naar de laatste gewone schoolweek kijken, wordt in die week 62% van de kinderen minstens één moment opgevangen. Er bestaan verschillen naar leeftijd: oudere kinderen worden minder vaak opgevangen dan jonge kinderen.

Redenen om kinderen te laten opvangen schuilen vooral in de werksituatie. Daarom verblijven kinderen van niet werkende ouders minder vaak in de opvang. Ongeveer de helft van de ouders wiens kind zelden of nooit opgevangen wordt, zeggen de werkuren te kunnen afstemmen op de schooluren.

Determinanten die het opvanggebruik verklaren zijn het opleidingsniveau en de werksituatie van de moeder, het gezinsinkomen, de gezinssituatie en de mogelijkheden tot opvang binnen het gezin.

Het aantal opgevangen kinderen is in de afgelopen twaalf jaren sterk toegenomen. Toch is de manier waarop gebruik gemaakt wordt van de opvang niet wezenlijk veranderd. De meeste kinderen verblijven na school een aantal dagen in de opvang en niet ervoor (61%). Een kleine groep verblijft elke dag voor en na school in een opvangsituatie (14%).

De grootouders, de school en de IBO's zijn de meest voorkomende opvangvormen. Als we een onderscheid maken naar de verschillende opvangmomenten, wordt op woensdagnamiddag het vaakst een beroep gedaan op de grootouders (65% van alle kinderen die in de laatste gewone schoolweek op woensdagnamiddag opgevangen werden). Vóór en na school verblijven de meeste kinderen op school (49% en 45% van de kinderen die respectievelijk voor en na school opgevangen werd). Zestig tot zeventig procent van de kinderen (afhankelijk van de leeftijd) verblijft de hele week in één enkele opvangvorm. De rest combineert meerdere vormen.

De meeste ouders zijn zeer tevreden over de opvang. De informele buitenschoolse kinderopvang scoort iets beter dan de formele. Wat de formele kinderopvang betreft, zijn de ouders het meest tevreden over de afstand school-opvang-thuis en over de openingsuren. Het minst tevreden zijn zij over de prijs, de mogelijkheden tot inspraak en – vooral bij de jongste kinderen – de voeding in de opvang.

De moeilijkheden voor ouders om buitenschoolse opvang te vinden zijn beperkt. 11% van alle ouders ervaart wel eens problemen maar slechts 2 à 3% vaak of altijd. De grootste behoefte aan opvang in de schoolweek bestaat aan opvang op snipperdagen.

### **5.3 VRIJE TIJD TIJDENS DE SCHOOLWEEK**

In het lopende schooljaar neemt 62% van de schoolgaande kinderen regelmatig deel aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen. Dit zijn activiteiten die buitenshuis georganiseerd worden buiten de schooluren. Bijna de helft van de kinderen doet aan sport. Ongeveer één op tien kinderen volgt dans, muziek of een artistieke cursus. De deelname aan vrijetijdsactiviteiten neemt toe met de leeftijd, in tegenstelling tot buitenschoolse kinderopvang die afneemt met de leeftijd. Hoe ouder de kinderen zijn, hoe meer uren ze besteden aan hun vrijetijdsactiviteiten.

De deelname aan vrijetijdsactiviteiten wordt rechtstreeks beïnvloed door de leeftijd van het kind, de gezinssituatie en het opleidingsniveau van de moeder. Kinderen van alleenstaande ouders nemen minder vaak deel. Hoe hoger het opleidingsniveau van de moeder, hoe groter de kans op deelname.

In de overgrote meerderheid van de gevallen zorgen de ouders voor vervoer van en naar de vrijetijdsactiviteiten (in negen op tien gezinnen). In vier op tien gezinnen nemen de



grootouders soms tot vaak deze taak op zich. Hoe ouder het kind wordt, hoe vaker het zelf naar de vrijetijdsactiviteiten gaat, meerijdt met andere ouders of met broer of zus meegaat.

Van de voorgelegde voorstellen is er het meeste nood aan vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij school (31% veel behoefte). In combinatie met de vraag naar vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren (28%) of op de schooluren (24%), lijkt dit in de richting van een vervoersprobleem bij de ouders te wijzen. Daarnaast vraagt 28% van de ouders ook naar goedkopere vrijetijdsactiviteiten.

Ouders blijken tijdens de schoolweek nauwelijks gebruik te maken van vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen (3%). 74% van de ouders vindt dan ook dat vrijetijdsactiviteiten na schooltijd helemaal niets met kinderopvang te maken hebben.

#### **5.4 BUITENSCHOOLSE KINDEROPVANG EN VRIJETIJSBESTEDING IN SCHOOLVAKANTIES**

In de schoolvakanties wordt 67% van de kinderen regelmatig tot elke vakantie opgevangen of ze nemen deel aan vrijetijdsactiviteiten. Dat percentage is vergelijkbaar met het opvangpercentage in een gewone schoolweek. 43% wordt elke vakantie opgevangen. In een gewone schoolweek wordt 57% minstens één keer per week opgevangen. Er bestaan verschillen naar leeftijd. Kleuters worden vaker óf elke vakantie óf zelden of nooit opgevangen dan kinderen uit de lagere school.

Determinanten van het opvanggebruik of de deelname aan vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties zijn net als in de gewone schoolweek het opleidingsniveau en de werksituatie van de moeder, het gezinsinkomen en de mogelijkheden tot opvang binnen het gezin. Of er één of meer ouders in het gezin aanwezig zijn, heeft geen invloed.

De grootouders vormen de meest voorkomende opvangvorm in de schoolvakanties. Ongeveer zeven op tien kinderen verblijven op één of meer dagen tijdens de schoolvakanties bij de grootouders. Vakantie-initiatieven zonder overnachting komen het op één na meest voor. Een kwart van de kinderen neemt hieraan deel in de paasvakantie, 37% in de zomervakantie. Familie en IBO's vangen in beide vakanties ook aardig wat kinderen op maar worden in de zomervakantie voorbijgestoken door de speelpleinwerking (21%) en vakantiecampen met overnachting (18%). De gebruikspercentages in de zomervakantie zijn systematisch hoger omdat de zomervakantie langer is en er op meer instanties een beroep wordt gedaan. Het grote verschil met de gewone schoolweek betreft de opvang in en door de school. Slechts 4% van de kinderen worden daar in de vakanties opgevangen.

De meeste ouders zijn tevreden over de opvang en de vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties. Toch zijn minder ouders "zeer tevreden" en is de ontevredenheid groter dan in een gewone schoolweek.

De moeilijkheden voor ouders om buitenschoolse opvang of vrijetijdsactiviteiten te vinden in de schoolvakanties zijn dan ook groter dan in schoolweken. 21% van alle ouders ervaart wel eens problemen in de paasvakantie. In de zomervakantie loopt dat op tot 27%. Zeven tot tien procent van alle ouders ervaart vaak tot altijd problemen. Deze percentages vormen een veelvoud van die in een gewone schoolweek.

Ook het aantal respondenten dat veel behoefte ervaart aan bepaalde alternatieven ligt opvallend hoger in de schoolvakanties dan in gewone schoolweken. De grootste behoefte bestaat aan opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren zodat men niet voor verrassingen kan komen te staan. 35% van de ouders heeft hier veel behoefte aan, dat is niet veel meer dan 32% van de ouders die graag alternatieven hebben waar men niet moet reserveren zodat ze op plotse opvangnaden kunnen inspelen. Er is ook relatief veel vraag naar goedkopere alternatieven en meer informatie over het aanbod (33%). 32% van de ouders wil ook graag meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten en opvang ervoor en erna.

Ouders blijken veel vaker dan in een gewone schoolweek gebruik te maken van vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen (46% tegenover 3%). Slechts een kwart van de ouders vindt dat vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties helemaal niets met kinderopvang te maken hebben. Bij vrijetijdsactiviteiten in schoolweken is dat driekwart. In de schoolvakanties nemen vrijetijdsactiviteiten een andere vorm aan dan in de gewone schoolweek. In de schoolvakanties gaat het om kampen en speelpleinen, in de gewone schoolweek om sport-, teken- of muziekles. Wellicht heeft dit een effect op de perceptie van ouders. Het kan zijn dat zij vinden dat het inzetten van vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties als een vorm van buitenschoolse kinderopvang meer aanvaardbaar is.

## **5.5 KINDEREN VAN BUITENLANDSE ORIGINE**

Kinderen van buitenlandse origine hebben vaker een laagopgeleide moeder die geen betaalde arbeid verricht. Als gevolg daarvan ligt het gezinsinkomen lager. Er is wel vaker opvang mogelijk binnen het gezin maar de grootouders zijn dan weer minder vaak inzetbaar dan bij kinderen van Belgische afkomst.

Op basis van voornoemde kenmerken valt te voorspellen dat kinderen van buitenlandse origine minder vaak opgevangen zouden worden. Dat is ook zo. 39% van de kinderen van buitenlandse origine wordt regelmatig opgevangen tijdens de schoolweek tegenover 72% van de kinderen van Belgische origine. In de referentieweek van het onderzoek verbleef

31% van de kinderen van buitenlandse origine minstens eenmaal in een opvangsituatie. Bij de kinderen van Belgische origine was dat 67%.

De school, de grootouders en het IBO zijn ook bij kinderen van buitenlandse origine de meest voorkomende opvangvormen. Zij maken echter meer gebruik van schoolopvang en minder van de grootouders. De mindere inzetbaarheid van de grootouders is hiervan ongetwijfeld de belangrijkste oorzaak.

De behoefte aan alternatieven in de schoolweek is groter bij ouders van buitenlandse origine. Er is vooral veel behoefte aan opvang op vrije dagen, meer informatie over het opvangaanbod en opvang op woensdagnamiddag.

Aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek nemen kinderen van buitenlandse origine ook minder vaak deel. 52% neemt regelmatig deel tegenover 64% van de kinderen van Belgische origine.

De ouders staan het vaakst in voor het vervoer van en naar de vrijetijdsactiviteiten. Toch doen ouders van buitenlandse origine (77%) dat minder vaak dan ouders van Belgische origine (94%). Ook de grootouders en ouders van andere kinderen worden minder vaak ingeschakeld. Daartegenover staat dat kinderen van buitenlandse origine vaker gehaald en gebracht worden door andere kinderen uit het gezin en door schoolvervoer.

De grootste behoeften aan bepaalde alternatieven voor vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek zijn vergelijkbaar bij de twee vergeleken origines. Toch liggen de behoeftepercentages bij de ouders van buitenlandse origine opnieuw tien tot twintig procentpunten hoger dan die van ouders van Belgische origine.

Noch ouders van Belgische noch ouders van buitenlandse origine vullen met vrijetijdsactiviteiten vaak een opvangnood in. Toch beschouwen ouders van buitenlandse origine vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek beduidend vaker als een vorm van kinderopvang.

Tijdens de schoolvakanties is het verschil in opvang- en deelnamepercentages tussen kinderen van beide origines het grootst. Kinderen van buitenlandse origine blijven veel vaker thuis dan kinderen van Belgische origine (62% tegenover 27%).

Bij de opvangvormen valt opnieuw het kleinere opvangpercentage door grootouders op. Bij de vrijetijdsactiviteiten stellen we vast dat kinderen van buitenlandse origine minder vaak deelnemen aan vakantiecampen maar vaker aan de speelpleinwerking.

De behoeften aan alternatieven zijn bij ouders van buitenlandse origine opnieuw groter. De prioriteiten liggen ook anders. De grootste behoefte bestaat aan informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod.

Net als ouders van Belgische origine vullen ouders van buitenlandse origine vaker een opvangnood in met vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolvakanties dan tijdens de schoolweken. Toch doen zij dat minder vaak dan de ouders van Belgische origine. De positievere attitude ten aanzien van het gebruik van vrijetijdsactiviteiten als opvang tijdens de schoolweek, doet zich ook niet meer voor tijdens de schoolvakantie.

De vastgestelde verschillen in opvanggebruik en de deelname aan vrijetijdsactiviteiten is meestal geen cultureel verschil. Ze vallen te verklaren aan de hand van sociaal-economische verschillen zoals opleidingsniveau, arbeidssituatie en gezinsinkomen. Bij het grote verschil in buitenschoolse opvang op schooldagen, volstaan deze verklarende factoren echter niet. Hier stellen we een rechtstreekse invloed vast van origine op het gebruik en de deelname.

## **5.6 KINDEREN UIT KANSARME GEZINNEN**

Kinderen uit kansarme gezinnen hebben vaker een laagopgeleide moeder die geen betaalde arbeid verricht. Bovendien leeft een kwart van de kansarme kinderen in een eenoudergezin. Als gevolg daarvan ligt het gezinsinkomen lager. Er is wel vaker opvang mogelijk binnen het gezin maar de grootouders zijn dan weer minder vaak inzetbaar dan bij niet-kansarme. Deze sociaal-economische kenmerken zijn erg vergelijkbaar met die van kinderen van buitenlandse origine. Dat is niet verwonderlijk als je weet dat maar liefst zeven op tien kansarme kinderen van buitenlandse origine zijn.

Van de kansarme kinderen wordt slechts 33% regelmatig opgevangen tijdens de schoolweek tegenover 68% van de niet kansarme kinderen. In de referentieweek van het onderzoek verbleef 28% van de kansarme kinderen minstens eenmaal in een opvangsituatie. Bij de niet-kansarme kinderen was dat 67%.

De school is veruit de meest gebruikte opvangvorm bij kansarme kinderen (60%). Op de tweede plaats komen de grootouders (26%). De derde grote opvangvorm, het IBO, wordt door kansarme kinderen zeer weinig gebruikt (5%).

De behoefte aan alternatieven in de schoolweek is groter bij kansarme ouders. De grootste prioriteit voor kansarme ouders is de opvang in scholen op woensdagnamiddag (56%). Deze groep kan immers minder gemakkelijk een beroep doen op de grootouders. De nood aan opvang op vrije dagen neemt met 54% de tweede plaats in.

Aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek nemen kansarme kinderen ook minder vaak deel. 45% neemt regelmatig deel tegenover 63% van de niet-kansarme kinderen.

De ouders staan het vaakst in voor het vervoer van en naar de vrijetijdsactiviteiten. Maar bij kansarme kinderen zijn dat opvallend minder vaak de ouders dan bij niet-kansarme kinderen (61% tegenover 93%). Ook de grootouders en de ouders van andere kinderen worden minder vaak ingeschakeld. Kinderen uit kansarme gezinnen maken dan weer vaker gebruik van vervoer dat de school of de gemeente organiseert. Ook zorgen de andere kinderen in het gezin vaker voor vervoer.

De behoeftepercentages aan alternatieven liggen bij de kansarme ouders opnieuw hoger dan die van niet-kansarme ouders. De hoogste prioriteit stellen ouders uit kansarme gezinnen aan goedkopere vrijetijdsactiviteiten (42%).

Noch ouders van Belgische noch kansarme ouders vullen met vrijetijdsactiviteiten vaak een opvangnood in. Toch beschouwen kansarme ouders vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek beduidend vaker als een vorm van kinderopvang.

Het verschil in opvang- en deelnamepercentages is in de schoolvakanties het grootst. Kansarme kinderen blijven veel vaker thuis dan niet-kansarme kinderen (63% tegenover 31%).

Bij de opvangvormen valt opnieuw het kleinere opvangpercentage door grootouders op. Bij de vrijetijdsactiviteiten stellen we vast dat kansarme kinderen minder vaak deelnemen aan vakantiecampen maar vaker aan de speelpleinwerking.

De behoeften aan alternatieven zijn bij kansarme ouders opnieuw groter. De grootste behoefte bij ouders uit kansarme gezinnen bestaat aan informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod.

Kansarme ouders vullen minder vaak een opvangnood in met vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolvakanties. De positievere attitude ten aanzien van het gebruik van vrijetijdsactiviteiten als opvang tijdens de schoolweek, doet zich ook niet meer voor tijdens de schoolvakantie.

Kansarmoede is een kenmerk dat aan kinderen toegewezen wordt op basis van een aantal criteria: het maandinkomen van het gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. De helft van die criteria hebben wij ook afzonderlijk opgenomen in het onderzoek. Wanneer we kansarmoede als apart kenmerk toevoegen in een multivariate analyse, voegt kansarmoede dan ook niets aan verklaringskracht toe.

## **5.7 KINDEREN UIT VERSTEDELIJKTE GEBIEDEN**

Kinderen uit verstedelijkte gebieden hebben vaker een laagopgeleide moeder die geen betaalde arbeid verricht. Het gezinsinkomen ligt gemiddeld lager. Er is wel vaker opvang mogelijk binnen het gezin maar de grootouders zijn minder vaak inzetbaar dan in minder verstedelijkte gebieden. Deze kenmerken treffen we ook aan bij kansarme kinderen en kinderen van buitenlandse origine. Deze kinderen zijn dan ook oververtegenwoordigd in de meer verstedelijkte gebieden in Vlaanderen.

Van de kinderen in grootsteden wordt 58% regelmatig opgevangen tijdens de schoolweek tegenover 70% van de kinderen in buitengebied. In de referentieweek van het onderzoek verbleef 52% van de grootstedelijke kinderen minstens eenmaal in een opvangsituatie. Bij de kinderen in buitengebied was dat 65%. De klein- en regiostedelijke gebieden situeren zich daartussenin.

Hoe meer verstedelijkt de gemeente, hoe groter het aandeel van de kinderen dat op school opgevangen wordt. In groot- en regiostedelijke gebieden is deze opvang dan ook de meest gebruikte opvangvorm (respectievelijk 64% en 59%). In kleinsteden en buitengebied vormen de grootouders de belangrijkste opvangvorm (57% en 59%). Het IBO vorm in alle gebieden de derde belangrijkste opvangvorm. Kinderen in de twee minder verstedelijkte gebieden maken er evenwel duidelijk meer gebruik van dan kinderen in twee meer verstedelijkte gebieden.

Met de verstedelijkingsgraad van de gemeente neemt ook de deelname aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolweek af. 57% van de kinderen in grootsteden neemt regelmatig deel, tegenover 65% van de kinderen in buitengebied.

Er bestaan ook verschillen in wie het vervoer verzorgt van en naar deze vrijetijdsactiviteiten. In verstedelijkte gebieden zorgen de ouders minder vaak voor vervoer en wordt er ook minder een beroep gedaan op de ouders van andere kinderen. In deze gebieden zorgt de school dan weer vaker voor vervoer of doet men vaker een beroep op iemand anders.

Ouders uit grootsteden en regiosteden laten vaker hun kind deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten om een zekere opvangnood in te vullen. Bovendien beschouwen zij vrijetijdsactiviteiten vaker als een vorm van opvang en vinden ze minder vaak dat vrijetijdsactiviteiten helemaal niets met opvang te maken hebben. De verschillen zijn echter klein.

Het verschil in opvang- en deelnamepercentages tussen de verschillende verstedelijkte gebieden is in de schoolvakanties het grootst. 71% van de kinderen uit het buitengebied worden regelmatig opgevangen of nemen deel aan vrijetijdsactiviteiten tegenover 57% van de kinderen uit grootsteden.

De grootouders zijn de belangrijkste opvanginstantie in alle gebieden maar het opvangpercentage ligt in de twee meest verstedelijkte gebieden lager dan in de andere gebieden. De tweede meest populaire opvangvorm zijn de vakantiecampen. Daar zijn het de regiosteden die het hoogst scoren en de kleinstedelijke gebieden het laagst.

Wat de behoefte aan alternatieven in de schoolvakanties betreft, bestaan er aardig wat verschillen tussen de verschillende gebieden, in tegenstelling tot de schoolweek. In buitengebieden zijn de behoeften veelal het kleinst, in de regiosteden het grootst. In alle gebieden bestaat evenwel de grootste nood aan opvang en activiteiten waar men vooraf kan reserveren, behalve in het kleinstedelijk gebied. Daar scoren opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men niet moet reserveren het hoogst.

In groot- en regiostedelijke gebieden vullen de ouders het vaakst een opvangnood in tijdens de schoolvakanties door hun kinderen te laten deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. Zij beschouwen deze activiteiten dan ook duidelijk vaker als een gewone vorm van opvang.

De verschillen in deelname en gebruik tussen de verschillende verstedelijkte gebieden blijkt na nadere analyse terug te brengen tot sociaal-economische factoren. Toch stellen we in de schoolvakanties een rechtstreekse invloed van de verstedelingsgraad vast. Kinderen uit de grootstad worden minder vaak opgevangen of nemen minder vaak deel aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de schoolvakanties, zelfs als we rekening houden met hun sociaal-economische achtergrond en origine.





## LITERATUURLIJST

- APS Vlaanderen (2011), *Gebiedsindelingen*. Geraadpleegd op 2 februari 2012, <http://aps.vlaanderen.be/lokaal/pdf/gebiedsindelingen/2011-03-09-gebiedsindelingen.xls>
- Govaert, K., Buysse, B. (2004), *Enquête naar het gebruik van buitenschoolse kinderopvang voor kinderen van 3 jaar tot 12 jaar*, Brussel: Kind en Gezin
- Kind en Gezin (2010), *Jaarverslag Kinderopvang 2009*, Brussel: Kind en Gezin
- Kind en gezin (2011), *Het kind in Vlaanderen 2010*, Brussel: Kind en Gezin
- Peetermans, A., Hedeboom, G. (2009), *Het gebruik van opvang voor kinderen jonger dan 3 jaar in het Vlaams Gewest*, Leuven: HIVA
- Stegmans, N., Ferong, N., Vandenberg, A. (2001), *Behoeftonderzoek atypische opvang in Limburg*, Diepenbeek: SEIN
- Toemeka (2012), *Hoe wordt het aanbod van de Beweging concreet uitgebouwd?*, Geraadpleegd op 2 februari 2012, <http://www.toemeka.be/aboutus/Aanbod.htm>
- Vanpée, K., Sannen, L., Hedeboom, G. (2000), *Kinderopvang in Vlaanderen*, HIVA
- Verreydt, G., Nielandt, B., Valgaeren, E. (1999a), *Behoeftonderzoek buitenschoolse kinderopvang in Mechelen*, Diepenbeek: SEIN
- Verreydt e.a. (1999b), *Behoeftonderzoek buitenschoolse opvang in Gent*, Diepenbeek: SEIN



## BIJLAGELIJST

Bijlage 1: Vragenlijst over de buitenschoolse opvang en vrije tijd van uw kind

Bijlage 2: Lijst van Vlaamse gemeenten met bijbehorende verstedelijkingsgraad

Bijlage 3: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse  
\* Regelmatig opvanggebruik in schoolweek

Bijlage 4: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse  
\* Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten in schoolweek

Bijlage 5: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse  
\* Regelmatig opvanggebruik of deelname aan vrijetijdsactiviteiten in vakanties

Bijlage 6: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse  
\* Regelmatig opvanggebruik in schoolweek (m.i.v. aandachtsgroepen)

Bijlage 7: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse  
\* Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten in schoolweek (m.i.v. aandachtsgroepen)

Bijlage 8: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse  
\* Regelmatig opvanggebruik of deelname aan vrijetijdsactiviteiten in vakanties (m.i.v. aandachtsgroepen)

Bijlage 1: Vragenlijst over de buitenschoolse opvang en vrije tijd van uw kind

## VRAGENLIJST OVER DE BUITENSCHOOLSE OPVANG EN VRIJE TIJD VAN UW KIND

Dit onderzoek gaat over de buitenschoolse opvang en de activiteiten in de vrije tijd van uw kind. Uw medewerking is onmisbaar! Ook als u geen opvang nodig heeft. De vragenlijst duurt niet lang. De meeste ouders moeten niet alle vragen invullen.

### Wat is buitenschoolse opvang?

Dit is opvang van uw kind...

- vóór of na schooltijd, op woensdagnamiddag en in schoolvakanties
- door andere personen dan uzelf, uw (ex-)partner, broers of zussen van het kind.

Bijvoorbeeld opvang door grootouders, een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO), de crèche, de school, een onthaalouder,...

Opvang die u nodig hebt voor een avondje uit, beschouwen we niet als opvang. Ook een verblijf in een internaat, een kindertehuis of opvangtehuis rekenen we niet tot de buitenschoolse opvang.

### Wat zijn vrijetijdsactiviteiten?

Vrijetijdsactiviteiten zijn activiteiten in de schoolweek (niet in het weekend) of in schoolvakanties waaraan uw kind in zijn of haar vrije tijd deelneemt en die buitenshuis georganiseerd worden.

Bijvoorbeeld voetbal, muziekles, ballet, speelpleinen, vakantiecampen, ...

### Wie vult best de vragenlijst in?

De ouder die het meeste weet over buitenschoolse opvang en vrije tijd van het kind vult best deze vragenlijst in. Beide ouders kunnen ook samen de vragenlijst invullen.

### Over welk kind gaat deze vragenlijst?

Alle vragen gaan over het kind dat op de adressticker op de envelop staat.



## 1. VRAGEN OVER UW KIND

**VRAAG 1.** Wat is de geboortedatum van het kind dat op de adressticker op de envelop staat?

		/			/	2	0		
--	--	---	--	--	---	---	---	--	--

(dag / maand / jaar)

**VRAAG 2.** Is dit kind een jongen of een meisje?

- <sub>1</sub> Jongen  
<sub>2</sub> Meisje

**VRAAG 3.** Gaat dit kind gewoonlijk voltijds of deeltijds naar school? Of gaat het nog niet naar school?

*Duid slechts één antwoord aan.*

- <sub>1</sub> Voltijds, alle schooldagen ⇒ *Ga verder met VRAAG 4.*  
<sub>2</sub> Deeltijds, volledige dagen (maar niet alle dagen) ⇒ *Ga verder met VRAAG 4.*  
<sub>3</sub> Deeltijds, halve dagen ⇒ *Ga verder met VRAAG 4.*  
<sub>4</sub> Mijn kind gaat nog niet naar school

↳ **Waarom niet? Vul in en ga naar VRAAG 50 op bladzijde 23.**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> Het kind is er niet klaar voor.  
<sub>2</sub> Het komt ons beter uit om nog wat te wachten.  
<sub>3</sub> Ik vind geen gepaste buitenschoolse opvang vóór en na schooltijd.  
<sub>4</sub> Ik vind geen gepaste opvang in de schoolvakanties.  
<sub>5</sub> Andere redenen:

✍️ .....

.....

.....

↳ ***Ga verder met VRAAG 50 op bladzijde 23 over uw gezinsituatie.***

**VRAAG 4. Hoe vaak wordt dit kind voor of na schooltijd opgevangen?****LET OP! Een verblijf bij grootouders of familie is ook opvang als zij niet bij u inwonen.***Duid slechts één antwoord aan.*

- <sub>1</sub> Minstens één maal per week ⇒ *Ga verder met VRAAG 5.*
- <sub>2</sub> Niet elke week maar toch regelmatig ⇒ *Ga verder met VRAAG 5.*
- <sub>3</sub> Zelden of nooit

↳ **Waarom zelden of nooit? Vul in en ga naar VRAAG 29 op blz. 14.**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

**Omwille van mij (of mijn partner)**

- <sub>01</sub> Ik (of mijn partner) werk niet om voor ons kind te zorgen (huisman/-vrouw, tijdskrediet, ...).
- <sub>02</sub> Ik (of mijn partner) zorg voor mijn kind omdat ik toch thuis ben (werkloosheid, ziekte, pensioen).
- <sub>03</sub> Ik (of mijn partner) kan de werkuren afstemmen op de schooluren.

**Omwille van inwonende familieleden**

- <sub>04</sub> Broers, zussen of inwonende familie vangen mijn kind op.

**Omwille van mijn kind**

- <sub>05</sub> Mijn kind blijft alleen thuis.
- <sub>06</sub> Mijn kind is nog te jong om in de opvang te blijven.
- <sub>07</sub> Mijn kind wil liever niet in de opvang blijven.
- <sub>08</sub> Mijn kind heeft (te) veel aandacht /verzorging nodig die alleen ik (of mijn partner) kan geven.

**Omwille van opvangproblemen**

- <sub>09</sub> Wij vonden geen (gepaste) opvang in de buurt.
- <sub>10</sub> De opvang is niet aangepast aan mijn/onze werkuren.
- <sub>11</sub> Buitenschoolse opvang is te duur.

**Om andere redenen:**

- <sub>12</sub> ✎.....
- .....
- .....

↳ ***Ga verder met VRAAG 29 op bladzijde 14 over vrije tijd.***

**VRAAG 5. Waarom wordt dit kind regelmatig voor en na schooltijd opgevangen?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> Ik (wij) moet(en) langer dan de schooluren werken.
- <sub>2</sub> Ik (wij) vind(en) dat het beter is voor het kind als het in de opvang is (samen met andere kinderen, speelgoed, geschoold personeel, ...).
- <sub>3</sub> Ik (wij) kan (kunnen) hierdoor mijn (onze) studies of een opleiding volgen.
- <sub>4</sub> Ik (wij) kan (kunnen) hierdoor werk zoeken.
- <sub>5</sub> Ik (wij) wil(len) meer tijd hebben voor taken binnen het gezin (huishouden, zorg, ...).
- <sub>6</sub> Ik (wij) wil(len) af en toe eens tijd hebben voor mezelf (onzelf).
- <sub>7</sub> Mijn (ons) kind wil in de buitenschoolse opvang blijven.
- <sub>8</sub> Andere redenen:

✍️.....  
.....  
.....



## 2. VRAGEN OVER BUITENSCHOOLSE OPVANG

We stellen nu enkele vragen over de opvang in **de laatste gewone schoolweek**. De laatste gewone schoolweek is de laatste week van vijf schooldagen waarin uw kind in uw gezin verbleef, niet ziek was en u (of uw partner) geen vakantie had.

Let op! Alle vragen gaan over het kind dat op de adressticker op de envelop staat.

### 2.A. OPVANG 'S MORGENS VÓÓR SCHOOLTIJD

**VRAAG 6. Werd uw kind in de laatste gewone schoolweek 's morgens vóór schooltijd opgevangen?**

- <sub>1</sub> Neen ⇒ Ga verder met VRAAG 12 op bladzijde 7.  
<sub>2</sub> Ja

**VRAAG 7. Hoeveel dagen werd uw kind vóór schooltijd opgevangen in de laatste gewone schoolweek?**

dagen (cijfer van 1 tot 5)

**VRAAG 8. Waar was uw kind in de laatste gewone schoolweek vóór schooltijd?**  
*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

1. De grootouders  
 2. Andere familieleden  
 3. Vrienden, burens, kennissen  
 4. Een onthaalouder  
 5. Een kinderdagverblijf  
 6. De voor- en naschoolse opvang in de school en georganiseerd door de school  
 7. Een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO) (niet georganiseerd door de school)  
 8. Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...  
 9. Andere personen of diensten:

.....

**Waar was uw kind vóór schooltijd op de meeste dagen?**

*Kies het cijfer van de juiste opvang uit de lijst hierboven.*

Meest gebruikte opvang:  (cijfer uit de lijst hierboven)

De volgende vragen gaan over de meest gebruikte opvang 's morgens vóór schooltijd.

Probeer de vragen ook te beantwoorden als de grootouders (of andere familieleden of vrienden, ...) uw kind opvangen.

De vragen gaan nog altijd over de laatste gewone schoolweek.

**VRAAG 9. Hoe tevreden was u over de meest gebruikte opvang vóór schooltijd?**

Zet een kruisje op het cijfer van uw keuze.

zeer ontevreden	ontevreden	niet ontevreden / niet tevreden	tevreden	zeer tevreden
①	②	③	④	⑤

**VRAAG 10. Hoe tevreden was u voor de meest gebruikte opvang vóór schooltijd over ...**

	zeer ontevreden	ontevreden	niet ontevreden / niet tevreden	tevreden	zeer tevreden
1. het uur waarop uw kind 's morgens naar de opvang kan?	①	②	③	④	⑤
2. de afstand van thuis naar de opvang?	①	②	③	④	⑤
3. de afstand van de opvang naar de school?	①	②	③	④	⑤
4. het aantal kinderen in de opvang?	①	②	③	④	⑤
5. de samenstelling van de groep kinderen (geslacht, leeftijd, ...)?	①	②	③	④	⑤
6. het aantal begeleiders ?	①	②	③	④	⑤
7. de opleiding van de begeleiders?	①	②	③	④	⑤
8. hoe de begeleiders omgaan met uw kind?	①	②	③	④	⑤
9. de activiteiten van de kinderen?	①	②	③	④	⑤
10. het spelmateriaal?	①	②	③	④	⑤
11. de inrichting van de lokalen?	①	②	③	④	⑤
12. de veiligheid?	①	②	③	④	⑤
13. de buitenspeelruimte?	①	②	③	④	⑤
14. de informatie die u krijgt?	①	②	③	④	⑤
15. uw mogelijkheden tot inspraak?	①	②	③	④	⑤
16. de prijs?	①	②	③	④	⑤

VRAAG 11. Hoe voelde uw kind zich in de meest gebruikte opvang vóór schooltijd?

zeer slecht	eerder slecht	soms slecht / soms goed	eerder goed	zeer goed
①	②	③	④	⑤

## 2.B. OPVANG OP WOENSDAGNAMIDDAG

VRAAG 12. Werd uw kind in de laatste gewone schoolweek op woensdagnamiddag opgevangen?

- <sub>1</sub> Neen ⇒ Ga verder met VRAAG 17 op bladzijde 9.  
<sub>2</sub> Ja

VRAAG 13. Waar was uw kind in de laatste gewone schoolweek op woensdagnamiddag?

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- 1. De grootouders
- 2. Andere familieleden
- 3. Vrienden, buren, kennissen
- 4. Een onthaalouder
- 5. Een kinderdagverblijf
- 6. De voor- en naschoolse opvang in de school en georganiseerd door de school
- 7. Een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO) (niet georganiseerd door de school)
- 8. Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...
- 9. Andere personen of diensten:

.....

Waar was uw kind op woensdagnamiddag de meeste uren?

Meest gebruikte opvang:  (cijfer uit de lijst hierboven)

***OPGELET!*** Als de meest gebruikte opvang op woensdagnamiddag dezelfde is als de meest gebruikte opvang vóór schooltijd, ga dan verder met VRAAG 17 op bladzijde 9.

De volgende vragen gaan over de meest gebruikte opvang op woensdagnamiddag.

Probeer de vragen ook te beantwoorden als de grootouders (of andere familieleden of vrienden, ...) uw kind opvangen.

De vragen gaan nog altijd over de laatste gewone schoolweek.

**VRAAG 14. Hoe tevreden was u over de meest gebruikte opvang op woensdagnamiddag?**

zeer ontevreden	ontevreden	niet ontevreden / niet tevreden	tevreden	zeer tevreden
①	②	③	④	⑤

**VRAAG 15. Hoe tevreden was u voor de meest gebruikte opvang op woensdagnamiddag over:**

	zeer ontevreden	ontevreden	niet ontevreden / niet tevreden	tevreden	zeer tevreden
1. het uur waarop u uw kind 's avonds kan oppikken?	①	②	③	④	⑤
2. de afstand van de school naar de opvang?	①	②	③	④	⑤
3. de afstand van de opvang naar thuis?	①	②	③	④	⑤
4. het aantal kinderen in de opvang?	①	②	③	④	⑤
5. de samenstelling van de groep kinderen(geslacht, leeftijd, ...)?	①	②	③	④	⑤
6. het aantal begeleiders?	①	②	③	④	⑤
7. de opleiding van de begeleiders?	①	②	③	④	⑤
8. hoe de begeleiders omgaan met uw kind?	①	②	③	④	⑤
9. de activiteiten van de kinderen?	①	②	③	④	⑤
10. het spelmateriaal?	①	②	③	④	⑤
11. de inrichting van de lokalen?	①	②	③	④	⑤
12. de veiligheid?	①	②	③	④	⑤
13. de buitenspeelruimte?	①	②	③	④	⑤
14. de informatie die u krijgt?	①	②	③	④	⑤
15. uw mogelijkheden tot inspraak?	①	②	③	④	⑤
16. de voeding?	①	②	③	④	⑤
17. de prijs?	①	②	③	④	⑤

VRAAG 16. Hoe voelde uw kind zich in de meest gebruikte opvang op woensdagnamiddag?

zeer slecht	eerder slecht	soms slecht / soms goed	eerder goed	zeer goed
①	②	③	④	⑤

## 2.C. OPVANG 'S AVONDS NA SCHOOLTIJD (NIET OP WOENSDAGNAMIDDAG)

VRAAG 17. Werd uw kind in de laatste gewone schoolweek 's avonds na schooltijd opgevangen op andere dagen dan woensdag?

- <sub>1</sub> Neen ⇒ Ga verder met VRAAG 23 op bladzijde 11.  
<sub>2</sub> Ja

VRAAG 18. Hoeveel dagen werd uw kind 's avonds na schooltijd opgevangen in de laatste gewone schoolweek ?

dagen (cijfer van 1 tot 4)

VRAAG 19. Waar was uw kind in de laatste gewone schoolweek na schooltijd op andere dagen dan woensdag?

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

1. De grootouders  
 2. Andere familieleden  
 3. Vrienden, burens, kennissen  
 4. Een onthaalouder  
 5. Een kinderdagverblijf  
 6. De voor- en naschoolse opvang in de school en georganiseerd door de school  
 7. Een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO) (niet georganiseerd door de school)  
 8. Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...  
 9. Andere personen of diensten:

.....

Waar was uw kind na schooltijd de meeste dagen?

Meest gebruikte opvang:  (cijfer uit de lijst hierboven)

***OPGELET!*** Als de meest gebruikte opvang 's avonds na schooltijd dezelfde is als deze vóór schooltijd of op woensdagnamiddag, ga dan verder met VRAAG 23 op bladzijde 11.

De volgende vragen gaan over de meest gebruikte opvang 's avonds na schooltijd.

Probeer de vragen ook te beantwoorden als de grootouders (of andere familieleden of vrienden, ...) uw kind opvangen.

De vragen gaan nog altijd over de laatste gewone schoolweek.

**VRAAG 20. Hoe tevreden was u over de meest gebruikte opvang na schooltijd?**

zeer ontevreden	ontevreden	niet ontevreden / niet tevreden	tevreden	zeer tevreden
①	②	③	④	⑤

**VRAAG 21. Hoe tevreden was u voor de meest gebruikte opvang na schooltijd over:**

	zeer ontevreden	ontevreden	niet ontevreden / niet tevreden	tevreden	zeer tevreden
1. het uur waarop u uw kind 's avonds kan oppikken	①	②	③	④	⑤
2. de afstand van de school naar de opvang?	①	②	③	④	⑤
3. de afstand van de opvang naar thuis?	①	②	③	④	⑤
4. het aantal kinderen in de opvang?	①	②	③	④	⑤
5. de samenstelling van de groep kinderen (geslacht, leeftijd, ...)?	①	②	③	④	⑤
6. het aantal begeleiders?	①	②	③	④	⑤
7. de opleiding van de begeleiders?	①	②	③	④	⑤
8. hoe de begeleiders omgaan met uw kind?	①	②	③	④	⑤
9. de activiteiten van de kinderen?	①	②	③	④	⑤
10. het spelmateriaal?	①	②	③	④	⑤
11. de inrichting van de lokalen?	①	②	③	④	⑤
12. de veiligheid?	①	②	③	④	⑤
13. de buitenspeelruimte?	①	②	③	④	⑤
14. de informatie die u krijgt?	①	②	③	④	⑤
15. uw mogelijkheden tot inspraak?	①	②	③	④	⑤
16. de voeding?	①	②	③	④	⑤
17. de prijs?	①	②	③	④	⑤

**VRAAG 22. Hoe voelde uw kind zich in de meest gebruikte opvang na schooltijd?**

zeer slecht	eerder slecht	soms slecht / soms goed	eerder goed	zeer goed
①	②	③	④	⑤

## 2.D. BUITENSCHOOLSE OPVANG IN HET ALGEMEEN

**VRAAG 23. Hoeveel betaalde u in totaal voor alle opvang in de laatste gewone schoolweek voor dit kind?**

*Reken ook bijkomende kosten mee die u aan de opvang betaalt (bijvoorbeeld voor voeding, vervoer, ...).*

Totaal bedrag per week:  euro

**VRAAG 24. In welke gemeente(s) werd uw kind in de laatste gewone schoolweek opgevangen?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> in de gemeente waar u woont  
<sub>2</sub> in de gemeente van de school  
<sub>3</sub> in een of meer andere gemeente(s)  
<sub>4</sub> Mijn kind werd niet opgevangen

**VRAAG 25. Stel dat u helemaal vrij kan kiezen tussen alle opvangvormen. Welke opvangvorm zou u dan kiezen voor uw kind?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

	vóór schooltijd	op woensdag-namiddag	na schooltijd (ma-di-do-vr)
1. De grootouders	<input type="checkbox"/> <sub>01</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>01</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>01</sub>
2. Andere familieleden	<input type="checkbox"/> <sub>02</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>02</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>02</sub>
3. Vrienden, buren, kennissen	<input type="checkbox"/> <sub>03</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>03</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>03</sub>
4. Een onthaalouder	<input type="checkbox"/> <sub>04</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>04</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>04</sub>
5. Een kinderdagverblijf	<input type="checkbox"/> <sub>05</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>05</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>05</sub>
6. De voor- en naschoolse opvang in de school en georganiseerd door de school	<input type="checkbox"/> <sub>06</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>06</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>06</sub>
7. Een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO) (niet georganiseerd door de school)	<input type="checkbox"/> <sub>07</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>07</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>07</sub>
8. Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...	<input type="checkbox"/> <sub>08</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>08</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>08</sub>
9. Andere personen of diensten: ✍.....	<input type="checkbox"/> <sub>09</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>09</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>09</sub>
10. Geen opvang nodig	<input type="checkbox"/> <sub>10</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>10</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>10</sub>

**VRAAG 26. Hoe belangrijk vindt u volgende onderdelen voor een kwaliteitsvolle opvang?**

	niet belangrijk	weinig belangrijk	redelijk belangrijk	belangrijk	heel belangrijk
1. de openingsuren	①	②	③	④	⑤
2. de afstand tussen de opvang en thuis	①	②	③	④	⑤
3. de afstand tussen school en opvang	①	②	③	④	⑤
4. het aantal kinderen in de opvang	①	②	③	④	⑤
5. de samenstelling van de groep kinderen (geslacht, leeftijd, ...)	①	②	③	④	⑤
6. het aantal begeleiders	①	②	③	④	⑤
7. de opleiding van de begeleiders	①	②	③	④	⑤
8. hoe de begeleiders omgaan met uw kind	①	②	③	④	⑤
9. de activiteiten van de kinderen	①	②	③	④	⑤
10. het spelmateriaal	①	②	③	④	⑤
11. de inrichting van de lokalen	①	②	③	④	⑤
12. de veiligheid	①	②	③	④	⑤
13. de buitenspeelruimte	①	②	③	④	⑤
14. de informatie die u krijgt	①	②	③	④	⑤
15. uw mogelijkheden tot inspraak	①	②	③	④	⑤
16. de voeding	①	②	③	④	⑤
17. de prijs	①	②	③	④	⑤

**VRAAG 27. Hoe vaak heeft u problemen om opvang te vinden op de volgende tijdstippen?**

	(bijna) altijd problemen	vaak problemen	soms problemen	zelden of nooit problemen	nooit opvang nodig op dit tijdstip
1. vóór schooltijd (tussen 7u en 8u)	①	②	③	④	○
2. op woensdagnamiddag	①	②	③	④	○
3. na schooltijd op andere schooldagen (tussen 15u30 en 18u30)	①	②	③	④	○



**VRAAG 28. Hoeveel behoefte heeft u op schooldagen voor uw kind aan ...**

① heel weinig	② weinig	③ eerder weinig	④ neutraal	⑤ eerder veel	⑥ veel	⑦ heel veel
---------------------	-------------	-----------------------	---------------	------------------	-----------	----------------

1. meer opvang in scholen op ganse schooldagen (niet woensdagnamiddag)?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
2. meer opvang in opvangvoorzieningen op ganse schooldagen (niet woensdagnamiddag)?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
3. meer opvang in scholen op woensdagnamiddag?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
4. meer opvang in opvangvoorzieningen op woensdagnamiddag?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
5. opvang na schooltijd met langere openingsuren?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
6. opvang vóór schooltijd met vroegere openingsuren?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
7. opvang op vrije schooldagen (snipperdagen, pedagogische studiedagen,...) ?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
8. betere opvang op schooldagen?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
9. opvang dicht bij de school op schooldagen?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
10. meer informatie over de bestaande opvang op schooldagen?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
11. vervoer van uw kind van en naar de opvang op schooldagen?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
12. opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦

### 3. VRIJE TIJD

De volgende vragen gaan over de activiteiten in de vrije tijd van uw kind. Dit zijn activiteiten op schooldagen waaraan uw kind in zijn of haar vrije tijd deelneemt en die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld voetbal, muzikles of ballet.

De vragen gaan steeds over het kind dat op de adressticker op de envelop staat.

**VRAAG 29. Welke vrijetijdsactiviteiten doet uw kind dit schooljaar op schooldagen regelmatig?**

**Let op! Het gaat enkel over activiteiten op schooldagen buiten de schooluren.**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> Muziek, toneel
- <sub>2</sub> Tekenen, schilderen, knutselen
- <sub>3</sub> Sport (voetbal, zwemmen, karate, ...)
- <sub>4</sub> Dans
- <sub>5</sub> Andere: ✎.....
- <sub>6</sub> Geen ⇒ *Ga verder met VRAAG 37 op bladzijde 17.*

**VRAAG 30. Welke van deze vrijetijdsactiviteiten gaan door op school (buiten de schooluren)?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> Geen
- <sub>2</sub> Muziek, toneel
- <sub>3</sub> Tekenen, schilderen, knutselen
- <sub>4</sub> Sport
- <sub>5</sub> Dans
- <sub>6</sub> Andere: ✎.....

**VRAAG 31. Wie zorgt voor het vervoer van en naar de vrijetijdsactiviteiten in de schoolweek? En hoe vaak?**

*Zet ook een kruisje als iemand nooit voor vervoer zorgt.*

	nooit	soms	vaak
1. Mijn/ons kind gaat zelfstandig	①	②	③
2. Ikzelf of mijn partner	①	②	③
3. Andere kinderen uit het gezin	①	②	③
4. De grootouders	①	②	③
5. Andere familieleden	①	②	③
6. Buren	①	②	③
7. Andere ouders	①	②	③
8. De school zorgt voor vervoer	①	②	③
9. De gemeente zorgt voor vervoer	①	②	③
10. Iemand anders:	①	②	③
✂.....			
.....			

**VRAAG 32. Waarom laat u uw kind deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.
- <sub>2</sub> Mijn kind leert andere kinderen kennen.
- <sub>3</sub> Ze vullen een zekere opvangnood in.
- <sub>4</sub> Ze zorgen voor ontspanning.
- <sub>5</sub> Ze zijn een creatieve uitlaatklep.
- <sub>6</sub> Het is gezonde lichaamsbeweging.
- <sub>7</sub> Andere:

✂.....

**VRAAG 33. Met welke van deze vier stellingen bent u het meest akkoord?**

*Duid slechts één antwoord aan.*

- <sub>1</sub> Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd zijn een vorm van opvang.
- <sub>2</sub> Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd kunnen soms ook dienst doen als opvang.
- <sub>3</sub> Sommige mensen misbruiken vrijetijdsactiviteiten na schooltijd om hun kinderen op te vangen
- <sub>4</sub> Vrijetijdsactiviteiten na schooltijd hebben helemaal niets met opvang te maken.

**VRAAG 34. Hoeveel behoefte heeft u op schooldagen voor uw kind aan ...**

① heel weinig	② weinig	③ eerder weinig	④ neutraal	⑤ eerder veel	⑥ veel	⑦ heel veel
---------------------	-------------	-----------------------	---------------	------------------	-----------	----------------

1. meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
2. meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten op schooldagen?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
3. meer informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod op schooldagen?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
4. vrijetijdsactiviteiten aangepast aan de schooluren?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
5. vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
6. vervoer van uw kind van en naar vrijetijdsactiviteiten?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
7. goedkopere vrijetijdsactiviteiten?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
8. vrijetijdsactiviteiten die beter afgestemd zijn op de werkuren van u (en uw partner) ?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
9. vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd van uw kind?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦

**VRAAG 35. Ging uw kind in de laatste gewone schoolweek naar georganiseerde vrijetijdsactiviteiten?**

- <sub>1</sub> Neen ⇒ Ga verder met VRAAG 37 op bladzijde 17.  
<sub>2</sub> Ja

**VRAAG 36. Op welke dagen waren deze vrijetijdsactiviteiten in de laatste gewone schoolweek? En hoeveel minuten duurden ze? Schrijf de tijdsduur in de tabel.**

	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
1. Muziekles, theater	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.
2. Tekenles, schilderen, knutselen	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.
3. Sport	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.
4. Dans	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.
5. Andere: ✎ .....	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.	..... min.

## 4. OPVANG EN VRIJE TIJD IN DE VAKANTIES

De volgende vragen gaan over het opvanggebruik en over de vrijetijdsbesteding van uw kind in de schoolvakanties. Vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties zijn activiteiten waaraan uw kind in schoolvakanties deelneemt en die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld speelpleinwerking of vakantiecampen.

De vragen gaan altijd over het kind dat op de adressticker op de envelop staat.

**VRAAG 37. Hoe vaak wordt uw kind in schoolvakanties opgevangen of gaat het naar vrijetijdsactiviteiten (speelpleinwerking, vakantiecampen, ...)?**

**LET OP! Een verblijf bij grootouders of familie is ook opvang als zij niet bij u inwonen.**

- <sub>1</sub> Bijna elke vakantie ⇒ *Ga verder met VRAAG 38.*
- <sub>2</sub> Niet elke vakantie maar regelmatig ⇒ *Ga verder met VRAAG 38.*
- <sub>3</sub> Zelden of nooit \_\_\_\_\_

↳ **Waarom zelden of nooit? Vul in en ga naar VRAAG 50 op blz. 23.**  
*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> Ik heb zelden of nooit opvang nodig.
- <sub>2</sub> Ik (of mijn partner) hebben/nemen verlof in schoolvakanties.
- <sub>3</sub> Broers of zussen letten op dit kind in de vakantie.
- <sub>4</sub> Mijn kind is oud genoeg om alleen te blijven.
- <sub>5</sub> Andere reden:

.....

.....

.....

↳ ***Ga verder met VRAAG 50 op bladzijde 23.***

**4.A. OPVANG EN VRIJE TIJD IN DE PAASVAKANTIE**

**VRAAG 38. Werd uw kind in de voorbije paasvakantie overdag opgevangen of ging het naar vrijetijdsactiviteiten (speelpleinwerking, vakantiecamp, ...)?**

- <sub>1</sub> Neen ⇒ *Ga verder met VRAAG 43 op bladzijde 20.*  
<sub>2</sub> Ja,  dagen (getal van 1 tot 14)

**VRAAG 39. Waar was uw kind overdag in de voorbije paasvakantie?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- 01. De grootouders
- 02. Andere familieleden
- 03. Vrienden, buren, kennissen
- 04. Een onthaalouder
- 05. Een kinderdagverblijf
- 06. De voor- en naschoolse opvang in de school en georganiseerd door de school
- 07. Een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO) (niet georganiseerd door de school)
- 08. Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...
- 09. Speelpleinwerking
- 10. Vakantiecampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs,...)
- 11. Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. gemeentelijke sportinitiatieven, ...)
- 12. Andere personen of diensten:

.....

**Waar was uw kind in de voorbije paasvakantie de meeste dagen?**

Meest gebruikte opvang of vrijetijdsactiviteit:  (getal uit de lijst hierboven)

De volgende vragen gaan over **de meest gebruikte opvang of vrijetijdsactiviteit** van uw kind in de voorbije paasvakantie.

**VRAAG 40. Hoeveel betaalde u voor de meest gebruikte opvang of vrijetijdsactiviteit voor uw kind in de paasvakantie?**

*Reken ook bijkomende kosten mee die u aan de opvang of vrijetijdsactiviteit betaalt (bijvoorbeeld voor voeding, uitstappen, ...).*

Totaal bedrag voor de gehele vakantie:  euro

**VRAAG 41. Hoe tevreden was u over de meest gebruikte opvang of vrijetijdsactiviteit in de paasvakantie?**

zeer ontevreden	ontevreden	niet ontevreden / niet tevreden	tevreden	zeer tevreden
①	②	③	④	⑤

**VRAAG 42. Stel dat u helemaal vrij kan kiezen tussen alle opvangvormen. Welke opvangvorm zou u dan kiezen voor uw kind?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>01</sub> De grootouders
- <sub>02</sub> Andere familieleden
- <sub>03</sub> Vrienden, burens, kennissen
- <sub>04</sub> Een onthaalouder
- <sub>05</sub> Een kinderdagverblijf
- <sub>06</sub> De voor- en naschoolse opvang in de school en georganiseerd door de school
- <sub>07</sub> Een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO) (niet georganiseerd door de school)
- <sub>08</sub> Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...
- <sub>09</sub> Speelpleinwerking
- <sub>10</sub> Vakantiekampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs, ...)
- <sub>11</sub> Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. gemeentelijke sportinitiatieven, ...)
- <sub>12</sub> Andere personen of diensten:

✎ .....

## 4.B. OPVANG EN VRIJE TIJD IN DE ZOMERVAKANTIE 2011

**VRAAG 43. Werd uw kind in de vorige zomervakantie (in 2011) opgevangen of ging het naar vrijetijdsactiviteiten (speelpleinwerking, vakantiecamp, ...)?**

- <sub>1</sub> Neen ⇒ Ga verder met VRAAG 46 op bladzijde 21.  
<sub>2</sub> Ja,  weken (getal van 1 tot 9)

**VRAAG 44. Waar was uw kind dan tijdens vorige zomervakantie?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- 01. De grootouders
- 02. Andere familieleden
- 03. Vrienden, buren, kennissen
- 04. Een onthaalouder
- 05. Een kinderdagverblijf
- 06. De voor- en naschoolse opvang in de school en georganiseerd door de school
- 07. Een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO) (niet georganiseerd door de school)
- 08. Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...
- 09. Speelpleinwerking
- 10. Vakantiecampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs,...)
- 11. Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. gemeentelijke sportinitiatieven, ...)
- 12. Andere personen of diensten:

✎ .....

**Waar was uw kind in de vorige zomervakantie de meeste dagen?**

Meest gebruikte opvang of vrijetijdsactiviteit:  (getal uit de lijst hierboven)

**VRAAG 45. Hoe tevreden was u over de meest gebruikte opvang of vrijetijdsactiviteit in de zomervakantie 2011?**

zeer ontevreden	ontevreden	niet ontevreden / niet tevreden	tevreden	zeer tevreden
①	②	③	④	⑤



#### 4.C. VAKANTIEOPVANG EN VRIJE TIJD IN HET ALGEMEEN

**VRAAG 46. Waarom laat u uw kind deelnemen aan vrijtijdsactiviteiten in de schoolvakanties?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> Ze bevorderen de ontwikkeling van mijn kind.
- <sub>2</sub> Mijn kind leert andere kinderen kennen.
- <sub>3</sub> Ze vullen een zekere opvangnood in.
- <sub>4</sub> Ze zorgen voor ontspanning.
- <sub>5</sub> Ze zijn een creatieve uitlaatklep.
- <sub>6</sub> Het is gezonde lichaamsbeweging.
- <sub>7</sub> Andere:

✎.....

**VRAAG 47. Met welke van deze vier stellingen bent u het meest akkoord?**

*Duid slechts één antwoord aan.*

- <sub>1</sub> Vrijtijdsactiviteiten in de vakantie zijn een vorm van opvang.
- <sub>2</sub> Vrijtijdsactiviteiten in de vakantie kunnen soms ook dienst doen als opvang.
- <sub>3</sub> Sommige mensen misbruiken vrijtijdsactiviteiten in de vakantie om hun kinderen op te vangen.
- <sub>4</sub> Vrijtijdsactiviteiten in de vakantie hebben helemaal niets met opvang te maken.

**VRAAG 48. Hoe vaak heeft u problemen om opvang of vrijtijdsactiviteiten te vinden in de volgende schoolvakanties?**

	(bijna) altijd problemen	vaak problemen	soms problemen	zelden of nooit problemen	nooit opvang of activiteiten in deze vakanties
1. In de zomervakantie	①	②	③	④	<input type="radio"/>
2. In de korte schoolvakanties	①	②	③	④	<input type="radio"/>

**VRAAG 49. Hoeveel behoefte heeft u in de schoolvakanties voor uw kind aan ...**

① heel weinig	② weinig	③ eerder weinig	④ neutraal	⑤ eerder veel	⑥ veel	⑦ heel veel
---------------------	-------------	-----------------------	---------------	------------------	-----------	----------------

1. meer plaatsen in de opvang in de vakanties (in IBO, kinderdagverblijf, bij onthaalouder)?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
2. meer plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan in schoolvakanties?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
3. meer keuze aan vrijetijdsactiviteiten in schoolvakanties?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
4. opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar u vooraf plaatsen kan reserveren?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
5. opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar u <u>niet</u> vooraf moet inschrijven?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
6. opvang en vrijetijdsactiviteiten die beter aangepast zijn aan de leeftijd van uw kind?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
7. opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein, ...) in de schoolvakanties?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
8. opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar uw kind lang(er) kan blijven?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
9. opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar uw kind vroeg(er) terecht kan?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
10. betere opvang en vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
11. meer informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod in schoolvakanties?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
12. opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school in de vakanties?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦
13. goedkopere opvang en vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties?	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦

## 5. VRAGEN OVER UZELF EN UW GEZIN

**VRAAG 50. Wat is het postnummer van de gemeente waar u woont?**

--	--	--	--

**VRAAG 51. Wat is het hoogste diploma van u en uw eventuele partner?**

*Duid één antwoord aan voor uzelf (en één voor uw partner).*

*Als u met twee deze vragenlijst invult, beschouw de moeder dan als 'uzelf'.*

	uzelf	uw partner
1. Geen diploma of lager onderwijs	<input type="radio"/> <sub>1</sub>	<input type="radio"/> <sub>1</sub>
2. Lager secundair onderwijs (eerste 3 jaar van het middelbaar of niet voltooid middelbaar)	<input type="radio"/> <sub>2</sub>	<input type="radio"/> <sub>2</sub>
3. Hoger secundair onderwijs	<input type="radio"/> <sub>3</sub>	<input type="radio"/> <sub>3</sub>
4. Hogeschool	<input type="radio"/> <sub>4</sub>	<input type="radio"/> <sub>4</sub>
5. Universiteit	<input type="radio"/> <sub>5</sub>	<input type="radio"/> <sub>5</sub>
6. Ander diploma:	<input type="radio"/> <sub>6</sub>	<input type="radio"/> <sub>6</sub>
✎ .....		

**VRAAG 52. Wat was uw werksituatie (en die van uw partner) in de laatste gewone schoolweek?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk voor uzelf (en voor uw partner).*

*Als u met twee deze vragenlijst invult, beschouw de moeder dan als 'uzelf'.*

	uzelf	uw partner
<b>Werkend</b>		
1. Voltijds werkend	<input type="checkbox"/> <sub>01</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>01</sub>
2. Deeltijds werkend, woensdagnamiddag aan het werk	<input type="checkbox"/> <sub>02</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>02</sub>
3. Deeltijds werkend, woensdagnamiddag vrij	<input type="checkbox"/> <sub>03</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>03</sub>
<b>Werk tijdelijk onderbroken omwille van:</b>		
4. Zwangerschapsverlof	<input type="checkbox"/> <sub>04</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>04</sub>
5. Ouderschapsverlof	<input type="checkbox"/> <sub>05</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>05</sub>
6. Ziekteverlof	<input type="checkbox"/> <sub>06</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>06</sub>
7. Loopbaanonderbreking / tijdskrediet	<input type="checkbox"/> <sub>07</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>07</sub>
8. Verlof zonder wedde	<input type="checkbox"/> <sub>08</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>08</sub>
<b>Niet werkend</b>		
9. Werkloos	<input type="checkbox"/> <sub>09</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>09</sub>
10. Op invaliditeit	<input type="checkbox"/> <sub>10</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>10</sub>
11. Huisman/-vrouw, student(e), ...	<input type="checkbox"/> <sub>11</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>11</sub>
12. Andere situatie:	<input type="checkbox"/> <sub>12</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>12</sub>
✎ .....		
.....		

De drie vragen op deze bladzijde moet u enkel invullen als uzelf (of uw partner) werken. Anderen gaan onmiddellijk verder met VRAAG 56 op bladzijde 25.

**VRAAG 53. Hoeveel uren betaalde arbeid verrichten u en /of uw (eventuele) partner per week en over hoeveel dagen zijn deze uren gespreid?**

*Als u met twee deze vragenlijst invult, beschouw de moeder dan als 'uzelf'.*

	uzelf	uw partner
1. Aantal uren betaalde arbeid per week	.....	.....
2. Aantal werkdagen per week	.....	.....

**VRAAG 54. Welke werkuren hebben u en /of uw (eventuele) partner in een gewone schoolweek?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

*Als u met twee deze vragenlijst invult, beschouw de moeder dan als 'uzelf'.*

	uzelf	uw partner
1. Werkuren overdag (of 's avonds) in de week	<input type="checkbox"/> <sub>1</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>1</sub>
2. Nachtwerk	<input type="checkbox"/> <sub>2</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>2</sub>
3. Weekendwerk	<input type="checkbox"/> <sub>3</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>3</sub>
4. Iedere week wisselende uren (bv. ploegenstelsel)	<input type="checkbox"/> <sub>4</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>4</sub>
5. Andere werkuren:	<input type="checkbox"/> <sub>5</sub>	<input type="checkbox"/> <sub>5</sub>
✎ .....		

**VRAAG 55. Waar werken u en/of uw (eventuele) partner gewoonlijk?**

*Duid voor uzelf en/of voor uw partner slechts één antwoord aan.*

	uzelf	uw partner
1. Buitenshuis	<input type="radio"/> <sub>1</sub>	<input type="radio"/> <sub>1</sub>
2. Thuis	<input type="radio"/> <sub>2</sub>	<input type="radio"/> <sub>2</sub>
3. Deels thuis, deels buitenshuis	<input type="radio"/> <sub>3</sub>	<input type="radio"/> <sub>3</sub>

Omdat buitenschoolse opvang en vrijetijdsbesteding ook heel wat geld kan kosten, stellen wij hier een vraag naar de grootte van uw inkomen.

**VRAAG 56. Wat is het totale maandelijks inkomen van uw gezin?**

*Met het maandelijks inkomen bedoelen we de som van het netto arbeidsinkomen per maand van beide partners, de sociale uitkeringen (werkloosheid, loopbaanonderbreking/tijdskrediet, ziekte of invaliditeit, personen met een handicap, ...), het kindergeld en huuropbrengsten.*

- <sub>01</sub> Minder dan 700 euro
- <sub>02</sub> Van 700 tot 1000 euro
- <sub>03</sub> Van 1000 tot 1300 euro
- <sub>04</sub> Van 1300 tot 1700 euro
- <sub>05</sub> Van 1700 tot 2200 euro
- <sub>06</sub> Van 2200 tot 2700 euro
- <sub>07</sub> Van 2700 tot 3200 euro
- <sub>08</sub> Van 3200 tot 3700 euro
- <sub>09</sub> Van 3700 tot 5000 euro
- <sub>10</sub> Meer dan 5000 euro

**VRAAG 57. Wat was de nationaliteit van uw kind, uzelf, de andere natuurlijke ouder van uw kind en de grootouders bij hun geboorte?**

*We stellen deze vraag om te kunnen nagaan hoe vaak kinderen van allochtone oorsprong van buitenschoolse opvang gebruik maken.*

Uw kind: ✍️.....			
Vader: ✍️.....		Moeder: ✍️.....	
Grootvader: ✍️.....	Grootmoeder: ✍️.....	Grootvader: ✍️.....	Grootmoeder: ✍️.....

**VRAAG 58. Bent u een alleenstaande ouder? Of woont u samen met een partner?**

*Duid slechts één antwoord aan.*

- <sub>1</sub> Alleenstaande ouder  
<sub>2</sub> Gehuwd of samenwonend met een partner  
<sub>3</sub> Andere situatie:

.....  
.....  
.....

**VRAAG 59. Zijn er binnen uw gezin nog andere personen dan uzelf (en uw partner) die uw kind kunnen opvangen (bv. inwonende grootouders, oudere broers en zussen, ...)?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> Neen, niemand  
<sub>2</sub> Ja, broers of zussen van mijn kind  
<sub>3</sub> Ja, de grootouders van mijn kind wonen bij ons in  
<sub>4</sub> Ja, andere familieleden wonen in  
<sub>5</sub> Ja, iemand anders woont in:

.....

**VRAAG 60. Op welke momenten biedt de school waar uw kind naartoe gaat buitenschoolse opvang aan?**

*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- <sub>1</sub> 's morgens vóór schooltijd  
<sub>2</sub> 's avonds na schooltijd  
<sub>3</sub> woensdagnamiddag  
<sub>4</sub> snipperdagen  
<sub>5</sub> korte vakanties in het schooljaar  
<sub>6</sub> zomervakanties  
<sub>7</sub> Deze school biedt geen buitenschoolse opvang aan.  
<sub>8</sub> Ik weet het niet.  
<sub>9</sub> Mijn kind gaat nog niet naar school.

**VRAAG 61. In welke mate kunnen de verschillende grootouders voor opvang zorgen (als u dit zou willen)?**

*Zet ook een kruisje als een grootouder nooit voor opvang kan zorgen (bv. omdat die nog werkt, overleden is of om andere redenen).*

	nooit	af en toe	enkele dagen per week	dagelijks
1. Grootvader langs moederszijde	①	②	③	④
2. Grootmoeder langs moederszijde	①	②	③	④
3. Grootvader langs vaderszijde	①	②	③	④
4. Grootmoeder langs vaderszijde	①	②	③	④
5. (Eventuele) andere grootouder: ✂.....	①	②	③	④
6. (Eventuele) andere grootouder: ✂.....	①	②	③	④

**VRAAG 62. Wie vulde deze vragenlijst in?**

*Duid slechts één antwoord aan.*

- <sub>1</sub> moeder van het kind  
<sub>2</sub> vader van het kind  
<sub>3</sub> beide ouders samen  
<sub>4</sub> iemand anders:

✂.....

**Hier eindigt de vragenlijst.**

**Wij danken u van harte voor uw medewerking.**

**U kan de vragenlijst opsturen in de bijgevoegde envelop. Postzegel is niet nodig.**

<b>Kader voor interne verwerking</b>	
Referentienummer	<input type="text"/>
Aankomstdatum	<input type="text"/> / <input type="text"/> / 2 0 1 2
Enquêteursnummer	E <input type="text"/>
Invoerbestand	s n K O p v a n g <input type="text"/>



Bijlage 2: Lijst van Vlaamse gemeenten met bijbehorende verstedelijkingsgraad

Aartselaar	grootstedelijk gebied
Antwerpen	grootstedelijk gebied
Boechout	grootstedelijk gebied
Boom	kleinstedelijk gebied
Borsbeek	grootstedelijk gebied
Brasschaat	buitengebied
Brecht	buitengebied
Edegem	grootstedelijk gebied
Essen	buitengebied
Hemiksem	grootstedelijk gebied
Hove	grootstedelijk gebied
Kalmthout	buitengebied
Kapellen	buitengebied
Kontich	grootstedelijk gebied
Lint	grootstedelijk gebied
Mortsel	grootstedelijk gebied
Niel	grootstedelijk gebied
Ranst	buitengebied
Rumst	buitengebied
Schelle	grootstedelijk gebied
Schilde	buitengebied
Schoten	buitengebied
Stabroek	buitengebied
Wijnegem	grootstedelijk gebied
Wommelgem	grootstedelijk gebied
Wuustwezel	buitengebied
Zandhoven	buitengebied
Zoersel	buitengebied
Zwijndrecht	grootstedelijk gebied
Malle	buitengebied
Berlaar	buitengebied
Bonheiden	buitengebied
Bornem	buitengebied
Duffel	buitengebied
Heist-op-den-berg	kleinstedelijk gebied
Lier	kleinstedelijk gebied
Mechelen	regionaalstedelijk gebied
Nijlen	buitengebied
Putte	buitengebied
Puurs	buitengebied
Sint-Amands	buitengebied
Sint-Katelijne-Waver	regionaalstedelijk gebied
Willebroek	buitengebied
Arendonk	buitengebied
Baarle-Hertog	buitengebied
Balen	buitengebied
Beerse	regionaalstedelijk gebied
Dessel	buitengebied
Geel	kleinstedelijk gebied

Grobbendonk	buitengebied
Herentals	kleinstedelijk gebied
Herenthout	buitengebied
Herselt	buitengebied
Hoogstraten	kleinstedelijk gebied
Hulshout	buitengebied
Kasterlee	buitengebied
Lille	buitengebied
Meerhout	buitengebied
Merksplas	buitengebied
Mol	kleinstedelijk gebied
Olen	buitengebied
Oud-Turnhout	regionaalstedelijk gebied
Ravels	buitengebied
Retie	buitengebied
Rijkevorsel	buitengebied
Turnhout	regionaalstedelijk gebied
Vorselaar	buitengebied
Vosselaar	regionaalstedelijk gebied
Westerlo	buitengebied
Laakdal	buitengebied
Asse	grootstedelijk gebied
Beersel	grootstedelijk gebied
Bever	buitengebied
Dilbeek	grootstedelijk gebied
Galmaarden	buitengebied
Gooik	buitengebied
Grimbergen	grootstedelijk gebied
Halle	kleinstedelijk gebied
Herne	buitengebied
Hoeilaart	buitengebied
Kampenhout	buitengebied
Kapelle-Op-Den-Bos	buitengebied
Liedekerke	buitengebied
Londerzeel	buitengebied
Machelen	grootstedelijk gebied
Meise	buitengebied
Merchtem	buitengebied
Opwijk	buitengebied
Overijse	buitengebied
Pepingen	buitengebied
Sint-Pieters-Leeuw	grootstedelijk gebied
Steenokkerzeel	buitengebied
Ternat	buitengebied
Vilvoorde	kleinstedelijk gebied
Zaventem	grootstedelijk gebied
Zemst	buitengebied
Roosdaal	buitengebied
Drogenbos	grootstedelijk gebied
Kraainem	grootstedelijk gebied
Linkebeek	grootstedelijk gebied

Sint-Genesius-Rode	grootstedelijk gebied
Wemmel	grootstedelijk gebied
Wezembeek-Oppem	grootstedelijk gebied
Lennik	buitengebied
Affligem	buitengebied
Aarschot	kleinstedelijk gebied
Begijnendijk	buitengebied
Bekkevoort	buitengebied
Bertem	buitengebied
Bierbeek	buitengebied
Boortmeerbeek	buitengebied
Boutersem	buitengebied
Diest	kleinstedelijk gebied
Geetbets	buitengebied
Haacht	buitengebied
Herent	buitengebied
Hoegaarden	buitengebied
Holsbeek	buitengebied
Huldenberg	buitengebied
Keerbergen	buitengebied
Kortenaken	buitengebied
Kortenberg	buitengebied
Landen	buitengebied
Leuven	regionaalstedelijk gebied
Lubbeek	buitengebied
Oud-Heverlee	buitengebied
Rotselaar	buitengebied
Tervuren	grootstedelijk gebied
Tienen	kleinstedelijk gebied
Tremelo	buitengebied
Zoutleeuw	buitengebied
Linter	buitengebied
Scherpenheuvel-Zichem	buitengebied
Tielt-Winge	buitengebied
Glabbeek	buitengebied
Beernem	buitengebied
Blankenberge	kleinstedelijk gebied
Brugge	regionaalstedelijk gebied
Damme	regionaalstedelijk gebied
Jabbeke	regionaalstedelijk gebied
Oostkamp	regionaalstedelijk gebied
Torhout	kleinstedelijk gebied
Zedelgem	regionaalstedelijk gebied
Zuienkerke	buitengebied
Knokke-Heist	kleinstedelijk gebied
Diksmuide	kleinstedelijk gebied
Houthulst	buitengebied
Koekelare	buitengebied
Kortemark	buitengebied
Lo-reninge	buitengebied
Ieper	kleinstedelijk gebied

Mesen	buitengebied
Poperinge	kleinstedelijk gebied
Wervik	buitengebied
Zonnebeke	buitengebied
Heuvelland	buitengebied
Langemark-Poelkapelle	buitengebied
Vleteren	buitengebied
Anzegem	buitengebied
Avelgem	buitengebied
Deerlijk	regionaalstedelijk gebied
Harelbeke	regionaalstedelijk gebied
Kortrijk	regionaalstedelijk gebied
Kuurne	regionaalstedelijk gebied
Lendelede	buitengebied
Menen	kleinstedelijk gebied
Waregem	kleinstedelijk gebied
Wevelgem	regionaalstedelijk gebied
Zwevegem	regionaalstedelijk gebied
Spiere-Helkijn	buitengebied
Bredene	regionaalstedelijk gebied
Gistel	buitengebied
Ichtegem	buitengebied
Middelkerke	regionaalstedelijk gebied
Oostende	regionaalstedelijk gebied
Oudenburg	buitengebied
De Haan	buitengebied
Hooglede	buitengebied
Ingelmunster	regionaalstedelijk gebied
Izegem	regionaalstedelijk gebied
Ledegem	buitengebied
Lichtervelde	buitengebied
Moorslede	buitengebied
Roeselare	regionaalstedelijk gebied
Staden	buitengebied
Dentergem	buitengebied
Meulebeke	buitengebied
Oostrozebeke	buitengebied
Pittem	buitengebied
Ruiselede	buitengebied
Tielt	kleinstedelijk gebied
Wielsbeke	buitengebied
Wingene	buitengebied
Ardoie	buitengebied
Alveringem	buitengebied
De Panne	buitengebied
Koksijde	buitengebied
Nieuwpoort	buitengebied
Veurne	kleinstedelijk gebied
Aalst	regionaalstedelijk gebied
Denderleeuw	regionaalstedelijk gebied
Geraardsbergen	kleinstedelijk gebied

Haaltert	buitengebied
Herzele	buitengebied
Lede	buitengebied
Ninove	kleinstedelijk gebied
Sint-Lievens-Houtem	buitengebied
Zottegem	kleinstedelijk gebied
Erpe-Mere	buitengebied
Berlare	buitengebied
Buggenhout	buitengebied
Dendermonde	kleinstedelijk gebied
Hamme	buitengebied
Laarne	buitengebied
Lebbeke	buitengebied
Waasmunster	buitengebied
Wetteren	kleinstedelijk gebied
Wichelen	buitengebied
Zele	buitengebied
Assenede	buitengebied
Eeklo	kleinstedelijk gebied
Kaprijke	buitengebied
Maldegem	buitengebied
Sint-Laureins	buitengebied
Zelzate	buitengebied
Aalter	buitengebied
Deinze	kleinstedelijk gebied
De Pinte	grootstedelijk gebied
Destelbergen	grootstedelijk gebied
Evergem	grootstedelijk gebied
Gavere	buitengebied
Gent	grootstedelijk gebied
Knesselare	buitengebied
Lochristi	buitengebied
Lovendegem	buitengebied
Melle	grootstedelijk gebied
Merelbeke	grootstedelijk gebied
Moerbeke	buitengebied
Nazareth	buitengebied
Nevele	buitengebied
Oosterzele	buitengebied
Sint-Martens-Latem	buitengebied
Waarschoot	buitengebied
Wachtebeke	buitengebied
Zomergem	buitengebied
Zulte	buitengebied
Kruishoutem	buitengebied
Oudenaarde	kleinstedelijk gebied
Ronse	kleinstedelijk gebied
Zingem	buitengebied
Brakel	buitengebied
Kluisbergen	buitengebied
Wortegem-Petegem	buitengebied

Horebeke	buitengebied
Lierde	buitengebied
Maarkedal	buitengebied
Zwalm	buitengebied
Beveren	kleinstedelijk gebied
Kruikeke	buitengebied
Lokeren	kleinstedelijk gebied
Sint-Gillis-Waas	buitengebied
Sint-Niklaas	regionaalstedelijk gebied
Stekene	buitengebied
Temse	kleinstedelijk gebied
As	buitengebied
Beringen	kleinstedelijk gebied
Diepenbeek	regionaalstedelijk gebied
Genk	regionaalstedelijk gebied
Gingelom	buitengebied
Halen	buitengebied
Hasselt	regionaalstedelijk gebied
Herk-de-Stad	buitengebied
Leopoldsburg	kleinstedelijk gebied
Lummen	buitengebied
Nieuwerkerken	buitengebied
Opglabbeek	buitengebied
Sint-Truiden	kleinstedelijk gebied
Tessenderlo	buitengebied
Zonhoven	regionaalstedelijk gebied
Zutendaal	buitengebied
Ham	buitengebied
Heusden-Zolder	buitengebied
Bocholt	buitengebied
Bree	kleinstedelijk gebied
Kinrooi	buitengebied
Lommel	kleinstedelijk gebied
Maaseik	kleinstedelijk gebied
Neerpelt	kleinstedelijk gebied
Overpelt	kleinstedelijk gebied
Peer	buitengebied
Hamont-Achel	buitengebied
Hechtel-Eksel	buitengebied
Houthalen-Helchteren	buitengebied
Meeuwen-Gruitrode	buitengebied
Dilsen-Stokkem	buitengebied
Alken	buitengebied
Bilzen	kleinstedelijk gebied
Borgloon	buitengebied
Heers	buitengebied
Herstappe	buitengebied
Hoeselt	buitengebied
Kortesseem	buitengebied
Lanaken	buitengebied
Riemst	buitengebied

Tongeren	kleinstedelijk gebied
Wellen	buitengebied
Maasmechelen	kleinstedelijk gebied
Voeren	buitengebied

Bijlage 3: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse  
 \* Regelmatig opvanggebruik in schoolweek

**Model Summary**

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2650,982 <sup>a</sup>	,195	,272

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

**Hosmer and Lemeshow Test**

Step	Chi-square	df	Sig.
1	10,751	8	,216

**Variables in the Equation**

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Leeftijd	-,109	,019	34,721	1	,000	,896
Opleidingsniv.	,248	,056	19,537	1	,000	1,281
Gezinssituatie (ref= alleenst.)			19,733	2	,000	
- gehuwd	-,844	,198	18,254	1	,000	,430
Step 1 - andere	-2,133	1,157	3,400	1	,065	,118
Inkomen	,179	,030	35,582	1	,000	1,196
Werkend	1,456	,100	212,865	1	,000	4,291
Opvang in het gezin mogelijk	-1,012	,119	72,936	1	,000	,363
Constant	-,568	,267	4,541	1	,033	,566



Bijlage 4: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse

\* Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten in schoolweek

**Model Summary**

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2759,537 <sup>a</sup>	,223	,303

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

**Hosmer and Lemeshow Test**

Step	Chi-square	df	Sig.
1	10,469	8	,234

**Variables in the Equation**

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Leeftijd	,429	,021	431,336	1	,000	1,535
Opleidingsniv.	,416	,057	54,176	1	,000	1,516
Gezinssituatie (ref= alleenst.)			5,305	2	,070	
- gehuwd	,433	,189	5,252	1	,022	1,541
Step 1 - andere	,634	1,309	,235	1	,628	1,886
Inkomen	,025	,030	,675	1	,411	1,025
Werkend	,114	,102	1,241	1	,265	1,120
Opvang in het gezin mogelijk	-,362	,129	7,875	1	,005	,696
Constant	-4,287	,284	227,649	1	,000	,014

Bijlage 5: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse

\* Regelmatig opvanggebruik of deelname aan vrijetijdsactiviteiten in vakanties

**Model Summary**

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2839,740 <sup>a</sup>	,123	,172

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

**Hosmer and Lemeshow Test**

Step	Chi-square	df	Sig.
1	12,946	8	,114

**Variables in the Equation**

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Leeftijd	,047	,018	7,061	1	,008	1,048
Opleidingsniv.	,198	,054	13,556	1	,000	1,218
Gezinssituatie (ref= alleenst.)			5,247	2	,073	
- gehuwd	-,384	,181	4,505	1	,034	,681
Step 1 - andere	,940	1,428	,433	1	,510	2,559
Inkomen	,194	,029	44,399	1	,000	1,214
Werkend	,970	,095	103,246	1	,000	2,637
Opvang in het gezin mogelijk	-,671	,117	33,192	1	,000	,511
Constant	-1,708	,254	45,068	1	,000	,181

Bijlage 6: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse  
 \* Regelmatig opvanggebruik in schoolweek (m.i.v. aandachtsgroepen)

**Model Summary**

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2636,475 <sup>a</sup>	,199	,279

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

**Hosmer and Lemeshow Test**

Step	Chi-square	df	Sig.
1	10,168	8	,253

**Variables in the Equation**

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Leeftijd	-,112	,019	36,221	1	,000	,894
Opleidingsniv.	,245	,057	18,525	1	,000	1,278
Gezinssituatie (ref= alleenst.)			15,930	2	,000	
- gehuwd	-,763	,203	14,182	1	,000	,466
- andere	-2,125	1,149	3,423	1	,064	,119
Inkomen	,147	,032	21,527	1	,000	1,159
Werkend	1,375	,103	179,466	1	,000	3,957
Step 1 Opvang in het gezin mogelijk	-,963	,120	64,694	1	,000	,382
Verstedelijkingsgraad ref=grootstedelijk			3,872	3	,276	
- regiostedelijk	,286	,153	3,488	1	,062	1,331
- kleinstedelijk	,109	,151	,527	1	,468	1,116
- buitengebied	,185	,132	1,984	1	,159	1,204
Kansarm	-,106	,195	,298	1	,585	,899
Niet Belgische origine	-,378	,135	7,835	1	,005	,685
Constant	-,420	,315	1,780	1	,182	,657

Bijlage 7: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse

\* Regelmatige deelname aan vrijetijdsactiviteiten in schoolweek (m.i.v. aandachtsgroepen)

**Model Summary**

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2755,301 <sup>a</sup>	,225	,305

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

**Hosmer and Lemeshow Test**

Step	Chi-square	df	Sig.
1	20,935	8	,007

**Variables in the Equation**

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Leeftijd	,429	,021	430,340	1	,000	1,535
Opleidingsniv.	,410	,057	50,831	1	,000	1,506
Gezinssituatie (ref= alleenst.)			4,419	2	,110	
- gehuwd	,404	,194	4,342	1	,037	1,497
- andere	,638	1,281	,248	1	,618	1,893
Inkomen	,018	,032	,315	1	,575	1,018
Werkend	,099	,106	,879	1	,348	1,104
Step 1 Opvang in het gezin mogelijk	-,364	,130	7,843	1	,005	,695
Verstedelijkingsgraad ref=grootstedelijk			1,952	3	,582	
- regiostedelijk	-,019	,149	,016	1	,900	,981
- kleinstedelijk	,053	,148	,130	1	,719	1,055
- buitengebied	,140	,130	1,152	1	,283	1,150
Kansarm	-,280	,201	1,952	1	,162	,755
Niet Belgische origine	,079	,141	,311	1	,577	1,082
Constant	-4,238	,330	164,746	1	,000	,014

Bijlage 8: Multivariate analyse – enkelvoudige logistische regressieanalyse

\* Regelmatig opvanggebruik of deelname aan vrijetijdsactiviteiten in vakanties  
(m.i.v. aandachtsgroepen)

**Model Summary**

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2792,439 <sup>a</sup>	,139	,195

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

**Hosmer and Lemeshow Test**

Step	Chi-square	df	Sig.
1	9,351	8	,314

**Variables in the Equation**

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Leeftijd	,045	,018	6,248	1	,012	1,046
Opleidingsniv.	,198	,055	13,014	1	,000	1,219
Gezinssituatie (ref= alleenst.)			1,948	2	,378	
- gehuwd	-,227	,187	1,477	1	,224	,797
- andere	,784	1,379	,323	1	,570	2,190
Inkomen	,144	,031	21,722	1	,000	1,154
Werkend	,833	,099	70,634	1	,000	2,301
Step 1 Opvang in het gezin mogelijk	-,589	,119	24,523	1	,000	,555
Verstedelijingsgraad ref=grootstedelijk			12,466	3	,006	
- regiostedelijk	,523	,149	12,305	1	,000	1,688
- kleinstedelijk	,199	,144	1,895	1	,169	1,220
- buitengebied	,251	,126	3,943	1	,047	1,285
Kansarm	-,052	,187	,076	1	,783	,950
Niet Belgische origine	-,692	,128	29,044	1	,000	,500
Constant	-1,518	,302	25,208	1	,000	,219

